

YLI VAARAN VUOSIEN

Kuvataiteilijan uuden työn koulutusmalli

Toim. Tomi Kuusimäki

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sarja B, Raportti 1/2022

ISSN 1457-0696
ISBN 978-951-633-346-8 (painettu)

ISSN: 2323-8356
ISBN: 978-951-633-345-1 (verkkojulkaisu)

Julkaisija:
Satakunnan ammattikorkeakoulu
PL 520, 28601 Pori
www.samk.fi

Toimitus: Tomi Kuusimäki
Visuaalinen ilme ja taitto: Mira Piitulainen

Paino: Waasa Graphics Oy, Vaasa

Rahoittajat:
Euroopan unioni – Euroopan sosiaalirahasto
Vipuvoimaa EU:lta 2014 – 2020

LAB ammattikorkeakoulu
Lapin ammattikorkeakoulu
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Yrkeshögskolan Novia

YLI VAARAN VUOSIEN

Kuvataiteilijan uuden työn koulutusmalli

ARKKO-SAUKKONEN ANITRA

JUSSILA MARJO

HOLM MARIKA

KAHRA SADE

KUUSIMÄKI TOMI

PEIPPO OUTI

PIITULAINEN MIRA

POHJOLA PANU

PYYKKÖNEN LOTTA

REBERS LARS

REGAN TOMAS

Sisällysluettelo

JOHDANTO	7
UUDEN KOULUTUKSEN MALLI	
Uuden koulutuksen malli	9
Kuvataiteen opiskelijan kuva ammatista	21
Selvitys AMK kuvataiteilijoiden näkemyksistä työstä ja opinnoista	29
KUVATAITEEN AMMATILLINEN HARJOITTELU JA HARJOITUSYMPÄRISTÖT	
Kuvataiteen ammatillinen harjoittelu	51
DigiResidenssi.....	57
Galleriatoiminnan harjoitusympäristö	65
Taiteesta uutta työtä	75
Grafikanpaja Himmelblau	79
Moderna Sagor	82
Tonttulan taianomainen tarina	85
Vähänkyrön kulttuurikehä	89
Taidetta jakokaappeihin Lappeenrannassa	93
Taiteilijat, teokset, tapahtuma ja Teams	96
Taidetie.....	100
Julkinen taide.....	103
Taideviikko2020	107
Assistent till bildkonstnär.....	109

Ouroboros-näyttely.....	113
Lisätty todellisuus uutena osaamisena.....	119
Handledning som jämlike	121
Grafikan osastoassistentti	124
Innovaatio-osaamista ja harjoittelumahdollisuuksia TKI-hankkeista	127
Opiskelijajyhdistys harjoitteluympäristönä.....	133
Taideteemainen hotellihuone	137
Praktikmiljö i samarbete med fria konstkolan	141
Assistentit kuvataiteen koulutuksessa	143
Idean siemen johonkin suurempaan	147

OPINNOLLISTAMINEN

Kuvataiteilijan työn opinnollistaminen	151
Oppiminen osana työtä	159
Näyttelytrilogia ja yleisön kohtaaminen digitaalisesti	169

DIGITALISAATIO

175

UUSI TYÖ

Kuvataiteilijan uusi työ	195
Bildkonstnärens nya arbete	203

PÄÄTÖSSANAT

209

ESITTELYT

213

Kuva: Mira Piitulainen

TOMI KUUSIMÄKI

Johdanto

Kuvataiteilijan ammatti vaatii luovuuden ja taiteellisen osaamisen lisäksi kykyä itsensä johtamiseen, ongelmanratkaisuun ja epävarmuuden sietokykyä. Valmistumisen jälkeiset vuodet ovat alalle integroitumisen näkökulmasta erittäin tärkeitä. Valmistuva kuvataiteilija miettii, löytääkö hän oman paikkansa ammattiyhteisöissä ja onko oma osaaminen riittävää itsenäiseen työskentelyyn.

Työelämään siirtyminen on jännittävä paikka kaikille. Kuvataiteilijan työn itsenäisyys ja kokonaisvaltaisuus tuo erityisen haasteen juuri valmistuneelle kuvataiteilijalle. Tarkasti aika-aulutettujen ja määriteltyjen opiskelurutiinien jälkeen lähes kaikki on itse määriteltävissä ja arjesta on otettava kokonaisvaltainen vastuu.

Yli vaaran vuosien – kuvataiteilijan uuden työn koulutusmalli -projekti syntyi tarpeesta, missä kuvataiteilijan koulutuksen työelämään valmistavia kokonaisuuksia tulisi kehittää. Projektin painopisteiksi valittiin harjoittelun ja työn opinnollistamisen kehittäminen.

Harjoittelu on merkittävä osa kuvataiteilijan opintoja. Harjoittelua monipuolistamalla ja suunnitelmallisuutta kehittämällä

voidaan entistä paremmin tukea kunkin opiskelijan yksilöllistä työelämään siirtymistä.

Työn opinnollistamista on viime vuosina käsitelty yhä enemmän korkeakoulupedagogiikassa. Käytänteet ovat selkeät, kun opiskelijalla on työpaikka, missä hän toteuttaa osan opinnoistaan. Kuvataiteilijan kohdalla asian tekee mielenkiintoiseksi se, miten malli käytännössä soveltuu alalle, jossa ei lähtökohtaisesti ole valmiita työpaikkoja.

Kuvataiteen koulutusta ja oppimista tutkittaessa tunnistettiin elementtejä, jotka soveltuvat työn opinnollistamisen käytänteisiin. Opiskelijat ovat aktiivisia ja motivoituneita itsenäisten ja omaehtoisen taideprojektien toteuttamisessa. Tämä toiminta

tulee nostaa jatkossa isompaan rooliin osana oppimista.

Harjoittelun ja työn opinnollistamisen toimintamalleja kehitettäessä nousi esiin yleisön kohtaamisen tärkeys. Niin harjoitteluympäristöjen arvioinneissa, kuin työn opinnollistamisen kokeiluissa tunnistettiin vuorovaikutuksen merkitys osana oppimista. Vuorovaikutustilanteita opiskelijan, alalla toimivien kuvataiteilijoiden, välittäjätahon, muiden alojen toimijoiden ja yleisön välillä tulee edistää jatkossa entistä enemmän.

Projektin tavoitteena on avata kuvataiteilijan uuden työn koulutusmallia. Julkaisussa on esitelty ammattikorkeakoulujen nykyisten opiskelijoiden, sekä valmistuneiden ajatuksia opiskelusta, työelämästä ja siitä, millaisia taitoja ne vaativat. Julkaisu tuo esiin

näkökulmia edellä mainittujen painopisteiden lisäksi muun muassa digitalisaatiosta ja kuvataiteilijan uudesta työstä.

Tärkeässä osassa on projektiin osallistuneiden ääni. Harjoitteluympäristöissä, työn opinnollistamisen kokeiluissa, kyselyissä ja arvioinnissa on merkittävä rooli projektin noin 200 osallistujalla. Julkaisun päättää työelämän edustajista koostuvan ohjausryhmän näkökulma.

Projektin arki rakentui valtakunnallisen verkoston osaamisen varaan. Ydinryhmän muodosti kaksitoista opetuksen kehittämisestä aidosti kiinnostunutta asiantuntijaa. Projektin suunnitteluvaiheessa valittiin työskentelytavaksi, että toimimme koko ajan yhdessä kehittämällä projektin eri prosesseja. Toimintamalli edesauttoi avoimen keskustelun syntymistä, arviointia ja osaamisen jakamista.

TOMI KUUSIMÄKI
LOTTA PYYKKÖNEN

Uuden koulutuksen malli

Projektin kokoavana tuloksena on kuvataiteen uuden työn koulutusmalli, jota on testattu neljässä mukana olleessa ammattikorkeakoulujen kuvataiteen koulutusohjelmassa. Mallin tavoitteena on hahmottaa tulevaisuuden tarpeita ja odotuksia kuvataiteen koulutukselle, jotta se vastaisi yhä paremmin alalle hakeutuvien uusien ammattilaisten, taidekentän ja työelämän tarpeita.

Kuvataidealan erityisyyden huomioiminen on ollut tärkeä osa koulutusmallin kehittämisessä. Mallissa on huomioitu kuvataiteilijan työhön liittyvät erityispiirteet. Malli ennakoii myös kuvataiteilijan työn muutosta: työtä tehdään yhä enemmän työryhmissä ja muualla kuin yksityisissä työhuoneissa.

Myös ammattikorkeakoulujen toiminnan kehittämiseen vaikuttavia laajempia teemoja on huomioitu mallia luotaessa. Digivisio 2030 tulee vaikuttamaan kaikkiin korkeakouluihin lähivuosina, ja se tulee ottaa kuvataiteen koulutuksen kehittämisessä vahvasti huomioon. Toinen läpileikkaava teema on kestävä kehitys ja kolmanneksi teemaksi

valittiin yhdenvertaisuus. Nämä teemat ovat myös jatkuvan yhteistyön mahdollistajia ammattikorkeakoulujen välillä.

Mallin kolmen läpileikkaavan teeman, digitalisaation, kestäväen kehityksen ja yhdenvertaisuuden, integrointi tapahtuu luontevimmin harjoittelussa ja työn opinnollistamisessa. Opiskelijaa voidaan kannustaa tunnistamaan harjoittelupaikkoja ja työn opinnollistamisen mahdollisuuksia, joissa hän syventää teemojen osaamistaan. Yhdenvertaisuuden edistäminen kuvataidealla edellyttää työhön liittyvän avoimuuden lisäämistä, jota kuvataidetta opettavien ammattikorkeakoulujen yhteisellä verkostoitumisella ja tiedonjaolla

voidaan parantaa.

Kunkin ammattikorkeakoulun opetus- suunnitelmatyö on tärkeässä osassa läpileikkaavia teemoja toiminnallistettaessa. Kuvataiteen ammattikorkeakoulujen pedagogiset ratkaisut, henkilöstörakenne ja resurssointi ovat jokaisessa organisaatiossa erilaisia. Kuvataiteen uuden työn koulutusmalli ei ota kantaa yksittäisen ammattikorkeakoulun ratkaisuihin, vaan keskittyy mahdollistamaan yhteistyön koulujen välillä. Verkostoituminen ja koko ajan kehittyvä ja syvenevä yhteistyö ammattikorkeakoulujen välillä vaatii kuitenkin tekijöitä. Malli ottaa kantaa myös siihen, miten yhteistyö käytännössä organisoituu ammattikorkeakoulujen verkostossa.

Kuvataiteen opetus suunnitelmatyössä tulee tulevaisuudessa ottaa huomioon soveltuvilta osiltaan Yli vaaran vuosien -projektin näkökulmia, jotta saavutetaan edellytykset opetuksen, tutkimuksen ja kehittämistoiminnan yhteistyölle ammattikorkeakoulujen välillä.

Digitaalisuus ja kuvataiteen koulutus

Digivisio 2030 on Suomen korkeakoulujen yhteinen hanke, joka avaa oppimisen kansalliset tietovarannot yksilön ja yhteiskunnan käyttöön. Pitkäjänteinen digivisiotyö tukee oppijoiden oppimista läpi elämän sekä mahdollistaa pedagogiikan kehittymisen ja korkeakoulujen uudistumisen. Vuonna 2030 Suomessa on avoin ja tunnustettu oppimisen ekosysteemi, joka hyödyttää myös laajasti

niin tutkimus- ja innovaatiotoimintaa kuin työelämääkin. (Digivisio 2030.)

Digivision hankesuunnitelman mukaan keskeisimpiä vaikutuksia korkeakoulutukseen on muun muassa globaali tarjonta ja kilpailu korkeakoulutuksen alueella, teknologinen kehitys, työn tekemisen murros; uudet ammatit ja työurat, yksilön vastuu omasta osaamisestaan ja muutoksen nopeuden kasvaminen, sekä uudistumisen kasvava merkitys. Edellä mainittujen trendien vaikutukset korkeakouluihin näkyy muun muassa verkostojen ja ekosysteemien kasvavana merkityksenä, täsmäoppimisena, jatkuvan oppimisen merkityksen kasvuna, oppimisen kohdentumisena pienempiin ja lyhyempiin täsmällisiin kokonaisuuksiin ja linkittymisenä omaan työhön. (Digivisio 2030.)

Hankkeessa on toteutettu Digivisiossa esitettyä tavoitetta, jossa opetusta tuotetaan avoimena ekosysteeminä. Ohjauksen suunnitellaan ja tehdään tutkien, innovoiden ja työelämälähtöisesti. Neljän ammattikorkeakoulun yhteinen tietovaranto ja osaaminen on Yli vaaran vuosien -hankkeessa tuotu onnistuneesti opetuksen kehittämiseen mukaan. Jokaisella opiskelijalla on erilaista osaamista, josta on ollut hyötyä uuden koulutusmallin suunnittelussa ja pilotoinnissa.

Koronapandemia pakotti etsimään tapoja, joilla kuvataiteen koulutus voidaan toteuttaa digitaalisesti. Esimerkiksi opiskelijoiden valintaprosessi on pääosin digitalisoitu,

verkko-oppiminen on osa opetusta ja esimerkiksi opinnäytetyöprosessi on osittain viety verkko-ympäristöön. Verkko-oppimisen tuominen kategorisesti läpileikkaavana kaikkiin opintokokonaisuuksiin ei kuitenkaan ole toimiva ratkaisu, vaan opetussuunnitelmista ja opinto-jaksoista tulee tunnistaa ne oppimistavoitteet, joita voidaan parhaiten saavuttaa verkko-oppimismenetelmin. Projektin aikana on vahvistunut, että verkko-oppimisen rooli tulee olla pedagogisesti perusteltua.

Hankkeessa pyrittiin luomaan kuvataiteen koulutukselle yhteisiä opintoja sekä mahdollistaa ristiinopiskelu. Tällaisissa ratkaisuissa verkkoalustat ovat välttämättömiä, jotta opintoihin voi osallistua eri puolelta Suomea. Verkkoalustat ovat mahdollistaneet myös ketterän työtavan yhteisten opintojen suunnitteluun ja niiden jatkokehittämisen ammattikorkeakoulujen asiantuntijoiden välillä.

Ristiinopiskelu verkossa lisää opiskelijan valinnan mahdollisuuksia opintojen suhteen sekä mahdollistaa opiskelijoiden valtakunnallisen verkostoitumisen jo opiskeluaikana, joka on kuvataiteilijan työssä erityisen tärkeää. Lisäksi yhteiset verkko-opinnot avaavat opiskelijalle mahdollisuuksia yksilöllisempiin valintoihin, eikä opintojaksojen valikoimajoitu vain yhteen korkeakouluun. Ristiinopiskelun ohjaus mahdollistaa myös opettajuuden jakamisen ja näin organisaatioiden erilainen asiantuntijuus tulee opiskelijoiden hyödyksi. Kollegiaalinen tiedonjako ja vastuun-

jakaminen on ollut merkittävä hyöty kuvataideopintojen sisältöjen digitaalisessa kehittämisessä ja opetustapojen täsmentämisessä.

Kestävä kehitys ja kuvataiteen opetus

Hyvänä ohjaavana materiaalina kestävän kehityksen teemoja kehitettäessä on ollut Arenen ohjelma kestävästä, vastuullisesta ja hiilineutraalista ammattikorkeakoulusta vuoteen 2030 mennessä. Kestävällä kehityksellä tarkoitetaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesta kestävästä kehitystä (Arene, 2020). YK:n globaali toimintaohjelma Agenda 2030 tunnistaa myös koulutuksen ja TKI-toiminnan merkityksen tarvittavien muutosten aikaansaamisessa.

Ympäristöministeriö määrittelee kestävän kehityksen maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaksi jatkuvaksi ja ohjatuksi yhteiskunnalliseksi muutokseksi, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa. (Ympäristöministeriö, Mitä on kestävä kehitys.)

Ekologinen kestävyys määrittellään verkosivuilla kestävän kehityksen perusehtona. Ekologinen kestävyys on biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien toimivuuden säilyttämistä sekä ihmisen taloudellisen ja aineellisen toiminnan sopeuttamista luonnon

kestokykyyn. (Ympäristöministeriö, Mitä on kestävä kehitys.)

Taloudellinen kestävyys on sisällöltään ja laadultaan tasapainoista kasvua, joka ei perustu pitkällä aikavälillä velkaantumiseen tai varantojen hävittämiseen. Kestävä talous on edellytys yhteiskunnan keskeisille toiminoille. Siihen pitkäjänteisesti tähtäävä talouspolitiikka luo otolliset olosuhteet kansallisen hyvinvoinnin vaalimiselle ja lisäämiselle. (Ympäristöministeriö, Mitä on kestävä kehitys)

Ympäristöministeriön määrittelyn mukaan sosiaalisessa ja kulttuurisessa kestävyudessa keskeistä on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle. Yhä jatkuva väestönkasvu, köyhyys, ruoka- ja terveydenhuolto, sukupuolten välinen tasa-arvo, sekä koulutuksen järjestäminen ovat maailmanlaajuisia sosiaalisen kestävyuden haasteita, joilla on merkittäviä vaikutuksia ekologiseen ja taloudelliseen kestävyyteen. Kestävään kehitykseen vaikuttaa olennaisesti se, kuinka taloudellinen ja muu yhteiskunnan kehitys edistää maan asukkaiden hyvinvointia. Kansalaisten perushyvinvointi on yksi tärkeä edellytys ekologisen kestävyuden edistämiseksi ja sen yhteiskunnalliselle hyväksyttävyydelle. (Ympäristöministeriö, Mitä on kestävä kehitys.)

Kuvataiteen koulutuksen mahdollisuudet kestävä kehityksen edistämiseen liittyvät koulutuksen sisältöihin sekä sen yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen. Taide voi nostaa asioita keskusteluun ja vaikuttaa kehi-

tyksen kulkuun. Kuvataiteen lähtökohta korkeilevana ja uusia avauksia synnyttävänä, on hyvä alusta myös erilaisille kestävä kehitystä edistävälle toimintamalleille. Koulutuksessa tulisi entistä enemmän huomioida yhteistyömahdollisuudet kuntien kanssa kestävä kehityksen edistämiseksi. Näkyvyyden tuomisen lisäksi tarvetta on erilaisille sosiaalisen taiteen muodoille ja ympäristön estetisoinnille. Tämän suuntainen työ ennakoii, että kuvataiteilijan työn tekemisen paikka on muuttumassa. Työn muutos tulisi huomioida myös koulutuksessa entistä paremmin.

Myös kuvataiteen koulutuksen sisällöissä tulee nostaa esiin kestävä kehityksen näkökulmia. Kuvataiteen koulutuksen kehittämisessä tulee ottaa nykyistä paremmin huomioon materiaalien ja resurssien taloudellisempi käyttö. Näkökulmalle on jo paikkansa, sillä kuvataiteen opiskelijat ovat kiinnostuneita kestävä kehityksen aiheista ja haluavat kytkeä ne opintojensa osaksi. Aihe näkyy esimerkiksi kuvataiteen opinnäytetöissä, joissa pohditaan taiteen tekemisen hiilijalanjälkeä tai käsitellään luonnonsuojeluun liittyviä teemoja.

Yhdenvertaisuus ja kuvataiteen oppilaitokset

Kolmanneksi läpileikkaavaksi teemaksi kuvataiteen uuden työn koulutusmalliin valittiin yhdenvertaisuus. Sillä tarkoitetaan, että kaikki ihmiset ovat samanarvoisia riippumatta heidän sukupuolestaan, iästään, etnisestä tai kan-

sallisesta alkuperästään, kansalaisuudestaan, kielestään, uskonnostaan ja vakaumuksestaan, mielipiteestään, vammastaan, terveydentilastaan, seksuaalisesta suuntautumisestaan tai muusta henkilöön liittyvästä syystä (Oikeusministeriö, Yhdenvertaisuus.fi).

Oppia kaikille! - yhdenvertaisuussuunnittelun oppaan mukaan yhdenvertaisuuskysymykset liittyvät monella tapaa oppilaitoksen toimintaan ja strategisiin prosesseihin, kuten opetussuunnitelmaan, opetuksen laadun arviointiin, tilasuunnitelmiin ja henkilöstön rekrytointiin. Yhdenvertaisuussuunnitelman avulla voidaan luoda organisaatiolle raamit, joiden sisällä on helpompi ottaa esiin yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyviä asioita. Konkreettisina toimenpiteinä yhdenvertaisuussuunnittelun oppaassa linjataan koko oppilaitosyhteisön osallistaminen, tiedottaminen ja vastuunjako. Koko yhteisön tulee olla aidosti suunnittelussa mukana muun muassa palautteen ja tiedon antajina sekä suunnitelman kirjoittajina. (Sisäasiainministeriö 2013, s. 15-17.)

Yhdenvertaisuussuunnitelma toimii hyvänä työkaluna työn aloittamiseen. Prosessi kuvataan oppaassa nelivaiheisena, mikä koostuu osallistamisesta, tiedonkeruusta, yhdenvertaisuussuunnitelmasta ja toiminnasta (Sisäasiainministeriö 2013, s. 15-17). Suunnitelmasta esiin nousevia ajatuksia voidaan edistää esimerkiksi osana harjoittelua ja työn opinnollistamista pohtimalla, miten yhdenvertaisuus toteutuu kuvataiteilijan työssä ja miten kuva-

taiteilija voi ottaa yhdenvertaisuuden huomioon taiteen julkaisemisessa.

Yhteisen opetuksen järjestäminen on itsessään kuvataiteen opiskelijoiden yhdenvertaisuutta edistävää, sillä jokainen opiskelija saa yhdenvertaisesti tietoa alasta. Kuvataiteen koulutuksen osalta on tunnistettu, että opiskelijoiden osallisuutta opiskelujen suunnittelussa voisi lisätä.

Yhdenvertaisuus on myös avoimuuden lisäämistä. Avoimuuden edistämiseen kuuluu esimerkiksi kuvataiteilijan työn sanallistaminen, työn eri osa-alueiden tunnistaminen, työnkuvan moninaisuuden huomioiminen sekä alaan kuuluvien haasteiden avoin käsittely. Nämä teemat on huomioitu hankkeen toiminnassa laajasti. Ne näkyivät myös koulutusmallin yhteydessä järjestetyissä yhteisissä opinnoissa. Yhteisestä kehittämisestä ovat hyötynneet myös muut hankkeen ammattikorkeakouluissa työskentelevät opettajat uusien ajankohtaisten oppimistapojen tuomisena kuvataiteen koulutukseen.

Koulutusmallin työkalut ja edellytykset

Ammattikorkeakoulujen välisen yhteistyön tiivistämisessä on kolme keskeistä työkalua; ristiinopiskelu, yhteinen webinaarisarja sekä työelämälähtöiset oppimisympäristöt, joita voidaan toteuttaa myös yhteisesti.

Hankkeen toiminta-aikana testattiin yhteisen webinaarisarjan toimivuutta, sekä työelämälähtöisiä oppimisympäristöjä valta-

kunnallisesti. Webinaarisarjan kokoavana teemana on ollut taiteilija ja yhteiskunta. Sisällöt ovat käsitelleet kuvataiteilijan työhön liittyviä organisaatioita ja työelämätaitoihin liittyviä osa-alueita tekijänoikeuksista hinnoitteluun. Ristiinopiskelu on mahdollistettu niin, että jokainen ammattikorkeakoulu on liittännyt webinaarit osaksi omia opintojaksojaan.

Kaksi hankkeessa pilotoitua työelämä- lähtöistä oppimisympäristöä toteutettiin myös valtakunnallisena. Pilotoinnit liittyivät digiresidenssiin ja galleria- ja näyttelytoimintaan. Digiresidenssin ohjausmalli on valmis ja toteuttavissa myös jatkossa valtakunnallisesti. Digiresidenssissä opiskelijat tekivät yhteistyötä ja harjoittelivat yhteiskehittelyn metodia osana taiteen tekemistä.

Pilotoinnit osoittavat, että oppimisympäristöjen laajentaminen ja avaaminen on mahdollista kaikille kuvataidetta opettaville ammattikorkeakouluille. Ristiinopiskelua voidaan edistää sillä, että opintojaksoselosteissa on tarkasti avattu ne osiot, jotka soveltuvat verkko-oppimisympäristöön. Verkkoon sopivat esimerkiksi teoria- ja työturvallisuuteen liittyvät aiheet sekä vertaisarviointi.

Yhteinen webinaarisarja on hyvä väline käsitellä kaikkia kuvataiteen koulutusohjelmia yhdistäviä aiheita. Sarja olisi hyvä sisällyttää kunkin ammattikorkeakoulun olemassa olevaan opintojaksoon pakollisena osiona. Yhteisen seminaarisarjan sisältöihin voidaan sisällyttää myös johdanto-osiot läpileikka-

vista teemoista digitaalisuudesta, kestävästä kehityksestä ja yhdenvertaisuudesta.

Yksinkertaisimmillaan yhteistyö voi olla vertaisarvioinnin toteuttamista opintojaksojen välillä. Myös opiskelijoiden verkostoitumista ja tiedonjakoa voidaan edistää yhteisillä opetus- ja palautetilanteilla, jotka tapahtuvat verkon välityksellä eri kampusten välillä. Tällaista kokeiltiin taidegrafiikan opetuksessa, jossa opiskelijat esittelivät menetelmäkurssiensa tuloksia toisilleen kampukselta toiselle.

Tulevaisuudessa jokaisella ammattikorkeakoululla tulee olla riittävä määrä taiteen opintojaksoja verkkototeutuksina. Jos jokainen ammattikorkeakoulu tarjoaa vähintään 10 opintopistettä verkkototeutuksina, niin kokonaistarjonta on silloin opiskelijan näkökulmasta houkutteleva.

Opintojen suunnittelussa ja arviointia kehitettäessä tulee ottaa huomioon ammattikorkeakoulujen yleisten osaamisten ja kriteerien lisäksi kuvataiteen omista lähtökohdista nousevat osaamiskriteerit. Yli vaaran vuosien –projektissa on tunnistettu tärkeiksi osaamisalueiksi luovuus, menetelmät ja materiaalit, visuaalisuus, itseohjautuvuus, tulonmuodostus, yleisö, verkostot ja viestintä.

Palvelumanagerointiverkosto ohjaa yhteistyötä

Ammattikorkeakoulujen välisen yhteistyön kehittäminen rakentuu jatkossa projektin

aikana muodostuneen palvelumanageriverkoston varaan. Kussakin ammattikorkeakoulussa on 1-2 vakituissa työsuhhteessa olevaa henkilöä, joilla on opetussuunnitelmatyöhön, harjoitteluun, työn opinnollistamiseen tai tutkimus- ja kehittämistoimintaan liittyviä tehtäviä. Verkoston avulla tunnistetaan ja kehitetään myös uusia tutkimuksen ja kehittämistoiminnan avauksia.

Valtakunnallisesti toimiva kuvataiteen ammattikorkeakoulujen verkosto pystyy tarjoamaan monipuolisen tarjonnan opiskelijalle verkossa, kun tarjonta on selkeästi määritelty opetussuunnitelma- ja opintojaksotasolla ja opintojen toteutusten aikataulutus sallii ristiinopiskelun korkeakoulujen välillä. Verkkooppiminen ja ristiinopiskelu on luontevaa rakentaa kaikkia kuvataiteen koulutuksia yhdistävien teemojen alle. Näitä voivat esimerkiksi olla taiteilijan viestintään ja taiteen ammattikenttään, työyhteisövalmiuksiin sekä yrittäjyyteen liittyvät kokonaisuudet. Opintojaksojen suunnitteluun, aikataulutukseen ja sisältöjen kuvaamiseen opintojaksoselosteissa tulee opintojaksoselosteissa kiinnittää erityistä huomioita, jotta yhteistyö eri oppilaitosten välillä mahdollistuu.

Koko ajan monipuolistuva ja muutoksessa oleva ammattikuva tulee ottaa entistä paremmin huomioon opiskelijoiden uraohjauksessa. Opintojen suunnittelua, toteutusta ja arviointia tulee tehdä tiiviissä yhteistyössä työelämän edustajien kanssa. Alum-

nitoiminta tulee olla tärkeä osa kuvataiteen ammattikorkeakoulujen toimintaa. Yhteistyö alumni- ja työelämän kanssa tulee olla tärkeä osa opetuksen jatkuvaa kehittämistä.

Yhteisten projektien, ohjaamisen jakaminen, yhteisopettajuuden ja opiskelijoiden verkostoituminen kampusten välillä opintojaksojen aikana mahdollistaisi uusien pedagogisten innovaatioiden kehittämistä, jotka palvelisivat myös taiteilijan uutta työnkuva. Opiskelijoiden verkostoituminen jo opiskeluaikana on keskeinen taiteilijan työhön siirtymistä helpottava asia ja lieventää työhön liittyvää yksinäisyyttä opintojen päättymisen jälkeen.

Opiskelijoiden ja ammatissa toimivien esiin nostamia taitoja tulee myös integroida nykyistä enemmän osaksi opetusta. Tällaisia ovat esimerkiksi omaan jaksamisen ylläpitämiseen, itsensä johtamiseen, epävarmuuden sietokykyyn ja luovuuteen liittyvät taidot. Harjoittelu ja työn opinnollistaminen ovat tärkeässä osassa näiden osaamisten kehittämisessä

Yli vaaran vuosien -harjoitusympäristöissä on nähtävissä luonto- ja ekologiset teemat, materiaallinen kestävä käyttö ja niiden kierrätys. Moni harjoitusympäristö otti kantaa kaupunkitilaan ja taiteen saavutettavuuteen ihmisten arjessa.

TAITEILIJATYYPIT

MONITULOTAITEILIJÄ

TEKEE: Työskentelee oman tuotantonsa parissa, tavalla tai toisella

KOMPETENSSIT: Kirjallinen ilmaisutaito, itseohjautuvuus, verkostointi ja epävarmuuden sietokyky

MITEN: Usein yhdistelmä eri tulonlähteitä kuten apurahat, ansiotyö, myynti, korvaukset ja omarahoitus

TYÖNKUVA: Itsenäinen työ, jossa oma taiteellinen vapaus keskiössä, usein nykytaiteen kontekstissa rahoittajineen ja instituutioineen

YRITTÄJÄ

TEKEE: Myy omia taideteoksia ja palveluita

KOMPETENSSIT: Itseohjautuvuus, branding, markkinointi, verkostointi ja hallinnollinen ongelmanratkaisukyky

MITEN: Oma yritys joko pää- tai sivutoiminen

TYÖNKUVA: Itsenäinen työ vaihtelevilla tehtävillä, paljon vapautta ja vastuuta

OSALLISTAVA

TEKEE: Työskentelee taiteen keinoin ihmisten hyvinvointia lisäten yhteiskunnassa

KOMPETENSSIT: Soveltamiskyky, ryhmän johtaminen, etiikka ja sosiaaliset taidot

MITEN: Työ suoritetaan joko palkkaa, korvausta tai laskua vastaan

TYÖNKUVA: Taiteeseen jalkautunut sosiaalinen työ

JULKISEN TAITEEN TEKIJÄ

TEKEE: Rakennetun ympäristön toimeksiantoja

KOMPETENSSIT: Soveltamis- ja yhteistyökyky, itseohjautuvuus ja projektin hallintataidot

MITEN: Toimintamuoto yleensä yrittäjä (Tmi, Oy), suurin osa tilaajista vaativat laskun

TYÖNKUVA: Itsenäinen aloja ylittävä työ, joka laajentuu rakennetusta (elin)ympäristöön

KUVITTAJA

TEKEE: Työskentelee usein toimeksiannosta tai tietyn genren parissa, esimerkiksi kustannusyhtiölle tai pelialalla

KOMPETENSSIT: Soveltamis- ja yhteistyötaidot, branding, verkostointi

MITEN: Työ suoritetaan joko palkkaa, korvausta tai laskua vastaan, passiivinen tulo online on vaihtoehto

TYÖNKUVA: Asiakaslähtöinen työ käsityön, muotoilun ja taiteen rajapinnassa
Laajentunut työmarkkina digi- ja pelialalla

OPETTAJA

TEKEE: Jakaa ammattiosaamistaan taiteilijana, pedagoginen jatkokoulutus tavanomaista

KOMPETENSSIT: Pedagogiset ja sosiaaliset taidot, suunnittelu ja ryhmän ohjaus

MITEN: Useimmiten palkkatyötä työtunneista ja työsuhteesta riippumatta

TYÖNKUVA: Työ pohjautuu taiteen osaamisen välittämiseen, elinikäinen oppiminen fokuksessa

ASIAANTUNTIJA

TEKEE: Tutkii, selvittää, kehittää ja neuvoo esimerkiksi toimikunnissa, lautakunnissa tai projekteissa

KOMPETENSSIT: Oman osaamisen tunnistamiskyky, kirjallinen ilmaisu sekä analyyttinen kehittämistaito

MITEN: Työ suoritetaan joko palkkaa, korvausta tai laskua vastaan

TYÖNKUVA: Työ pohjautuu kuvataiteilijan ammatti-identiteettiin, keskiössä alan ja yhteiskunnan kehitystarpeet

Lisätietoja taiteilijatyypeistä

Uusi työ artikkelissa s.194

KUVATAITEILIJAN UUDEN TYÖN KOULUTUSMALLI

ESIMERKKEJÄ KUVATAITEILIJAN AMMATILLISISTA POLUISTA

MONITULOITAITEILIJÄ ASIAANTUNTIJA YRITTÄJÄ
OSALLISTAVA JULKINEN TAIDE KUVITTAJA OPETTAJA

OSAAMISTAVOITTEET

LUOVUUS MENETELMÄT JA MATERIAALIT TULONMUODOSTUS VISUAALISUUS
ITSEOHJAUTUVUUS YHTEISTYÖKUMPPANIT JA YLEISÖ VIESTINTÄ JA JULKAISU

AMMATTIKORKEAKOULUJEN YHTEISET TOIMINTAMALLIT

AMMATTIKORKEAKOULUJEN YHTEISET OPPIMISYMPÄRISTÖT

RISTIINOPIKELU

OPPIMINEN INTEGROITU AITOIHIN OPPIMISYMPÄRISTÖIHIN

HENKILÖKOHTAISET TAIDOT

LUOVUUS

ITSENSÄ JOHTAMINEN

TAITEELLINEN NÄKEMYS

OPISKELIJA

ONGELMANRATKAISUTAIDOT

EPÄVARMUUDEN SIETOKYKY

OMAN JAKSAMISEN YLLÄPITÄMINEN

PALVELU-MANAGEROINTI

ALUMNITOIMINTA

TUTKIMUS- JA KEHITTÄMISTOIMINTA

LÄPILEIKKAAVAT TEEMAT

DIGITAALISUUS

KESTÄVÄ KEHITYS

YHDENVERTAISUUS

LÄHTEET

Digivisio 2030. Haettu 20.11.2021 osoitteesta

<https://digivisio2030.fi/>

Arene 2020. Kestävä, vastuullinen ja hiilineutraali ammattikorkeakoulu.

Ammattikorkeakoulujen kestävä kehitys ja vastuullisuuden ohjelma.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Haettu 20.11.2021 osoitteesta

<https://www.arene.fi/>

Oikeusministeriö. Yhdenvertaisuus.fi. Haettu 21.11.2021 osoitteesta

<https://yhdenvertaisuus.fi/mita-on-yhdenvertaisuus>

Sisäasiainministeriö. (2013). Oppia kaikille! Yhdenvertaisuussuunnittelun opas oppilaitoksille,

Sisäasiainministeriön julkaisu 26/2013. Haettu 8.12.2021 osoitteesta

<https://yhdenvertaisuus.fi/>

Ympäristöministeriö. Mitä on kestävä kehitys. Haettu 21.11.2021 osoitteesta

<https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

TOMI KUUSIMÄKI

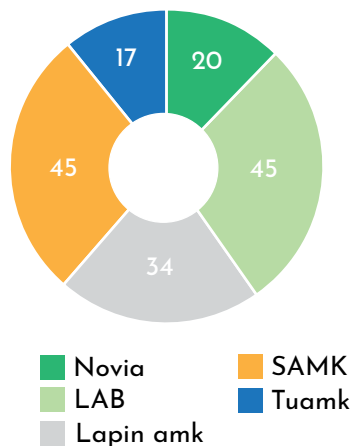
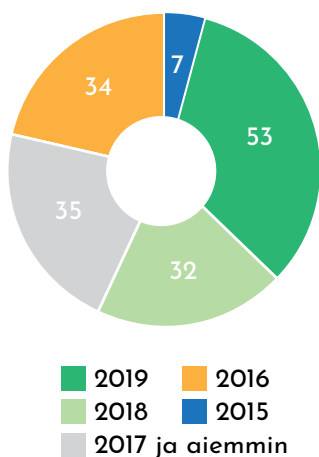
Luovaa työtä itseään johtaen

KUVATAITEEN OPISKELIJAN KUVA AMMATISTA

Keväällä 2020 toteutettiin kuvataiteen ammattikorkeakouluopiskelijoille suunnattu kysely, jonka tavoitteena oli tutkia, miten opiskelijat kokevat kuvataiteen opiskelun ja millaisia mielikuvia heillä on kuvataiteilijan ammattiin liittyen. Kysely lähetettiin sähköpostitse viiden ammattikorkeakoulun läsnä oleville opiskelijoille. Kohderyhmä oli noin 400 ja vastauksia määräaikaan mennessä tuli 161. Kohderyhmän opintojen aloitusvuodet olivat pääasiassa 2019–2016.

Vastaajien profiili

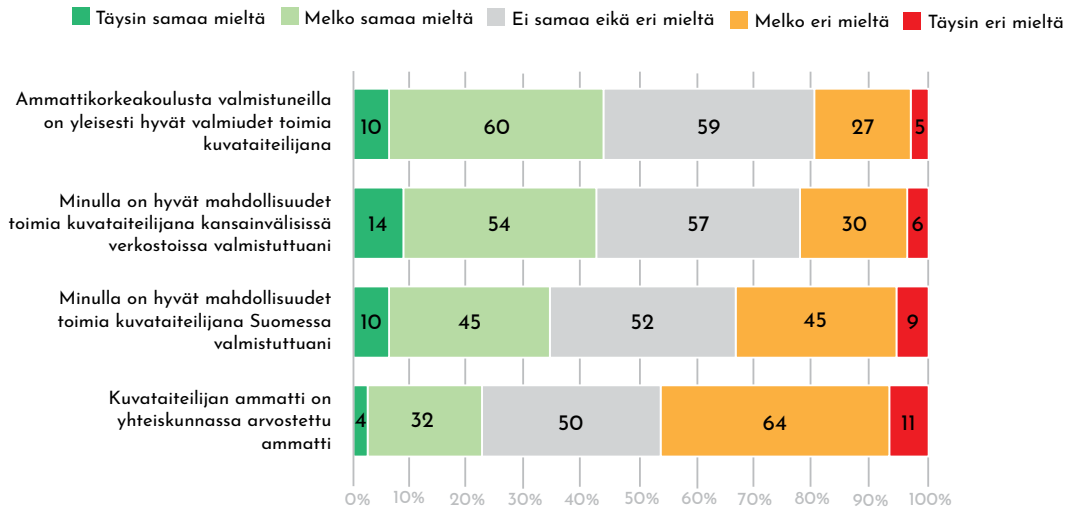
Vastaajien opintojen aloitusvuodet jakaantuivat tasaisesti eri aloitusryhmien kesken. Eniten vastaajia (33%) oli vuonna 2019 aloittaneissa. Muiden vuosien vastaajamäärät

olivat noin 20%.

Eniten vastaajia oli LAB ammattikorkeakoulusta ja Satakunnan ammattikorkeakoulusta, joista molemmista oli vastaajia 28%. Lapin ammattikorkeakoulun opiskelijoita vastaajista oli 21%. Yrkeshögskolan Novia opiskelijoita oli 12% ja Turun ammattikorkeakoulun 11%.

ARVIOI SEURAAVIEN VÄITTÄMIEN KAUTTA KUVATAITEEN NYKYISTÄ TYÖKENTTÄÄ

Opiskelun arviointi

Vastaajia pyydettiin arvioimaan nykyisiä opintojaan väittämien kautta. Väittämistä nousi esiin, että opiskelussa on mahdollisuus yksilölliseen oppimiseen ja mahdollisuudet verkostoitumiseen oman alan opiskelijoiden kanssa ovat hyvät.

Uraohjaus, verkostoituminen muiden kulttuurialan ja muiden alojen opiskelijoiden kanssa koettiin olevan pienemmässä roolissa.

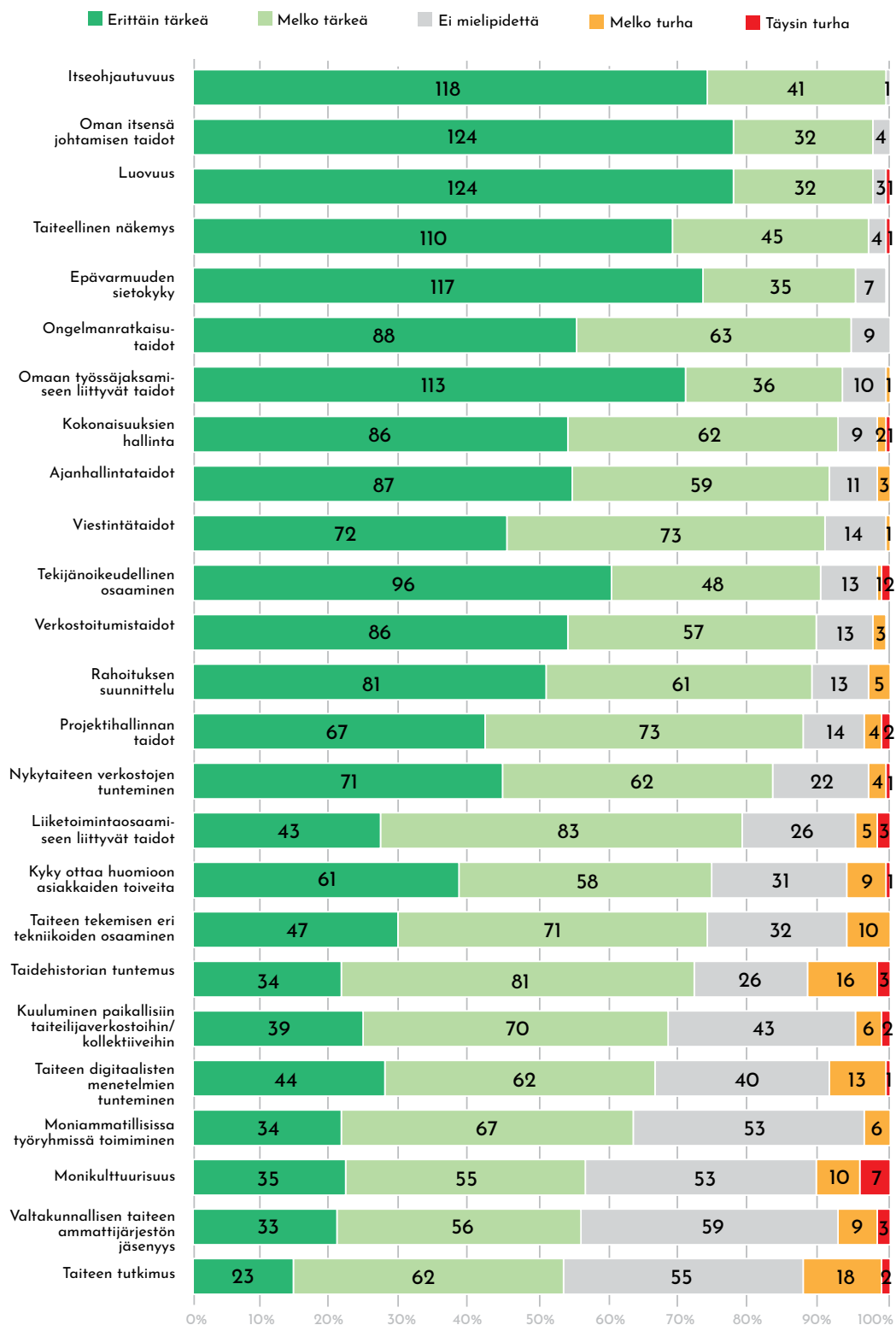
Taitojen tärkeys kuvataiteen ammatissa

Vastaajia pyydettiin arvioimaan erilaisten taitojen ja teemojen kautta, miten tärkeänä ne nähdään kuvataiteilijan ammatissa.

Käytännössä kaikki vastaajat kokivat itseohjautuvuuden ja oman itsensä johtamisen taitojen olevan erittäin tai melko tärkeitä. Luovuus ja taiteellinen näkemys oli käytännössä samalla tasolla.

Epävarmuuden sietokykyä, omaan työssäjaksamiseen liittyviä taitoja ja ongelmanratkaisutaitoja pidettiin myös tärkeinä taitoina kuvataiteen ammatissa.

MITEN TÄRKEÄNÄ NÄET SEURAAVAT ASIAT KUVATAITEEN AMMATISSA

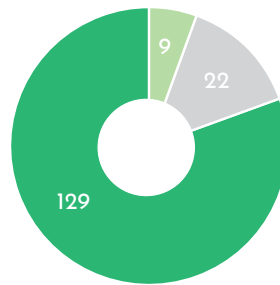
Opiskelumenetelmät

Kyselyssä vastaajat arvioivat myös kahden menetelmän sopivuutta kuvataiteen opiskeluun. Vastaajista 80% oli kiinnostunut suorittamaan opintoja projekteissa ja omalla työhuoneella ammattilaisten ohjauksessa.

Valmiudet toimia kuvataiteilijana

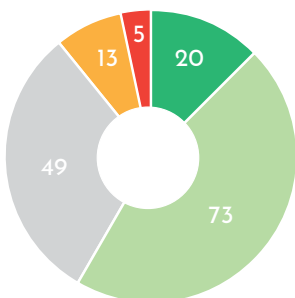
Lähes 60% vastaajista koki, että heillä on erittäin tai melko hyvät valmiudet toimia kuvataiteilijoina

KIINNOSTUS SUORITTAO OPINTOJA OMALLA TYÖHUONEELLA TAIDEOHJAAJAN JOHDOLLA

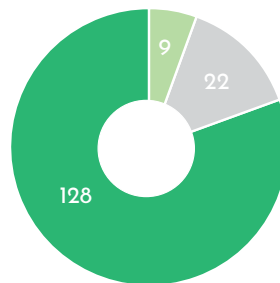
- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

KUINKA HYVÄT VALMIUDET TOIMIA KUVATAITEILIJANA

- Erittäin hyvät
- Melko hyvät
- Ei hyvät eikä huonot
- Melko huonot
- Erittäin huonot

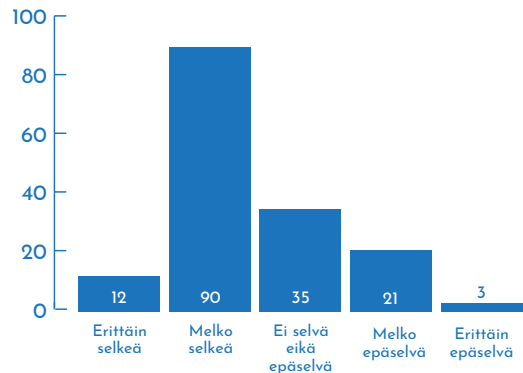
KIINNOSTUS SUORITTAO OPINTOJA PROJEKTEISSA YHTEISTYÖSSÄ AMMATISSA TOIMIVIEN KANSSA

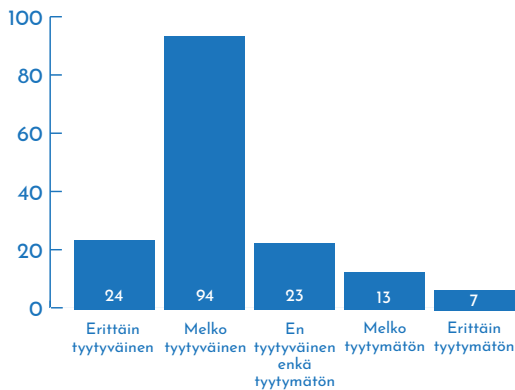
- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

Vastaajien aiempi koulutus jakaantui melko tarkkaan puoliksi lukion (49%) ja ammatillisen toisen asteen (41%) välillä. 44% vastaajista oli 18-24 -vuotiaita ja 30% 25-30 -vuotiaita. 67% vastaajista oli aiemmin opiskellut taideaineita. Vastaajista 28% oli opiskellut ammattikorkeakoulussa alle 50 opintopistettä. Noin 70% vastaajista oli opiskellut 50-200 opintopistettä.

KUINKA SELKEÄ KUVA KUVATAITEILIJAN TYÖSTÄ

KUINKA TYYTYVÄINEN OLET TÄLLÄ HETKELLÄ TILANTEESEESI KUVATAITEEN OPISKELIJANA

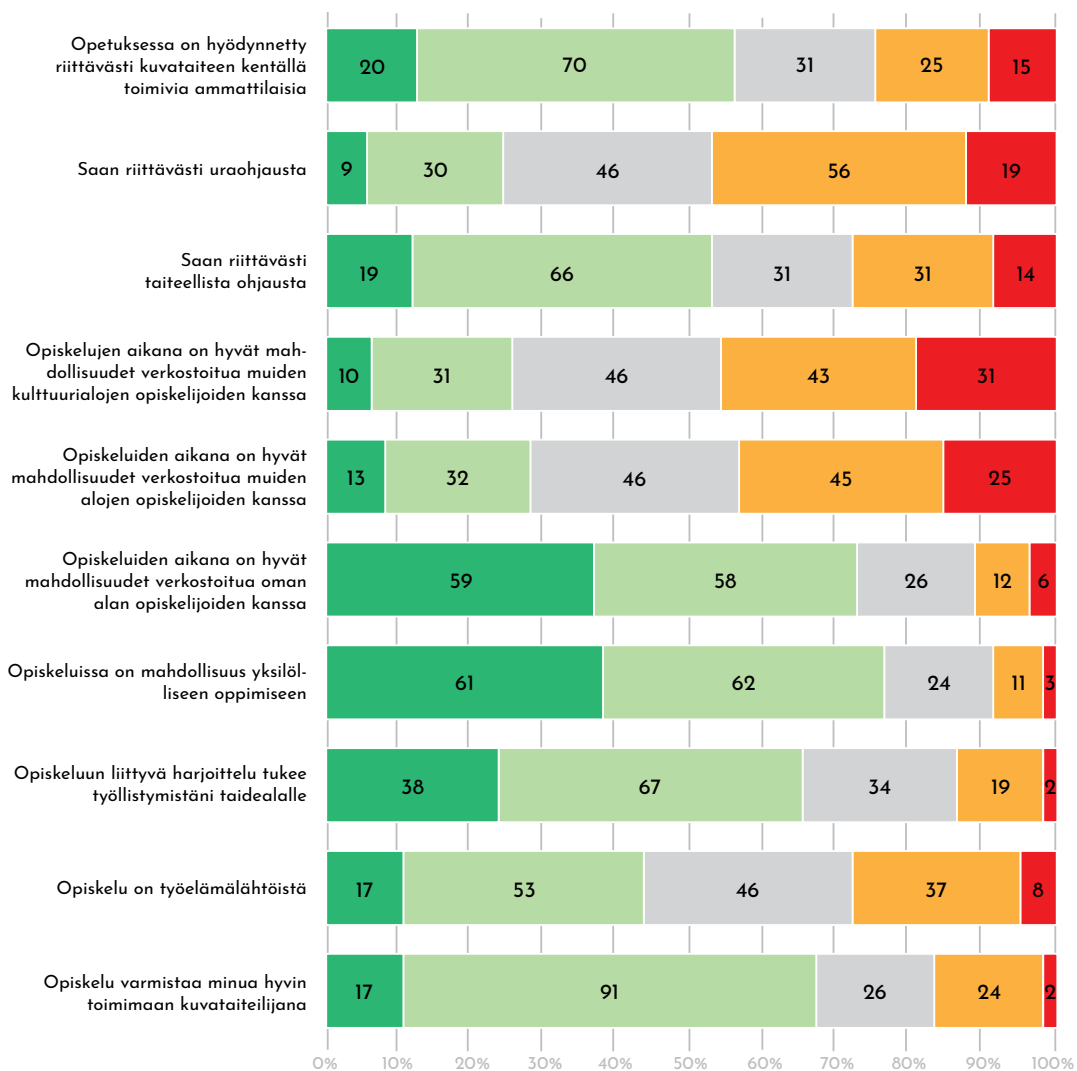
Vastaajista 59% oli melko tyytyväisiä tilanteeseensa kuvataiteen opiskelijana. 15% oli erittäin tyytyväisiä. Reilu 60% vastaajista koki, että heillä on melko selkeä tai erittäin selkeä kuva kuvataiteilijan ammatista.

Mielikuva kuvataiteen työkentästä

Vastaajia pyydettiin arvioimaan väittämien kautta kuvataiteilijan työkenttää. Vastaajien oli melko haastavaa arvioida väittämiä, sillä kaikissa väittämissä ei samaa eikä eri mieltä -vastausvaihtoehdon oli valinnut noin 30% vastaajista. Vastauksista voidaan nostaa esiin erityisesti se, että lähes puolet vastaajista oli täysin tai melko eri mieltä väittämään, että kuvataiteilijan ammatti on yhteiskunnassa arvostettu ammatti.

ARVIOI SEURAAVIEN VÄITTÄMIEN KAUTTA KUVATAITEEN NYKYISIÄ OPINTOJASI

■ Täysin samaa mieltä
 ■ Melko samaa mieltä
 ■ Ei samaa eikä eri mieltä
 ■ Melko eri mieltä
 ■ Täysin eri mieltä

Käsitykseni on muuttunut niin, että koen nykyään kuvataiteilijan ammatissa toimimisen olevan hyvin paljon muutakin kuin pelkkää teosten tekemistä.

Vastaajilta kysyttiin myös, onko heidän käsityksensä muuttunut opiskelujen aikana, entä millaiset asiat ovat tärkeitä kuvataiteilijan ammatissa. Vastaajista 35% koki käsityksensä muuttuneen. Avoimissa vastauksissa, joissa vastaajat pystyivät tarkentamaan muutosta, tuli 58 erillistä vastausta.

Tarkentavia kommentteja tulkittaessa, yhteisenä nimittäjänä nousi esiin se, että mielikuva ammatista on laajentunut. Sitaatit, *“Käsitykseni on muuttunut niin, että koen nykyään kuvataiteilijan ammatissa toimimisen olevan hyvin paljon muutakin kuin pelkkää teosten tekemistä.”* ja *“Tidigare trodde jag att vara konstnär till stor del handlade om att vara bra på en viss teknik, t.ex. teckna, men har under studierna lärt mig att det handlar om mer än så.”*, kuvaa hyvin yleiskuvaa kommentteista.

Tarkentavina asioina, vastaajat nostivat esiin markkinointiin, ansaintamalleihin, viestintään, verkostoitumiseen ja yrittäjyyteen liittyvät teemat. Kuvaavia sitaatteja oli mm. *“Ymmärrykseni verkostoitumisen hyödyistä sekä ansainnasta on parantunut.”*,

“Miten paljon kaikkeen muuhun menee aikaa, kuin itse taiteen tekemiseen. Esim. verkostoituminen, viestintä, rahoitus.”,

“att det i praktiken handlar om att starta en egen business”.

Ymmärrys siitä, että kuvataiteilijan ammatti on erittäin monipuolinen, tuli myös esiin vahvasti sitaateissa. Kuvaavia nostoja olivat mm. *“Tärkeitä ja huomioonotettavia asioita on paljon enemmän, kuin olin kuvitellut. Tärkeysjärjestys ja itselle tärkeät asiat ja päämäärät alkavat habmottua. Ammatinkuva ja mahdollisuudet ovat selkiytyneet opiskelujen aikana.”*,

“Ajanhallintataidot, aloitekyky, uskallus ja itsensä opettaminen osoittautuneet tärkeämmiksi kuin kuvittelin.”,

“Kun tieto taiteilijan työstä on kasvanut, on myös ymmärtänyt paremmin koulutuksen tärkeyden ja tähän alaan liittyvien asioiden.”,

“Behovet av ett kollektiv är viktigare än vad jag kanske tänkte från början, för diskussioner om konst, konstnärligt arbete etc.”,

“Taiteilijan pitäisi osata kaiken jotta hän pärjäisi tässä ammattissa, se tuntuu välillä todella isolta palalta”

Tidigare trodde jag att vara konstnär till stor del handlade om att vara bra på en viss teknik, t.ex. teckna, men har under studierna lärt mig att det handlar om mer än så.

Kuvataiteilijan uuden työn

koulutusmalli ja pohdintaa

Kyselyllä on tärkeä rooli projektin kokonaistavoitteen, kuvataiteilijan uuden työn koulutusmallin, kannalta. Kyselyn tulosten avulla kyetään tarkentamaan, miten nykyiset opiskelijat kokevat opiskelun, mitä he pitävät tärkeänä tulevassa ammatissaan ja miten koulutusta voidaan jatkossa kehittää.

Opiskelijat kokevat nykyisen toiminnan hyvänä ja heillä on selkeät mielipiteet tulevasta ammatista. Opintojen vahvuutena tunnistettiin mahdollisuus yksilölliseen oppimiseen. He kokevat omaavansa hyvät valmiudet toimia ammatissa. Opiskelijat tunnistavat myös kuvataiteilijan ammatin kokonaisvaltaisuuden. Avoimissa vastauksissa opiskelijat kokivat markkinointiin, viestintään, digitalisaatioon, yrittäjyyteen ja verkostoitumiseen liittyvät taidot osaksi kuvataiteilijuutta.

Luovuus ja taiteellinen näkemys ovat keskiössä ja toiminnan kärkenä. Vastaajat tunnistivat myös itsensä johtamiseen ja itseohjautuvuuden taidot, omaan työssäjaksamiseen

liittyvät taidot sekä epävarmuuden sietokyvyn ja ongelmanratkaisutaitojen tärkeyden osana tulevaa ammattiaan. Oppimista käytännön työn kautta projekteissa ja omalla työhuoneella ohjattuna, pidettiin toimivana mallina.

Yhtenä ratkaisuna edellä mainittujen taitojen oppimiseen on itsenäisen työn osuuden kehittäminen ja eri geneeristen taitojen oppimisen korostaminen osana itsenäistä työskentelyä. Aidoissa työelämälähtöisissä oppimisympäristöissä toimiminen edistää myös ongelmanratkaisutaitoja ja epävarmuuden sietokykyä.

Itsenäisen työn lisääntyessä tulee kuitenkin edelleen kehittää ohjauskäytänteitä, joiden avulla pystytään varmistamaan työssäjaksamiseen liittyvien näkökulmien huomioiminen ja kuvataiteilijan ammatin kokonaisvaltaisuus. Kuvataiteilijan tulee opiskeluaikana omaksua taiteellisen näkemyksen ja tekniikoiden lisäksi vahvat työelämätaidot, jotta alalle integroituminen olisi mahdollisimman onnistunutta.

SADE KAHRA

Selvitys AMK kuvataiteilijoiden näkemyksistä työstä ja opinnoista

YVV-hankkeessa toteutettiin keväällä 2020 verkkokysely AMKien kuvataideopiskelijoille, kesällä päätettiin toteuttaa tutkimusta kuvataidealumniin kokemuksista työelämästä ja opinnoista. Haastattelujen tavoitteena oli kerätä ajankohtaista tietoa hankkeen ammattikorkeakoulujen kuvataidealumniin työtilanteesta sekä heidän käsityksistään nykyisestä työkuvaan ja opinnoista jotka voivat olla hankkeen kehitystyössä hyödyksi. AMKien välinen vertailu ei ollut selvityksen tavoitteena. Selvitys toteutettiin anonymisti.

Tutkimusta edelsi lukuisten tutkimusten, artikkeleiden ja opinnäytetöiden perehtymisjakso, jotka eri tavoin käsittelevät ammattiin kasvamista, uuden työn muotoja ja kuvataiteen koulutusta Suomessa. Selvityksen joustava ja keskusteleva toteutustapa sekä suppeampi, ajankohtaisempi kohderyhmä (osa kuvataiteen koulutuksista on vuoden 2013 jälkeen lakkautettu) arveltiin täydentävän sopivasti aiempien tutkimusten dataa aiheesta.

Kysymykset, otanta

Haastattelujen runkona toimi 23 kysymystä kentällä toimivan kuvataiteilijan tulonmuodostuksesta, mahdollisuuksista, työmuodoista sekä taiteilijoiden näkemyksistä kuvataiteen opinnoista ja kentällä toimimisesta. Viimeinen haastattelukysymys oli määrittelemätön, eli siinä annettiin haastateltaville vapaa sana. Haastattelukysymysten lisäksi tutkimuksen osallistujia pyydettiin täyttämään

Sienipigmenttiä
Kuva: Saija Lehtonen

verkkokyselyn, sisältäen 40 kysymystä ja 3 lisäkysymystä YAMK-opinnoista. Verkkokyselyn kysymykset erosivat haastattelukysymyksistä, vaikka aiheissa oli tarkoituksella jonkin verran päällekkäisyyksiä.

Haastattelututkimuksen otantaa varten pyrittiin kartoittamaan kentällä toimivia, viidestä ammattikorkeakoulusta valmistuneita kuvataiteilijoita. Valmistuneiden nimiä kerättiin koulujen kontaktiverkoston ja Theseuspalvelun kautta. Alumneille sähköpostitse lähetetyssä tutkimuskutsussa ei määritely kentällä toimimisen kriteereitä, vaan kuvataidealumni sai itse määrittellä, kokeeko toimivansa kentällä vai ei. Koska otannassa päätettiin sallia laaja tulkinta kentällä toimimisen määrittelylle, haastateltavina oli myös henkilöitä jotka eivät saaneet elantoansa taiteesta. Osa heistä teki muun alan työtä, jolloin voidaan tulkita heidän siirtyneen toiselle alalle, virallisesti työttömiäkin oli joukossa. Selvityksen aikana selvisi, että koska taiteen tekemisen kokonaan lopettaneiden määrä on kouluttautuneiden kesken lähes olematon ja taiteilijan kentällä toimimisen käsite häilyvä, on alalta pois siirtyminen miltei mahdotonta määrittellä.

Tuloksissa on huomioitu yhteensä 51 haastattelua. 50 haastatelluista alumneista vastasi kesän aikana myös tutkimuksen verkkokyselyyn. LAB, Lapin, Satakunnan, Turun ja Novian ammattikorkeakouluista oli kustakin 6-13 haastateltavaa alumnia, jotka olivat

valmistuneet vuosina 2008-2020. Haastateltavista kolme suoritti pelkästään YAMK-tutkinnon ja kolme suoritti tutkinnon moni- tai aikuisopintomuodossa. Hankkeen viimeisessä työpajassa käynnistettiinkin kuvataidealumnie oman verkkoalustan sekä sarjan verkkotapaamisia, joita fasilitoi kaksi AMK-kuvataiteilijaa.

Toteutus ja purku

Haastattelut toteutettiin ajalla 22.6.-6.9.2020 puolistrukturoituneina teemahaastatteluina. Selvityksessä pyrittiin aktivoimaan osallistujia ja täten varmistamaan mahdollisimman kattavan näkökulman moniulotteiseen tutkimusaiheeseen. Haastattelukysymykset lähetettiin haastateltaville etukäteen sähköpostitse. Haastateltavat saivat sähköpostitse myös linkin verkkokyselyyn, johon pyydettiin vastaukset haastattelujakson mennessä. Haastateltava ehti näin reflektoida ja miettiä aihetta useampaan otteeseen verkkokyselyn, sähköpostiviestien ja haastattelun välillä. Haastattelut toteutettiin pääosin puhelimitse tai verkkokokoussovellusten kautta, kolme haastattelua oli fyysisiä tapaamisia. Haastattelut olivat kestoltaan 30-240 minuuttia riippuen hieman siitä, kuinka paljon ammattikokemusta oli haastateltavalla kertynyt.

Haastattelijan kollegiaalisuus, läsnäolo ja oman tiedon jakaminen oli luottamuksellisen keskustelun muodostumiseen hyödyksi. Käsin muistiinpanojen kirjaaminen mahdollisti yksinkertaisella tavalla olennaisen tiedon poiminnan

keskustelusta, häiritsemättä tai keskeyttämättä käynnissä olevaa keskustelua. Haastattelujen jälkeen muistiinpanot tallennettiin digitaaliseen muotoon, ja ne puhtaaksikirjoitettiin käsiteltäväksi. Tutkimuksen osallistujien anonymiteetin säilyttämiseksi ruotsinkieliset haastattelut (8 kpl) käännettiin julkaisemista varten suomeksi. Yksi haastattelu toteutettiin haastateltavien pyynnöstä yhteishaastatteluna, eli kaksi alumnikollegaa haastateltiin yhdessä. Yhteishaastattelu tuotti luontevaa keskustelua tuttujen kollegojen välillä ja haastattelumuoto voisi sopia hyvin juuri samankaltaisten tutkimuskohteiden selvitystyössä tulevaisuudessa.

Selvityksen vastaukset on tässä ryhmitetty ja tärkeämmät löydökset esitetty lyhennettynä. Kysymykset covid-19 -viruksen vaikutuksista työssä ja viimeinen vapaa sana on jätetty tästä yhteenvedosta pois. Vapaan sanan vastaukset koskivat kolmea teemaa jotka sekoittuvat myös vastauksissa keskenään; kuvataideopinnot, kenttään liittyvät kysymykset sekä oma ammatillinen kehitys.

Selvitystä purettiin puolen päivän kestäneessä webinaarissa 17.11.2021 johon kutsuttiin kaikki haastattelun alumnit sekä myös muita alumnilistojen AMK -kuvataiteilijoita. Webinaariin osallistui 6 projektityöntekijää ja 14 AMK-kuvataiteilijaa. Verkko-työpajassa esiteltiin selvityksen tuloksia ja keskusteltiin pienryhmissä selvityksestä nousseiden aiheiden parissa. Webinaarin päätteeksi oli helppo todeta, että ammattiin

liittyvää keskustelua kaivataan ja verkko-työpajan jälkeen ajatus säännöllisistä verkkotapaamisista nousi toiveena esille. Tällaiset verkkotapahtumat olisivat hyvä toteuttaa ainakin löyhästi fasilitoituna, sillä täysin vapaa keskustelu koettiin rönsyilevän helposti liikaa.

Vastaukset ja löydökset

- Onko työsi kuvataiteilijana päätoimista (pääasiallinen toimeentulo), sivutoimista (lisätoimeentulo), palkatonta (ei synnyttä tuloja) tai kutsumus?
- Jos olet ansiotoissa kuvataiteen alalla, onko työsopimuksesi vakituinen, määräaikainen, täyspäiväinen, osa-aikainen tai muulla tavoin sovittu?
- Mistä sinulle syntyy keskeisimmät tulot kuvataiteilijana? (esim. teosmyynti, ansiotyö, palveluiden myynti, muu, mikä?)

Ensimmäisessä kysymyksessä yritettiin selvittää millä tavalla taiteilijat itse määrittävät työtään ja kysymykseen sisältyi tarkoituksellisesti ristiriitaisuuksia. Suurin osa haastateltavista vastasivat kysymykseen tarkentaen vastausta tulonmuodostukseen liittyvillä tiedoilla. Tästä voi päätellä, että tulonmuodostus on oman toimenkuvan määrittelyssä keskeinen seikka, tai ainakin on olemassa oletus tästä määrittelytavasta. Kuvataiteilijan työn määrittelyminen herätti runsaasti keskustelua ja yksiselitteisen vastauksen antaminen oli enemmistölle haastavaa. Yli puolet vastasivat, että

työ kuvataiteilijana on päätoimista, mutta vastausta täydennettiin lähes poikkeuksetta lisätiedoilla. Esimerkiksi kuvataiteen opettaja koki olevansa päätoimisesti kuvataiteilija, samalla valokuvaaja ei laskenut lehdistökuvasta kuvataiteilijan työksi. Lisäksi esimerkiksi graafisen ja media-alan palkkatöissä työskentelevät pohtivat, lasketaanko työ kuvataiteilijan työksi vaiko ei. Valtaosa vastaajista kokivat hyödyntävänsä kuvataiteilijan ammattiosaamista työssään, oli määritelmä mikä tahansa. Käsite ”päätoiminen kuvataiteilija” onkin haasteellinen tulonmuodostuksen näkökulmasta, sillä harvalla kuvataiteilijalla on säännöllisesti sama tulolähde, lisäksi tulonmuodostus ja tulolähteiden keskinäinen suhde vaihtelee ammattiuran aikana. Suuri osa vastaajista kertoi ensimmäisten kysymysten yhteydessä toiveestaan saada elantonsa kuvataiteilijan ammatista, tavalla tai toisella.

Keskeisiä tuloja oli lähes kaksinkertaisesti haastateltaviin nähden. Eniten mainintoja sai apuraha (23,08%), ansiotyö (21,98%), palveluiden myynti (16,48%), teosmyynti (15,38%) ja työttömyyskorvaus (13,19%). Kysymystuloksia tarkastellessa täytyy ottaa huomioon vastaajan henkilökohtainen määrittely ammatillisesta työstä, esimerkiksi osa vastaajista kokee työttömyyskorvauksen kuvataiteilijan tulona. Kyse voi tietenkin myös olla vaikeudesta erottaa kuvataiteilijan tuloja muista tuloista, liittyen taiteilijuuteen elämää läpileikkaavana identiteettinä. 27,45%

vastaajista ilmoittivat etteivät ole lainkaan ansiotöissä ja 11,75% kertoi olevansa pätkä-töissä sekä omalla että muilla aloilla. Kolmasosa vastaajista kertoi tekevänsä tunti-perusteista pätkätyötä taiteen ja kulttuurin tai luovan työn alalla, muutama näistä kertoi työn olevan palkkatuettua. Pari vastaajaa työllisti itseään projektien tai yrityksen kautta. Kolme vastaajaa toi esille ansiotyön epämielikkyyden.

- Mikäli valmistumisesi jälkeisenä vuotena hait alan mahdollisuuksia ja onnistuit, mitä työmahdollisuuksia sinulle avautui?
- Oletko saanut taiteilijana toimimiseen vetoapua tai tukea jostain, mistä?

Vastaajat kertovat hakeneensa ennen kaikkea apurahoja/stipendejä ja näyttelypaikkoja, harva mainitsi ansiotöitä hakukohteena. Eräs vastaaja totesi ettei ansiotöitä ole tarjolla kuin projektinomaisesti. Suuri osa alumneille avautuneista mahdollisuuksista koski kuitenkin juuri tuntitöitä esimerkiksi AMKissa tai työharjoittelupaikassa. Muun muassa sisällöntuottaja, käyttöliittymien suunnittelija ja pari julkisen taiteen tekijää kertoivat työuran alkaneen jo opiskeluaikana.

Vetoavusta kysyessämme järjestöt, yhteisöt, taideorganisaatiot ja kaupunki mainittiin tuenantajina, tärkeimpänä tukena nousi kuitenkin kollegiaalinen verkosto, joka usein kumpusi opiskeluajoilta tai työhuoneyhteisöistä.

Opiskelun aikaiset verkostot tuntuvat olevan merkittävä tekijä yksinäisyyden tunteen vähentämisessä valmistumisen jälkeen. Noin kolmasosa vastaajista totesivat, ettei tukea ole ollut ja että työ on yksinäistä. Alumnit jotka ovat muuttaneet paikkakunnalta toiseen koki-
vat alueellisen taideyhteisön löytämisen tärkeäksi, joillekin muuttaminen oli vaikeuttanut tuen saamista. Muut mainitut tuet olivat apuraha, stipendi, perheen tuki, kaverit ja tuttavat, entiset opettajat ja koulun projekti-
kontaktit, yhteisnäyttelyt, kollektiivit, työryhmät, kuraattori, jatko-opiskelukoulu ja residenssijakson tuoma kokemus.

Huomioitavaa parin vastaajan kohdalla on se, että tiedämme heidän saaneen ammatillista tukea kentälle siirtyessään, jopa vuosien ajan. Kyseiset alumnit eivät silti vastauksissaan maininneet tätä saamansa tukea kysymyksen kohdalla. Tämä herättää kysymyksiä siitä, miten hyvin kuvataiteilijat osaavat itse tunnistaa saamansa tukea. Kyseiset vastaajat olivat 2-3 vuotta sitten valmistuneita kuvataiteilijoita joten mahdollista on, että tuen tunnistamiskyky kehittyi vasta työvuosien kertyessä. Tunnistamisen vaikeus voi liittyä myös kykenemättömyyteen tiedostaa oman verkoston hyötyjä, vaikka kontakteja olisi olemassa.

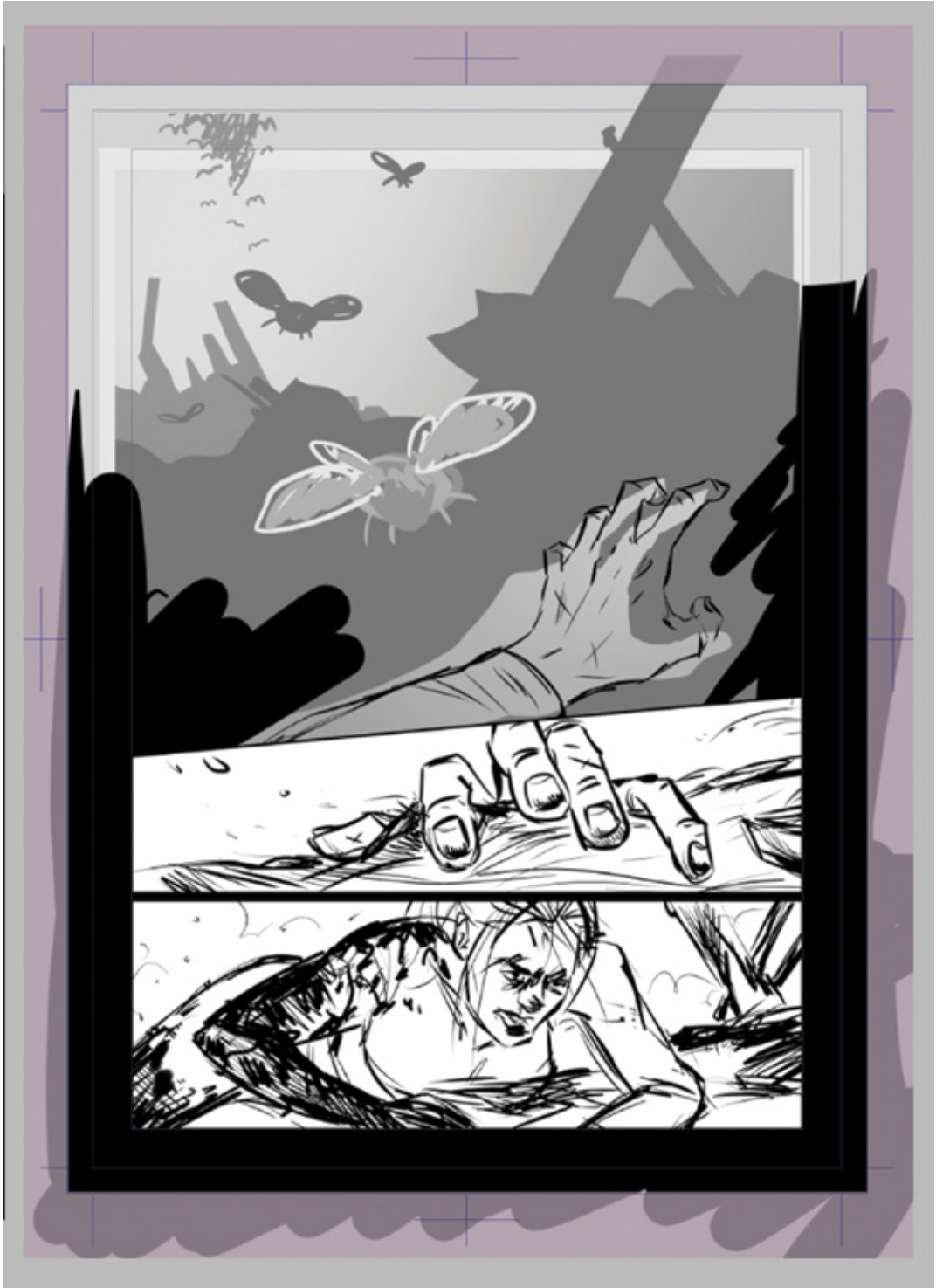
- Mistä opintokokonaisuudesta on mielestäsi ollut eniten hyötyä valmistuttuasi ja miksi?
- Mistä opintokokonaisuudesta on mielestäsi

ollut vähiten hyötyä valmistuttuasi ja miksi?

Valtaosa vastaajista totesi heti aluksi, että kaikesta oppimisesta on aina hyötyä, eikä mikään ole turhaa. Tärkeänä opinnoissa nähtiin usein opinnäytetyö, kirjoittaminen, kriittinen ajattelu ja kontekstin luominen omille töille. Edellyttäen, että riittävä ohjaus toteutui, itsenäinen työskentely koettiin antoisana. Perinteiset tekniikat ja perusopinnot koettiin tärkeänä pohjana kuvataiteilijuudelle, osa vastaajista arvostivatkin perinteisempää kuvataiteen opetusta jossa säännöllinen tekninen harjoittelu oli keskiössä. Vieraillevien opettajien kurssit ja vaihtojaksot ulkomailla nähtiin tärkeinä, kuten myös brändäys- ja markkinointikurssit siltä osin, kun ne olivat alalle räätälöidyt. Kritiikkiä esitettiin siitä, että osa työelämävalmiuskursseista olivat kaukaisia, abstrakteja ja businesshenkisiä ilman konkreettista antia juuri taiteen alaa koskien. Osa vastaajista totesivat samalla, ettei aihe opiskelun aikana oikein kiinnostanut, että kiinnostus heräsi vasta valmistumisen jälkeen. Joillakin oli vaikeuksia muistaa yksittäisten kurssien sisältöjä, ja he kertoivat opiskeluajan muistikuvista yleisemmin.

Digitaaliset valmiudet koettiin pääosin tarpeelliseksi enemmänkin taiteen tekemistä ympäröivissä tehtävissä kuten markkinoinnissa, tiedotuksessa ja kommunikoinnissa yhteistyökumppaneiden tai asiakkaiden kanssa. Yksi alumni oli sitä mieltä, ettei digivaloku-

Yksityiskohta sarjakuvasta
Kuva: Pau Norontaus

vauksen perusopetus ole enää tarpeen ja eräs julkisen taiteen tekijä nosti esille, että 3D-mallinnus olisi tulevaisuudessa tärkeä hallita.

Tunnistettavissa on muutama suunta, jotka saivat vastauksissa vaihtelevasti kannatusta: monipuolisuus ja kokeilu versus tekniikoihin syventyminen ja erityisosaamisen kehittäminen, tekemisen vapaus ja itseohjautuvuus versus pakollisuus, säännöllisyys ja strukturointi, itsenäisempi opetus etänä versus lähiopinnot ja niiden tuoma yhteisöllisyys.

- Oliko kuvataideopintojesi aikana tapahtuneesta harjoittelusta sinulle ammatillista hyötyä?
- Mikä olisi mielestäsi hyvä harjoittelupaikka kuvataiteen opintojen aikana?

Kysymykseen vastattiin suurilta osin positiivisesti, toki merkittävä osa vastaajista ei ottanut kantaa jakson ammatilliseen hyötyyn, vaan raportoi lähinnä missä suorittivat harjoittelun. Tavanomaisimmat työharjoittelut olivat itsenäisen työskentelyn jaksot oman tuotannon parissa esim. oma näyttely, tilaustyö tai muu projekti, sekä erilaiset näyttelytoimintaan liittyvät tehtävät. Vastaajat, jotka ilmoittivat näyttelytehtävät työharjoitteluna, mainitsen esimerkiksi taidegalleriaa tai organisaatiota ovat oletettavasti tehneet harjoittelunsa projektituonteisen näyttelytoiminnan parissa. Edellä mainitut työhar-

joittelumuodot saivat parisenkymmentä mainintaa vastauksissa. Seuraavaksi tavanomaisimmat työharjoittelut toteutuivat galleriatoiminnassa ja taiteilijan assistenttina. Neljä mainitsi tehneensä työharjoittelun ulkomailla ja kolme alumnia kertoivat, että työharjoittelujakso johti palkkatöihin tai toimeksiantoihin. Vastaajat, jotka olivat suorittaneet työharjoittelun ulkomailla nostivat erityisesti esille harjoittelun tuoman ammatillisen merkityksen, miten jakso antoi ratkaisevia näkökulmia siihen, millä tavalla ala toimii.

Ainoastaan kolme vastaajista sanoivat suoraan, etteivät kokeneet harjoittelua hyödyllisenä. Ohjauksen puute ja liian helpon harjoitteluvaihtoehdon valitseminen oli harjoittelukokemusten negatiivisimmat seikat. Esimerkiksi se, ettei opiskelijana hyödyntänyt harjoittelujaksoa tarpeeksi, että itsenäisen työskentelyn sijaan olisi ollut parempi mennä johonkin paikkaan oppimaan uutta ja verkostoitumaan. Noin 10% vastaajista eivät osanneet sanoa tai muistaneet mitkä jaksot koulutuksessa kuuluivat harjoitteluun.

Hyvän harjoittelupaikan kysymyksessä työharjoittelu ammattitaiteilijan assistenttina tai taideorganisaation tehtävissä sai kirkaasti eniten kannatusta. Yksi alumni mainitsi, että jonkin muotoinen kisälli- tai mentorisysteemi olisi hyvä. Taideorganisaatioiden kohdalla mainittiin muun muassa yhteisöt ja galleriat, taiteilijaseurat, järjestöt, taidekeskukset, lastenkulttuurikeskus, museot ja maakuntamu-

seot. Muita kiinnostavia työharjoittelun paikkoja vastauksissa olivat; projektin tuottaminen alusta loppuun, ryhmäprojektiin osallistuminen esimerkiksi muraali tai yhteiskuntaan liittyvä projekti, taidetapahtuman assarointi, tehtävät soveltavan taiteen piirissä esimerkiksi taide- ja hyvinvointipajassa tai mo-

nitaiteellisessa osuuskunnassa, pedagoginen toiminta, opetustehtävät, kuvitustyö ja julkaisuala, yrityksellä esimerkiksi betonivalufirma, arkkitehtitoimisto, valokuvastudio, kuvatoimisto, peliala, animaatiofirma, mainostoimisto ja designtoimisto. Oman yrityksen toimeksiannot, joissa saa palautetta asiakkaalta mainittiin myös. Työharjoittelut residensseissä ja ulkomailla (taiteilijalla tai yhteisöllä) sai muutaman maininnan, näistä vastaajista useat olikin suorittanut jommassa kummassa harjoittelun.

Vastauksissa nousi esille paitsi työharjoittelun paikat, muita seikkoja hyvän työharjoittelun määrittelyssä. Tehtävänkuvauksen riittävä tieto ja työharjoittelupaikoista tiedottaminen oppilaiden suuntaan nähtiin ratkaisevana hyvän harjoittelujakson toteutumiseksi. Kuvataiteilijalla harjoittelun kohdalla pohdittiin, jospa työharjoittelu onnistuisi paremmin, jos harjoittelun voisi tehdä ajallisesti joustavammin, taiteilijan tarpeiden mu-

kaan. Ohjauksen määrästä ja laadusta todettiin lisäksi, että oppilaita pitäisi ohjata sopivaan harjoittelupaikkaan riippuen itseohjautuvuuden tasosta. Verkostointimahdollisuuden merkitys työharjoittelussa nousi useassa vastauksessa esille, kuten myös se, että työharjoittelun kuuluisi haastaa oppilasta sopivasti.

- Mitkä ovat tärkeimmät työkalut tai tekniset taidot taidetyöskentelyssäsi?

Kuten aiemmistakin kuvataiteilijoille suunnatuista kyselyistä on ilmennyt, kuvataiteilijan työ on monipuolista ja kokonaisvaltaista. Kysymykseen tärkeistä työkaluista ja teknisistä taidoista on tässäkin tutkimuksessa vastattu erittäin laajasti. Haastateltavat kertoivat vastauksissaan kaikenlaisista taiteelliseen työhön liittyvistä seikoista, aina kuvataiteilijan henkilökohtaisista työskentelylähtökohdista konkreettisiin materiaaleihin. Vastauksiin kuuluivat vahvasti sekä ajatustason menetelmät että kädessä pidettävät työkalut. Vastauksia tarkastellessa tulee selväksi, että kuvataiteilijalle ihan mikä tahansa on, tai voi olla ammattitaito tai työkalu. Vastaukset on ryhmitelty teemoittain ja esitetty viereisen sivun kuvassa, jossa kirjaisimen koko heijastaa jokaisen teemaryhmän painotusta vastauksissa.

Ideointi, kyky ajatella ja hahmottaa, avoimuus, luovuus, keskustelu, tapa katsella asioita, ei saa pelätä uusia asioita, yllätykset, epävarmuus on vahvuus, kollegiaalinen dialogi, heterogeenisyydestä voimaa, oman position ulkopuolelle asettautuminen.

Sitkeys, jaksaminen, oma luottamus, halu, palo ja draivi tekemiseen

Prosessointi esim. kuvaamisella, luonnosteluvälineet, harjoittelu, testaus, kokeilu, taiteellinen päiväkirja, portfolio joka pakottaa oman työn läpikäyntiin, pohdiskelun ajankohtaisuus ja oman taiteellisen työn tarkastelu, kirjat ja lukeminen, kontekstin luominen töille

Tietokone ja digitekniset taidot, valokuvien ja liikuvan kuvan kamerat, editointi, kunnossapito, päivittäminen, kuvankäsittely, painoalustat, Adobe- ja kuvankäsittelyohjelmat, Sketch, InDesign, printteri, suurkuvatulostin, tietotaito perusta ja tulosteista

Substanssi, perusosaaminen, piirustukseen liittyvät työkalut ja materiaalit, työ/piirtopöytä lämpimässä tilassa, maalaukseen liittyvät taidot ja työkalut (öljy, akryyli, vesiväri), grafiikan tekninen hallinta, taitto-osaamista, kuvanveisto, pronssivalanta

Työn organisointi ja monien asioiden hallinta, koordinointi ja aikataulutus, kalenteri, ajankäyttöhallinta, tekemisen rytmittäminen, järjestää taiteelle aikaa, työhyvinvointi, tasaisempaa tekemisen tahtia, taloushallinto, kirjoittaminen, raporttien ja hakemusten tekeminen, toisten tekstien analysointi

Jatkuva opettelu, rohkeus, oppiminen, haasteiden etsintä ja uudenlaisia teknisiä avauksia, halu tehdä kaikki itse, avun hakeminen, kyky kysyä ja selvittää

Yhteistyökyky, osallistuminen, verkostoituminen, kritiikin vastaanottamiskyky, asiakaskommunikaatio

Viestintä, markkinointi, some, blogipäiväkirja, nettisivut, CV ja portfolio ajan tasalla, postituslistat, liittojen ja ystävien välittämä tieto, kännykkä, tabletti, älypuhelin, netti, sähköposti, sähköpostilistat

Monipuolisuus, moniosaaminen, ongelman ratkaisukyky, sotkun (sekä fyysisen että henkisen) sietokyky

Sekatekniikat, työkalut vaihtelee tarpeen mukaan, kierrätettyjä tavaroita, luonnonmateriaalit, meren kasveja, kalan parkkaamista ym, kokeiluja esim. tekstiili/vesiväri, tekstiili- ja installaatiotekniikat, ne "konkreettiset" työkalut, performanssit

Käsityö, perinteiset menetelmät, kivi-työkalut, analogifilmi, kädet ja pää, kädet ja hammastikut

- Millaisten yhteistyökumppaneiden kanssa olet taiteilijana työskennellyt?
- Jos on ollut kumppaneita, mikä on ollut kiinnostavin yhteistyö ja miksi?

Yhteistyökumppaneita oli laajasti monenlaisia eri sektoreilta ja aloilta sisältäen esimerkiksi sponsoroivat yritykset, asiakkaat, kollegat, taideyhteisöt, galleriat, museot ja kaupungin toimielimet. Haastateltavien asiakkaat/tilaajat ja kollegat/taiteilijayhteisöt nousivat vastauksissa kuitenkin suurimmiksi teemoiksi. Neljällä vastaajalla ei ollut kokemusta yhteistyöstä opintojen jälkeen lainkaan ja kolme haastateltavaa mainitsi yhteistyökumppaniksi enemmänkin palveluiden tarjoajaa tai vastaavaa. Yhteistyön tunnistaminen omassa taiteellisessa työssä tuotti varsinkin niille haastateltaville alumneille vaikeuksia, joilla oli vähemmän kokemusta asiasta. Moni haastateltava mainitsi opintojen aikaiset yhteistyöprojektit, ja nämä oli varsinkin kokemattomille ainut kokemus yhteistyöstä.

Monitaiteelliset, poikkitaiteelliset, monitieteelliset ja moniammatilliset yhteistyöt koettiin erityisen kiinnostavina, näistä mainitsi ainakin kahdeksan vastaajaa. Kiinnostavina nähtiin lisäksi edellä mainitut taiteilijakollegat/yhteisöt, näyttelyiden järjestäjätahot ja tilaustyöt sillä erotuksella, että tilaustöihin liittyi enemmän erityistoiveita, kuten esimerkiksi työn tekninen haaste tai uusi konteksti työlle. Kolmessa vastauksessa mainittiin

julkinen taide ja kansainväliset yhteistyöt haaveena. Toivottavana yhteistyökumppanina nousi esille myös taiteen rahoittajat. Kolme haastateltavaa ei osannut vastata, mikä olisi hyvä yhteistyökumppani ja pari vastasi olevansa avoin käytännössä mille vain. Yksi haastateltava sanoi, ettei yhteistyö kiinnosta, koska työskentelee mieluiten itsenäisesti. Merkittävällä osalla kuvataiteilijoista on vastausten perusteella rajallisesti kokemusta yhteistyöstä. Selkeä enemmistö vastaajista on kuitenkin avoimia yhteistyön mahdollisuudelle, vaikka sopiva yhteistyötaho ja -muoto oli vaikea nimetä.

- Oletko osa taideyhteisöä tai verkostoa?
Mikä/mitkä?

Vastaajista 18 (35,29%) oli jäsenenä taiteilijaseuroissa ja 21 (41,11%) alan liitoissa. Usein jäsenyyksiä oli vastaajalla joko useampi tai ei juuri ollenkaan. Tavanomaisinta oli osallisuus oman alan työryhmissä, kollektiiveissa, osuuskunnissa, taideyhdistyksissä tai taidekeskuksissa. Näistä oli peräti 31 mainintaa vastaajien kesken. 19 (37,25%) ei ollut missään alan järjestössä tai taiteilijaseurassa mukana. Taideyhteisöön kuulumattomien luku on korkea sitä huomioiden, että taideyhteisöjä ja yhdistyksiä on Suomessa runsaasti kautta maan. Kuulumattomien osa oli suurempi vastaavalmistuneiden sekä ruotsinkielisten alumnien kohdalla.

- Jos myyt teoksia tai palveluja, miten tai mitä kautta myynti tapahtuu?
- Kaipaatko lisää näkyvyyttä töillesi, minkälainen näkyvyys olisi mielestäsi tarpeen?

Noin neljäsosa vastaajista kertoi myyvän teoksia tai palveluja omien verkostojen kautta suoraan asiakkaalle. Muilla vastaajilla myynti oli ilmeisimmin sivutuloista ja yllättävän moni ei osannut sanoa tapahtuiko tämä pieni myynti välittäjän kautta vaiko suoraan asiakkaalle. Välittäjän roolin voidaan vastauksista päätellen tulkita olevan edelleen melko epäselvä tai puutteellinen. Liittojen tapahtumat ja näyttelyt sekä taidelainaamot, seurat ja yhdistykset mainittiin myyntikanavina. Varsinaista myynti- tai viestintästrategiaa ei mainittu yhdenkään kuvataiteilijan toimesta ja myyntityö on selvästi monille haasteellinen asia joko itsensä markkinoimisen vaikeuden tai tiedotuksen vaatiman ajan takia. Nuoremman polven alumnit mainitsivat tiedottamiskanavina pääasiallisesti somen, vaikka varsinaista myyntiä kanavat tuntuivat generoivan toistaiseksi vähäisesti. Kokeneemmat taiteilijat painottivat asiakassuhteiden ja omien verkostojen merkitystä. Vastauksissa mainittiin myös paikallismedian markkinoiva vaikutus sekä henkilökohtaisen asiakaskontaktin tuoma vetovoima. Seitsemän kuvataiteilijaa vastasi, etteivät myy teoksia tai palveluja lainkaan, tai että myynti on satunnaista ja marginaalista. Osa näistä vastaajista oli joko kokopäiväisessä

ansiotyössä tai työttömiä ja osa totesi, ettei heidän tuottamansa taide ole myyntikelpoista lajia.

Kysymykseen lisänäkyvyyden tarpeista kolmasosa alumneista vastasi myönteisesti. Usein vastaus muotoiltiin itsestäänselvyytenä, että *”tottakai, ainahan sitä voisi olla enemmän”*, samalla todeten että *”näkyvyys on itsestään kiinni”*. Noin kolmasosa vastaajista sanoi, että työaika on rajallista ja etteivät ole pystyneet edistämään näkyvyyttä, vaikka haluaisivat, tai että heillä on nyt tuotantovaihe päällä eivätkä sen takia ehdi miettiä näkyvyyttä. Osa vastaajista kyseenalaisti näkyvyyden itseisarvoa, tai totesivat, että motivaatio asian edistämiseen ei riitä. Muutama vastaaja oli tyytyväinen saamansa huomioon.

Yksiselitteisiä vastauksia siihen, minkälainen näkyvyys olisi tarpeen ei tullut, vaan monet vastaajista kertoivat millä tavoin he työnsä näkyvyyttä jo edistävät; esimerkiksi projektit, portfolio, Instagram, Facebook, SOME, verkkosivut, verkkokauppa, Taikoyhdytys muut kanavat. Viisi vastausta mainitsi medianäkyvyyden tarpeen ja yhtä moni kertoi kaipaavansa somenäkyvyyttä. Somenäkyvyyden suhteen tuli muutamia huomio siitä, miten massasta erottuminen koetaan haasteellisenä. SOME nähtiin kuitenkin selvästi keskeisenä kanavana kuvataiteilijan viestinnässä ja nämä tiedotuskanavat toistuivat kysymysten vastauksissa eniten.

Noin neljäsosa vastaajista mainitsi tarpeellisenä näkyvyytenä näyttelyt, joskin kritiikkiä galleriatoiminnan riittämättömyyteen edistää näkyvyyttä nousi joissakin vastauksissa esille. Kolme vastaajaa kertoi kiinnostuneensa näkyvyydestä gallerioiden ulkopuolella yhä enemmän ja kolme vastaajaa nosti esille kokemuksiaan kuraattoreiden hämmentävistä toimintaperiaatteista. Esille tuli myös muutamassa vastauksessa se, etteivät virtuaaligalleriat palvele kaikkia taiteen muotoja. Viisi alumnia mainitsi näkyvyyden tarpeesta nykyisen toimialueen ulkopuolella, ja neljässä vastauksessa kiinnostus kohdistui nimenomaan ulkomaille esimerkiksi kansainväliseen ryhmänäyttelyyn. Maakunnissa toimivat alumnit toivoivat enemmän näkyvyyttä Helsingissä.

- Mikä on ollut suurin yllätys kuvataiteilijana toimimisessa?

Kolme päällimmäistä teemaa vastauksissa koskivat onnistumisia, ammatin yksinäisyyttä sekä oheistyön määrää. Positiivisia yllätyksiä olivat se, miten ammatti on kantanut, miten hyvin on pärjännyt, miten oma into säilynyt ja miten palkitsevaa työ on. Yksinäisyys liittyi verkoston puutteeseen ja verkostoinnin vaikeuden kokemukseen, sekä haasteeseen luoda puitteet tekemiselle. Oheistyötä koskien mainittiin kirjoittamisen, markkinoinnin ja tuottamisen määrää, sekä prosessien avaa-

misen ja jatkuvan jakamisen tarvetta. Seuraavaksi vastauksissa nousi esille työn epävarmuuteen liittyvät seikat kuten pirstaleisuus, taiteen epävakaa status ja millä tavoin nämä nähtiin osana taiteilijuutta.

Negatiivisina yllätyksinä mainittiin useamman vastaajan taholta taiteilijoiden välinen kilpailu ja kateellisuus, työn terveyshaitat ja työssä jaksamisen haasteet, kapitalistinen taidekenttä sekä sen, miten trendit ohjaavat taiteilijoiden näkyvyyttä ja miten esim. taideinstituutiot menevät siihen ”varmaan nakkiiin” näyttelyvalinnoissa. Positiivisina nähtiin toisaalta muutamassa vastauksessa ihmisten kiinnostus taiteeseen ja taiteilijoihin sekä kentän tarjoamat monet mahdollisuudet. Yksi vastaaja toi esille sen, miten ihmiset suhtautuvat taiteilijuuteen negatiivisena asiana, ja että taiteilijoita usein säälitään avustettavina. Toinen vastaaja ilmaisee samankaltaisen asian niin, että yllätyksenä tuli siirtyminen vähemmän taidemyönteiseen ympäristöön. Kolmas vastaaja totesi että koululla suojellaan ikäviltä yllätyksiltä, jotka kentällä myöhemmin tulee eräänlaisena sokkina. Useampi vastaaja puhuu kysymyksen kohdalla taiteen rakenteista, miten esille pääsevät yllättävän kapea edustus taiteilijoista.

Pari vastaajaa kertoo motivaation, työn rytmittämisen ja itsensä johtamisen olevan yllättävän tärkeitä ammatissa, muutamaaan otteeseen nousee esille myös näyttelyiden, toimeksiantojen ja apurahojen saamisen vaikeus

sekä näihin liittyvät korvauskäytännöt/tekijänoikeudet. Jatkuva apurahojen hakeminen ja odottamisen psykologinen vaikutus työhön nähtiin myös tähän liittyen haasteena. Oman jutun aukenemisen hitaus ja oman kohdeyleisön löytämien ilmoitetaan pari kertaa yllätyksinä, kolme kertaa mainitaan lisäksi itsensä esittämisen, näkyvyyden ja markkinoinnin merkitys yllätyksinä. Pennin venytys ja köyhyys mainitaan parissa vastauksessa, mutta yleisesti toimeentuloon liittyviä seikkoja on vastauksissa vähäisesti. Neljä haastateltavista vastasivat, ettei ammatissa ole suurempia yllätyksiä tullut, että olivat hyvin tietoisia haasteista ja lähtökohdista valmistuessaan.

- Mitä taloushallinnollisia taitoja kaipaisit / mitkä taloushallinnolliset taidot ovat mielestäsi keskeisimmät kuvataiteilijan ammatissa?

Vastauksista käy ilmi, että taloushallintotaidot(kin) ovat kuvataiteilijalle loputon oppimisen alue, joka vaatii jatkuvaa päivittämistä. Kuvataiteilijan tulonmuodostus on usein sekä monimuotoinen, vaihteleva että yksilöllinen. Tilanteen muuttuessa kuvataiteilija joutuu näin jatkuvasti perehtymään uusiin alueisiin etsiessään parasta ratkaisua. Vastaukset vahvistavat taiteilijan työn erottamattomuudesta muusta elämästä. Eniten osaamista kaipasivat vastaajat nimittäin taloushallinnossa ja talous suunnittelussa yleisesti, tarkoittaen elämisen

näkökulmasta kokonaisvaltaisesti, ”taloudellinen ajattelu ylipäänsä”. Vain noin 20 % vastaajista ei kaivannut taloushallinnollista osaamista, perusteluna taloushallinnon ulkoistaminen alan ammattilaiselle tai palkkatyösuhte.

Oman rahapussin hallitseminen, seuranta ja painopisteet tulonmuodostuksesta, epä säännöllisten tulojen hallinta, taloudellinen arviointikyky ja taloushallintotaju, kirjanpito ja kirjanpitäjäsuosituksia olivat joitakin yleistarpeiden tarkennuksia. Vastauksissa toistui myös budjetin laatimisen taidot, tulojen ja menojen laskeminen, kulujen ja teoskustannusten tunteminen, verotus, verovähennykset, yrittäjyys, toimintamuodot, toimiminen, sivutoimisuus, kevytyrittäjyys, laskutus, sekä oman työn arvottaminen ja hinnoittelu, teosmyyntiin liittyvät seikat, tarjouspyynnöt, tarjoukset ja voiton laskeminen. Seuraavaksi vastauksissa nousi esille byrokraattiset haasteet, tämä varsinkin TE-toimistoon ja sivutoimisuuteen liittyen. Laki seikat, tekijänoikeudet, sopimukset, sitoutumiset, käsitteet, vakuutukset (näyttely, julkinen taide), sekä rahoituslähteiden tunteminen, innovatiiviset rahoitusmallit ja apurahojen hakeminen (mistä ja miten) mainittiin myös muutaman vastaajan toimesta. Kolme vastaajaa mainitsi kirjoittamistaidon merkityksen taloushallinnollisissa taidoissa ja yhtä moni mainitsi yhteisölle työskentelyn pakottaneen taloushallinnon käytännön oppimiseen.

Pari haastateltavaa mainitsi saavansa apua esimerkiksi kirjanpitiäjältä tai perheenjäseneltä. Yksi vastaaja kertoi saaneensa apua kunnan yritystukipalvelusta, joka tarjoaa taiteilijoille veroilmoitusapua maksutta. Pari haastateltavaa nosti esille alibudjetoinnin ja alihinnoittelun virheitä uran alkuvaiheissa.

- Onko sinulla tavoitteita kuvataiteilijana, mitä ne ovat?
- Miksi sinulla ei ole tavoitteita? / Miten aiot päästä tavoitteisiin?

Konkreettisia tavoitteita oli melko harvalla haastateltavista ja painotus oli vastauksissa ylivoimaisesti taiteen sisällöllisen kehittymiseen arvossa, sekä taiteen tekemisen jatkuvuuden mahdollistamisessa. Vastauksissa korostui tasapainon löytäminen omien haaveiden ja ulkoisten paineiden välillä, millä tavalla saisi kuvataiteilijan arjen sujumaan parhaimmalla mahdollisella tavalla, miten elää hyvän elämän. Useampi vastaaja kertoi, että korkealentoiset tavoitteet ja ulkoiset paineet häiritsevät taiteellista prosessia. Tavoitteita voi ikään kuin olla, mutta näiden täytyy olla tarpeeksi väljiä, jottei taiteellinen työ kärsi. Työn merkityksellisyys, työn laatu, uuden oppiminen, oman jutun löytäminen ja integriteetti korostui vastauksissa. Muutama vastaaja kytki tavoitekysymyksen suoraan työhyvinvointiin ja jaksamiseen. Tärkeänä koettiin löytää omalle tekemiselle turvallinen

toimeentulo, teoksille yleisöä sekä tekemiselle ja kehittymiselle hyvät olosuhteet.

Taiteesta päätoimeentulo olikin yllä mainitun arvovastausten jälkeen eniten mainittu tavoite. Osa vastaajista ilmaisi asian niin, että haluavat ylipäänsä turvata ja balansoida toimeentulonsa, oli päätoimeentulo taiteesta tai ei. Osa vastaajista oli saavuttaneet tasapainon taiteen toimeentulon ja tekemisen suhteen, tuolloin he vastasivat että haluavat jatkaa tätä hyvää suuntaa hitaasti kehittyen. Tärkeitä tekijöitä tasaisessa nousujohteisuudessa koettiin olevan utelias ja positiivinen suhtautuminen sekä se, ettei lähde liian herkästi trendeihin mukaan. Vain muutama vastaaja tarkensi mistä oma tulonmuodostus tulisi koostua, näistä harvoista tarkennuksista oli apurahat yleisin. Vain kaksi vastaajaa mainitsi, että tuloja voisi lisätä taiteen myynnillä. Näyttelypaikkoihin liittyviä tavoitteita mainittiin seitsemässä vastauksessa, nämä tavoitteet sisälsivät usein toiveita näyttelyn laajuudesta, koosta tai sijainnista. Osa vastaajista tähtäsivät ympäriryöstä näkyvyyteen, toiset vastaajat kertoivat tavoittelevansa alan tunnustusta ja/tai kuvataidekollegojen arvostusta. Toive kansainväliseen näkyvyyteen, yhteistyöhön tai residenssijaksoon oli myös tarkennettujen tavoitteiden kohteena. Tavoitteisiin aikoi suurin osa vastaajista päästä työskentelemällä, sekä hakemalla alan mahdollisuuksia kuten apurahoja, näyttelyitä ja residenssejä. Kolme vastasi edistävänsä tavoitteita uteliaisuudella eli kartoittamalla

Kuva: Juho Könkkölä

mahdollisuuksia sekä seuraamalla toisten tekemisiä ja alan tapahtumia. Pari haastateltavaa mainitsi, että pyrkivät lisäämään työskentelynsä struktuuria ja suunnitelmallisuutta, sekä säännöstelemään työntekoa paremmin. Kolme alumnia totesi, ettei heillä ole varsinaista strategiaa tavoitteiden saavuttamiseksi.

- Mitä ajattelet kuvataiteilijuudesta tulevaisuudessa, tuleeko ammatti muuttumaan ja millä tavalla?

Vastaukset sisälsivät jonkin verran arvailuja tulevaisuuden suunnista, yhteiskunnan ja kuvataiteilijan muutoksiin liittyen esitettiin kuitenkin enemmän toiveita ja huolia. Ainoastaan kaksi vastaajaa arvelivat, ettei kuvataiteilijan työ tule kovin paljon muuttumaan. Vastauksista on muilta osin eroteltavissa viisi teemaa; kuvataiteilijan työnkuvaan liittyvät muutokset (44 mainintaa), digitalisaation mahdollisuudet ja vaikutukset (28 mainintaa), taiteen rahoitus (10 mainintaa) ja taiteen opetus (9 mainintaa).

Yleisin teema liittyi ammatin monipuolisuuden lisääntymiseen. Nähtiin, että taide tulee yhä vahvemmin osaksi yhteiskuntaa ja että moniammatillisuus sekä perinteisiä ammattirajoja ylittävät projektit tulevat vahvemmin osaksi ammattia. Ylipäänsä rajoja ylittävä projektimaisuus ja siihen liittyvä tietotaitovaatimus arveltiin lisääntyvän. Tämä kehitysaspekti toistuu yli puolessa vastauk-

sisissa, suurilta osin neutraalilla toteavalla sävyllä. Muutama vastaaja ilmaisi kehityssuunnan positiivisena, esimerkiksi monipuolisuus saattaisi parhaillaan tuoda varmuutta toimeentuloon, kuvataiteilijan työ muuttuu vuorovaikutuksellisemmaksi, ala itsenäisemmäksi ja kuvataiteilijat saavat aktiivisemmän roolin yhteiskunnassa. Taiteilijat nähtiin yhteiskunnallisten muutosten eturintamassa, sillä keksivät ja kyseenalaistavat asioita ympärillään. Soveltava taide ja julkinen taide kuului tähän laajentuneeseen työkuvaan, kuten myös peliala ja virtuaalinen taide. Muutama vastaajaa esitti myös huolensa monipuolisuuden kehityksestä. Huolet liittyivät työkuvan laajenemisen tuomaan pirstaloitumiseen ja monien vaihtoehtojen sekä monien muuttuvien osaamisalueiden tuomiin vaatimuksiin ja paineisiin. Keskittyminen, syventyminen ja erikoistuminen koettiin näissä vastauksissa tässä ajassa haasteelliseksi. Vahvin kritiikki monipuolistumisen ilmiöön tuli kahdelta vastaajalta jotka nostivat esille yleissivistyksen ja historiallisen kontekstin puutetta, ja tarvetta taiteen juurille paluuseen.

Digitalisaatiota käsittelevät vastauksia oli kolmenlaista; 1) digitalisaation tuomat uudet työmahdollisuudet, kanavat ja välineet, 2) digitaalisen/virtuaalisen ja materiaalisen/käsityön välinen suhde, sekä 3) digitalisaation tuomat muut vaikutukset ja ilmiöt. Kymmenkunta vastaajaa nosti esille tekoälyn, pelialan, koodauksen, virtuaalitaiteen ja somen

tuomia uusia mahdollisuuksia kuvataiteilijoille. Nämä koettiin antavan laajemman paletin sekä tiedotuskanavia että tekemisen työvälineitä, myös tekotapoja esimerkiksi taideprosessien ulkoistaminen tekoälylle. Saman verran vastaajia nostivat esille sen, miten tarpeet materiaalisen taiteeseen ja käsityöhän edelleen ovat olemassa, ja että näiden merkitys elää digitaalisten tekotapojen rinnalla. Näistä vastaajista osa tarkensivat, ettei taiteen sisältö digitalisoinnin vaikutuksista muutu, koska digitaalisointi vaikuttaa ensi sijassa työkaluihin ja jakelukanaviin. Samalla nostettiin esille luovan osaamisen tärkeys monien työkalujen ja keinojen yhdistelemisessä, ettei luovaa työtä voi automatisoida ja miten luovan ajattelun osaamiselle on yhä tarve, jopa kasvava tarve tulevaisuuden työmarkkinoilla. Ainoastaan yksi vastaajista ilmaisi robotiikan ja kädentaidon välistä ristiriitaa ja pelkoa siitä, miten toinen sulkee toisen pois. Suurin osa kuvataiteilijoista tuntui näin olleen näkevän digitaaliset työkalut ja kanavat luonnollisena osana työelämää ja kuvataiteilijan työkuva. Osa arveli toki, että digitalisoinnin ja nopeutuneen tuotantotahdin myötä on havaittavissa käsin tekemisen, hidastumisen ja hiljentymisen kaipuu, varsinkin nuorten keskuudessa eräänlaisena vastareaktion digitaaliseen todellisuuteen. Nopea tahti ja näkyyden tavoittelu kytkettiin osittain myös uusien ilmaisumuotojen trendeihin ja taiteen lisääntyneeseen spektaakkelimaisuuteen, jopa

taiteen politisointiin. Yksi haastateltava ilmaisi asian niin, että nyt tehdään enemmän mutta huonommin.

Rahoitusteemaan liittyvät näkemykset koskivat sekä taiteen rahoitusta ja arvostusta yhteiskunnassa, sekä spesifisti kuvataiteilijan taiteellisen työn rahoituskeinoja. Kuusi vastaajaa ilmaisi huolensa taiteen arvostuksen ja rahoituksen suhteen, näistä osa kytki huolen suoraan maailmalla jyllääväan koronakriisiin sekä esimerkiksi Veikkausvarojen vähentymisen vaikutukseen taiderahoitukseen. Pari haastateltavaa esitti huolensa taiteen laatumääritelmistä taloudellisten yhteiskuntapaineiden vaikutuksen alla, yhdessä vastauksessa tuli esille taiteen kaupallistamisen pakkokeinona toimeentulolle. Sama vastaaja toivoi kansalaispalkkaa, joka vähentäisi stressiä ja mahdollistaisi monipuolisempaa ja joustavampaa tekemistä. Yksi vastaaja toivoi enemmän töitä rakennusalalla (julkinen taide).

Kysymyksessä esitettiin ajatuksia myös taiteen opetukseen liittyen, millä tavalla opetus tulisi vastata yhteiskunnallisiin ja kuvataiteilijoiden työnkuvan muutoksiin. Viisi alumnia nosti esille ajankohtaiset yhteiskunnalliset kysymykset ja miten opiskelijoita tulisi valmentaa isoon muutokseen missä ekologisuus ja materiaalisuus taiteen tekemisen prosesseissa huomioitaisi nykyistä enemmän. Aiheeseen liittyi myös kuvataiteilijan uusi työ ja miten jatkuva tutkiminen, elinikäinen oppiminen ja taiteellinen työskentely tulee olemaan keskeistä

Työtila
Kuva: Pau Norontaus

kestävässä kehityksessä. Pari haastateltavaa korosti vastauksissaan opiskelijoiden tarvetta oman taiteen kehittämiseen, oman yleisön löytämiseen sekä verkoston luomiseen opintojen aikana. Pari vastaajaa toi esille, että taiteilijat masentuvat herkästi ja että henkinen apu koulussa olisi siksi erityisen tärkeä. Yksi näistä vastaajista sanoi, että kuvataideopet-

tajan työ on yhä enemmän laatua ohjaajaterapeutti. Yksi alumni toivoi että kuvataidekoulut kirkastaisivat suuntansa selkeämmin, että koulut profiloituisivat ja erikoistuisivat nykyistä enemmän. Vastaajalla oli myös mielenkiintoinen ehdotus; mahdollisuus ammattikorkeakoulujen välisestä oppilaitosvaihdosta ensimmäisen opintovuoden jälkeen.

Kuva: Saija Lehtonen

TOMI KUUSIMÄKI

TOMAS REGAN

Kuvataiteen ammatillinen harjoittelu

SUUNNITTELU, OHJAUS JA ARVIOINTI OPPIMISEN TYÖKALUINA

Ammattikorkeakouluopintoihin sisältyvät harjoittelut ovat oppimisympäristöjä, joissa opiskelija voi soveltaa hankkimaansa ammatillista osaamista käytännössä. Ne ovat työelämää vastaavia oppimisympäristöjä, joissa voi kehittää taiteellista osaamista, työelämätaitoja sekä luoda verkostoja.

Työelämäyhteytensä ansiosta harjoittelut ovat monipuolisia ja tärkeitä oppimisympäristöjä. Harjoitteluissa voi syntyä vähemmän taitoperustaista uutta osaamista kuin esimerkiksi työpajakurssilla, mutta usein syntyy enemmän hankittujen taitojen ja oman osaamisen tunnistamista, kykyä soveltaa osaamista sekä monipuolista työelämäosaamista.

Opiskelijakyselyn mukaan tärkeinä kuvataiteilijan taitoina tunnustetaan taiteellisen tekemisen lisäksi muun muassa epävarmuuden sietokyky, ongelmanratkaisutaidot, itsensä johtaminen ja työssäjaksamisen edistämiseen liittyvät taidot. Näiden taitojen suunnitelmallinen oppiminen tulee näkyä jo harjoittelun suunnitteluvaiheessa.

Kuvataiteen harjoitteluympäristöjen sisältöjen avoimuudesta johtuen ne ovat mahdollisia ympäristöjä tuoda paremmin esiin myös läpileikkaavia teemoja kuten digitaalisuus, kestävä kehitys ja yhdenvertaisuus. Ohjauskeskustelussa voidaan kannustaa opiskelijaa käsittelemään ja perehtymään näihin läpileikkaaviin teemoihin.

Hankkeessa testattiin mallia kuvataiteen harjoittelujen suunnitteluun. Mallissa pyritään siihen, että harjoittelun työtehtävät olisivat mahdollisimman autenttisia ja harjoitteluun valittavat kohteet vastaisivat kuvataiteilijan työnkuvaa ja tulonhankintaa. Mallissa korostuu harjoittelun arvioinnin sekä itsearvioinnin merkitys. Jotta harjoittelussa syntyy

oman osaamisen tunnistamista, on tärkeää että toiminta harjoittelussa on analyttistä ja reflektioivaa. Väli- ja itsearviointi on tärkeässä osassa, koska ohjaaja ei pysty moderoimaan harjoittelun etenemistä, vaan opiskelija toimii itsenäisesti.

Harjoittelun 30 opintopisteen osuus on merkittävä kuvataiteen ammattikorkeakoulututkinnon 240 opintopisteestä. 30 opintopistettä on 800 tuntia opiskelijan työtä. Harjoittelu voidaan suorittaa yksityisellä tai julkisella sektorilla, yrittäjänä tai muussa tavoitteellisessa työskentely-ympäristössä Suomessa tai ulkomailla. Harjoittelun ohjaavana periaatteena on, että se tulee olla suunniteltua, ohjattua ja arvioitua. Kuvataiteen koulutusohjelmien opetussuunnitelmissa harjoittelun tavoitteet on kuvattu seuraavasti:

”Opiskelija perehtyy ohjatusti erityisesti ammattiotintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä. Harjoittelu edistää kokemuksellista oppimista ja syventää opiskelijan taitoja, valmentaa alan työtehtäviin sekä tukee ja täydentää koulutuksen mukaista opiskelua.” (Lapin amk)

”Harjoittelun aikana opiskelija perehtyy alansa tehtäväkenttään käytännössä ja soveltaa teoriassa oppimaansa käytännön työtehtävissä opiskelemallaan alalla.” (SAMK)

”Harjoittelu on osa ammattikorkeakoulu-opintoja. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun tavoitteena on perehdyttää opiskelija erityisesti ammattiopintojen kannalta keskeisiin käytännön työtehtäviin sekä tietojen ja taitojen soveltamiseen työelämässä.” (LAB)

”Studierande får en första insikt i yrkeslivet som konstnär, innehar en bredare känsla för eventuella nya möjligheter inför sina fortsatta studier, inser vikten av praktikerapportering, och ser tydligt kopplingen mellan studiearbeten individuellt uttryck och praktiskt arbete i verkligheten” (Yrkeshögskolan Novia)

Suunnittelu ja monimuotoinen työnkuva

Harjoittelun tulee olla suunniteltua ja tavoitteellista. Harjoittelun suunnittelun tulee tukea opiskelijan yksilöllisiä osaamistavoitteita ja urasuunnittelua. Sen tulee olla osa opiskelijan ohjausprosessia ja sen merkitystä tulee korostaa heti opintojen alussa osana henkilökohtaista opintosuunnitelmaa. Jotta harjoittelu vastaa kuvataiteen monimuotoista työnkuva, tulee myös harjoittelua suunnitella pyrkiä monipuolisuuteen. Ammattikorkeakoulujen verkostot ja tutkimuksen ja kehittämistoiminnan projektit tarjoavat hyviä harjoittelun oppimisympäristöjä. Näitä mahdollisuuksia tulee aktiivisesti tarjota opiskelijoille harjoittelun suunnitteluvaiheessa.

Hankkeessa tunnistettiin yleisimmistä taiteen työympäristöistä kolme näkökulmaa; oma taiteellinen tuotanto, toimiminen työpaikalla ja tilaustyön tai projektin toteuttaminen.

Nämä näkökulmat toistuvat usein myös kuvataiteen ammatinharjoittajien tulonmuodostuksessa.

TAITEELLISEN TYÖHARJOITTELUN NÄKÖKULMAT

	OMA TAITEELLINEN TUOTANTO	TYÖPAIKKA	PROJEKTI TAI TILAUSTYÖ
KOLMAS OSAPUOLI	Näyttelypaikka tms.	Harjoittelupaikka, työnantaja.	Tilaaja, yhteistyökumppani.
TYÖELÄMÄVASTAAVUUS	Julkiseen esiintymiseen tähtäävä itsenäinen taiteellinen työ.	Sivutyö taidealalla, ansiotyö työnantajalla.	Tilaustyö, ryhmätyö, julkisen taiteen kilpailu.
OPPIMISTAVOITTEET	Itsensä johtaminen, oman taiteen syventäminen. Opiskelija määrittelee.	Vuorovaikutustaidot, työelämätaidot. Opiskelija määrittelee harjoittelupaikan kanssa.	Ongelmanratkaisu- ja stressinsietokyky, neuvottelu, viestintä. Opiskelija määrittelee yhteistyökumppanin kanssa.
RISKIT JA HEIKKOUEDET	Vuorovaikutuksellisesti vähiten kehittävä. Tavoitteen epämääräisyys.	Taiteellisesti vähiten kehittävä.	Voi olla liian vaativa suunnitella ja toteuttaa.
SUUNNITELMA	Opiskelija tekee suunnitelman ohjaavan opettajan avustuksella, taustalla HOPS.	Opiskelija tekee suunnitelman neuvotellen harjoittelupaikan ja ohjaavan opettajan kanssa, taustalla HOPS.	Opiskelija tekee suunnitelman neuvotellen yhteistyökumppanin ja ohjaavan opettajan kanssa, taustalla HOPS.
OHJAAMINEN	Tukee oman taiteellisen ilmaisun löytämistä, ja oman osaamisen tunnistamista.	Tukee verkostoitumisessa, vuorovaikutustaidoissa ja viestinnässä, sekä oman osaamisen tunnistamisessa.	Tukee suunnittelussa, ongelmanratkaisu- taidoissa, stressinsietokykyssä ja aikatauluttamisessa, sekä oman osaamisen tunnistamisessa.
ARVIOINTI	Opiskelijan tukena on väliarvioinnin ja itsearvioinnin työkalut. Harjoittelun arvioinnin perustana on AMK:n arviointikriteerit. Suunnitteluvaiheessa määritellään harjoittelun tavoitteet. Kolmas osapuoli osallistuu arviointiin.		

Kuvataiteilijan työlle on ominaista, että selkeää yhteistyökumppania ei aina ole. Taiteelliseen työhön kuuluvat itsenäiset tuotannot, joissa ole työnantaja, tilaajaa tai toimeksiantoa. Itsenäiset taiteelliset tuotannot muodostavat tärkeän harjoitteluympäristöjen näkökulman. Nämä harjoittelut kehittävät erityisesti taiteellista ilmaisua ja itsensä johtamisen taitoja. Heikkoutena näissä tunnistettiin vähäisempi sosiaalinen vuorovaikutus sekä tavoitteen epämääräisyys. Tavoitteellisuuden varmistamiseksi ja vuorovaikutuksen lisäämiseksi on itsenäisiin tuotantoihin sisällytettävä yleisön kohtaaminen, kuten näyttely tai muu julkinen esiintyminen. Näiden harjoittelujen suunnittelussa opiskelijan rooli korostuu.

Kuvataiteilijan työnkuvaan kuuluu myös toimiminen työsuhteessa erilaisissa tehtävissä. Tällöin harjoittelussa on selkeä kolmas osapuoli, työnantaja, joka osallistuu harjoittelun suunnitteluun. Työnantaja voi olla tyypillisesti taiteilijaseura, galleria, kunta tai muu organisaatio. Näissä harjoitteluissa tarvitaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja. Tällaiset harjoittelut kehittävät tyypillisesti vähiten omaa taiteellista ilmaisua, mutta tarjoavat potentiaalia ammatilliseen verkostoitumiseen. Näiden suunnittelussa on syytä varmistaa, että harjoittelu on aidosti kehittävää ammatillisesti ja taiteellisesti.

Työnkuvan kolmannen kategorian muodostavat tilaustyöt ja erilaiset projektit, joissa yhteistyökumppani on tilaajana tai toimeksi-

antajana. Projektimallinen harjoittelu tuottaa laadukasta oppimista. Oppimisympäristö, jossa opiskelijat ratkovat aitoja ongelmia ja työskentelevät yhdessä, simuloi aitoa työelämää. Näissä oppimisympäristöissä kehittyä taiteellisen ilmaisun lisäksi luova soveltaminen, itseohjautuminen, stressinsietokyky sekä viestintä- ja vuorovaikutustaidot. Autenttisessa työympäristössä harjoittelussa tulee vastaan aitoja ja yllättäviäkin ongelmia. Juuri näiden yllättävien ongelmien ratkaiseminen on kehittävää. Haasteen tulee olla autenttinen, mutta ei ylivoimainen. Riskiksi tunnistettiin, että projektimallinen harjoittelu voi olla ylikuormittavaa suhteessa opiskelijan osaamiseen ja paineensietokykyyn. Opiskelija ei saa tuntea tullessaan jätetyksi yksin ongelmien kanssa. Suunnittelulla varmistetaan, että opiskelijalla on selkeät tavoitteet ja tukea saatavilla tarvittaessa harjoittelupaikassa ja ohjaavalta opettajalta.

Kun opiskelija suunnittelee yhdessä ohjaajan kanssa kaikkia näitä näkökulmia vastaavat harjoittelut, saadaan mukaan sisältöjä, jotka noudattavat monipuolisesti kuvataiteilijan työnkuvaa. Ryhmittely ei ole täydellinen, mutta sen tarkoituksena on auttaa opiskelijaa hahmottamaan kuvataiteilijan monipuolista työnkuvaa ja suunnittelemaan erilaisia harjoitteluympäristöjä.

Hankkeen aikana kehitettiin harjoittelun suunnittelulomake, jota voidaan hyödyntää osana ohjausprosessia. Lomake auttaa opiskelijaa hahmottamaan harjoittelun

tavoitteita ja osa-alueita. Lomake ohjaa opiskelijan tunnistamaan laajemmin kuvataiteilijan työhön liittyviä osaamisia muun muassa viestintään, dokumentointiin, vuorovaikutukseen, digitalisaatioon ja projektihallintaan liittyen.

Ohjaus ja arviointi

Ohjauksen resurssi on pieni suhteessa opiskelijan harjoittelussa käyttämään aikaan. Opiskelija toimii harjoittelussa itsenäisesti, joten harjoittelun onnistuminen vaatii opiskelijalta itseohjautumistaitoja. Harjoittelun suunnitteluun panostaminen auttaa opiskelijaa onnistumaan oppimistavoitteissaan. Opiskelijan tekemä itsearviointi harjoittelun aikana toimii osana harjoittelun ohjaamista ja opiskelijan itsensä johtamista. Arviointi on parhaimmillaan opiskelijan työkalu oman osaamisen tunnistamiseen. Itsearvioinnin onnistumisen edellytys on riittävän tarkasti laadittu suunnitelma, missä on avattu henkilökohtaisia osaamistavoitteita. Tavoitteena on, että toimimalla käytännöllisessä työelämävastaavassa ympäristössä opiskelija itse tunnistaa omaa osaamistaan ja omia voimavarojaan ja kehittää ongelmanratkaisutaitojaan.

Opiskelija tekee itsearviointia joko harjoittelun päätyttyä raportin muodossa tai harjoittelun aikana esimerkiksi oppimispäiväkirjan muodossa. Molemmat tavat tuottavat oman osaamisen tunnistamista. Harjoittelun aikainen arviointi auttaa osaltaan välttämään mahdollisten ongelmien kriisiytymisen. Osa

opiskelijoista koki oppimispäiväkirjan häiritsevän työskentelyä. Ohjaajan kanssa tehtävä väliarviointi on hyvä työkalu ja voi olla vaihtoehtona oppimispäiväkirjalle. Harjoittelun aikainen arviointi vaatii hiukan aikaa, mutta tuottaa parempaa harjoittelua. Harjoittelun etenemistä on hyvä arvioida myös mahdollisen yhteistyökumppanin kanssa.

Harjoittelun luonteesta riippuen ohjauksessa voidaan keskittyä eri aiheisiin. Itsenäisen taiteellisen tuotannon ohjauksessa painotus on taiteellisen ilmaisun kehittämisessä. Työpaikkaharjoittelun ohjauksessa tuki painottuu verkostoitumiseen ja vuorovaikutustaitoihin. Työpaikalla tai työyhteisöllä on oma rooli ohjaamisessa työpaikkamuotoisessa harjoittelussa. Projektimallista harjoittelua tuetaan erityisesti suunnittelussa, projektihallinnassa ja viestinnässä. Kaikkien hankkeessa tunnistettujen harjoitteluympäristöjen ohjauksessa tulee tukea oman osaamisen tunnistamista, ongelmanratkaisukykyä ja stressinsietokykyä.

Harjoittelun arvioinnissa ei käytetä numeerista arviointia, vaan arvioidaan asteikolla hyväksytty-täydennettävä-hylätty. Tärkein arvioinnin väline harjoittelussa on itsearviointi. Arviointikriteerit ja osaamistavoitteet tulee avata opiskelijalle mahdollisimman tarkasti, jotta opiskelija osaa huomioida ne itsearvioinnissa. Arviointikriteerit määritellään suunnitteluvaiheessa yhdessä opiskelijan kanssa samalla, kun sovitaan oppimistavoitteet. Arvioinnin

perustana on kunkin ammattikorkeakoulun omat arviointikriteerit.

Projektissa on tunnistettu tärkeitä osaamistavoitteita, jotka toimivat pohjana myös harjoittelun arvioinnille. Arvioinnin osa-alueina ovat seuraavat osaamiset: luovuus, visuaalisuus, menetelmät ja materiaalit, viestintä ja julkaisu, yleisö ja verkostot, itseohjautuvuus ja tulonmuodostus.

Onnistunut harjoittelu integroi työelämään

Harjoittelun merkittävä osuus kuvataiteilijan ammattikorkeakoulututkinnossa antaa hyvät lähtökohdat kehittää valmistuvan opiskelijan työelämävalmiuksia. Harjoittelun suunnittelua, ohjaamista ja arviointia kehittämällä harjoittelu on yhä merkittävämpi osa kuvataiteilijaksi kasvamista.

Taiteellisen ilmaisun kehittäminen, verkostoituminen ja itsenäisten taideprojektien toteuttaminen osana harjoittelua kehittää opiskelijan henkilökohtaisia taitoja. Itsenäiseen toimintamalliin kasvaminen jo opiskeluaikana madalltaa kynnystä siirtyä työelämään.

Projektimallinen oppimisympäristö mahdollistaa tekemällä oppimista ja sosiaalista oppimista. Parhaimmillaan se voi myös tuottaa ongelmaperustaista ja tutkivaa oppimista, mikä parhaimmillaan kehittää luovuutta, sovelluskykyä ja analyttisyyttä. Oppiminen vaatii mahdollisuuksia pysähtyä arvioimaan omaa toimintaa. Laadukkaalla harjoittelun suunnittelulla, ohjauksella ja arvioinnilla on mahdollista luoda aikaa oman osaaminen arvioinnille ja kehittymiselle.

ANITRA ARKKO-SAUKKONEN

MARJO JUSSILA

DigiResidenssi

HARJOITUSYMPÄRISTÖ KUVATAITEEN VERKOSTON

KORKEAKOULUOPISKELIJOILLE

Taiteilijaryhmä, yhteisöllinen työskentely, yhteinen teos ja verkkovuorovaikutus muodostavat DigiResidenssin ytimen. DigiResidenssin toiminta pohjautuu luovan ja autenttisen oppimisympäristön elementteihin, joita sovelletaan DigiResidenssin aikana kuvataiteen koulutuksen kentällä (Arkko-Saukkonen & Rasi, 2021).

DigiResidenssiä lähdettiin kehittämään uudeksi konseptiksi kuvataiteen koulutusta järjestävien ammattikorkeakoulujen verkostolle. Taustalla oli ajatus luoda opiskelijoille harjoitusympäristö, jossa voidaan harjaannuttaa käytännön toiminnan kautta työelämäosaamista sekä keskittyä taiteen tekemiseen yhteisöllisesti ja verkon välityksellä. Verkkovuorovaikutuksella haluttiin luoda tasavertainen osallistumisen mahdollisuus eri puolilta Suomea ja tukea opiskelijoiden verkostoitumista.

Toteutus sisältää residenssin perusajatuksen, jolla mahdollistetaan taiteilijoiden keskittyminen taiteen tekemiseen. Toisaalta nykyään on erilaisia residenssiin liittyviä

käsityksiä, jolloin residenssi voi toimia myös uudenlaisena kokeilupohjana vaihtoehtoisille toimintatavoille, jossa edistetään taiteellista toimintaa monimuotoisista lähtökohdista käsin. (Heinämaa, 2020, 6).

Annina Kraftin suunnittelema
DigiResidenssin logo

Oheisessa kuviossa on kiteytetty DigiResidenssin kuusi keskeistä tekijää.

DigiResidenssi muoto

DigiResidenssin toiminnan tavoite on taiteilijaryhmänä yhteisen ideoinnin kautta valmistaa yhteinen teos tai taideprojekti. Yhteisöllisen ja luovan toiminnan aikana opiskelijat yhteiskehittävät teoksen. Siihen liittyy keskeisesti ryhmäytyminen, yhteinen ideointi ja taiteellisen sisällön kehittäminen.

Taiteen tekemistä varten määritellään paikka ja aika sekä tarjotaan tuki. Tässä tapauksessa paikka on verkkovuorovaikutus, joka toimii samalla yhteisöllisenä toimintaympäristönä taiteilijaryhmälle. DigiResidenssin ajanjakso määriteltiin pilotin aikana kuukau-

den mittaiseksi, johon liittyi bonusaika jatkokehittämistä varten, mikä tapahtui itseohjautuvana työskentelynä (1+1 kk).

Digi-alkuliitteellä viitataan yhteisölliseen verkkotyöskentelyyn digitaalisessa toimintaympäristössä. Osallistuminen mahdollistettiin etäisyyksistä huolimatta valjastamalla käyttöön Teams-verkkoalusta sekä tarkoitukseen sopivia yhteisöllisiä verkkotyökaluja kuten Padlet-virtuaalisinä. Taiteellisen teoksen idean ei tarvinnut olla digitaalisuuteen sidottu. Opiskelijat saivat vapaasti lähteä ideoimaan yhteistä teosta residenssijaksolla

omista lähtökohdista käsin. Vaihtoehtoisesti DigiResidenssin taiteellinen projekti voi olla myös työelämäyhteistyö, ja muodostua toimeksiannon kautta, jolloin taiteilijaryhmä huomioi työelämästä tulevan viitekehyksen taiteellista teosta suunnitellessa.

Taiteilijaryhmää kannustettiin itseohjautuvaan toimintaan, joten opiskelijälähtöisyys heijastui toiminnassa vahvasti ja taiteilijaryhmä kantoi vastuun omasta taideprojektista. Opettajan rooli oli toimia taiteilijaryhmän tukena fasilitoiden, kannustaen ja auttaen toiminnan ylläpitämisessä ja samalla toimia yhtenä sparraajana.

Sparrausta järjestettiin työelämän asiantuntijoiden ja taiteilijoiden avulla laajemmin. Mukaan kutsuttiin työelämässä olevia taiteilijoita tai luovan alan osajia tukemaan taiteilijaryhmän toimintaa, jonka kautta rakennettiin kontaktipintaa opiskelijoiden sekä sparraajien välille. Taiteilijaryhmä sai lisää tukea ja työelämän näkökulmia tässä vuorovaikutuksessa. Sparraus toi myös verkostoitumisen mahdollisuuden. Sparraajat tulivat vuorollaan paikalle keskusteluavuksi opiskelijaryhmää varten. Oman esimerkin kautta sparraajat toivat näkökulmia, joka viritti keskustelua ja kehittämisajatuksia. Opiskelijoille se tarjosi mahdollisuuden reflektoida omaa projektiaan työn eri vaiheissa. Keskustelut sparraajien kanssa avasivat katsetta käsillä olevan taideprojektin lisäksi laajemminkin taidekentälle.

Mitä DigiResidenssi tarjoaa opiskelijalle?

Pilotin yhteydessä opiskelijat saivat oman ammattikorkeakoulun kautta opintopisteitä omaa tutkintoaan varten, sillä DigiResidenssi tarjottiin harjoittelupaikkana, joka valmistaa kuvataiteilijaa työelämää varten. DigiResidenssi mahdollistaa verkostoitumisen muiden kuvataiteilijoiden, sekä residenssijakson aikana vierailevien sparraajien kanssa. Konkreettisesti opiskelijalle kertyy kokemusten lisäksi sisältöä portfolioon ja ansioluetteloon. DigiResidenssin harjoittelujakso voi tuoda ideoita opinnäytetyöhön, jolloin toteutetun projektin pohjalta opiskelija voi halutessaan jatkaa opinnäytetyön tekemiseen.

Digiresidenssiin liittyvät kompetenssit

Digiresidenssin kautta kertyvä osaaminen liittyy taiteellisen taitojen kehittymisen lisäksi myös muihin työelämätaitoihin kuten

- sosiaaliset taidot ja vuorovaikutustaidot
- viestintätaidot (myös reflektointi ja asioiden ammatillinen argumentointi)
- verkkotyöskentelytaidot
- projektin hallinta
- tavoiteorientoituneisuus
- ongelmanratkaisutaidot
- luova osaaminen: ideointi ja innovointitaidot
- kehittämisosaaminen

Taidekokemus verkossa

Jenni Ahokivi
Matleena Korhonen
Linda Mäki
Unna Prittinen
Tuike Tapper
Santtu Tuomola

www.voimaverkko.com

 [@voimaverkko](https://www.instagram.com/voimaverkko)

Taiteilijaryhmä Voimaverkon näyttelyjuliste johdattaa yleisön vuorovaikutteiseen teokseen

DigiResidenssin pilotointi

Ensimmäinen DigiResidenssi pilotoitiin keväällä 2021. Taiteilijahaun kautta mukaan valikoitui viisi opiskelijaa kolmesta ammattikorkeakoulusta (SAMK, Lab, Lapin AMK). Syksyllä 2021 toteutettiin toinen DigiResidenssi. Mukaan valikoitui kuusi opiskelijaa neljästä ammattikorkeakoulusta Lapin AMK, SAMK, Lab, Turun AMK).

Ryhmän voimaa ja ideoinnin taikaa

DigiResidenssi on reilun kuukauden mittainen ajanjakso, jonka aikana yhteinen taideprojekti sekä ideoidaan, suunnitellaan että toteutetaan. Residenssijakso on suhteellisen tiivis ja siksi yhteinen keskustelu ja työskentely on tärkeää saada sujuvasti käyntiin heti alusta alkaen. Yhteisen toiminnan sytyttäjinä toimivat kaksi keskeistä elementtiä – ryhmadynamiikka ja yhteisluonti ideoinnin kautta.

DigiResidenssi käynnistyi ryhmäytymisellä, jolloin tutustuttiin mukaan tuleviin taiteilijoihin jo ennakolta ennen yhteisen taideprojektin ideointia. Toteutus aloitettiin ennakkotehtävällä, jossa jokainen taiteilija kertoi omasta taiteen tekemisestään ja itsestään kuvin ja sanoin Padlet-virtuaaliseinällä. Tavoitteena oli tulla tutuksi muiden osallistujien kanssa ja saada mielikuvaa kuvataiteen osaamisen kirjosta. Ennakkotehtävän merkitys oli helpottaa yhteisöllisen toiminnan aloittamista siinä vaiheessa, kun jokainen astuu mukaan ensimmäiseen kontaktitapaamiseen verkon välityksellä.

Ryhmäytyminen yhteisen toiminnan moottorina

Ryhmäytymiseen on käytettävä riittävästi aikaa, jotta jokaisella on tilaa tulla esille, kertoa itsestään ja tekemisistään taiteen saralla. Ennakkoon laaditut tehtävät helpottivat esittelyitä ensimmäisellä tapaamiskerralla.

DigiResidenssin alkaessa ryhmäytyksen yhteydessä edettiin ennakkoesittelyiden pohjalta. Jokainen oli lukenut virtuaaliseinälle jätetyt esittelyt ennakkoon. Ensimmäisellä verkkokontaktikerralla, opiskelijat vastasivat vuorollaan muiden esittämiin kysymyksiin asioista, joita muut halusivat vielä lisää tietää vuorossa olevalta vastaajalta. Tarkentavat kysymykset avasivat vuorovaikutuksen väylän osallistujien välille, jolloin keskustelut rakentuivat lähes luonnostaan mukana olevien kesken.

Yhteisöllisessä tekemisessä yhdessä pohditut työn tekemisen muodot ja yhteiset kultaiset säännöt antavat mahdollisuuden sopia yhteistyön tavoista, käytettävistä verkkovälineistä ja yhteisöllisen toiminnan periaatteista. Samalla rakennetaan luottamusta ja sitoutumista pohjustamaan toimintaa. Säännölliset yhdessä sovitut tapaamiset ovat keino pitää toimintaa ja etenemisen dynamiikkaa yllä. Siksi yhdessä sovittu tapa toimia ja olla yhteydessä, sekä vuorovaikutukseen valitut verkkotyöskentelyn keinot, näyttelivät suurta roolia siinä, että yhteistyö onnistui ja jatkui hyvällä jänteellä koko projektin ajan.

Osallistajat tunnistivat verkkotyöskentelyn haasteet myös sen, että osallistumattomuus tai jopa “verkkokatoaminen” voi tuoda isoja ongelmia ryhmän yhteisen projektin etenemiseen.

Yhteisluonti ideoinnin kautta

Tutustumisen ja yhteisten pelisääntöjen luomisen jälkeen huomio siirtyi yhteiseen taideprojektiin ja ensimmäisen asiantuntijasparrauksen teemana oli ideointi. Lyhyen alustuksen kautta käytiin läpi ideoiden syntymistä - mistä ideat kumpuavat, millaisen prosessin kautta ideoita syntyy, miksi ideoita toisaalta etsitään systemaattisesti erilaisten avorihien avulla ja miksi ne toisaalta joskus ilmestyvät kuin salama kirkkaalta taivaalta.

Tärkeässä roolissa oli myös keskustelu yhteisen ideoinnin hyvistä käytännöistä ja “pelisäännöistä” - miten yhdessä luomme ilmapöytä, jossa jokainen uskaltaa tuoda ajatuksiaan esille ja joka suorastaan ruokkii uusien ideoiden syntymistä? Osallistajat tunnistivat aiemmista projekteistaan ja ryhmätöistään sekä ideointia ruokkivia että hidastavia tekijöitä.

Yhteisen projektin suunnittelu aloitettiin välittömästi yhteisellä ideointisessiolla. Osallistajat kokivat, että alustuksen ansiosta ideointi lähti hyvin käyntiin. Ryhmän itsenäisen session aikana keskustelu oli hedelmällistä, syntyi runsaasti ideoita ja kaikki pääsivät kertomaan omat ajatuksensa. Ryhmä

löysi yhteisiä kiinnostuksen kohteita ja mielenkiintoisia alkuideoita, joista lähteä työstämään yhteistä projektia.

DigiResidenssin päätteeksi osallistajat esittelivät projektin, josta oli tunnistettavissa ideoita ihan ensimmäisistä keskusteluista ja kehittämisen kaari. Osallistajat toivat vielä lopussakin esille ideointisparrauksen merkityksen. He kokivat, että sen johdosta ryhmän sisäinen keskustelukulttuuri oli muodostunut aidosti projektia eteenpäin vieväksi.

Poimintoja kokemuksista

Työskentelyyn valitut verkkoalustat toivat sekä uutta oppimista ja mahdollistivat yhteisen työskentelyn eri ammattikorkeakouluopiskelijoiden välillä, mikä nähtiin tärkeänä seikkana kuvataiteilijalle. Opiskelijat olivat tunnistaneeet verkoston tärkeyden myös voimavarana, siksi kommenteissa tuli esille, kuinka kuvataiteilijan on hyvä kasvattaa verkostojaan tutustumalla muihin kuvataiteilijoihin. Digitaalisia verkkoalustoja enemmän korostui ryhmän yhteisen toiminnan merkitys tärkeänä seikkana, ja verkkoalustat luovat puitteet tälle yhteistyölle.

Yleisesti Padlet-virtuaalisena koettiin hyvänä, osalle jopa uutena yhteisöllisenä verkkotyökaluna. Samoin Teams-verkkoalusta mahdollisti yhteiset tapaamiset, vaikka se sai risteäviä mielipiteitä puolesta ja vastaan. Muutama mainitsi verkkovuorovaikutuksen olleen käytännön tekijä, jonka takia pystyivät

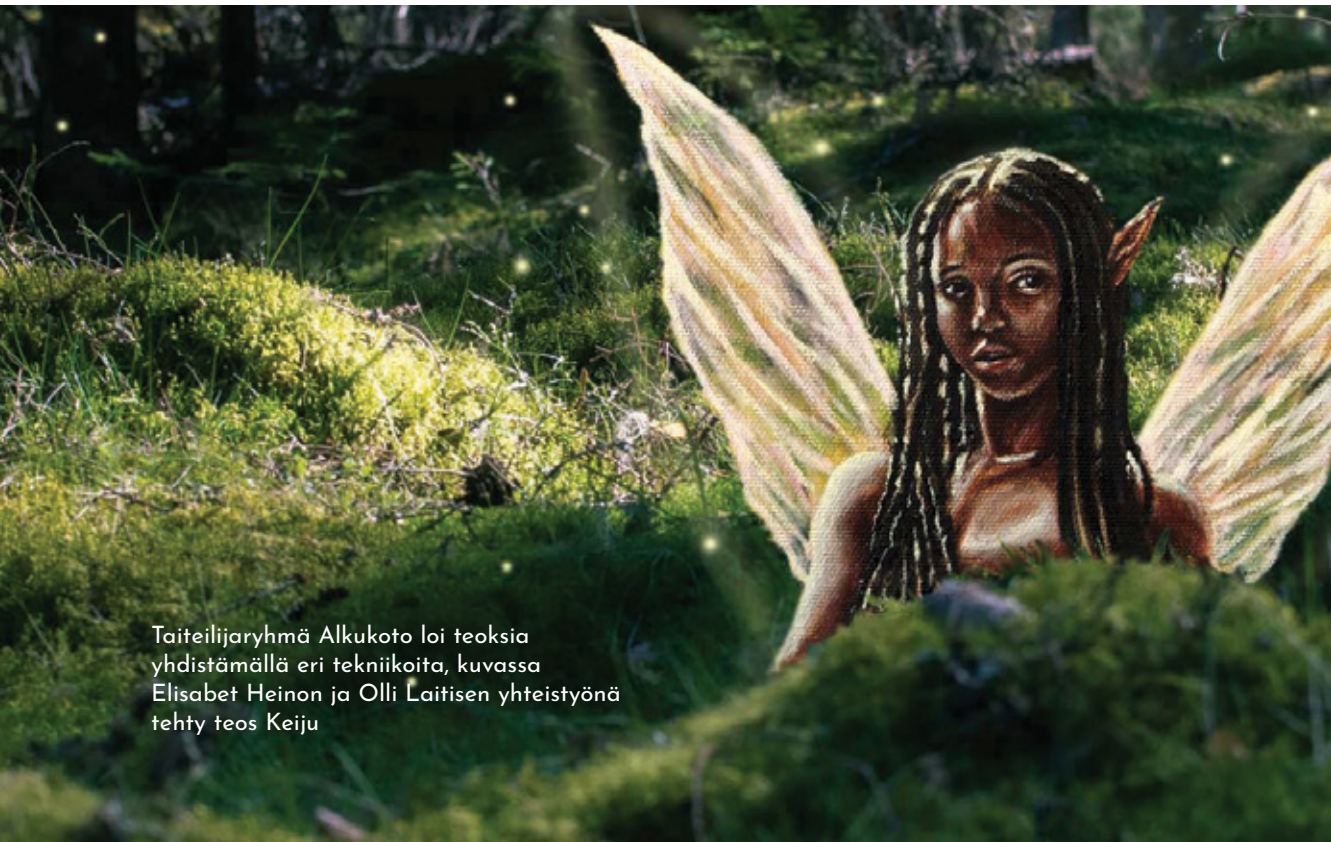
ylipäänsä osallistumaan DigiResidenssiin. Yli vaaran vuosien -hankkeen aikana molemmat pilotit toteutettiin suomenkielellä, joka rajoitti osallistumisen mahdollisuuden, esimerkiksi Novian ollessa ruotsinkielinen ammattikorkeakoulu.

Jatkossa on syytä kehittää englanninkielistä toteutusta, jolloin haku voitaisiin avata myös kansainvälisiin verkostokouluihin. Yhteisöllinen työskentely verkossa tarjoaa rajattomat yhteistyö- ja verkostoitumismahdollisuudet.

LÄHTEET

Arkko-Saukkonen, A. & Rasi, P. (2021). Towards a Creative and Authentic Learning Environment Through Creative Steps 2.0. In T. Jokela & G. Coutts (Eds.), *Relate North: Distance* (pp. 110–133). Lapland University Press.

Heinämaa, R. (2020). Suomalainen residenssitoiminta tänään – nykytilanne ja kehittämistarpeet. Föreningen Konstsamfundet r.f. Haettu 21.1.2022 osoitteesta <https://konstsamfundet.fi/wp-content/uploads/2021/03/Suomalainen-residenssitoiminta-tanaan.pdf>

Taiteilijaryhmä Alkukoto loi teoksia yhdistämällä eri tekniikoita, kuvassa Elisabet Heinon ja Olli Laitisen yhteistyönä tehty teos Keiju

Novian gallerikehittämissryhmän
videotuotannon dokumentointia.
Kuva: Sade Kahra

ANITRA ARKKO-SAUKKONEN, MARJO JUSSILA, SADE KAHRA,
OUTI PEIPPO, LARS REBERS JA TOMAS REGAN

Galleriatoiminnasta yhteinen harjoitusympäristö kuvataiteen opiskelijoille

Kuvataiteen koulutusta järjestävillä ammattikorkeakouluilla on käytössä vaihtelevasti erilaisia galleriatiloja, joihin opiskelijat voivat tuoda näyttelyitä esille. Yli vaaran vuosien -hankkeen aikana galleriatoiminta määritettiin yhdeksi harjoitusympäristöksi. Keskeiseksi kohteeksi otettiin galleriatoiminnan opiskelijaverkoston muodostaminen ja yhteisen toiminnan testaaminen pilotissa. Harjoitusympäristönä se muodostaa kuvataiteilijalle työelämää mukailevan oppimisympäristön. Opiskelijaverkosto työskentelee konkreettisesti galleriatoimintaan liittyvien käytännön asioiden ja yhdessä suunnitellun kehittämistoiminnan parissa.

Kuvataiteilijat tarvitsevat paitsi taiteen sisältö-osaamista, myös entistä enemmän niin kutsuttuja metataitoja työssään. Suuri osa metataidoista liittyy kentän toimintaedellytyksiin; oman työn tuottamiseen, projektihallintaan sekä oman työn näkyväksi tekemiseen. Suomalaisessa taidekontekstissa kuvataiteilijoiden metataitojen tarve korostuu, sillä kuvataiteilijan työtä tukevia ammattilaisia ja kuvataiteen myyntiä on kansainvälisessä mittakaavassa

niukasti. Samalla kuvataiteilijoista koostuvat yhteisöt ylläpitävät suuren osan maan gallerioista. Yleishyödyllisten yhteisöjen ylläpitämien gallerioiden osuuden ollessa suuri, kuvataiteilijan oma aktiivisuus ja osallisuus on ratkaisevaa näyttelyn näkyvyydelle ja täten menestykselle. Museoiden näyttelytoiminnassa kuvataiteilijan osallisuus yleisötyössä on yhä merkittävämpi, kaupallisten gallerioiden kohdalla yhteistyökyky ja neuvottelutaidot

Novian galleriakehittämisryhmän perustama näyttelyseinä Protheus Campus Allegrossa, Pietarsaassa. Kuva: Sade Kahra.

ovat kuvataiteilijalle tarpeen. Kuvataiteilija, joka ammattiin siirtyessään ymmärtää näyttelytoiminnan prosesseihin liittyvät vaiheet ja taustatekijät ainakin pääpiirteittäin, ottaa paremmin haltuun kuvataiteilijan laajentuneen työkuva tehtävät.

Opintojen puitteissa järjestetty galleriatoiminta monipuolisine tehtävineen tarjoaa uusia näkökulmia koko taiteen kenttään. Opiskelijat toimivat harjoitteluympäristössä sekä näytteilleasettajina että galleristeina. Tutuksi tulevat muun muassa näyttelypaikan konseptointi, toimintaedellytysten ja näytte-

lytuotannon taustatekijät, näyttelyhaku- ja valintaprosessit, gallerian ylläpitoon liittyvät tehtävät tilasta huolehtimisineen ja viestintätehtävineen sekä galleriatoiminnan dokumentointi ja taiteen välittäminen yleisölle. Vastuu, järjestelmällisyys, oma-aloitteisuus, aikataulut, asiakaspalvelu ja galleriatoiminnan ajankohtaiset kehityssuunnat ovat olennaisia harjoitteluympäristön anteja. Benchmarkaus verkostoituminen, yleistyö ja galleriakentän vaikuttamistyö voidaan nähdä myös galleria-harjoitusympäristön piiriin kuuluvina oppimisalueina.

Galleriatoiminnan lähtötilanne eri ammattikorkeakouluissa syksyllä 2020

Kuvataiteen koulutusta tarjoavien ammattikorkeakoulujen oppimisympäristöinä ovat toimineet oppilaitosten omat galleriatilat, joita löytyy jokaiselta koulutusta tarjoavalta paikkakunnalta. Tämä on ammattikorkeakoulukohtaista toimintaa, eikä vielä verkoston yhteistä toimintaa. Gallerioiden näyttelytoiminta koostuu yleisesti opiskelijoiden yksityisnäyttelyistä, ryhmänäyttelyistä ja usein myös opintojaksoilta kummunneista näyttelyistä tai lopputyönäyttelyistä. Eri ammattikorkeakouluissa näyttelytoiminta on hieman erilailla painottunutta. Joissakin ammattikorkeakouluissa myös alumnit ja ammattitaiteilijat voivat pitää näyttelyjä oppilaitosten gallerioissa.

SAMK

SAMK:lla on kaksi omaa näyttelytilaa. Kankaanpään taidekoulun kampuksella toimii osin opiskelijavetoinen galleria, ja SAMK:n pääkampuksella Porissa on Taidekäytävänä tunnettu näyttelytila. Näiden lisäksi taidekoulun järjestää näyttelyitä yhteistyössä ulkopuolisten gallerioiden kanssa, joista vakiintunein on Kankaanpään Taideyhdistyksen ylläpitämä Kankaanpään galleria. Taidekoulun kampuksen galleria toimii monipuolisesti oppimisympäristönä, jossa voidaan harjoitella erilaisia näyttelytoteutuksia sekä esityksiä. Kampuksen gallerian toimintaa ohjaa galleriavastaava. Taideyhdistyksen galleriaan toteutet-

tavat näyttelyt ovat pääsääntöisesti opiskelijoiden itsenäisesti koordinoimia.

LAB-amk

LAB-amk:n ja LUT-yliopiston kampuksella on neljä vakiintunutta näyttelytilaa ja muissakin yleisissä tiloissa on mahdollisuus järjestää pop-up näyttelyitä. Galleria NOSTE, keskellä kampusta on ainut varsinainen galleriatila sopivine seinäpintoineen ja valaistuksineen. NOSTEen toiminnasta vastaa pajamestarin ohjauksessa opiskelijoista koostuva näyttelytyöryhmä. Opiskelijoita kannustetaan ja ohjataan itseohjautuvuuteen, jotta galleria toimisi pääasiassa opiskelijavoimin. NOSTE galleriaan näyttelyitä haetaan hakumenettelyllä kaksi kertaa vuodessa. Näyttelyiden valintaan osallistuvat näyttelytyöryhmä, pajamestari ja 1-2 kuvataiteen henkilökunnan edustajaa. Näyttelyt ovat opiskelijoiden, opiskelijaryhmien tai LAB-amk kuvataiteen koulutuksen toiminnassa mukana olleiden taiteilijoiden näyttelyitä. Kampuksen muut näyttelytilat toimivat varausmenettelyllä ja niissä on ollut esillä opiskelijoiden omaehtoisia näyttelyitä sekä eri opintojaksoihin liittyviä näyttelyitä. Pop-up -näyttelyt usein sitoutuvat opintojaksoihin tai ovat opiskelijayhdistys LaKury:n organisoimia mm. erilaisiin tapahtumiin liittyen. Lisäksi opiskelijat ovat tehneet yhteistyötä mm. lappeenrantalaisten gallerioiden kanssa järjestämällä näyttelyitä ja tapahtumia sekä osallistumalla muuten galleriatoiminnan tehtäviin.

YH Novia

Kulttuurikampus Pietarsaassa on monien toimijoiden korttelikokonaisuus, jonka sisätiloilla sijaitsee YH Novian White Box -galleria. Gallerian näyttelytoiminnasta vastaa juoksevasti vaihtuva galleriaharjoitteluryhmä. Ohjelmistossa on pääasiallisesti kutsuttujen kuvataiteilijoiden näyttelyitä, sekä Novian visuaalisten koulutusten kurssituotosten ryhmänäyttelyjä. Näyttelyt valitaan juoksevasti galleriatyöryhmässä, näyttelyohjelmistosta päättää viime kädessä kuvataiteen lehtori, joka toimii galleriaharjoittelyryhmän ohjaajana. Näyttelykalenteri laaditaan tuttavallisessa opiskelumiljöössä kysymällä ja sopimalla, harjoittelua suorittavat opiskelijat hoitavat näyttelyiden rutiinitehtävät kuten viestinnän (juliste, somepäivitys) ja avustavat kutsuttuja taiteilijoita ripustuksessa. Campus Allegron valmistumisen yhteydessä Pro Artibus -säätiö toi rakennukseen kokoelman ammattitaiteilijoiden taideoksia ja teoksia on ripustettu kampuksen seinille. White Box -gallerian lisäksi vapaa-intoiset opiskelijaryhmittymät järjestävät näyttelyitä Pietarsaaren museon ylläpitämässä laajoissa näyttelytiloissa Tupakka-makasiinilla sekä popup-tyylisesti vaihtuvissa vuokratiloissa eri puolella kaupunkia. Pietarsaassa toimii vuodesta 1951 taideyhdistys Jakarte, joka tarjoaa kuvataideopiskelijajäsenille myös runsaasti näyttelymahdollisuuksia. Kuvataiteen opiskelijoiden opinnäytetyönäyttelyt ollaan

esitetty muun muassa museotoimen Tupakka-makasiinissa, Nygårds verkstad -nimisessä hallissa tai Campus Allegron tiloissa.

Lapin AMK

Lapin ammattikorkeakoulun galleriatoiminta on aiemmin ollut yhden galleriatilan varassa Tornion kampusalueella. Tämän lisäksi kuvataiteen koulutuksessa ollaan hyödynnetty kahden maan rajalla olevia kaupunkitiloja näyttelytoiminnassa. Elämystehdas Lapparin tiloihin on yhteistyössä rakennettu yksi näyttelytila. Tornion kampuksen galleriatilaa on voinut hakea käyttöön koulutusohjelman vastaavalta henkilöltä ja opiskelijat ovat itse huolehtineet näyttelyiden pystyttämisestä. Galleriatilaan on pääasiassa järjestetty opintojaksojen yhteisnäyttelyitä, harjoitteluun liittyviä näyttelyitä sekä vaihtelevasti opinnäyteteisiin liittyviä näyttelyitä. Osa näyttelyistä on rakentunut opiskelijoiden tai opiskelijaryhmien omaehtoisesti järjestetyistä näyttelyistä. Näyttelytoimintaan on kaivattu systemaattisempaa organisointia. Toimintaa halutaan kehittää aktiivisemmaksi ja samalla tavoitteena on ollut laajentaa kuvataiteilijoiden taiteellisen tekemisen näkymistä myös Lapin AMKin muilla kampusalueilla Kemissä ja Rovaniemellä, ja jatkossa jopa laajemmin Lapin maakunnassa.

GALLERIAHARJOITTELUN TAVOITTEET ERI AMMATTIKORKEAKOULUISSA JA VERKOSTONA

SAMK

Galleriaharjoittelun tavoite oli SAMK:n gallerioiden ja yhteistyögallerioiden toiminnan koordinointi ja kehittäminen:

- Gallerioiden ohjeiden, pohjapiirrosten, yhteystietojen, näyttelysopimusten ja -hakemusten kokoaminen ja yhtenäistäminen
- Näyttelytoiminnan viestinnän kehittäminen

LAB

Näyttelytyöryhmän tavoitteena oli ryhmän organisoituminen, LAB amk:n kampusten näyttelytilojen kartoitus, galleriatoiminnan kehittäminen ja yhteistyögalleriatoiminnan kehittäminen:

- Ryhmän keskinäinen työnjako
- NOSTE gallerian toiminnan kehittäminen yhdessä henkilökunnan kanssa
- Galleriatoiminnan tehtävät

NOVIA

Galleriakehittämisen harjoittelijoiden tavoitteet olivat syksyn 2020 ja kevään 2021 aikana:

- Taiteen esittämipaikkojen kartoitus ja galleriatoiminnan kehittäminen Campus Allegrossa yhdessä henkilökunnan kanssa
- Uuden näyttelypaikan konseptointi, toteutus ja sen näyttelykäytäntöjen laatiminen (näyttelyseinä Protheus)
- Uudenlaisten taiteen välittämisen tapojen tutkiminen ja kokeilu, painopisteenä digitaaliset alustat ja AMK-verkoston tarjoama vaihto

LAPIN AMK

Galleriaharjoittelijoiden keskeinen tavoite oli Lapin AMK:n oman galleriatoiminnan kehittäminen ja tehostaminen:

- Tilojen, välineiden ja muiden fasilitteettien kartoitus
- Toimintasuunnitelman laatiminen pysyväille ja jatkuvalle näyttelytoiminnalle
- Ensimmäisten pilottinäyttelyiden järjestäminen
- Ohjeistuksia videoiden muodossa taiteilijoille näyttelyn järjestelyihin liittyen

VERKOSTON YHTEINEN TOIMINTA

Kaikkien neljän ammattikorkeakoulun galleriaharjoittelijat verkostoituivat ja tekivät yhteistyötä verkon välityksellä keväällä 2021. Verkoston toiminnan sisältöä ja muotoa kehitettiin sekä ohjatusti että itsenäisesti yhteisissä verkkotapaamisissa. Harjoittelijoita oli kevään aikana 20 ja yhteisiä verkkotapaamisia 10. Yhteinen toiminta oli mm.

- Esittelyt omasta galleriatoiminnasta, käytännöt, vahvuudet ja haasteet
- Digitaaliset taiteen välittämisen kokeilut: Live Session kampus- ja näyttelyesittelyt sekä livenä että tallenteina
- Palautekeskusteluja ja tiedonvaihtoa, keskustelua kuvataiteilijan työstä
- Vierailuja ja muita pienempiä kokeiluja

Kuuluuko? Näkykö? Testaukset käyntiin – galleriatoiminnan kehittämisen opiskelijaverkoston pilotti

Hankkeen aikana lähdettiin kehittämään galleriatoiminnan puitteissa opiskelijoille yhteistä galleriaharjoittelupaikkaa kuvataiteen koulutusta tarjoavien ammattikorkeakoulujen toimesta. Opiskelijaverkoston yhteisen toiminnan tavoitteena oli tukea olemassa olevaa galleriatoimintaa eri kuvataiteen ammattikorkeakouluissa sekä luoda laajemmat mahdollisuudet verkoston väliseen taiteen esittämiseen ja kokemiseen sekä erityisesti vuorovaikutukseen kuvataiteilijoiden välillä. Kuvataiteilijalle verkosto ja verkoston kautta tuleva voima on tärkeä. Harjoittelupaikan muoto määrittyikin opiskelijaverkoston yhteisen galleriatoiminnan kehittämiseen, joka toisi lisäarvoa galleriatoiminnalle. Tarkoituksena oli pilotoida opiskelijaverkoston yhteisöllistä toimintatapaa, jossa työskennellään pääasiassa verkon välityksellä.

Harjoitteluun mukaan valittujen opiskelijoiden tehtävänä oli määrittää tarkemmin kehittämisen kohteet ja yhdessä tehdä kehittämistyötä ajatuksia ja kokemuksia vaihtaen ja kokeilla sekä arvioida erilaisia kehittämistehtävään liittyviä sisältöä. Samanaikaisesti kuvataiteessa käytiin hyvin laajaa ja intensiivistä keskustelua taiteen esittämisen tavoista, johtuen pandemiasta, jonka myötä perinteinen taiteen esittäminen gallerianäyttelyssä oli lähes mahdotonta. Poikkeustilasta johtuneet

seuraukset taiteen kentällä, kuten tapahtumien ja näyttelyiden peruutukset ja museoiden sulkeminen, vaikuttivat selvästi työryhmän keskusteluihin, ja verkossa toteutettavan taiteen esittämisen potentiaali korostui.

Opiskelijaverkosto asetti yhteiseksi tavoitteeksi taiteen digitaalisen välittämisen kokeilut. Sen puitteissa harjoittelijaopiskelijat tuottaisivat näkökulmia ja toimintatapoja. Kehittämistyön aikana muodostuneet tekemisen tavat ja sisällöt olisivat kaikkien hyödynnettävissä ja verkoston yhteisessä käytössä.

Testaus, arviointi ja kehittäminen

Kuvataiteen koulutusten opiskelijaverkoston välistä yhteistyötä testattiin gallerian kehittämisen verkostona pilotissa. Neljän ammattikorkeakoulun opiskelijoita rekrytoitiin mukaan galleriaharjoitteluun, toimimaan verkostona ja kehittämään galleriatoimintaa yhdessä.

- **SAMK:ssa** harjoittelun aloitti '20-21 kaksi opiskelijaa ja kehittämistä jatkoi '21-22 kaksi opiskelijaa.
- **LABin** opiskelijoista muodostui suurin harjoittelijajoukko. Yhteensä kahdeksan opiskelijan muodostama näyttelytyöryhmä aloitti 2020 syksyllä. Tammikuussa 2021 opiskelijoista yksi siirtyi opinnäytetyön tekoon. Syksyllä 2021 ryhmään rekrytoitiin lisää jäseniä yhden valmistuttua, kahden siirryttyä opinnäytetyön tekemiseen ja yhden aloitettua vaihto-opinnot ulkomailla.

Stillkuva White Box
-gallerianäyttelyn
videotuotannosta.
Tekstiiliteos ja kuva:
Sade Kahra

- **Novian** opiskelijoista mukaan tuli syksyllä 2020 kolme opiskelijaa. Pilotointikevään aikana yksi heistä siirtyi opinnäytetyön tekoon ja mukaan tuli kaksi uutta opiskelijaa.
- **Lapin AMKista** rekrytoitiin kolme kokoaikaisesti harjoittelua tekevää opiskelijaa lukuvuodelle 2020-2021 ja lukuvuodelle 2021-2022 harjoitteluun vaihtui kolme uutta opiskelijaa.

Yhteisen verkoston näkökulmasta koettiin tärkeänä ryhmän vuorovaikutuksen rakentuminen ja opiskelijoiden keskinäinen verkostoituminen. Verkoston toiminta kiteytyi yhteisiin verkkotapaamisiin ja pienryhmäkeskusteluihin, joissa vaihdettiin ajatuksia yhteisistä kokemuksista näyttelytoimintaan liittyen. Verkoston yhteisenä kielenä käytettiin englantia. Yhdessä keskustellen määriteltiin kehittämisen kohde harjoittelijaverkostolle – näyttelyvierailujen järjestäminen digitaalisesti. Testausta lähdettiin tekemään eri ammattikorkeakoulujen omien työryhmien kanssa ensin suunnittelemalla mitä alustoja hyödynnettäisiin testauksen yhteydessä. Sen jälkeen järjestettiin Teams-alustalla verkkotilaisuus, missä yhdessä galleriaverkoston kesken välitettiin vierailu omalle kampusalueelle, esittelemällä galleriatiloja ja näyttelyitä. Lopuksi yhdessä arvioitiin testauksen tuloksia. Virtuaalisesti välitettyjen galleriavierailujen arviointi tehtiin kahdesta näkökulmasta: kokijan ja tekijän näkökulmasta. Kokemuksen kannalta pyrittiin ymmärtämään, miltä tuntuu

osallistua verkon välityksellä galleriavierailuun ja millä tavoin se luo vuorovaikutuksen mahdollisuuden, sekä mitä lisäarvoa se tuo galleriaverkostolle. Toinen testauskulma avautui tekijän näkökulmasta; mitä vaatii galleriakokemuksen välittäminen virtuaalisesti välitun verkkoalustan kautta sitä järjestävän työryhmän osalta.

Ensimmäisten esittelykierrosten jälkeen jatkettiin niin kutsuttuja Live Sessioita, ja seuraavaksi harjoittelijat siirtyivät kampusnäyttelytilojen esittelyistä näyttelyihin ja taiteilijoihin. Ryhmät pyrkivät jokaisen session välissä korjaamaan ongelmakohtat saadun palautteen perusteella. Kolmannessa tapaamisessa verkosto päätti viedä taiteen välittämisen kokeiluja kampuksen ulkopuolelle, ja neljäs-viides sessio tuotti opastettuja virtuaalikierroksia kunkin AMKn paikkakunnan gallerianäyttelyihin. Opastetut näyttelykierrokset tallennettiin ja osa niistä ladattiin hankkeen Youtube-kanavalle. Ryhmien tuotokset kehittyivät verkostotapaamisten välissä ja vaativat yhä enemmän lähetysaikaa, joten verkoston yhteisiä tapaamisia ja lähetyksiä oli kevään aikana kymmenkunta.

Lukukauden päätteeksi Novia toteutti opiskelijoiden ehdotuksesta vierailun Lappeenrantaan missä LABin opiskelijat järjestivät heille yhteistä ohjelmaa. Yli vuoden kestäneet tartuntarajoitukset olivat hetkellisesti maltillisia ja tilaisuus kohdata opiskelijoita yli maakunta- ja kielirajojen oli vierailevalle

opiskelijaryhmälle arvokas tapahtuma. Ryhmä vieraili ammattikorkeakoulu LABin kampuksella, Lappeenrannan taidemuseoissa ja gallerioissa sekä Parikkalan patsaspuistossa. Opiskelijaryhmä tuotti paikan päällä lyhyen haastatteluvideon.

Verkostoinnin, välittämisen ja kansainvälistymisen taitoja kehittävä harjoittelu

Verkosto koettiin opiskelijoiden kesken erittäin antoisana ja läsnäolo oli verkko-tapaamisissa yllättävän aktiivinen, varsinkin verkoston itseohjautuvuuteen nähden. 3-5 opiskelijaa per ryhmä tuntui olevan sopiva määrä ja AMK-kohtaiset ryhmät työskentelivät keskenään tiimin tavoin. Ohjatuissa verkostokeskusteluissa tuli esille, miten laajasti eri tavoin galleriatoimintaa voidaan järjestää ja millaisia metataitoja kuvataiteen välittäminen taiteilijana voi edellyttää.

Osa harjoittelijoista keskittyi oman galleriatoiminnan kehittämiseen jo syksystä 2020. Kevään aikana keskiössä oli verkoston toiminta ja opiskelijoiden tiedonvaihto ammattikorkeakoulujen välillä. Syksyllä harjoittelunsa aloittaneet opiskelijat olivat odottaneet verkostopilotin aloittamista ja odotuksen tuoma kiinnostus heijastui ryhmän aktiivisuudessa. Innokkuudesta kertoo myös se, että osa osallistujista eivät edes tarvinneet harjoittelun tuomia opintopisteitä vaan he olivat mukana puhtaasta uteliaisuudesta. On todettava, että riittävä ohjaus on ratkaisevaa

sekä ammattikorkeakoulun sisällä tapahtuvan harjoittelujakson että vaihtoverkoston toimivuudelle.

Verkostossa nousi esille ryhmäkohtaiset kulttuurierot, ja verkosto rikastutti ja laajensi jokaisen opiskelijan tietoisuutta tulevien kollegojen suhtautumisesta taiteeseen sekä heidän lähtökohdat tekemiselle. Kohtaamisen myötä kehittyvät kuvataiteilijoille tärkeä itsereflektiokyky, niin ikään ratkaisevat kommunikaatiotaidot, sekä kulttuuriäly eli oman position tiedostaminen laajemman kontekstin ja toisten näkökulmien kautta.

Lisäksi havaittiin, että verkosto voi tuottaa muitakin yhteistyön mahdollisuuksia kuten vierailut ja muut yhteiset projektit. Pilotin sivutuotteena syntynyt kielikokeilu onnistui myös yli odotusten. Kokeilussa Lapin AMK kutsui Novian opiskelijoita esittämään taidettaan heidän kuvataideoiskelijoiden ruotsin kielen tunnilla. Esitykset antoivat opiskelijoille arvokasta harjoittelua taiteen esittämisestä ja kohtaamisesta yli kielirajojen, samalla Lapin AMKin opiskelijat saivat käytännön kosketuspintaa kuvataiteen ruotsinkielisiin käsitteisiin. Pilotissa syntyneitä monikielistä materiaalia hyödynnettiin myös SAMK:n kieliopetuksessa.

Verkostotyöskentely tapahtui muutoin englanniksi, joka koettiin antoisana harjoitteluna ammattisanaston laajentamiseksi ja kansainvälistymisen vahvistamiseksi kuvataiteilijana.

Riittävä ohjaus ja kehittämistarpeiden erot haasteena

AMKien galleriatoiminnan malleissa havaittiin pilotin aluksi paljon samankaltaisuuksia, pilotoinnin loppuvaiheessa tuli taas vahvemmin ilmi tarpeiden erilaisuudet liittyen toiminnan kehittämiseen. Tarpeiden eroavaisuuksiin liittyy myös eri vaiheessa olevien opiskelijoiden sekoittuminen ryhmissä. Galleriatoiminnan kehittäminen voi olla hyvin montaa eri asiaa riippuen lähtökohdista ja tarpeista jokaisessa organisaatiossa.

Kaikkien galleriatoiminta on ottanut askeleita eteenpäin ja oppimisympäristö on alkanut vakiintua osaksi ammattikorkeakoulun toimintaa. Sen rinnalla ammattikorkeakoulujen välinen verkosto tarjoaa lisäarvoa harjoitusympäristöön laajentaen galleriatoiminnan mahdollisuuksia yli kampusrajojen. Henkilökohtaisesti opiskelija vahvistaa omia työelämän metataitoja verkoston yhteistyön kautta.

Jotta verkoston välinen yhteistyö mahdollistuu, tulee harjoittelua ohjaavien opettajien tehdä yhteistyötä ja koordinoita opiskelijaverkoston yhteistä toimintaa. Onnistunut fasilitointi luo raamit yhteiselle tekemiselle ja tukee opiskelijoiden itseohjautuvuutta.

Verkoston mahdollista toimintaa tulevaisuudessa:

- Verkoston ylläpitäminen, opiskelijat toimivat toistensa yleisönä ja palautteenantajina, taiteen esittämisen uudet muodot tutuksi yhdessä
- Kiertävän näyttelyn järjestäminen, vaihtonäyttelytoiminnan toteuttaminen
- Yhteisen verkkonäyttelyalustan luominen, taidetuotannon esittelyt vuorotellen, esim. integroituna kieliopetukseen

TOMI KUUSIMÄKI

Taiteesta uutta työtä

TAITEEN JA TYÖLLISTYMISEN EDISTÄMISEEN
TÄHTÄÄVÄN HANKKEEN YHTEISTYÖ

Harjoitusympäristön tavoitteena oli tunnistaa osana verkostoa uusia työllistymismahdollisuuksia ja testata työnkuvaa, missä taiteilija toimii asiantuntijatehtävissä. Työllistymisen kokeiluja tehtiin lopulta viidessä erilaisessa, mutta toisiaan tukevassa harjoitusympäristössä.

- 1) Taidepiha, jonka toiminta keskittyi Porin keskustan alueelle ja toiminnan keskiössä oli kaupungin keskustan kehittäminen taiteen menetelmin.
- 2) Sokos hotelli Vaakunan yhteistyö, minkä tavoitteena oli tutkia kuvataiteilijan ja matkailualan toimijan yhteistyötä.
- 3) Lauhanvuori-Hämeen kangas Geopark-yhteistyö, jonka tavoitteena oli selvittää työllistämismahdollisuuksia, joissa yhdistyy luonnon ja taiteen teemat, sekä matkailu.
- 4) Kankaanpäässä sijaitsevan asuntolan ideointi osaksi kuvataiteilijan työskentelytilaa.
- 5) Taidetie -konseptin ideointi. Taidetie on käsitteellinen, mutta toisaalta konkreettinen mahdollisuus luoda uutta työtä, jossa yhdistyy

kuvataiteilijan työtilojen tärkeys, kuvataide osana aluerakentamista ja kuvataiteen soveltavuus esim. osana matkailun erilaistamista.

Viiden kokeilun yhteisiä tekijöitä tunnistettaessa esiin nousi neljä laajempaa teemaa. Kokeilujen keskiössä oli siis kuvataide, joka on osittain vaikeasti hahmotettava ammatti. Nykyään kuvataiteilijan ammatin määrittäminen on vieläkin vaikeampaa, kun kuvataiteen erilaiset tekniikat ja toimintamallit ovat laajentuneet ja sekoittuneet keskenään. Usein on myös siirrytty pois konkreettisesta fyysisestä taideteoksesta tapahtumallisuuteen, käsitteellisyyteen ja taiteen asiantuntijuuden osaamisen myymiseen.

Ideoinnin vapaus

Kokeiluja yhdisti ideoinnin vapaus. Kokeiluissa oli annettu rajat, jotka olivat toisaalta hyvinkin rajatut, vaikkapa yksi huone, mutta sisältöön annettiin vapaat kädet ja huoneesta toiminta levittäytyi viestintään ja myyntikanavien ideointiin. Vapaus ideoida on kuvataiteilijan työllistymisen kannalta erittäin tärkeää, sillä juuri se on hänen työtään. Tunnistaa ja tehdä asioita tyhjästä on kuvataiteilijan työtä. Kuitenkin tiettyjen teemojen ja rajausten avulla työ konkretisoituu ja muodostaa yhteisesti ymmärretyn lopullisen muodon.

Verkostoituminen alan sisällä ja alojen välillä

Työn yksinäisyys on usein lähtökohta kuvataiteilijan työssä. Vastaat vain itsellesi tekemisistäsi. Sen vastapainoksi verkostoituminen alan sisällä ja kokeilut vahvistivat sen, että myös alan ulkopuolelle verkostoituminen on työllistymisen kannalta tärkeää.

Onnistuneissa yhteistyökuvioissa toistuu usein aktiivisen yksilön into kerätä ympärilleen asiasta kiinnostuneet. Seuraavaksi mukaan tulee alan yhdistys tai työhuonekollektiivi, joka jalostaa ideaa ja kantaa verkostoa läsnäolollaan ja tuellaan. Kun verkostoon liittyy näiden lisäksi esimerkiksi kunta tai muu julkinen taho, jolla on resursseja rahoittaa kokeiluja ja testiympäristöjä, niin alkuperäinen idea saa konkreettisemmän muodon. Kun verkostoon saadaan mukaan myös rahoittajia ja yrityksiä

ja yrittäjiä, niin se antaa usein viimeisen sykkäksen aitoon toimintaan. Ideat muuttuvat näin toiminnaksi.

Laaja verkosto myös yhdessä kannattelee alkuperäistä ideaa, koska hyvin usein ideasta käytäntöön meni pitkiäkin aikoja.

Aktiivisuus luo aktiivisuutta

Kokeiluissa huomattiin myös se, kuinka oma aktiivisuus luo ympärilleen aktiivisuutta. Lopputuloksesta ei ole alussa selvyyttä, mutta kun lähdetään vain liikkeelle, niin usein löytyy aina uusi idea tai kumppani, minkä kanssa asiaa kyetään viemään eteenpäin. Kuten Taiteesta uutta työtä -kokeiluissa myös huomattiin, niin asioilla on tapana verkottua ja ne muodostavat yhdessä verkostojen verkoston.

Aktiivisuus vaatii hyvää itseluottamusta, oman osaamisen tunnistamista ja vuorovaikutustaitoja. Aktiivisen toimijan tulee myös tunnistaa verkostojen erilaisia tarpeita ja olla aito kuuntelija.

Luovuus mukana rahoituksen hankkimisessa

Luovuus yhdistetään taiteen tekemiseen, mutta luovuuden hyödyntäminen myös rahoituksen ja kumppanien hankinnassa tulisi nostaa isompaan rooliin. Taiteesta uutta työtä -kokeilun aikana tietenkin toimittiin taiteen perinteisen rahoittajien suuntaan eli Suomen kulttuurirahastoon ja Taiteen edistämiskeskukseen, mutta mukaan otettiin myös muun

muassa Rakkaudella porilaisille -kampanjaa, Leader-rahoitusta ja Svenska Kulturfondenian, jota on vähemmän hyödynnetty Satakunnassa.

Taiteesta uutta työtä oli myös itsessään luova rahoituskanava kuvataiteen alalla, sillä harvemmin kuvataiteilija on itse aktiivisena määrittelemässä omia työllisyystoimia.

Neljän kuukauden mittainen osa-aikainen kokeilu on erittäin mielenkiintoinen ja aito uusi ympäristö. Vaikka Satakunnan ammattikorkeakoululla on monipuolisia kokemuksia TKI-projekteista, niin Taiteesta uutta työtä oli siksi erilainen, että siinä sai keskittyä ainoastaan työllistymiseen liittyvään kehittämistyöhön.

Kuvataiteilijat mukaan aktiivisemmin suunnittelemaan omaa työllistymistään

Kokeilu vahvisti ajatusta, että jatkossa kuvataiteilijoille ja muille kulttuurialan asiantuntija-ammattiin valmistuville tulee antaa enemmän vastuuta oman työllistymisen edistämiseksi. Kuvataiteilijan työnkuva on entisestään laajentunut ja sen omaksuminen niin itse valmistuvan taiteilijan, oppilaitosten kuin työllisyiden hoidosta vastaavien asiantuntijoiden tulisi tunnistaa. Alalla ei ole valmiita työpaikkoja, vaan ne mahdollisuudet tulee itse tunnistaa ja siihen tulee eri organisaatioiden tukea yksilöä.

Ennalta ehkäisevien toimien kehittäminen erityisesti taiteen alalle parantaisi alalla

toimivien työllisyyttä ja tukisi aktiivisuutta. Taiteen alalla ensimmäinen vuosi valmistumisen jälkeen on erittäin tärkeä, kuinka hyvin valmistunut integroituu oman alan töihin. Mahdolliset tukitoimet tulisi kohdistaa valmistumisen ja työelämään siirtymisen nivelkohtaan. Ei vasta silloin, kun työttömyys on jatkunut pitempään.

Välittäjätahon mukaan ottaminen työn löytämiseen

Kokeiluissa tuli hyvin esiin se, että taiteen alan välittäjätaho on usein alan oppilaitos. Potentiaalisilla asiakkailla on helppointa ottaa yhteyttä vakiintuneeseen toimijaan, koska pienempiä toimijoita ei tunnisteta tai ne toimivat projektimaisesti tietyn ajan. Oppilaitoksilla ei ole välittäjätoimintaan selkeää tehtävää tällä hetkellä. Tulevaisuudessa välittäjätoiminnan kehittämistä osana alumnitoimintaa tulisi kehittää.

Välittäjätahon lisäksi tarvitaan työllistymisen asiantuntijoita

Oppilaitoksilla on paras tietämys valmistuneiden osaamisesta ja alan toiminnasta yleisesti. Oppilaitokset myös omaavat usein vahvat verkostot. Puute on kuitenkin työllistymiseen liittyvästä osaamisesta. Työllistymisen edistämiseen on monipuolisia palveluja, mutta niitä ei välttämättä tunnisteta. Työllistymisen asiantuntijoiden tulisi olla mu-

Eelis Korsi teoksensa edessä Porin Taidepihalla.
Kuva: Petri Haavisto

kana opiskelun ja työelämän nivelvaiheessa ohjaamassa oikeiden palvelujen piiriin, ennen kuin pitempiaikainen työttömyys uhkaa.

Oman osaamisen tunnistaminen ja vuorovaikutus

Valmistuvien opiskelijoiden, erityisesti taiteen alan, oman osaamisen tunnistamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvien osaamisen varmistaminen jo opiskeluaikana kehittää työllistymismahdollisuuksia. Kun valmistuva tunnistaa riittävän hyvin oman osaamisensa, hän osaa hakeutua itselleen sopiviin verkostoihin ja sitä kautta onnistumiset muodostavat positiivista jatkumoa. Kokeiluissa tunnistettiin verkostoitumisen tärkeys oman työllistymisen näkökulmasta. Verkostoituminen vaatii erittäin hyviä vuorovaikutustaitoja, jotka rakentuvat oman osaamisen varaan.

Jatkuvuus

Toiminnan suunnittelussa ja sen aikana tulee tunnistaa aihioita tai toimintamalleja, joilla on pysyvyyttä osana normaalia toimintaa. Taiteesta uutta työtä -kokeilun aikana luotiin toimintamalli, jossa valmistuva opiskelija ja ohjaaja työskentelevät yhdessä. Yhteiskiekkämisessä tieto ja osaaminen liikkuu molempiin suuntiin luontevasti ja tämä toimintamalli on suoraan hyödynnettävissä jatkossa. Kaikki viisi kokeilua on viety myös jatkokehittelyyn, mikä jatkuu osana SAMK:n normaalia toimintaa ja TKI-toimintaa. Kokeilun työntekijä ja valmistuva opiskelija työllistyy kesällä Porin kaupungin projektiin. Jatkuvuutta vahvistaa myös johtopäätöksissä esiin tuotu malli uudesta työllisyyttä edistävästä mallista, jolle voidaan hakea laajempaa rahoitusta.

TOMAS REGAN

Grafiikanpaja Himmelblau

JA FINLAYSON ART AREA

SAMK Kankaanpään taidekoulu on tehnyt monimuotoista ammatilliseen harjoitteluun liittyvää yhteistyötä Tampereella toimivan Grafiikanpaja Himmelblaun kanssa. Yhteistyön määrätietoinen kehittäminen alkoi vuoden 2020 alussa osana tätä hanketta. Kiinnostus yhteistyön laajentamiseen oli molemminpuolista.

Himmelblau tarjoaa opiskelijoille harjoittelua maineikkaalla grafiikanpajalla ja yhdessä Suomen suurimmista kuvataiteen kesätapahtumista, sekä mahdollisuuksia omien näyttelyiden järjestämiseen. Opiskelijoiden tuomalla työvoimalla on merkittävä vaikutus kesätapahtuman toteuttamisessa. Tietotaidon vaihto grafiikanpajan ja grafiikan opiskelijoiden välillä on myös ollut hedelmällistä ja vastavuoroista. Hankkeen aikana toteutettiin kaksi opiskelijoiden näyttelyä ja kahdeksan harjoittelupaikkaa.

Grafiikanpaja Himmelblau Oy on harvinaisen monipuolinen toimija kuvataiteen kentällä. Se on Suomen johtava taidegrafiikan vedostuspaja ja taidegrafiikan kustantaja, sekä aktiivisesti toimiva taidegalleria. Vuodesta 1989 toiminut grafiikanpaja on julkaissut lähes kaksituhatta taidegrafiikan vedossarjaa, joka on huomattava saavutus. Himmelblaun galleria harjoittaa säännöllistä kotimaista ja kansainvälistä näyttelytoimintaa. Lisäksi se vastaa Finlayson Art Area -kuvataidetapahtuman toteuttamisesta vuosittain, vuodesta 2015.

Pop-up-galleria Himmeli 24/7

Tämä kansainvälinen ja paikallinen kuvataidetaapahtuma esittelee suomalaisten ja ulkomaalaisten huipputaiteilijoiden teoksia. Taapahtuma toimii aktiivisessa yhteistyössä Finlaysonin alueen yrittäjien ja toimijoiden kanssa, tekee poikkitaiteellista yhteistyötä eri kulttuuritoimijoiden kanssa, sekä rakentaa yhteisöllisyyttä Finlaysonin alueella.

Ammattitasoisella grafiikanpajalla työskentely on taidevedostamisesta kiinnostuneelle grafiikan opiskelijalle paras mahdollinen harjoittelupaikka. Himmelblaun grafiikanpajan

kanssa sovittiin taidevedostajan työharjoittelusta, ja opiskelija aloitti harjoittelun keväällä 2021. Harjoittelussa voi keskittyä joko taidevedostajan ammattitaidon kehittämiseen tai oman taidegraafisen osaamisen syventämiseen. Pajalla työskentelevät taidevedostajat ohjaavat harjoittelua. Pajalla on mahdollista perehtyä sellaisiin syväpainotekniikoihin joita ei voida toteuttaa SAMK:n Kankaanpään kampuksella. Tietotaidon vaihto oli myös vastavuoroista, sillä opiskelija toi pajalle tuoretta osaamista liittyen uusiin teknisiin

sovelluksiin joita on otettu käyttöön osana Kankaanpään pajan omaa syväpainograafista tutkimustyötä.

Himmelblaun ylläpitämä Finlayson Art Area -taidetahtuma tarjoaa monenlaisia ammatillista harjoittelua; näyttelyiden rakentamista ulos ja sisälle, taiteilijoiden avustamista, näyttelyiden ylläpitoa, valvomista ja asiakaspalvelua, katumaalauksen toteuttamista, osallistumista tapahtuman viestintään, ynnä muuta. Harjoittelussa syntyy käytännön kokemusta ja ammatillista kehittymistä. Lisäksi mahdollistuu verkostoituminen ammatillisen kentän toimijoihin. Taidetahtuman puitteissa on mahdollista myös kehittää ja toteuttaa omia taideprojekteja. Kesän 2021 aikana tapahtumassa oli harjoittelussa kuusi SAMK:n opiskelijaa hyvin monenlaisissa tehtävissä. Samat opiskelijat olivat mukana kesätyöntekijöiden omassa näyttelyssä Galleria Himmelblausa talvella 2021.

Tällainen harjoitteluympäristö voi parhaimmillaan tarjota opiskelijalle ammatillisesti kaiken kattavan oppimiskokemuksen.

Kankaanpään Taidekouluun hankittiin Himmelblaun kautta käyttämättömäksi jäänyt isokokoinen grafiikanprässä kesällä 2020. Prässin kuljetus, kunnostus ja käyttöönotto tehtiin opiskelijan kanssa harjoitteluna. Samalla sovittiin että prässillä syntyviä työnäytteitä saisi tulla esittelemään pop-up galleriaan. Vakituisen näyttelytoimintansa lisäksi Himmelblau järjestää tilapäisiä pop-up näyttelyitä vaihtuvissa liiketiloissa Finlaysonin alueella. Kahden opiskelijan yhteisnäyttely toteutettiin joulukuussa 2020. Opiskelijat saivat näyttelytilan käyttöönsä ilman tilakustannuksia, ja toteuttivat näyttelyn itsenäisenä projektina. Kokonaisuutena tämä harjoittelu kehitti kaikkia kuvataiteilijan ammatillisen osaamisen taitoja – taideteoksen luominen, taidegraafisen teoksen tekninen toteutus (alkaen grafiikanprässin hankkimisesta, ja kokoamisesta), näyttelyn sopiminen ja järjestelyt, yhteistyötaidot ja viestintä, teoskuljetus ja näyttelyn ripustus sisältäen valaistuksen, hinnoittelun, valvonnan ja tiedotteet. Mukaan voidaan lukea myös ongelmanratkaisutaidot, taiteellinen motivaatio ja ammatillinen itsearvostus.

SADE KAHRA

Moderna Sagor

INTERAKTIVT BERÄTTANDE I DIGITAL FORM

Digitala filmer och spel är en växande miljardindustri, där allt fler aktiviteter sker direkt över nätet. Samtidigt för onlinekulturen med sig negativa sociala konsekvenser, såsom spelberoende, för mycket skärmtid med mera. Barn och ungdomar är en utsatt grupp, där beroendeproblematiken accentueras. Socialt hållbara spel och digitala leksaker har därför blivit ett trendande bransch som man vill utveckla även utifrån pedagogiska synvinklar.

Projektet "Moderna sagor - interaktivt berättande i digital form" kombinerar nutida teknologi (digitala lösningar, IKT, applikationer, speldesign m.m.) med sagoberättande för att skapa socialt hållbara spel och virtuella berättelser för barn. Grunden till sagorna tas fram i verkstäder, där barn och vuxna får dela sina berättelser. Sagor som inkluderas i en interaktiv mobilapplikation med val, ljudeffekter, musik och visuella bilder.

Moderna sagor förverkligades 1.8.2019 - 31.8.2021, Stiftelsen Juthbacka sr var projektägare och Yrkeshögskolan Novia projekt-

partner. Finansieringen var Leader – Aktion Österbotten och Svenska kulturfonden. Tobias Björkskog på YH Novia och Mikaela Smedinga på Stiftelsen Juthbacka arbetade som projektledare i samarbete. Projektet målgrupp var framförallt barn och unga inom småbarnspedagogiken och i de lägre klasserna i den grundläggande utbildningen. Olika utbildningsenheter med sina studeranden deltog i projektets processer samt aktörer inom speldesign, unga inom Kårkulla samkommun, ny-österbottningar, författare och andra berättare.

Projektet producerade sammanlagt fem sagor, som involverade fem praktikanter från de visuella utbildningarna på Yrkehögskolan Novia i Jakobstad. Ett tiotal studeranden sökte praktiplatsen varav hälften valdes ut. Från bildkonstutbildningens fotoinriktning deltog studerandena Anna Malinovska och Conny Emmerstedt och från bildkonstutbildningen, foto deltog Toni Finell. Projektet hade dessutom 3 praktikanter från utbildningen i grafisk formgivning. Fem författare anlätades, audioproduktionen utfördes i samarbete Yrkesakademien (YA) som lär ut ämnet ljudteknik. Sammanlagt ett tiotal praktiker förverkligas inom projektet, med studerandena från Yrkehögskolan Novias utbildning för grafisk formgivning, fotografi och bildkonst.

Praktikperioderna individualiserades och handledningen tog en betydande del av projektledarens tid. Studeranden kunde utföra praktiken med en lön som betalades ur projektet, eller som en del av studierna. En avlönad praktikmånad motsvarade ca sex studiepoäng. Alla studeranden var högt motiverade och studierna eller praktiken upplevdes meningsfulla både av projektledare och studeranden. De praktiska arrangemangen kring avlöning och olika avtalsmallar orsakade dock en del extra arbete. En plötslig lön påverkar såklart studerandenas studiestöd, samtidigt saknade projektledaren avtalsmallar för olika typer

av studeranden, som tar hänsyn till framtida användning av verk (ljus, text, bild). Novias projektledare Tobias Björkskog konstaterade även, att konkretiseringen av digitala spel har frammanat entusiasm hos studerandena, men att det förutsätter en interaktion av något slag. Detta märks, eftersom det varit utmanande att få besökare på evenemangen kring spelindustri.

Grundidén med forskning, utveckling och innovation på yrkehögskolor är att skapa nätverk ut till arbetslivet i syfte att stödja institutionens grundverksamhet det vill säga utbildningarna med dess lektorer och studeranden. FUI är alltså yrkehögskolans tentakler ut mot omvärlden, en brobyggande expert som skapar ny kunskap och innovation som gagnar utbildningarna men även regionens aktörer. Praktikanter på projekten inom avdelningen för Forskning, utveckling och innovation förekommer, men tills vidare är kopplingen mellan projekten och grundverksamheten relativt vag. Projekten som praktikmiljö kan och bör alltså utvecklas och Moderna sagor är i detta hänseende ett utomordentligt exempel på hur studeranden kan involveras i projekten, hur utvecklingsarbetet kan förankras i utbildningarna.

Under projektet Att övervinna farans år – en utbildningsmodell för bildkonstnärens nya arbete har frågan om integrationen av verksamheten på Forskning, utveckling

och innovation i grundverksamheten lyfts fram ett flertal gånger. Efter diskussioner med personal på andra universitet och yrkeshögskolor har det framkommit att utmaningen ingalunda är unik. Med andra ord, lektorer och projektledare på andra institutioner anser också att deras respektive

FUI-verksamhet kunde förankras bättre i utbildningarna. Å andra sidan tycks klart, att de yrkeshögskolor som har lyckats bättre med integrationen också fått betydliga framsteg till stånd, framförallt gällande utbildningarnas nationella position och lokala förankring.

Bild ur spelet Moderna Sagor.
Illustration: Anna Malinowska-Ek.

ANITRA ARKKO-SAUKKONEN

Tonttulan taianomainen tarina

TYÖELÄMÄLÄHTÖISENÄ 3D-PROJEKTINA

Matkailualan toimijoiden kanssa käyty vuoropuhelu avasi Tonttulan elämiskylään liittyvän työelämäyhteistyön. Opiskelijoille tarjoutui tilaisuus lähteä ideoimaan Tonttulan hahmojen fyysisiä 3D-malleja, joista muodostettaisiin näyttelykokonaisuus. Harjoitusympäristönä toiminut 3D-projekti sitoi yhteen 3D-osaamisen juonteet.

3D-osaaminen harjaantuu Lapin ammattikorkeakoulun kuvataiteen opiskelijoilla toisena opiskeluvuotena, jota kehitetään useamman opintojakson kautta. Kuvataiteen koulutuksessa halutaan luoda yhteistyötä eri työelämätahojen kanssa, jossa opiskelijat voivat soveltaa osaamista konkreettisiin kohteisiin ja työelämän tilanteisiin.

Toimeksiantajan näkökulmasta tarkoitus oli herättää kiinnostus Tonttulan tarinoin ja elämiskylään vierailukohteena. Samalla 3D-projektissa suunniteltava näyttely edesauttaisi Tonttulan elämiskylän markkinointia tuoden tarinan taianomaiset hahmot näkyville. Hahmot pohjautuvat Keltanuttuisen tontun tarinoin (Tonttula Elves Village, 2022).

Toimeksiantajan toiveet määrittivät 3D-projektin tavoitteen lisätä näkyvyyttä ja tunnettuutta Tonttulan elämiskylää kohtaan. Opiskelijoiden oppimisen tavoitteeksi tuli 3D-osaamisen hyödyntäminen asiakaslähtöisessä projektissa. Koko opiskelijaryhmä, kaikkiaan 28 opiskelijaa, kiinnittyivät mukaan 3D-projektiin. Jokaisen opiskelijan tuli työstää suunnitelma 3D-hahmolle annettujen raamien mukaan, tuottaa hahmo 3D-malliksi ja lopuksi tulostaa hahmo fyysiseen muotoon. Tämän versioinnin kautta opiskelijoiden konseptointi, luonnostelu, mallintaminen ja 3D-tulostamisen kokonaisprosessi kehittyi. Samalla ymmärrys työn kulusta harjaantui. Opiskelijaryhmä suunnitteli yhteisen projektin

Juhani Mattssonin Pikkumummo-tonttu
sekä Laura Kariojan Metsätonttu Veli
syystunnelmissa. Kuva: Juhani Mattsson

kokonaisuuden pohtien, miten Tonttulan hahmot esitellään näyttelyssä. Projektinhallintaa kehitettiin näyttelyksi muodostuvan sisällön myötä yhteistyössä opiskelijaryhmänä. Palvelumuotoilusta tuttujen menetelmien kautta lähdettiin yhteissuunnittelemaan ja ideoimaan teemaa, joka tarkentui vuodenaikojaksi esitteleväksi sisällöksi. Näyttelykokonaisuus nimettiin osuvasti Tonttulan vuosinäyttelyksi. Teemaan liittyen kehitettiin tapaa, miten Tonttulan hahmot tuodaan esille näyttelyssä tarinallisesti ja yhdessä lavastaen Tonttulan touhukkaita tilanteita eri vuodenaikoina.

Opiskelijoille annettiin vapaus luoda tarinassa esiintyvien hahmojen piirteet omalla luovalla ja uniikilla tavalla, pitäytyen kuitenkin alkuperäisen tarinan viitekehukseen. Jokaiselle hahmolle kehitettiin taustatarina ja hahmojen tarinallisuus mietittiin yhteen osaksi eri vuodenaikojaksi. Hahmot esiteltiin lopulta yleisölle Hotelli Hullu Porossa Levillä sesongin vilkkaimpaan aikaan. Yleisö koostuu Levillä kotimaisista ja kansainvälisistä matkailijoista. Markkinointi suunniteltiin ja käynnistettiin sosiaalisessa mediassa. Verkkosivuksi koottu sisällön esittely toimi laajennettuna lisänä yleisön tavoittamisessa. Samalla verkkosivun kautta luotiin fyysiseen näyttelyyn lisäarvoa esittelemällä Tonttulan hahmot, tarinaidea sekä taiteilijat tarkemmin. Kansainvälisyyden näkökulmasta päädyttiin valitsemaan sisällön esittelemiseen kieliksi:

Suomi, Ruotsi, Englanti ja Venäjä. Toteutuksen aikana opiskelijat muodostivat työryhmiä. Markkinointitiimi huolehti sosiaalisen median markkinoinnista, graafisesta suunnittelusta ja tiedotuksesta. Lavastustiimi vastasi näyttelyn hahmojen ympärille tuotettavasta visuaalisesta ilmeestä, joka jakaantui eri vuodenaikojen teemoihin sekä rakensi fyysiset lavastuksen osat. Tarinaryhmä suunnitteli näyttelyn kokonaistarinan ja tekstejä tarinan esittelyä varten. Yksi ryhmä huolehti verkkosivuston toteutuksesta. Koordinaattori vastasi projektin kokonaisuudesta ja etenemisestä suunnitelman mukaan.

Projektin eri tiimit työstivät omia osaluoteita, mutta isot päätökset tehtiin yhdessä hahmogallerian eri vaiheita läpikäydessä, jotta kokonaisuus rakentuisi yhtenäiseen muotoon. Hahmojen valinnassa, jokainen ehdotti minkä Tonttulan hahmon ottaa vastuulleen. Hahmojen kirjo oli laaja, joten jokaiselle löytyi mielekäs tonttutarinaan perustuva malli, jonka työstää näyttelyyn.

Ison ryhmän kanssa yhteisen projektin toteuttaminen vaatii hyvää organisointia, jotta projektia voidaan edistää sujuvasti ja jokaisella olisi kohtuullisen tasapuolinen työmäärä. Opiskelijat saivat ehdottaa minkä tehtävän ottaisivat vastuulleen. Valinnan mahdollisuus koettiin yleisesti hyvänä asiana. Käytännössä tasapuolisen vastuun jakaminen ei aina onnistu. Jokaisella oli kuitenkin rooli projektissa. Ulkopuolinen tilaustyö toi omat

haasteensa, mutta samalla opiskelijat kokivat sen motivoivan tekemistä, kun projektilla oli työelämään liittyvä konkreettinen tavoite.

Tonttulan vuosi -näyttely on jäänyt elämään kaikkine taianomaisen tarinan hahmoineen tuoden edelleenkin satumaaailman yleisön nähtäville (Tonttula Elves Village, 2022).

LÄHTEET

Tonttula Elves Village. (2022). Keltanuttuisen tontun tarina. Haettu 20.1.2022 osoitteesta <https://elvesvillage.fi/info/tarinat/keltanuttuisen-tontun-tarina/>

Tonttula Elves Village. (2022). Tonttulan vuosi. Haettu 20.1.2022 osoitteesta <https://elvesvillage.fi/info/tarinat/tonttulan-vuosi/>

Tonttulan vuosi -näyttelyssä
3D-hahmot koottiin vuodenaikojen
mukaan esille. Kuva: Eini Mäki

TOMI KUUSIMÄKI

Vähänkyrön kulttuurikehä

Yhteistyö sai alkunsa Vaasan kaupungin aluepalvelupäällikkö Suvi Ahon aloitteesta. Hänellä oli idea hakea rahoitusta Kestävä kaupunki -ohjelmasta, jonka yhtenä osa-alueena oli Vähänkyrön kulttuurikehän aloittaminen.

Yhteistyöhön osallistui kymmenen opiskelijaa eri vuosikursseilta. Projektiin palkattiin myös tuottaja. Opetuksen näkökulmasta mukana oli kaksi ohjaavaa opettajaa.

Yhteistyö aloitettiin seminaarilla, jossa Pohjanmaan museon tutkija luennoi Vähänkyrön alueen historiasta. Vähäkyrö-Seura ry:n edustajat esittelivät Vähänkyrön alueen historiaa ja alueelle tärkeitä teemoja. Suvi Aho avasi osallistujille Vähänkyrön kulttuurikehän laajempia tavoitteita.

Tavoitteena ryhmällä oli luoda kevään 2020 aikana Vähänkyrön alueelle pohja kulttuurikehälle. Tavoitteena oli, että osa teoksista olisi myös pitempiaikaisia. Osa työskentelystä tapahtui Kankaanpäässä omilla työhuoneilla ja kesällä työskentely mahdollistui myös Vähässäkyrössä.

Toukokuun lopulla julkistettiin Vähänkyrön keskustan alueelle levittäytyvä yhdeksän teoksen kokonaisuus. Näyttely oli avoinna koko kesän ajan.

Heinäkuussa viidellä opiskelijalla oli myös mahdollisuus toteuttaa omaa taiteellista työtään palkattuina kesätaiteilijoina parin viikon ajan. Kesän aikana toteutettiin muun muassa iso seinämaalaukset kunnan vuokratalojen yhteyteen ja installaatio paikalliseen kahvilaan. Yksi opiskelija toteutti myös luonto- ja ötökkäaiheisia työpajoja lapsille.

Oppimisen kannalta yhteistyöstä teki mielenkiintoisen uuden paikan haltuunotto ja paikan historian tutkiminen. Yhteistyö rakentui myös laajan verkoston ympärille ja mukana olevat opiskelijat olivat lähtökohdiltaan hyvinkin erilaisia.

Kaiku -veistos,
Emma Asikainen,
Susanna Pirttialo

Kunnan vuokrataloon toteutettu Lyhdyt-muraali,
Emma Asikainen, Susa Pirttialo, Senja Teriaho

Välittäjätahon merkitystä yhteistyössä ei voi korostaa liikaa. Suv Ahon aktiivinen ote ja halu etsiä rahoitusta yhteistyölle oli tärkein mahdollistava tekijä. Järjestelyt Vähänkyrön alueella toimivat erinomaisesti ja taiteen tekijöiden oli helppo keskittyä omaan rooliinsa. Kesätaiteilijat pitivät erityisesti alueen vieraanvaraisuudesta ja työskentelyn helppoudesta.

Taiteellisen ohjauksen ja taideprojektin tuottamisen näkökulmasta mukana olevien palkatun henkilökunnan työnkuvien tarkempi sopiminen etukäteen auttaa kokonaisprojektin hallinnassa ja viestinnän koordinoinnissa.

Vähänkyrön kulttuurikehä on erino-

mainen esimerkki alustasta, minkä varaan voi rakentaa hyvinkin pitkäjänteistä yhteistyötä. Ensimmäisestä yhteistyöprojektista pysyviä taideteoksia jäi kaksi. Kesän yhteistyö synnytti kuitenkin seuraavan vuoden aikana kolme uutta yhteistyöideaa, joita voidaan edistää jatkossa.

Kuvataiteen koulutuksen näkökulmasta työskentely opiskelupaikkakunnan ulkopuolella antaa sopivasti haastetta työskentelyyn, koska osana projektia tulee selvittää taiteellisen työn lisäksi mm. kuljetuksiin ja muita työskentelyyn liittyviä yksityiskohtia, joita ei tarvitse ottaa huomioon kampuksella työskenneltäessä.

Kuva ja teos: Ninni Kola

OUTI PEIPPO

Taidetta jakokaappeihin Lappeenrannassa

YHTEISTYÖSSÄ KAAKON TAIDE

Etelä-Karjalassa ja Kymenlaakossa toimivien visuaalisten taiteiden ammattilaisten alueellinen kattojärjestö Kaakon taide toteutti Lappeenrannan kaupungin kanssa yhteistyössä keväällä 2020 verkkokyselyn, jossa kaupunkilaiset saivat ilmiäntää taiteelle paikkoja. Ilmiäntöjen pohjalta Kaakon taide suunnitteli projektin tehdä taidetta jakokaappeihin yhteistyökumppaneinaan Lappeenrannan kaupunki, Lappeenrannan energia ja LAB-ammattikorkeakoulun kuvataiteen koulutus.

Tarkoituksena oli toteuttaa taideteoksia ja jakokaappeihin vuoden 2021 aikana ja näin mm. elävöittää kaupunkiympäristöä ja ehkä ehkäistä jakokaappien töhrimistäkin. Toteutusideoita haettaisiin sekä alueen ammattitaiteilijoilta että LAB-amk:n kuvataideopiskelijoilta. Jo kesällä 2020 Kaakon taiteen toimeksiantona kaksi kuvataiteen opiskelijaa kartoitti ja dokumentoi jakokaappeja Lappeenrannassa tulevaa projektia varten ja osana opintoihin kuuluvaa harjoittelua.

Harjoitteluympäristönä jakokaappiprojektin tavoitteena oli laajentaa opiskelijoiden ymmärrystä taiteen merkityksestä kaupunkitilassa ja osana kaupunkitilaa, taiteen mahdollisuuksista luoda viihtyvyyttä, ilmentää eri-

laisia ympäristöjä sekä mahdollisesti ehkäistä töhryjä ja mm. edistää jakokaappien näkyvyyttä talvisin katujen aurauksen näkökulmasta. Lisäksi opiskelijat saivat kokemusta yhteistyöstä taiteilijajärjestön kanssa.

Tammikuun lopulla 2020 järjestettiin LAB-amk:n kuvataiteen 2. – 4. vuosikurssin opiskelijoille avoin tiedotustilaisuus, jossa Kaakon taiteen taidejohtaja Anna Vilkuna esitteli opiskelijoille jakokaappiprojektin taustan ja tarkoituksen. Tämän jälkeen projektiin osallistuvat opiskelijat aloittivat suunnittelun ja ideoinnin osana opiskeluun kuuluvaa harjoittelua. Harjoittelu limittyi muiden opintojen oheen. Opiskelijat valikoituivat projektiin oman kiinnostuksensa mukaan.

Osana projektia opiskelijat kartoittivat millaisia vastaavia projekteja on aiemmin tehty joko kotimaassa tai ulkomailla. Kartoitukset esiteltiin ja niistä keskusteltiin helmikuun lopulla toteutuneessa työopajassa. Työpajassa opiskelijoita kannustettiin etsimään muitakin toteutustapoja kuin suora maalaaminen jakokaappiin. Lisäksi he selvittivät sekä materiaali että puhdistuskustannuksia ja laativat kustannusarvioita. Lopulta suora metallipintaan maalaaminen tai säänkestävä tarra osoittautuivat parhaiksi käytännön ratkaisuksi mm. kustannustehokkuuden ja jakokaappien toiminnallisuuden tai huollon takaamiseksi. Myös projektin kulusta kertova blogi luotiin Kaakon taiteen nettisivujen yhteyteen.

Opiskelijoiden tekemät kartoitukset ja selvitykset aiemmista vastaavista projekteista, materiaaleista ja kustannusarvioista koottiin infopaketti. Infopakettista opiskelijat koostivat esityksen, joka esiteltiin Kaakkois-Suomen alueen taiteilijoille avoimessa esittely- ja infotilaisuudessa. Näin opiskelijat saivat hyvää kokemusta myös etätilaisuuden suunnittelusta ja toteutuksesta sekä asiantuntijoina toimimisesta.

Huhtikuussa 2021 Kaakon taide haki alueen ammattilaisilta ehdotuksia jakokaappeihin ja myös opiskelijat jättivät omat ehdotuksensa kustannusarvioineen Kaakon taiteelle. Kaikki ehdotuksen jättäneiden kolmen opiskelijan teosehdotukset hyväksyttiin toteutettavaksi.

Projekti oli aikataulutettu pääosin Kaakon taiteen toimesta: kevättalvella ideointi ja suunnittelu, keväällä ideaehdotukset ja toukokuussa toteutus. Kaakon taide huolehti lupaprosessista Lappeenrannan kaupungin ja Lappeenrannan energian kanssa. Lupien saaminen kuitenkin viivästyti opiskelijoiden kanalta ratkaisevasti ja toteutuksia ei pystynyt tekemään alkuperäisten suunnitelmien mukaan toukokuussa. Toteutuksia olisi voinut tehdä kesäkuun alkupuolelta lähtien, mutta opiskelijoilla oli jo muita sitoumuksia tai opiskelijat olivat jo valmistuneet. Syyskuussa 2021 Vera Haanpää ja Mariella Korhonen maalasivat teoksensa Lappeenrannan Skinnarilan kampuksen lähelle. Yksi toteutus siirtyi vielä myöhemmäksi.

Jakokaappiprojektin tekeminen useamman kuukauden aikana, muiden opintojen ohella ja vielä koronasulun vallitessa osoittautui opiskelijoille vaativaksi. Lähiopetuksena toteutettavaksi suunniteltu työpaja muuttui etäopetukseksi koronasulun sulkiessa kampuksen. Opiskelijat joutuivat tekemään materiaalikokeiluita kotiolojen sallimissa puitteissa sen sijaan, että koulun työpajatiloihin olisi voinut testata käytännössä erilaisia asioita mm. liimoja, tarroja tai erilaisia maaleja. Myös jatkuva etätöskentely kuormitti opiskelijoita. Lisäksi opiskelijoiden työtä hankaloitti ja osin turhautti se, että toteutuspaikat olivat avoimia ja toteutuminen ylipäätään oli epävarmaa.

Ilmeni, että opiskelijoille näyttäytyi koko projektin vastuunjako melko epäselvänä, vaikka eri tahojen roolit oli kerrottu ja matkan varrella kerrattu. Projektia koordinoi kokonaisuudessaan Kaakon taide, jolla ei kuitenkaan ollut päätösvaltaa toteutuspaikoista.

Ammattikorkeakoulun opettajilla oli toisaalta välittäjän rooli Kaakon taiteen ja opiskelijoiden välillä, kunnes toteutusvaiheessa opiskelijat kommunikoivat suoraan Kaakon taiteen edustajan kanssa. Luvat teosten toteuttamiseen taas tarvittiin jakokaappien omistajilta eli Lappeenrannan kaupungilta ja Lappeenrannan energialta. Välttämättä ei ollut ymmärrystä, että isojen organisaatioiden kanssa toimimassa asiat voivat edetä hitaasti, varsinkin silloin, kun kyse on jostain muusta kuin organisaation ydintoiminnasta – mitä jakokaappeihin tehtävät teokset eivät ole kaupunki- tai sähköyhtiöorganisaatiolle. Monien organisaatioiden yhteistyöprojekteissa ja isoissa projekteissa on tyypillistä aikataululliset epävarmuudet erityisesti lupa-asioiden suhteen. Kulttuurialalla toisaalta ollaan myös usein aika joustavia ja totuttu toteuttamaan asioita nopeallakin aikataululla. Toisaalta myös alalla ollaan totuttu tai jopa tyydytty siihen, että toteutukset varmistuvat sängen myöhään. Usein on paljon jo ehditty tehdä töitä ja siltikään ei tiedetä toteutuuko projekti vai ei.

Jakokaappiprojekti oli opiskelijoille hyvä työelämäprojekti, jossa tukea ja neuvoja oli kuitenkin saatavilla. Opiskelijoiden ammatillista kasvua edistivät asiantuntijana toimiminen mm. ammatillisilla suunnittelu ja toteutus verkossa. Ryhmätyötaidoissa ja kommunikoinnissa osaaminen karttuivat. Tietoisuus kaupunkiympäristön eri mahdollisuuksista kasvoivat. Ideoinnin, suunnittelun ja toteutuksen ajoittuminen pitkälle aikavälille oli opiskelijoille haastavaa: projektia piti osata pitää elossa tavalla tai toisella kaiken muun opiskelun ohella monista epävarmuustekijöistä huolimatta. Tiiviimpi toteutus olisi luultavasti ollut opiskelijoille helpompaa, mutta toisaalta työelämässä vastaava, pitkän aikavälin tekeminen on todellisuutta. Todennäköisesti opiskelijat pystyvät tulevaisuudessa paremmin hallitsemaan vastaavaa kuin mitä olisivat pystyneet ennen jakokaappiprojektia. Opettajan näkökulmasta koskaan ei voi liikaa kerrata ja selventää projektin käytäntöjä, vastuita ja aikatauluja.

Vastaavia projekteja olisi hyvä saada jokaisen opiskelijan toteutettavaksi. Tälle onkin Lappeenrannassa hyvät mahdollisuudet, kun Kaakon taide neuvotteli jo jatkoprojekteista eri tahojen kanssa ja lisäksi muitakin tilaisuuksia on tulossa.

ANITRA ARKKO-SAUKKONEN

Taiteilijat, teokset, tapahtuma ja Teams

UUDET KOKEILUT MEDIATAITEEN PROJEKTISSA

Lapin ammattikorkeakoulussa lähdetään kehittämään liikkuvan kuvan osaamista toisen opintovuoden aikana. Mediataiteen projekti toimi harjoitusympäristönä, missä nivottiin liikkuvan kuvan osaaminen yhteen ja opitut tekniset sekä sisällölliset taidot vietiin käytäntöön. Jokainen opiskelija valmisti kaksi mediataiteen teosta itsenäisesti. Opiskelijaryhmä yhdessä suunnitteli teosten yhteisen esilletulon verkkotapahtuman muodossa.

Mediataiteen projektin tavoitteena oli luoda tosielämän tilanne kuvataiteilijalle toimia sekä taiteilijana ja oman tekemisen asiantuntijana kohtaamalla yleisö ja olla yleisön kanssa vuorovaikutuksessa. Mediataiteen projekti oli jaettu kahteen tuotannon kaareen. Mediataiteen teoksista toinen toteutettiin animaation keinoin ja toinen videon muotoisena. Teokset rakennettiin ideoinnin, suunnittelun ja käsikirjoituksen kautta valmiiksi sekä tuotiin julkisesti nähtäville. Ennen sitä opiskelijat olivat ottaneet haltuun sisältötuotannon taitoja dramaturgiasta, käsikirjoittamisesta sekä äänisuunnittelusta. Lisäksi liikkuvan kuvan

tekniikoita oli harjoiteltu videokuvaamisen sekä digitaalisen animaation parissa samoin äänityöskentelyn ja editoinnin osalta. Opiskelijat vastasivat omien mediataiteen teostensa valmistamisesta.

Yhteinen esilletulo suunniteltiin ja järjestettiin yhdessä verkkotapahtumana, joka sai nimekseen 24Frames. Ensiksi mietittiin teosten esittelyyn liittyvän tapahtuman luonnetta ja sisältöä. Tausta-ajatuksena oli pohtia tapaa, miten taiteilijat voivat kohdata yleisön verkkotapahtuman muodossa ja tuoda teoksia yleisön nähtäville. Projektinhallinta ja projektin kaaren ymmärtäminen tulivat myös

tutuksi. Tapahtuman markkinoinnin tarkoituksena oli tavoittaa yleisöä ja samalla harjaannuttaa osaamista sen puitteissa.

Yleisöä kutsuttiin mukaan tapahtumaan. Mediataidetapahtuma kokosi kiinnostuneet kuulemaan teoksista ja keskustelemaan ja kommentoimaan nähtyjä teoksia. Yleisölle annettiin mahdollisuus tutustua ennakolta mediataideteoksiin, joita oli kahdessa sarjassa: videotaide sekä animaatio (Lapin AMK, 2021). Tapahtuman sisältö muodostettiin taiteilijoiden omasta esittelystä ja johdannosta teosten äärelle. Tilanteeseen haluttiin luoda keskusteleva ilmapiiri, jonka takia juontaja veti tilaisuuden kaaren yhteneväksi, toimien myös fasilitaattorina huolehtimalla keskusteluiden ylläpitämisestä.

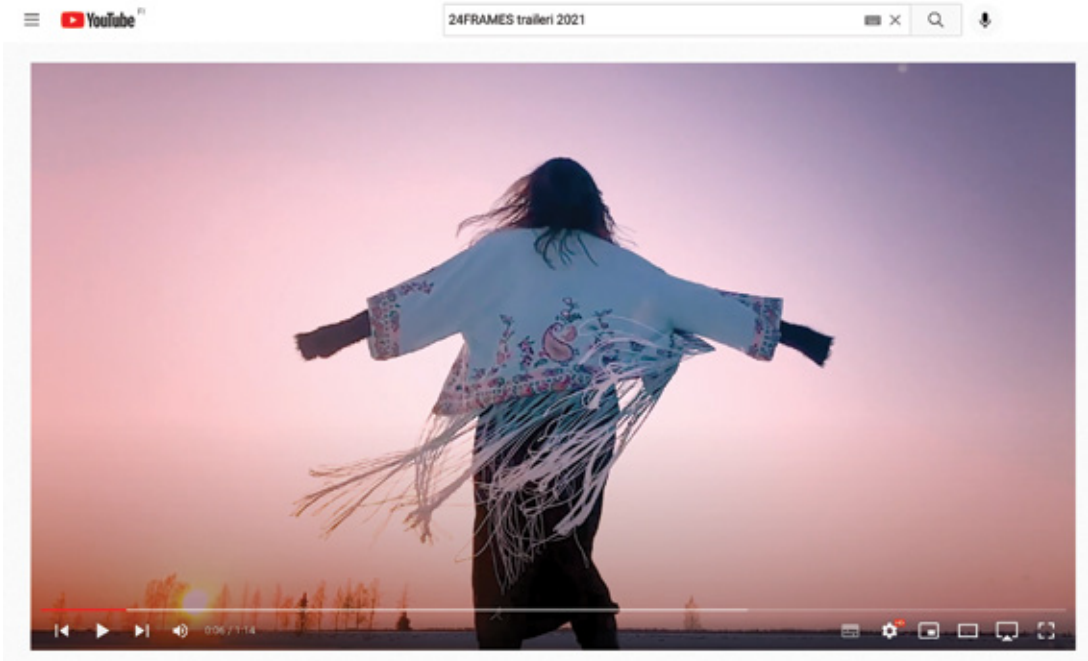
Autenttinen tilanne auttaa orientoitumaan, valmistautumaan ja astumaan taiteilijarooliin tapahtumassa jo ammatillisesti erilaisella aktiivisuudella ja otteella kuin normaali luokkatilanne. Opiskelija joutui pohtimaan:

- Miten esiinnyn taiteilijana ja asiantuntijana yleisölle?
- Mitä ja miten kerron itsestäni taiteilijana?
- Millä tavoin sanallistan teosten esittelyn?
- Mitä näytän visuaalisesti esityksen yhteydessä?
- Miten kohtaan yleisön ja rakennan vuorovaikutuksen?
- Millä tavalla keskustelen omasta sisällöstä?

Verkkotapahtumaan valmistautuessa, opiskelija joutuu hieman erilaisia asioita miettimään materiaalin sekä oman esillä olemisen puitteissa, kuin fyysisesti yleisön eteen astuessa kuten:

- Kuinka rakennan sisällön kiinnostavaksi katsoa ja seurata verkon välityksellä?
- Mikä on hyvä visuaalinen esitys verkkoyleisölle?
- Miten johdan puheen kautta katsojat esittelemäni sisällön äärelle?
- Kuinka esiinnyn videokameran kautta?
- Miten huomioin yleisön ja luon vuorovaikutuksen?

Verkossa tapahtuvaa tilannetta on hyvä testata etukäteen. Opiskelijat valmistautuivatkin tapahtumanjärjestämiseen, testaamalla paria eri verkkoalustaa arvioiden niiden toimivuutta esiintyjän ja yleisön näkökulmasta ja valitsemalla käyttökelpoisimman verkkoalustan käyttöön. Päätöksenä oli käyttää Teams-alustaa. Osa halusi myös henkilökohtaisesti testata esityksen aikaista materiaalia ja laitteiden toimivuutta.

Kuvankaappaus YouTube sivulta tapahtuman trailerista, kuvassa näkyy Pihla Pasasen mediataiteen teos runovideo nimeltään Kaunis ajatus (manifestoin)

Verkossa esiintymisen osalta on hyvä tarkistaa etukäteen myös oman puheenvuoron keskeiset asiat:

- Onko omalla koneella oleva verkkoalusta toimintavalmis ja päivitetty, jotta valitun alustan kautta voidaan toimia sujuvasti?
- Ovatko muut laitteet kunnossa, kuten mikrofonit, jotta äänet saadaan toimimaan?
- Välittykö videokuva?
- Mikä on suunnitelma B, jos jotakin menee pieleen teknisesti esityksen aikana?
- Missä mahdolliset muistiinpanot ovat, jos niitä erikseen halutaan käyttää, ja jotta esitysmateriaalia ei lueta suoraan, vaan johdatatetaan kuulijat luontevasti asian äärelle?

Projektiin liittyvää tapahtumaa pidettiin onnistuneena, mukavana ja lämminhenkisenä kokonaisuutena, johon keskustelu toi tärkeän mausteen mukaan, siksi saadut palautteet koettiin arvokkaina. Teosten teemojen mainittiin olleen puhuttelevia ja tekijöiden itsensä kertomana sisällöt avautuivat osallistujille. Yleisesti Teams-verkkoalusta koettiin hyvänä ympäristönä järjestää tämän kaltainen tapahtuma. Videokuvan kautta myös tekijän näkyminen teosten esittelyn yhteydessä antoi tapahtuman henkeen tärkeän sävyn. Laaja kameroiden käyttö tapahtuman aikana oli tärkeää tunnelman ylläpitämisen takia, ja näin esittäjän lisäksi yleisö oli yhteisessä tapahtumassa näkyvillä, joka helpotti vuorovaikutuksen

rakentumista. Hyvän suunnittelun ja kenraaliharjoitusten takia koettiin, että tapahtumassa vältyttiin suuremmilta teknisilta ongelmilta ja eteneminen oli sujuvaa. Samoin aikataulus ja tauot rytmittivät päivää, jotka ovat verkkotapahtumassa oleellista. Haastavana asiana mainittiin markkinointi ja osallistujien saaminen mukaan tapahtumaan. Osallistujien vähyys ei koettu haittaavan, koska tarkoituksena oli luoda pienempi tapahtuma, jotta vuorovaikutus toimisi kohdullisen luontevasti.

Verkossa järjestettynä tämänkaltainen mediataiteen projekti antoi opiskelijoille kokemuksen ja näkökulmia verkkotapahtuman

järjestämiseen. Toimimalla taiteilijan roolissa opiskelijat saivat kokemusta oman sisällön esittelemisestä. Toisaalta osallistujan roolissa he havaitsivat miltä katsojasta tilanne tuntuu. Lopulta opiskelijoille karttui ehkä jopa rohkeutta luoda omaehtoisesti vastaavan kaltainen tilanne. Kuitenkin tärkeimpänä asiana oli oman työskentelyn ja teosten sanallistaminen verkkovuorovaikutuksessa. Yksi opiskelija rohkeni mainita kokemuksensa kautta, että 24Frames oli *“Yksi parhaista tapahtumista, missä olen ollut mukana ja mitä olen nähnyt toteutettavan. Tapahtuma eteni jouhevasti ja osallistajat olivat aktiivisia. Haasteita oli todella vähän ja ne olivat pieniä teknisiä ongelmia.”*

24Frames-tapahtuman logon suunnitteli Sami Pakila

LÄHTEET

Lapin AMK. (2021). 24FRAMES traileri 2021. Haettu 1.3.2022 osoitteesta <https://youtu.be/DpqX5lOD9lE>

TOMI KUUSIMÄKI

Taidetie

Yhteistyö sai alkunsa Profil-lista Oy:n yhteydenotosta. Heillä oli idea juhlistaa yrityksen perustamisen 25-vuotisjuhlaa. Yritys sijaitsee aivan valtatie 23 vieressä ja heidän ajatuksenaan oli toteuttaa julkinen taideteos, mikä juhlistaa heidän yrityksensä historiaa ja toimisi myös luontevana pysähdyspaikkana valtatievarrella. Teoksen lähtökohtana oli vanhojen kiinteistöjen purkutyöstä jäljelle jääneet kivipaasit.

Opiskelijoiden rooliksi muodostui teoksen taiteellinen suunnittelu ja työn valvonta. He tekivät yhteistyösopimuksen suoraan yrityksen kanssa. Toimiva malli työnjaosta oli, että yritys itse hoiti suoraan aliurakoitsijoiden ja käytännön töiden organisoinnin mm. tarvittavat luvat, perustukset ja teoksen valaistuksen. Taiteilijan rooli oli suunnitella kokonaisuutena taideteos olemassa olevista materiaaleista.

Lähtökohtana näin suuren ja näkyvälle paikalle tulevan teoksen suunnittelu on haastava tehtävä aloittelevalla taiteilijalla. Roolien selkeä rajaaminen auttoi kuitenkin erittäin paljon. Opiskelijoiden osaaminen 3D-suunnittelussa oli myös tärkeässä osassa siinä, että koko alihankintaverkosto tiesi, millaista teosta

ollaan tekemässä. Työskentelyn aikana ei näin tullut ylimääräisiä yllätyksiä teoksen suhteen.

Toiminnan aikataulutuksen ja teknisen toteutuksen onnistumisen kannalta erittäin tärkeässä osassa oli yrityksen oman työn osuus. Heillä oli valmiina hyvä yhteistyöverkosto, jonka avulla toimenpiteet etenivät jouhevasti.

Suurin oppimisen kohde taiteilijoiden näkökulmasta oli ammattimainen alihankintaverkoston hyödyntäminen, aikataulutus ja työnjohdollinen osaaminen. Luento- tai edes työpajatyypisessä opetuksessa ei tällaista osaamista synny.

Työn laajan verkoston ja yrityksen juhluvuoden ansiosta teoksen avajaiset olivat

myös onnistuneet. Julkistamistilaisuuteen osallistui lähes 100 kutsuvierasta ja juhlapuhujina oli muun muassa Taiteen edistämiskeskuksen asiantuntija ja alueen kansanedustaja.

Opiskelijoiden kanssa arviointia tehtäessä he tunnistivat erittäin hyvin, kuinka laaja-alaisesti he oppivat kuvataiteilijan työstä taiteellisesta suunnittelusta työn organisointiin, eri ammattilaisten osaamisen hyödyn-

tämiseen ja viestinnän tärkeyteen.

Teoksen keskeinen sijainti osana Taidetie-konseptia antaa erinomaiset lähtökohdat tulevaisuuden ideoinnille. Tällä hetkellä Taidetie käsittää Porin ja Kankaanpään välisen tieosuuden ja nyt idea on jatkanut etenemistään Jämijärvelle. Valtatie 23 on pisin Suomen poikittaisista valtateistä jatkuen Joensuuhun asti.

Taiteilijat Petri Haavisto ja Aku-Petteri Koskinen Nousu-teoksen edessä. Kuva: Tomi Kuusimäki

Hanna Kettunen Ulpukat-muraali
Kuva: Hanna Kettunen

OUTI PEIPPO

Julkinen taide

Julkisen taiteen tekemisen tilaisuuksia on ollut tarjolla LAB-ammattikorkeakoulun ja sen edeltäjien kuvataiteen opiskelijoille aika ajoin jo vuosikymmeniä, mutta viime vuosina niitä on tarjoutunut entistä enemmän ja samalla ehkä entistä suurempina projekteina. Vuosina 2020 – 2021 julkisen taiteen projektit ovat olleet mm. osa isoa tieprojektia Lahden eteläisellä kehätiellä, yhteistyötä Sampo ammattiopiston ja Imatran kaupungin rakennuttajan Mitran kanssa sekä liittyen Lejos yhtiön edustamien tuotteiden pakkauksiin ja sen 100-vuotis juhlavuoteen. Lisäksi opiskelijat ovat toimineet julkisen taiteen projekteissa kuvataiteen ammattilaisten assistentteina Lappeenrannassa ja lähialueilla. Usein projektit ovat tulleet tarjolle julkisyhteisöjen tai yritysten suorien yhteydenottojen seurauksena. Myös avoimien kilpailujen voittojen myötä ovat opiskelijat päässeet tai pääsevät toteuttamaan julkisen teoksen.

Monesti julkisen taiteen projekteissa teosehdotuksia on haettu kilpailun avulla, jonka ovat järjestäneet LAB-amk kuvataiteen koulutus henkilökuntineen yhteistyössä yhteistyötahon kanssa. Ideointi ja suunnittelu on usein onnistuttu aikataulullisesti nivomaan Designin art for public spaces (Julkisten taideteosten suunnittelu) opintojaksoon, joka on antanut opiskelijoille hyvät pohjatiedot julkisesta taiteesta sekä teosehdotusten tekemisestä. Teosehdotukset on esitelty projektin edustajille ja mahdollisesti erilliselle valintaraadille.

Valintaraadissa ovat voineet olla, tapauksesta riippuen mm. kaupunkisuunnittelun ja viher-toimen työntekijät, julkisen taiteen työryhmä, oppilaitoksen henkilökunta ja opiskelijat, tilojen muut käyttäjät ja kaupungin tai kunnan muut edustajat, yrityksen edustajat ja yrityksen mahdolliset yhteistyökumppanit. Kilpailusta on yleensä valittu jatkokehittelyyn 2 – 4 ehdotusta ja näistä on valittu toteutettava tai toteutettavat teokset. Jatkokehittelyn ja itse toteutuksen opiskelijat ovat tehneet harjoitteluna. Teoksen tekijää on voitu hakea myös

portfoliohaun kautta, minkä jälkeen valittu tekijä on aloittanut ideoinnin yhteistyökumppanin esim. henkiökunnalta ja opiskelijoilta kerättyjen ideoiden pohjalta.

Julkisen taideteoksen tekemisen tavoitteena on ollut, että opiskelijat oppivat mm. analysoimaan julkista taidetta eri näkökulmista ympäristön historia ja sosiaaliset käytännöt huomioiden, oppivat ymmärtämään kilpailun lähtökohtia, rajoitteita ja tavoitteita sekä esittämään ideoita muille kuin kuvataiteen ammattilaisille, tekemään ehdotuksia ja esityksiä taidekilpailuihin yleensä, harjaannutaan idean kehittelyyn tilaajan toiveita kuunnellen ja suuren mittakaavan työskentely kehittyä. Tavoitteet toteutuvat, projektista riippuen, ehkä hieman eri laajuusina tai painottuen eri asioihin. Toteutusvaiheessa opiskelijoille tulee tutuksi moniammatillisessa yhteisössä työskentely turvallisuusnäkökohdineen, kommunikointi ja yhteistyötaidot eri alojen ihmisten kanssa kehittyvät, materiaali ja työainetietous kasvaa, opitaan uusien laitteiden, materiaalien ja työvälineiden käyttöä sekä projektin johtamista ja myös työskentelyä yleensä totuttua suuremmissa mittakaavassa. Myös tiedonhaun ja -hankinnantaidot sekä erilaisten asioiden selvittelytaidot hioutuvat. Lisäksi karttuu osaaminen ja tietoisuus ison projektin monivaiheisuudesta lupakäytäntöineen sekä aikataulutuksineen ja kasvu oman alan asiantuntijaksi vahvistuu.

Haasteina julkisen taiteen projekteissa

on ollut mm. ajanhallinta, johon voi vaikuttaa mm. lupaprosessien viivästyminen tai sääolojen vaikutus ulos toteutettaviin teoksiin: tuuliolojen vaikutus voi olla yllätys 10 metrin korkeudessa nosturin nokassa, kun pienempikin tuuli voi vaikeuttaa työskentelyä korin heilumisen takia tai monen viikon heltealta, joka rajoittaa maalaamisen vain muutamisiin viilempiin aamun tunteihin. Moniammatilliseen ja monialaiseen yhteistyöhön opiskelijat yleensä sopeutuvat hyvin ja pärjäävät siinä. Ongelmanratkaisu- ja asioiden selvittelykyky yleensä kehittyä prosessin edetessä ja kokemuksen myötä.

Pääsääntöisesti opiskelijat ovat pitäneet julkisen taiteen projekteja parhaimpina harjoittelupaikkoinaan ja suosittelevat ehdottomasti osallistumaan vastaaviin projekteihin. Opiskelijat kokevat osaamisen karttuneen laajasti. He ovat kertoneet oppineensa työelämän käytännöistä laajasti, oppineet ison projektin läpiviemisestä moniammatillisessa työyhteisössä, oppineensa luottamaan omaan asiantuntemukseensa, ongelmanratkaisukykyä parantuneen sekä yleensäkin ammatillisen itsevarmuuden kasvaneen. Harjoittelu on usein koettu myös stressaavana, raskaana, haastavana ja aluksi jopa pelottavanakin, mutta siitä huolimatta erittäin innostavana ja opettavaisena. Tästä voisi päätellä, että haastavuus on ollut juuri sopivaa, jotta ja koska siitä on selvitty. Pelottavuus on yleensä karisut projektin alkamisen myötä. Innostus

on tullut ainakin seuraavista: on saanut oman teoksen toteutetuksi – usein isossa mittakaavassa, haasteista on selvitty ja ongelmat on pystytty ratkaisemaan. Yhteistyökumppanit on koettu avuliaina, koulun henkilökuntaankin on voinut projektien aikana turvautua ja näin tukea toteutukseen on ollut saatavilla. Yritysyhteistyö on joillekin opiskelijoille selventänyt sitä, millaisten yritysten kanssa he haluavat jatkossa tehdä yhteistyötä.

Julkisen taiteen projektit ovat erittäin hyviä harjoitteluprojekteja ja olisi hienoa,

jos jokainen opiskelija pystyisi opintojensa aikana osallistumaan vähintään yhteen toteutukseen. Lähes välttämätönä on myös koulun panos ja käytännössä nivominen sopivaan opintojaksoon, sekä jonkinlaisen resurssin varaamista koulun henkilökunnalle, opettajille ja pajamestareille. Toisaalta on tarpeen tasapainoilla tarjotuissa projekteissa siten, että alueen ammattitaitelijat on huomioitu eli että koulu opiskelijoineen ei vie työtilaisuuksia ammattitaitelijoilta tai että ammattitaitelijat voisivat olla toteuttajina, opiskelijoiden toimiessa assistentteina.

LINKKEJÄ PROJEKTEIHIN

www.vayla.fi/-/ymparistotaidetta-lahden-etelaiselle-kehatielle

www.edusampo.fi/tietoa_sampo/saimaan_ammattiopisto_sampo/uutiset/sampon_imatran_yksikon_seinille_ilmestyi_vuoksi_ja_valtionhotelli_-_kuvataideopiskelijan_valtava_muraali_koristaa_portaikkoa.6421.news

www.lab.fi/fi/uutiset/imatran-kukonlinnankadulle-suunnitteilla-suuri-muraali

www.lejos.fi/lejos-100-lasipalatsinaukiolla/

www.lappeenranta.fi/fi/Palvelut/Rakentaminen-ja-maankaytto/Kaavoitus/Ajankohtaista/Joutsenon-koulun-ruokalan-taidekilpailu

TAIDEVIKKO 2020

ALKIO JENNI
ASIKAINEN EMMA
DA CRUZ PEREIRA TATIANA
HAAPANEN JANINA
HYRIÄINEN CRISTA
JOENPERÄ JOHANNES
JULKU KIRSI
KALLIO ANNA

PIHLAJAMÄKI LAURA
PIITULAINEN MIRA
PIRTTISALO SUSANNA
SIETIÖ PINJA
SIPPONEN MIIA
TERIAHO SENJA
TÖRMÄ ULLA
VIRTANEN TEEMU

WWW.TAIDEVIKKO2020.WORDPRESS.COM

[#TAIDEVIKKO2020](https://twitter.com/TAIDEVIKKO2020)

[#TAIDEKEHÄ](https://twitter.com/TAIDEKEHÄ)

TOMI KUUSIMÄKI

Taideviikko2020

KORONAKEVÄÄN TAIDETAPAHTUMA

Taideviikon suunnittelu keväällä 2020 osui juuri pandemian alkuvaiheeseen, jolloin tilanne oli uusi kaikille. Parin päivän varoitusajalla siirryttiin etäopetukseen, kun samalla piti aloittaa kevään taidetapahtuman suunnittelua.

Taideviikko on osana Kankaanpään kulttuuri-kevät -konseptia järjestettävä kaupunkitaide-tapahtuma. Tapahtuma on tiivis osa kuvataiteen oppimista ja työelämälähtöinen yhteistyömalli ammattikorkeakoulun ja kaupungin välillä.

Taideviikosta oppimisympäristönä onnistuneen tekee se, että kaupunki ei määrittele tapahtuman sisältöä eikä konseptia, vaan se voi toimia aidosti opiskelijalähtöisenä. Tavoitteena on tuoda esiin kuvataide osana koko kevään toimivaa kulttuuritapahtumien sarjaa. Kulttuurikevääseen osallistuu SAMKIn lisäksi muita kaupungissa vaikuttavia kulttuuri-toimijoita.

Vuonna 2020 Taideviikkoon osallistui

17 kuvataiteen opiskelijaa. He kaikki olivat ensimmäisen vuosikurssin opiskelijoita. Lähtökohta oli pandemiasta johtuen haastava, sillä opiskelijat eivät päässeet työskentelemään kampuksella. Ensimmäisenä tehtävänä oli organisoida jokaiselle osallistujalle työskentelyolosuhteet. Opiskelijat olivat erittäin kyvykkäitä itsenäisesti hankkimaan työskentelytiloja. Monet neuvottelivat muun muassa kerrostalojen käyttämättömiä kerhohuoneita omaksi työtilaksi.

Yhteiset tapaamiset ja ohjaus tapahtui etäyhteyksin. Tapaamisia koko ryhmän ja ohjaajien kanssa oli noin kerran viikossa. Pienryhmä- ja yksilöohjausta järjestettiin tapauskohtaisesti. Ohjauksesta vastasi kaksi lehtoria,

toisen painopisteenä oli projektihallinta ja viestintä ja toisen taiteellinen ohjaaminen.

Tavoitteena oli toteuttaa kaupunkitilaan levittäytyvä galleria, johon voi tutustua helposti ulkona liikkuaan. Mielenkiintoisia paikkoja tunnistettiin keskustassa tyhjillään oleva vanha asuntola, uimahallin aulatilat, kivi-jalkaliikkeit ja eri yhteisöt, joilla oli toimintaa keskustan alueella. Kaikki yhteistyötahot, joihin oltiin yhteydessä, lähtivät mukaan tapahtumaan.

Oppimisen kannalta tapahtuma oli erittäin kokonaisvaltainen. Opiskelija aloitti työskentelyn oman työtilan organisoinnilla. Ensimmäisen vuoden opiskelijana myöskään paikalliset toimijat eivät olleet tuttuja, vaan työskentelyn lomassa muodostui myös uusia verkostoja. Yhteisen tapahtuman järjestäminen tutustutti ryhmää myös toisiinsa ja loi omalta osaltaan yhteisöllisyyttä. Tapahtuman suunnittelu toimi myös kaupunkitilan havainnointina. Oman työn aikataulutus oli myös merkittävässä osassa, koska tapahtuman avajaiset ja lehdistöinfo oli kahden kuukauden kuluttua suunnittelun aloituksesta.

Työryhmä panosti heti alusta asti viestintään ja tapahtumalle päätettiin luoda verkkosivusto ja muuta viestintämateriaalia,

jota voitiin jakaa kaupunkitilassa. Viestinnän onnistumisen kannalta tärkeässä osassa oli, että ryhmässä oli opiskelija, joka oli toiminut vastaavissa tehtävissä jo aiemmin. Tapahtuma nostettiin esiin SAMK:n viestinnässä ja se oli esillä paikallislehdessä. Tapahtumasta julkaistiin myös yliö maakunnallisessa lehdessä. Kankaanpään kaupungin viestintäorganisaatio koki hyväksi, että he saivat valmiin viestintämateriaalin käyttöönsä.

Tapahtuman ajallinen laajuus, kun toimintaa voi olla koko kevään ajan ja ideoinnin vapaus mahdollistaa isommankin opiskelijaryhmän osallistumisen tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen. Taideviikolla olisi tilaa kaikille sadalle SAMK:n Kankaanpään taidekoulun opiskelijalle.

Jatkuvuuden kannalta tapahtuma tulisi integroida selkeämmin osaksi kuvataiteen opetusta. Ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat ryhmäytyvät myös muiden vuosikurssien kanssa ja tutustuvat paikallisiin toimijoihin. Toisen ja kolmannen vuoden opiskelijat voivat syventää osaamistaan taidetapahtuman toteuttamisessa ja taiteellisessa työskentelyssä ja harjoitella esimerkiksi ryhmänäyttelyosaamista ajatellen tulevaa lopputyönäyttelyprosessia neljännellä vuosikurssilla.

SADE KAHRA

Assistent till bildkonstnär

EN PRAKTIKMILJÖ SOM HÅLLET MÅTTET

Att assistera professionella konstnärer är en populär form av praktik och av en god anledning. Formatet har djupa rötter i hantverket och inom pedagogiken har man under de senaste decennierna återupptäckt denna medeltida mästare/gesäll -tradition.

Resultaten från en konstnärspraktik växlar naturligtvis liksom erfarenheterna gör även från andra praktikplatser. Personkemin och nivån av handledning präglar dock praktikerfarenheten hos enskilda konstnärer i mycket högre grad, eftersom bildkonstnärsarbetet ofta är relativt ensamt och självständigt. Det finns sällan andra i personalen på praktikplatsen att vända sig till, praktikanten blir utlämnad åt bildkonstnärernas förmåga att organisera både sitt eget och assistentens arbete. Att delegera skapande arbete har uppenbara begränsningar. Praktikantens uppgifter innefattar därför allt som oftast, åtminstone till en början, framförallt sådant produktionsrelaterat arbete som inte är

konstnärligt skapande. Dessa uppgifter kanske inte alltid motiverar studeranden till assistentpraktik, men att bemästra så kallade metafärdigheter är ändå en avgörande faktor för de allra flesta bildkonstnärer, detta framkom även tydligt i projektets alumnundersökning. Det ligger mycket i spel för en enskild yrkesidkare, så bildkonstnärer är självklart mån om att alla dimensioner i konstverksamheten eller produktionen förverkligas på ett professionellt sätt, även de till synes obetydliga detaljerna. Att ge en studerande ansvar i ett arbete som normalt utförs av en konstnär förutsätter etablerade rutiner och förmågan att delegera arbete. Praktikanten kan i bästa fall ta del i det

Foto: Alexandra Harald

skapande arbetet, men där ligger ribban högt. En sådan tillit kräver tid att växa.

Yrkeshögskolan Novia har länge haft starka kontakter till aktörer och institutioner utanför Finland. Många studeranden utför sin praktik utomlands och erfarenheten ger dem ett breddat perspektiv, en nödvändighet särskilt eftersom studierna sker på ett relativt litet kulturcampus i en medelstor stad. Vi lever i ett samhälle där medvetenheten om den egna positionen och kommunikationsförmåga över kulturgränserna får allt större betydelse. De internationella praktikperioderna svarar på detta kompetenskrav, eftersom kulturintelligens utvecklas mest effektivt via mötet med det andra. Mästarens roll som maktutövare har gudskelov tynat bort med tiden, men konceptet där en lärling förflyttar sig ifrån den normala miljön för ett lärande annanstans bär ännu. Gesällerna reste inte enkom för att öva sitt hantverk, utan för att lära sig olika typer av färdigheter och kanske till och med för att inse, hur skicklighet kan betyda olika saker i andra sammanhang.

Ett lyckat exempel, låt oss säga ett slags idealfall, över en givande och fördjupad praktik hos en professionell bildkonstnär utomlands är Alexandra Haralds praktikperioder i Kautokeino 2020-2021. Alexandra utförde två praktikperioder hos bildkonstnären, författaren, journalisten och rensköttaren Máret Ánne Sara, bosatt i norska Sappmí. Alexandra kontaktade den samiske

konstnären, som hon initialt alltså inte kände, eftersom hon hade ett intresse för konst i aktivismsyfte, politik och samhällsutveckling. Med andra ord, den typ av arbete som Máret Ánne Sara höll på med. Med Alexandras erfarenhet från boskapskötsel kändes renskötseln och naturen i Sappmí spännande, men samtidigt lagom bekant.

Utdrag ur Alexandras första praktikrapport:

Máret jobbar mycket administrativt, organisatoriskt och journalistiskt parallellt med det egentliga konstnärskapet. Mina arbetsuppgifter har av naturliga skäl mestadels kretsat kring det praktiska. Materialinsamling samt utforskande av materialens möjligheter har varit mest centralt. Jag har varit med ute på rengärde och tagit till vara de delar av renen som inte används för livsmedel eller förädlas för andra syften. Det är en systematisk och utdragen process att samla in renfloken och fånga djuren för att märka, vaccinera och i vissa fall slakta dem. Sedan har rengöring, putsning och desinficering av de inre och yttre organen följt innan jag varit klar för det mest centrala konstnärliga arbetet - att utforska materialen och ta reda på vilka möjligheter som finns att kombinera, utforma och förvalta dem. Jag har även samlat in andra naturmaterial så som trä och säv. Till mina andra uppgifter har hört att läsa bokmanus, ta emot beställningar och postförsändelser samt agera assistent i andra administrativa göromål så som att boka arbetsresor. Även fotografisk dokumentation och bildbehandling

har jag kontinuerligt betts utföra, såväl ute på rengårdet som under de efterföljande processerna i ateljén samt under de politiska sammanhang jag haft privilegiet att få ta del av. Maret Anne har varit en bra handledare och gett mig ganska fria händer för att experimentera och utforska, men även gett mig mer tydliga instruktioner om jag behövt. Hon har därtill varit en god medmänniska och intressant diskussionspartner som jag fått många nya lärdomar från. En stor del av arbetet har förstås också varit att sätta mig in i den politiska situationen i Sápmi, för att bättre kunna förstå och förhålla mig till de sammanhangen jag rört mig i.

Särskilt intressant med fallet Harald är den återkommande praktikperioden. Den andra praktiken hos bildkonstnären i Sappmí innefattade förvisso inte så mycket nytt rent praktiskt, men tilliten mellan handledande

konstnär och praktikant förstärktes och detta i sin tur ledde till ett djupare och mer hållbart förhållande. Som en direkt följd av de två praktikperioderna i Kautokeino har Máret Anne Sara sökt stöd för att anställa Alexandra i ett kommande projekt, efter att hon avlagt sin examen våren 2022. Alexandra ska också assistera bildkonstnären vid utställning på konstbiennalen i Venedig, en ovärderlig erfarenhet för en aspirerande bildkonstnär. Förhållandet håller på att utvecklas till ett kollegialt mentorskap. En givande praktikplats kräver alltså både mod och tålamod, samt en hel del ödmjukhet. De nyttigaste praktikplatserna handlar inte alltid om att själv få skapa. Det lönar sig dessutom att leta efter praktikplatser även i periferin, för globalismens fenomen växer i alla branscher.

Foto: Alexandra Harald

ANITRA ARKKO-SAUKKONEN

Ouroboros-näyttely

KIERTOTALOUDEN TIETOUTTA LISÄÄMÄSSÄ

**Kierto10-hankkeen yhteistyö tarjosi ensimmäisen vuoden opiskelijoille työelämä-
lähtöisen harjoitusympäristön Näyttelyprojekti-opintojakson yhteydessä. Kiertotalou-
teen liittyvä hanke tavoitteli yhteistyöllä opiskelijoiden roolia olla lisäämässä taiteen
keinoin kiertotalouden tietoutta, herättelemässä ihmisiä aiheen äärellä pohtimaan
omia ratkaisuja, tiedostamaan valintojen vaikutuksia sekä lisäämään yleistä tietoisuutta
kiertotaloutta kohtaan (Lapin AMK, 2022).**

Kestävän tulevaisuuden rakentaminen on yksi keskeinen asia yhteiskunnassa ja erilaisia ratkaisuja haetaan kulutusyhteiskunnan hillitsemiseksi. Kiertotalous on kestäväan kehitykseen tähtäävä toimintatapa, joka koskee kaikkia toimialoja (Orko ym., 2020, s. 9). Kiertotalouden kautta pyritään jätteen määrää vähentämään ja ratkaisemaan materiaalien uudelleen käyttöä etsimällä vaihtoehtoisia ratkaisuja, joilla saadaan tuotteiden elinkaari pitenemään (Euroopan parlamentti, 2020). Tavaroiden jatkuvan tuottamisen sijaan materiaaleihin sitoutunutta arvoa pyritään

ylläpitämään mahdollisimman pitkään, siksi tuoteen elinkaari liittyy kiertotalouden useaan eri osa-alueeseen (Sjöstedt, 2018).

Kierto10-hankkeen tavoitteena oli vahvistaa alueen kuntalaisten kiertotaloustietoutta sekä ilmastomyönteistä asennetta. Ratkaisuksi oli suunniteltu hankkeen aikana järjestettävät nopeat kokeilut sekä paikalliset tapahtumat, johon liittyi opiskelijoiden valmistama näyttely kiertotalous-teemaan liittyen. Se oli tarkoitus järjestää Lappari-elämyskeskuksen tiloissa Torniossa sekä verkkonäyttelynä. Näyttelyyn liittyvien teosten näkökulmat

olivat toimeksiantajan puolesta vapaat, siksi opiskelijat pääsivät avoimin mielin pohtimaan aihetta.

Työskentelyn alkaessa toimeksiantaja valaisi opiskelijaryhmää kiertotalouden monista eri puolista ja Kierto10-hankkeen tavoitteista edistää kiertotalouden tietoisuutta. Toimeksiantaja toi aiheeseen tutustumisen tueksi kiertotalouden Circula-pelin, jota pelatessa opiskelijat saivat erilaisia liiketoiminnan näkökulmia aiheeseen. Sen myötä ilmeni miten yritykset ovat rakentaneet uusia liiketoimintamalleja ja muutoksia toimintatapoihin sekä tuote- ja palveluinnovaatioita kiertotalouden puitteissa.

Toimeksiantajalta saadun tiedon jälkeen lähdettiin etsimään lisää tietoa kiertotaloudesta ja pohtimaan mikä näkökulma olisi se, jonka kautta opiskelija itse lähestyisi aihetta taiteen keinoin. Kiertotalouden laajuus yllätti heidät. Kiertotalous aihe oli opiskelijoille osittain tuttu, mutta sen laajat merkitykset eivät olleet aiemmin avautuneet vastaavasti. Opiskelijoille ilmeni kuinka yksilöiden sekä toimijoiden asenteet, toimintatavat, keinot ja valinnat vaikuttavat maapallon kantokyvyn säilyttämiseen. Heille selkeni kuinka kuluttajalla on merkittävä rooli muutoksen aikaansaamiseen, ja vaikutukset ulottuvat myös yritysten toimintatapoihin ja toimintaympäristön muutokseen laajemmin (Sjöstedt, 2018).

Opiskelijat kehittivät omia ideoita ja näkökulmaa lähestyä aihetta taiteellisesti.

Kuvataiteen näkökulmasta tarkoituksena olikin luoda tilanne, jossa taiteilija tarttuu yhteiskunnassa ilmenevään aiheeseen oman tekemisensä kautta. Aiheideat käytiin yhdessä läpi ja huomattiin, että myös toimeksiantajan toivoma moninaisuus näkyi esitetyissä ideoissa. Tämän jälkeen yhdessä kehitettiin yhteisnäyttelyn teema, joka kietoi moninaisen kirjon aiheita yhteen kiertotalouden ympäriltä. Ouroboros-nimi valikoitui lopulta kuvaamaan opiskelijoiden yhteistä teemaa, sillä nimi viittaa ikuisen kiertokulun symboliin (Lapin AMK kuvataide, 2022).

Projektin aikana omien teosten, sekä fyysisen näyttelyn valmisteluiden lisäksi verkkosivuja ja siihen liittyvää materiaalia rakennettiin valmiiksi. Työryhmissä edistettiin yhteistä näyttelyä ja henkilökohtaisesti kannettiin vastuu omien töiden valmistumisesta ajallaan.

Kokonaisuus rakentui digitaalisen kuvan tekniikoilla tehdyistä teoksista. Kuratointitilaisuuteen tuotiin ehdolle digitaalisen maalauksen, digitaalisen piirroksen sekä sekatekniikan töitä, jotka Aineen taidemuseon amanuenssin Virpi Kannianen kuratoi näyttelyn kokonaisuudeksi. Opiskelijat valmistivat kuratointitilaisuuteen teosten lisäksi, lyhyet esitelytekstit ja huolehtivat töidensä suullisesta esittämisestä kuratoijalle.

Lopullista näyttelyä varten, jokainen oli teostensa oheen valmistanut muut näyttelymateriaalit, kuten teosten esittelytekstit ja artist statementin. Näyttelystä vastaava

Markku Karjalainen:
Self-portrait

projektiryhmä laati yhteisnäyttelyn teemasta myös kuvauksen ja ripustusryhmä huolehti näyttelyn teosten esillepanon Lappari-elämystehtaan näyttelytilaan. Poikkeusolojen takia näyttelyn painoarvo kallistui enemmän verkkonäyttelyyn, jota oltiin valmisteltu fyysisen näyttelyn rinnalla.

Markkinoinnin osalta hyödynnettiin sosiaalisesta mediasta Instagramia, Facebookia sekä laadittiin tiedote mediaa varten. Markkinointi on syytä aloittaa riittävän ajoissa, joka tuli esille myös tässä projektissa. Opiskelijoille tuli tutuksi tehtävien vaiheistukset ja kriittiset pisteet, joita tunnistamalla voidaan ennakoita ja edistää näyttelytuotantoa sujuvasti. Aikataulun rakentaminen ja siinä

pysyminen sekä viestintä ovat yleensä ne haasteelliset asiat projekteissa, kuten osittain tässäkin projektissa ilmeni. Jokainen kokemus opettaa enemmän, siksi oppiminen tekemisen kautta koetaan hyödyllisenä tapana kehittää työelämäosaamista. Lisäksi ongelmien läpikäynti on yleensä se mieleenpainuvuin tapa oppia. Tämän takia toimeksiantolähtöinen tekeminen toi hyvän oppimisympäristön ensimmäisen vuoden opiskelijoille. He olivat yleisesti tyytyväisiä luotuun kokonaisuuteen. Samoin toimeksiantajan näkökulmasta tavoite täyttyi, kun kiertotalousteeman ympärille rakennettu Ouroboros-näyttely herätteli katsojia aiheen äärellä.

Leevi Kokkonen: Artificial Habitat

LÄHTEET

Euroopan parlamentti. (2020). Mitä kiertotalous on ja miksi sillä on merkitystä? Haettu 7.1.2022 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/economy/20151201STO05603/mita-kiertotalous-on-ja-miksi-silla-on-merkitysta>

Lapin AMK. (2022). KIERTO10. Haettu 31.1.2022 osoitteesta <https://www.lapinamk.fi/fi/Yrityksille-ja-yhteisolle/Tutkimus,-kehitys-ja-innovaatiot/Teollisuuden-ja-luonnonvarojen-osaamisala/Kierto-10>

Lapin AMK kuvataide. (2022). Ouroboros. Haettu 31.1.2022 osoitteesta <http://kuvataiteilija.lapinamk.fi/ouroboros2020/>

Orko, I., Ritschkoff, A-C. & Lantto, R. (2020). Kiertotalouden ekosysteemit. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2020:13. Haettu 7.1.2022 osoitteesta <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-500-3>

Sjöstedt, T. (2018). Mitä nämä käsitteet tarkoittavat? Sitra. Haettu 7.1.2022 osoitteesta <https://www.sitra.fi/artikkelit/mita-nama-kasitteet-tarchoittavat/>

Vanhan meijerin
mallinnus, kuvaus ja renderointi:
Into Kaataja

TOMI KUUSIMÄKI

Lisätty todellisuus uutena osaamisena

Harjoitusympäristöt toimivat hyvänä alustana taitojen oppimiselle, joita ei suoraan löydy opetussuunnitelmasta. Digitaalisen taiteen ja lisätyn todellisuuden osaamisen tarve on lisääntynyt viime aikoina yhteistyöehdotuksissa, joita on esitetty Satakunnan ammattikorkeakoulun Kankaanpään Taidekoululle.

Paikalliset lukiot ovat olleet kiinnostuneita kuvataidetta ja digitalisaatiota yhdistävästä osaamisesta. Digitaalisuus on ollut myös merkittävässä osassa kahdessa kaupunkikehittämiseen sekä luontomatkailuun liittyvissä harjoitusympäristöissä.

Haasteena yhteistyölle on ollut se, että Satakunnan ammattikorkeakoulun kuvataiteen koulutusohjelman opetussuunnitelmassa ei ole merkittävästi digitaalisia menetelmiin keskittyviä opintojaksoja.

Opiskelijoiden oman aktiivisuuden ja harrastuneisuuden kautta on kuitenkin tunnistettu opiskelijoita, joilla on ollut valmiudet

yhteistyöhön. Pääasiassa sisällöt ovat liittyneet lisättyyn todellisuuteen. Lukio-yhteistyöhön liittyvän harjoitusympäristön tavoitteena on ollut lisätyn todellisuuden työpajojen suunnittelu ja toteutus lukion opiskelijoille ja opettajille. Kaupunkikehittämiseen liittyvien harjoitusympäristöjen tavoitteena on ollut paikalliskulttuurin ja taidereitistön kehittäminen hyödyntämällä digitaalisia menetelmiä sekä lisättyä todellisuutta. Yhtenä aihealueena on ollut Geopark-alueen kehittäminen hyödyntämällä lisättyä todellisuutta. Lisätyn todellisuuden harjoitusympäristöissä opiskelijat ovat kehittäneet taitojaan laaja-alaisesti

työpajatoiminnan ohjaamisesta, viestinnästä, neuvotteluista ja asiantuntijana toimimisesta moniammatillisessa verkostossa.

Arviointikeskusteluissa opiskelijoiden osaamista, projektihallinnan taitoja ja ongelmanratkaisutaitoja on pidetty erinomaisina.

Digitaalisuuteen ja erityisesti lisätyn todellisuuden aihealueeseen liittyvien harjoitusympäristöjen arvioinneissa on noussut esiin opiskelijoiden kyky jatkuvaan oppimiseen, itsenäiseen työskentelyyn ja vahva motivaatio uusien asioiden omaksumiseen. Opiskelijoita motivoivat työelämälähtöiset

oppimisympäristöt ja uuden tekniikan soveltaminen erilaisissa verkostoissa on parantanut motivaatiota oppimiseen, monipuolistanut opiskelijan osaamista ja samalla työllistymisen mahdollisuudet ovat kehittyneet.

Digitaalisiin menetelmiin, erityisesti virtuaali- ja lisättyyn todellisuuteen liittyvät oppimisympäristöt ovat mahdollistaneet uudenlaisten verkostojen syntyminen ja se on avannut yhteistyömahdollisuuksia muun muassa teknologian osaajien kanssa. Yhteistyö on myös edistänyt 2. asteen oppilaitosten ja ammattikorkeakoulun välistä toimintaa.

LARS REBERS

Handledning som jämlike

CASE VARIKKO

Min passion för fotografi och konst har jag aldrig ifrågasatt och det har gett mig en rik infrastruktur, i mitt inre, av banor som alltid matar mig själv med upplevelser och inspiration. I min färgade värld finns det tre viktiga uppfinningar som människan har gjort och som förändrade allt jordbruket, skrivkonsten och fotografien.

Jordbruket; något som skapade överskott av mat, skapade städer och fick nomaden att slå rot. Skrivkonsten; överföring av information och tanke från en generation till en annan. En kanal för att kunna läsa en annan varelses tankar. Fotografering; ett sätt att någondera fånga ett motiv och en tid eller abstrahera det uppenbara och transformera det till något annat, möjligtvis också en kombination av dessa två. Dessa tre uppfinningar kan med andra ord skapa förutsättningar så du kan stanna upp, ta del av andras processer och skapa och dela med dig av dina egna samt transformera så din tanke och känsla når fram.

Som överlärare på yrkeshögskolan

Novia har jag länge arbetat med att utbilda blivande konstnärer. Många av de planerade kurserna har avslutats med en utställning eller annan publik aktivitet. Detta har varit lika nytt och inspirerande för varje årskurs. Samtidigt finns det en form av upprepande struktur i det hela; en vag känsla av att alla bara är en del av en upprepande process. Jag tyckte att man kunde fundera på samma aktivitet, men göra det på ett annat sätt. Ett förfarande där man tar ett steg ut ur högskolan och ett steg mera mot varandra. Kolleger och blivande kolleger i ett och samma projekt, en utställning som görs bara för att man vill och för att det finns en vilja.

IRROTETTU

VARIKKO GALLERIA

Kalevantie 6 B (ent. Kuortaneentie 6 B) 60100 SEINÄJOKI. www.varikko.fi
Avoinna ke - su 11 - 17

14.09.2019 - 06.10.2019

Kevin Åkerlund
Fedor Chuppin
Jacob Åberg
Anni Laukka
Daria Gatska
Lars Rebers

 Svenska
kulturfonden

Konstsamfundet

Utställningen:
IRROTETTU, 14.9.-6.10.2019
Varikko Galleria
Kalevantie 6 B, 60100 Seinäjoki

Utställare: Kevin Åkerlund, Fedor Chuppin, Jacob Åberg
Anni Laukka, Daria Gatska, Lars Rebers

Tack till: Svenska kulturfonden och Konstsamfundet

Varikko Galleria, 14.9.-6.10.2019

Jag sände ut e-post till skolans studerande med en förfrågan om vem som vill vara med i en utställningsgrupp. Tillsammans planerar gruppen blivande utställningar, söker finansiering och bygger en gemensam helhet. Inga studiepoäng lovades för detta, enbart att vi arbetar mot att ställa ut någonstans tillsammans. Aktiviteten var inte heller kopplad till någon eller några kurser. Allt ska göras på sidan om allt annat.

Fem studerande meddelade intresse för detta, så tillsammans blev vi en grupp på sex personer. Målet var att vi skulle vara jämbördiga och alla beslut skulle tas tillsammans. Så blev det kanske inte riktigt, vi var fortfarande i en utbildningskontext och jag var fortfarande en pedagog, men vi kom ganska nära.

Vår process såg i praktiken sedan ganska vanlig ut. Vi hade fria händer och alla fördjupade sig i sitt och den gemensamma utställningen var målet. Vi sökte stipendier, utställningsgalleri och gick sakta men säkert framåt. Det hela utmynnade i en gemensam utställning i Seinäjoki, Varikko Galleria. Kan man få praktik för detta, frågade en från gruppen.

Projektet Att övervinna farans år arbetar bl.a. med att utveckla möjligheterna för praktik och även ge en bredare definition på vad allt det kan vara. Mitt lilla experiment

med utställningen i Seinäjokis Varikko Galleria var en bra liten plattform för att se vad som händer när man gör något på ett annat sätt. Det fanns inget annat planerat mål med det hela än en bra utställning, men som jag redan nämnt, så har människan redan bemästrat att finnas i traditionen, nutid och framtiden på en och samma gång, även i detta projekt. Steget att göra en obduktion på denna händelse och sedan strukturera upp en rutin hur studeranden i framtiden kunde förvandla lärorik aktivitet till en del av sina studier eller praktik är kort. Så efter denna utställning påbörjades processen med att utveckla denna idé till även annat, inte bara en utställning. Kan detta bli ett sätt för studeranden att kombinera praktik och arbete som självständig konstnär till en del av både inlärningsprocessen och som en konkret modell hur livet för en konstnär ser ut efter en utbildning.

På denna bana är vi fortfarande och genom diskussion med de andra utbildningarna i projektet att övervinna farans år så har vi skapat rutiner och en stödande struktur som gör det enklare för kommande konststuderanden att med hjälp av handledning hitta till plattformen där man kan kalla sig professionell.

Svar på den öppna frågan; ja, man kan få praktikstudiepoäng för detta.

TOMAS REGAN

Grafiikan osastoassistentti

JA TAIDEVEDOSTAJA

Taidegraafikon ammattiin kuuluu paljon teknistä osaamista ja taitoja. Taitoja oppii parhaiten harjoittelemalla ja tekninen osaaminen kehittyy tekemällä. Nämä osaamiset kehittyvät itsenäisessä työssä tehokkaammin kuin kurssilla. Tällaista taitoja kehittävää itsenäistä harjoittelua voidaan järjestää kampuksella, muuta opetusta tukevana toimintana. SAMK:n Kankaanpään taidekoulussa aloitettiin kaksi grafiikan osaston sisäistä harjoitteluympäristöä. Kampuksella on jatkuva harjoittelupaikka grafiikan osastoassistentille ja taidevedostajalle. Hankkeen aikana grafiikan osastolla harjoitteli kolme opiskelijaa osastoassistenttina ja neljä taidevedostajana.

Osastoassistentti osallistuu grafiikan työvälineiden ja materiaalien ylläpitoon ja koulutuksen järjestelyihin, sekä avustaa opetuksessa. Harjoittelu kehittää ammatillista teknistä tuntemusta sekä yhteistyötaitoja. Harjoittelu myös ylläpitää sosiaalista oppimisympäristöä. Opetuksen avustaminen toimii itsessään oppimisympäristönä sekä avustajalle että avustettaville.

Taidevedostaja vedostaa sarjoja muiden opiskelijoiden grafiikanteoksista. Vedostaja voi myös avustaa teoksen painolaattojen valmistuksessa ja koevedostuksessa. Harjoittelu kehittää teknisen osaamisen lisäksi yhteistyötaitoja. Parhaimmillaan taidegraafisen teoksen luominen on tiivistä yhteistyötä vedostajan ja graafikon välillä.

"Opin vedostuksia tehdessäni millaista työtä grafiikan vedostaminen on, kun tein sitä monta tuntia sarjatyönä. Sain mielestäni hyvää kokemusta vedostamisesta ja innostusta jatkaa grafiikan menetelmien kokeilemista. Opin myös sekoittamaan painovärejä niin, että työt olisivat tasalaatuisia.

Painokoneen käyttö tuli hyvin tutuksi ja oivalsin uusia tapoja tehdä asioita minulle sopivalla tavalla. Tein yhteistyötä opettajan, sekä SAMKin henkilökunnan kanssa ja sain hyvää kokemusta kommunikoinnista eri tahojen kanssa, joka auttaa minua myöhemmin työelämässä. "

-Ote taidevedostajaharjoittelijan
harjoitteluraportista

Struven 3D-hahmo alkaa muotoutua Juhani
Mattssonin taitavissa käsissä

ANITRA ARKKO-SAUKKONEN

Innovaatio-osaamista

JA HARJOITTELUMAHDOLLISUUKSIA TKI-HANKKEISTA

Innovaatio-opintojakso toimi harjoitteluympäristönä innovaatio-osaamiseen tähtäävässä ja yleisiä työelämätaitoja harjaannuttavassa oppimisessa Lapin ammattikorkeakoulussa. Kuvataiteen opiskelijoilla oli mahdollisuus työskennellä työelämän toimeksiantojen parissa monialaisissa ryhmissä ja tuoda omaa substanssiosaamistaan uusien tuotteiden- ja palveluiden kehittämiseen. Hankkeen toimeksianto avasi mahdollisuuden pidempään harjoittelujaksoon.

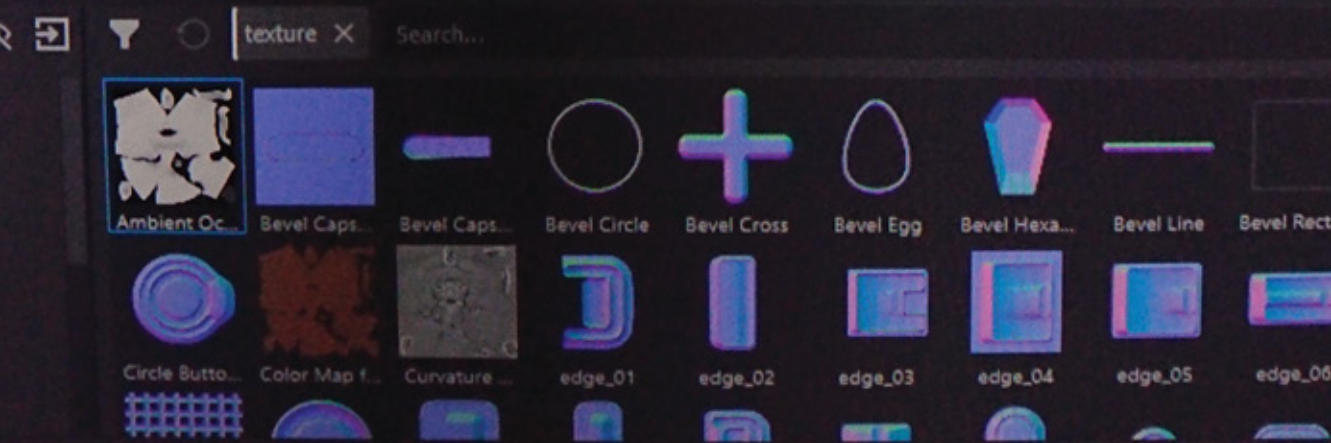
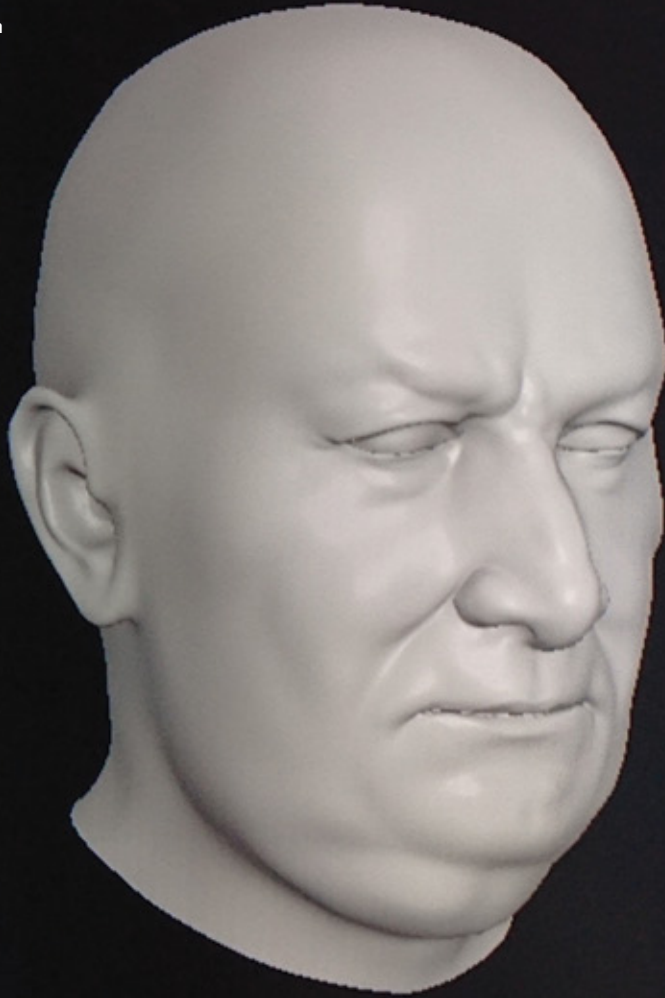
Innovaatio-opintojen toimeksiannoista osa tuli hankkeiden ja työelämän kautta, kun taas osa toimeksiannoista kehitettiin ryhmän itsensä ideoimien sisältöjen perusteella. Ideoiden kehittämisen yhteydessä oli mahdollisuus harjaannuttaa tiimityön taitoja, yhteisöllisen verkkotyöskentelyn osaamista, luovaa ajattelua, kehittämisosaamista ja projektinhallintaa. Samalla hyödynnettiin luovia menetelmiä sekä liiketoiminnan- ja palvelunmuotoilutyökaluja.

Opiskelijoiden luovaa työskentelyä ohjattiin Luovat askeleet 2.0 -mallin (Creative Steps 2.0) avulla, joka pohjaa luovan ja autenttisen oppimisympäristön elementteihin

(Arkko-Saukkonen & Rasi, 2021). Luovaa työtä edistettiin askeleittain ideoinnista kohti prototyypivaihetta (Arkko-Saukkonen & Krastina, 2018). Lopuksi kehitetyistä ideoista syntyneet konseptit esiteltiin muille opiskelijoille sekä toimeksiantajille.

Yksi opiskelijaryhmä lähti hankeyhteistyöstä tulleen toimeksiannon pariin, jossa toimeksiantajana oli Maailmanperintö Struven ketjun pohjoisen osat -hanke (Struve North, 2021). Opiskelijaryhmän lähtökohtana innovoinnille oli hankkeen tavoite tehdä historiallista Struven ketjua tunnetummaksi, houkuttelevammaksi ja saavutettavammaksi suuremmalle yleisölle uutta teknologiaa

Juhani Mattssonin
työstämän 3D-mallin
työvaihekuva

The project image "Ambient Occlusion Map from Mesh MAT_Struve_skin" loaded from <unknown origin> was replaced with the image at

hyödyntäen (Lapin AMK, 2020). Toimeksianto sisälsi hyvin avoimen kehittämiskohteen. Hankkeella oli käytössä ultrahaptinen laite, jolle piti löytää käyttötarkoitus.

Työryhmät muodostettiin opiskelijoiden oman kiinnostuksen perusteella. Struve-hankkeen toimeksiantoa edisti kaksi kuvataiteen ja kaksi liiketalouden opiskelijaa monialaisena ryhmänä. Monialaisuus on työelämässä näkyvä piirre erityisesti innovaatio-toiminnassa sekä toimialarajapinnoilla tapahtuvassa kehittämistyössä. Tämän takia luovaa osaamista, yhteistyökykyä sekä projektihallintaa tarvitaan työelämässä.

Vastauksena Struven hankkeen esittämisiin haasteisiin työryhmä loi Struven kioskin, interaktiivisen infokioskin, jonka avulla museokävijän olisi mahdollista saada tietoa Struven ketjusta suoraan tähtitieteilijä F.G.W. Struvelta itseltään (Orre, 2021). Ultrahaptisen laitteen avulla kioskin käyttöliittymä olisi täysin kosketukseton, minkä ryhmä näki merkittävänä etuna jo vallalla olevan koronapandemian vuoksi. Hanke piti ehdotuksesta, minkä seurauksena molemmille kuvataiteen opiskelijoille avautui mahdollisuus jatkaa Kioskin kehittelyä työharjoittelujaksolla Struve-hankkeelle.

Harjoittelujakson tehtävää kuvaa Juhani Mattsson seuraavasti: *“Tehtävänäni projektissa oli luoda kioskin visuaalinen sisältö. Minulla oli koko projektin ajan vapaat kädet kioskin visuaalisen ilmeen toteutuksen subteen; asetin itse*

tavoitteeni ja aikatauluni ja arvioin onnistumistani matkan varrella. Struve-hanke ei ottanut kantaa visuaalisiin ratkaisuihin, joten sain kioskin ulko-asun subteen toteuttaa täysin omaa visiotani. Aiempaa 3D-grafikan osaamistani hyödyntäen tein tähtitieteilijästä hakemieni valokuvien, maalausten, piirrosten ja tekstimateriaalin pohjalta animoitavan 3D-habmon. Tein tutkimusta myös ajan arkkitehtuurista ja etsin eri museoiden kokoelmista kuvia 1800-luvun alun tähtitieteellisessä tutkimuksessa käytetystä kalustosta, huonekaluista ja käyttöesineistä. Näiden pohjalta loin Struven habmolle kuvitteellisen työhuoneen, joka toimi animaatioiden tapahtumapaikkana ja Struven kioskin virtuaalisena ympäristönä.”

Toinen harjoittelussa ollut kuvataiteen opiskelija Väinö Mellenius ideoi ja kirjoitti Struven kioskin sisällöt sekä tavan mitä ja miten Herra Struve kertoisi museokävijälle tietoja näyttelyn teemoista. *“Tarinat pohjautuvat hankkeen keräämään tietoon Struven henkilöhistoriasta, Struven ketjun mittauksista ja kolmiomittauksesta yleensä. Pubesisältöjen animoinnissa hyödynnettiin uusinta tekniikkaa: Väinö luki tekstit nauballe Struven habmoon eläytyen ja samalla tallensi kasvojensa liikkeet pubelimen liikekaappausohjelmalla dataksi, joka siirrettiin Struven 3D-mallin kasvoille. Tämän työtavan ansiosta pystyimme toteuttamaan habmon animoinnin yhteistyönä, vaikka olimmekin koko projektin ajan eri kaupungeissa. Liikekaappauksella tallennettuun dataan kasvojen eleistä ja ilmeistä yhdistettiin myös*

perinteistä manuaalista key-frame-animaatiota luonnollisemman lopputuloksen saavuttamiseksi. Lopulliset pubeanimaatiot koottiin videotiedostoiksi, jotka lähetettiin hankkeelle infokioskin käyttöliittymään upotettaviksi” (Juhani Mattsson)

“Harjoittelun myötä sain kehittää osaamistani omilla ehdoillani työelämälähtöisesti lähes vuoden ajan. Opin pitkäjänteisyyttä, itseuria, projektinhallintataitoja ja henkilökohtaisen arvioinnin tärkeyden omalle kehitykselleni. Opin myös hurjasti käytännön taitoja 3D-grafikan saralla toteuttasani ensimmäisen laajamittaisen animaatioprojektin alusta loppuun asti (ks. The Northern Parts of the World Heritage Struve Geodetic Arc, 2022a; 2022b). Koen, että minulla on tämän kokemuksen jälkeen paremmat valmiudet toimia vastaavassa projektissa tulevaisuudessa. Tärkein oppi projektista oli kuitenkin kyky kehittää omaa osaamistani itsenäisesti.” (Juhani Mattsson)

Tehtävien haasteiden äärellä, annettu tuki edesauttaa työn valmistumista sekä vahvistaa ammatillisuutta. Tärkeä on muistaa tarjota riittävää tukea opiskelijalle työtehtävien suorittamiseen sekä tiedonvaihtoa.

Projektin edistämisen aikana on tärkeää muistaa, ettei opiskelija jäisi substanssiosaamisessa "ohjaus-tyhjiöön" ja itsensä varaan varsinkin kun ollaan aivan uuden tekemisen äärellä, vaan löydetäisiin sopiva balanssi ohjauksen sekä itseohjautuvuuden

välillä. Aktiivinen vuorovaikutus harjoittelun yhteydessä ohjaajan kanssa on keskeistä. Osaaminen ja motivaatio vahvistuvat sen kautta, että tarjotaan harjoittelujaksoon riittävästi ohjausresursseja ja ollaan kiinnostuneita opiskelijan tekemästä sisällöstä, jolloin myös työelämälähtöisyyteen kuuluva vuorovaikutteisuus toteutuu.

TKI-hankeyhteistyö voi mahdollistaa opiskelijalle sillan varsinaiseen harjoittelujaksoon, näyttää omaa osaamistaan ja keryyttää tarpeellisia työnäytteitä. Sen mahdollistamiseksi on järjestettävä harjoittelun aloittamiseen kuuluva opiskelijan, AMKin edustajan ja työelämäosapuolen välinen tapaaminen, jossa käytäisiin läpi projektin vaatima työmäärä ja soveltuvuus työharjoitteluksi. Siitäkin huolimatta, että harjoittelussa ollaan AMKin TKI-hankkeessa, tulee varmistaa tämä toimiva kolmikantayhteistyö. Samassa yhteydessä keskustelua tulisi käydä myös monialaisen yhteistyön jatkumisesta tarjoamalla opiskelijaryhmälle mahdollisuutta jatkaa yhteisprojektia useamman opiskelijan kesken. Ammattikorkeakoulutasolla se vaatii tiivistä yhteistyötä TKI-yksikön toimijoiden ja koulutusalan välillä, jotta opiskelijoille tärkeitä ja hyödyllisiä työelämälähtöisiä yhteistyökuvioita voidaan luontevasti luoda opintojen aikana ja silloittaa opintojaksoista harjoittelumahdollisuuksia.

LÄHTEET

Arkko-Saukkonen, A., & Krastina, A. (2018). Luovat askeleet innovaatioon : Creative Steps -menetelmä. Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja Sarja C. Oppimateriaalit 4/2018. Lapin ammattikorkeakoulu. Haettu 31.1.2022 osoitteesta <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-316-231-0>

Arkko-Saukkonen, A., & Rasi, P. (2021). Towards a Creative and Authentic Learning Environment Through Creative Steps 2.0. Teoksessa G. Coutts, & T. Jokela (Toim.), *Relate North 2021*, (ss. 110–133).

Lapin AMK. (2020). Maailmanperintöä kehitetään yli rajojen. Haettu 31.1.2022 osoitteesta <https://www.lapinamk.fi/news/Maailmanperintoa-kehitetaan-yli-rajojen/fuu3sfdb/1ec44420-44ae-469e-9887-429a4e1123d6>

Orre, J. (2021). Update on ultrahaptic experiment. Haettu 31.1.2022 osoitteesta <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/struvenorth/2021/08/30/update-on-ultrahaptic-experiment/>

Struve North. (2021). Struve Geodetic Arc, our joint heritage. Haettu 31.1.2022 osoitteesta <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/struvenorth/project-info/>

The Northern Parts of the World Heritage Struve Geodetic Arc. (2022a). F.G.W. Struve 3D-model [video]. Facebook. Haettu 31.1.2022. osoitteesta <https://fb.watch/aQ2CEtCiBn/>

The Northern Parts of the World Heritage Struve Geodetic Arc. (2022b). Mr. Struve, beginning... [video]. Facebook. Haettu 3.3.2022 osoitteesta <https://fb.watch/bwbEJ9TDxc/>

OUTI PEIPPO

Opiskelijayhdistys

HARJOITTELUYMPÄRISTÖNÄ

Lappeenrannan kuvataideopiskelijoiden yhdistys, LaKu ry perustettiin vuonna 2019, jolloin LAB ammattikorkeakoulun edeltäjän, Saimaan ammattikorkeakoulun kuvataiteen koulutus siirtyi Imatralta, pieneltä kahden koulutusalan kampukselta Lappeenrantaan, LAB-ammattikorkeakoulun ja LUT-yliopiston, noin 9000 opiskelijan kampukselle.

Yhdistyksen perustajat näkivät kuvataiteen opiskelijoiden oman yhdistyksen perustamisen tärkeänä mm. oman alan tunnetuksi tekemiseksi muiden alojen opiskelijoiden keskuudessa, opiskelijatoiminnan aktivoimiseksi, opiskelijoiden edun valvomiseksi ja opiskelijoiden jaksamisen tukemiseksi. Uusi yhdistys perustettiin ja LaKu ry ainejärjestönä pyrkii omalta osaltaan parantamaan kuvataiteen opiskelijoiden viihtyvyyttä kampuksella, tuottaa tapahtumia ja muita aktiviteetteja, informoimaan kuvataiteen osaamispäällikköä ja henkilökuntaa opiskelijoiden kehitysehdotuksista ja huolenaiheista sekä edistämään

kaikin tavoin kuvataiteen opiskelijoiden yhteisiä asioita.

Heti tuoreeltaan olikin yhdistyksellä jo tehtävää: puheenjohtajansa johdolla yhdistys keskusteli kuvataiteen osaamispäällikön kanssa mm. uusiin tiloihin liittyvistä ja opiskelijoita huolettaneista kysymyksistä sekä uuden gallerian sijainnista ja nimeämisestä. Yhdistyksellä onkin aktiivinen keskusteluyhteys sekä LAB amk Muotoiluinstituutin johtajaan, että kuvataiteen osaamispäällikköön. LaKu myös mm. organisoii ja koordinoii kuvataideopiskelijoiden järjestämiä myyjäisiä kampuksella. Myyjäiset ovatkin saavuttaneet

suuren suosion sekä opiskelijoiden että yleisön keskuudessa. Yhdistys toimii muutenkin keskitetysti kanavana kuvataiteen opiskelijoiden tapahtumien järjestämiselle kampuksella ja siten selkiyttää toimintaa sekä kuvataiteen opiskelijoille että kampuksen muille toimijoille. Lukuvuoden alussa LaKu edustajineen on toimintansa esittelyn lisäksi järjestänyt uusille opiskelijoille vapaamuotoisia hengailutilaisuuksia ja näin edesauttaa uusia opiskelijoita tutustumaan toisiinsa ja kotiutumaan uuteen ympäristöön.

Kuvataiteen koulutuksen lisäksi LaKury on tehnyt yhteistyötä sekä ammattikorkeakoulun että LUT-yliopiston eri ainejärjestöjen kanssa ja yhdistys on ollut edustettuna erilaisissa opiskelijatilaisuuksissa. Edustustehtävät koettiin erityisesti toiminnan alkutaipaleella tärkeäksi, koska yhdistyksen ja sitä kautta kuvataideopiskelijoiden olemassaolo tunnistettaisiin muiden opiskelijoiden keskuudessa. Lisäksi LaKu on mm. järjestänyt taidetapahtumia muiden alojen opiskelijoille, suunnitellut ja toteuttanut eri alojen tapahtumien visuaalisia ilmeitä. Lisäksi yhdistys on osallistunut mm. terveysalan järjestämään aivoterveyspäivään ja siihen liittyvään aivotoriin. Yhdistyksen toiminta onkin monipuolista monialaisessa ympäristössä.

Yhdistyksen toimintaan osallistuneet opiskelijat ovat listanneet tehneensä tai olleensa mukana seuraavissa: verkostoituminen, toimiminen monialaisessa ympäristössä,

monialainen yhteistyö, organisointi, koordinointi, tapahtumien järjestäminen, tapahtuman osan suunnittelu ja toteutus, tapahtumien visuaalisen ilmeen suunnittelu, sopimusten tekeminen, tapahtumien ja tilaisuuksien markkinointimateriaalin suunnittelu ja toteutus, yritys yhteistyö, kirjanpito, tilinpäätös, kokouskäytännöt, neuvottelu, oman alansa ja yhdistyksen edustaminen eri tilaisuuksissa, ihmisiin tutustuminen ja heidän toisiinsa tutustuttaminen, yhteistyökumppaneiden hankkiminen, rahoituksen hankkiminen, tilaisuuksien juontaminen tai muu emännöinti tai isännöinti, puheiden pitäminen, tiedotus, johtaminen, taidetapahtumien järjestäminen, edunvalvonta, neuvottelut ja keskustelut eri tahojen kanssa. Tehtävien kirjo on todella laaja. Kaikki eivät tee koko ajan kaikkea vaan vastualueet on jaettu. Tarvittaessa kuitenkin kaikki ovat valmiita toimiaan oman vastualueensa ulkopuolella ja auttamaan toisiaan. Suurin vastuu toiminnasta ja asioiden täytäntöönpanosta on ollut hallituksella, kuten asia lienee useimmissa yhdistyksissä. Jossain määrin yhdistyksen toiminta alkaa muistuttaa jo pienen yrityksen toimintaa kaikkine toimintoineen. Reilussa parissa vuodessa LaKury jäsenineen onkin ehtinyt jo paljon, osallistua moneen, tehnyt toimintansa tunnetuksi sekä ammattikorkeakoulun että LUT-yliopiston ainejärjestöjen keskuudessa ja vakiinnuttaa toimintansa kampuksella.

Yhdistystoimintaa harjoittelunaan tehneet opiskelijat suosittelevat kaikille vastaavaa harjoittelua. Opiskelijat kertovat kokemuksensa takia ymmärtävänsä taidealan toiminnan taustat paremmin, toiminnan ns. kulissien takana; esimerkiksi mitä kaikkea vaikkapa taidetapahtumien, myyjäisten ja näyttelyiden järjestäminen vaatii ja millaista valmistelutyötä ne edellyttävät. He kokivat oppineensa taitoja taiteen ja taiteilijoiden näkyvyyden edistämiseksi, johtamisessa, esiintymisessä sekä oppineensa miten taidetapahtumia tulisi järjestää muun kuin taidealan toimijoille. Kommunikointi- ja viestintätaitojen koettiin kehittyneen etenkin monialaisessa yhteistyössä, yritysyhteistyössä ja tapahtumien järjestämisessä muille kuin oman alan toimijoille. Lisäksi oli opittu mm. ryhmätyöskentelystä, vastuunkantoa, ihmisten kuuntelemista, viestintä-, neuvottelu-, organisointi-, koordinointi-, keskustelutaitoja, esiintymisestä, kirjanpidosta, yritysyhteistyöstä ja -viestinnästä, rahoituksen hankkimisesta, verkostoitumisesta ja oman alan tunnetuksi tekemisestä, monialaisissa yhteisöissä toimimisesta, stressin siedosta ja hallinnasta. Eräs opiskelija totesi, että koulumme tulisi kannustaa reippaammin opiskelijoita osallistumaan yhdistystoimintaan, koska toiminnasta kartutetusta osaamisesta tulee olemaan iso hyöty tulevaisuudessa. Opiskelijat näkevät harjoittelussa saavutetun osaamisen nivoutuvan luonnolliseksi osaksi opintoja ja tukevan opintoja,

mutta myös liittyvän tulevaan taiteilijan työhön. Kertyneen kokemuksen myötä taide- tai kulttuurialan järjestötyö tai vastaava nähtiin myös kiinnostavana mahdollisuutena opiskelijujen jälkeen: *”Toivon, että tulevaisuudessa voisin joskus toimia jossakin järjestössä tai tahossa, joka järjestää toimintaa taiteen ja kulttuurin alalla.”*

Yhdistyksen toiminnan tukena ovat ammattikorkeakoulun opiskelijakunta ja muut ainejärjestöt. Kuvataiteen tutoropiskelijoista moni on myös Laku ry:ssä aktiivinen toimija, mikä on toisaalta hyvä asia, mutta toisaalta kokonaisuuden kannalta olisi parempi, jos vastuutehtävät jakautuisivat laajemmallekin opiskelijakuntaan. Yhdistyksen toiminnan ja jatkuvuuden kannalta on hyvä, että nimenomaan yhdistys edustajineen toimii omana, itsenäisenä yksikkönä kuvataiteen opiskelijoiden edustajana ja opiskelijoita aktivoiden. Koulun henkilökunnan edustajat voivat kannustaa yhdistystoimintaan osallistumiseen ennistä enemmän, mutta toiminnan tulee olla opiskelijälähtöistä ja toimia ns. omillaan, jotta toiminta ei liikaa tukeutuisi henkilökunnan toimintaan.

Järjestäytyneen yhdistystoiminta opettaa osallistujilleen paljon, mutta väistämättä vastuunkanto ja suurin osa tehtävistä jää hallituksen jäsenille, jotka näin oppivat eniten. Kuvataiteen koulutuksessa voisi järjestää opinnoissa tiimimäistä toimintaa yhdistys- tai yritysmäisesti organisoituneena projekteissa, jossa vastuunjaot ja tehtävät vaihtelisivat.

Näin kaikki opiskelijat jossain opiskelujensa vaiheessa voisivat saada samanlaisia osaamista, mitä karttuu järjestäytyneessä yhdistystoiminnassa: kaikille tulisi tutuksi ainakin jossain määrin johtaminen ja sen vaatima vastuunkanto, talousasiat, edustaminen, organisointi ja koordinointi. Tämä valmistaisi jonkin verran projektin johtamiseen, jota kuvataiteilijan työ voi useastikin olla.

www.lakury.com

TOMI KUUSIMÄKI

Taideteemainen hotellihuone

Satakunnan Osuuskauppa on halunnut edistää laaja-alaista yhteistyötä Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa luomalla erilaisia yhteisiä oppimisympäristöjä. Keväällä 2021 yhteistyöneuvotteluissa nostettiin esiin yhteistyö kuvataiteen opiskelijoiden kanssa.

Riina Kuusijoensuu ja Marika Smrha esittelivät ideaa, että taideopiskelijat ottavat haltuun yhden hotellihuoneen taiteen keinoin. Toteutuksen taiteellinen sisältö olisi täysin opiskelijoiden vapaasti ideoitavissa. Hotellin edustajien toiveena oli, että SAMK Kankaanpään Taidekoulu näkyy huoneen toteutuksessa. Tavoitteena oli toteuttaa huone reilussa kahdessa kuukaudessa siten, että se olisi hotelli-asiakkaiden käytössä juhannukseen mennessä.

Yhteistyöhön osallistui neljä opiskelijaa. Aikataulun tiukkuus tunnistettiin heti alussa ja näin päädyttiin olemassa olevien taideteosten hyödyntämiseen huoneen toteutuksessa. Ideointi lähti alusta asti siitä, että opiskelijat haluavat luoda kokonaiselämyksen eli taide tulisi näkyä koko hotellivierailun ajan. Asiakas kohtaa taiteen heti vastaanotossa,

kun hän saa kirjeen huoneen suunnittelijoilta. Kirjeen mukana on myös lähetettäviä postikortteja, joiden kuva-aiheena on tekijöiden taideteoksia. Taidehuoneeksi valittiin huone, jonka ovi näkyy pitkälle hotellin käytävälle ja näin se on tunnistettavissa jo kaukaa teema-huoneeksi ovesa olevan taideteoksen kautta.

Huoneessa on useita erillisiä kehystettyjä taideteoksia, mutta suurin osa teoksista on toteutettu suurkuvatulosteina. Yksi näkyvimmistä yksityiskohdista on SAMK Kankaanpään Taidekoulun kampuksen betoniseinästä toteutettu kuva. Huoneessa on myös taiteeseen liittyvää julkaisumateriaalia. Lattiaan on sijoitettu myös taideteoksesta tehty tuloste ja huoneen verhot on suunniteltu taideteoksen pohjalta. Taidetta on myös myytävänä vastaanotossa.

Taideteemaisessa hotellihuoneessa
vieraileva saa jo vastaanotossa
tervehdyksen taiteilijoilta.
Kuva: Mira Pitulainen

Hyvä yövieras!

Yövieraille! ♡

Mira Piitulainen, Anna Kallio ja Petri Haavisto ripustusta suunnittelemassa. Kuva: Kuusimäki Tomi

Oppimisen näkökulmasta näennäisesti helpolta ja hyvin rajatulta kuulostava yhteistyö voi ollakin erittäin haastava. Aikataulu tuo oman haasteen toteutukselle. Uusi toimintatapa ja teosten toteuttaminen taiteen perinteestä poikkeavilla menetelmillä edellyttääkin erilaisia osaamisia ja uuden tiedon omaksumista lyhyessä ajassa ja erittäin hyviä ryhmätyötaitoja. Työssä on sovitettava yhteen taiteilijoiden näkökulmat ja sen lisäksi hotellin ja alihankkijoiden odotukset ja toimintatavat.

Onnistumisen edellytys oli, että työryhmässä oli mukana painoalan kanssa yhteistyötä aiemmin tehnyt osaja, jolla oli myös hyvä kustannustietoisuus. Tärkeässä osassa oli myös taiteilijaryhmä, joka koostui erittäin motivoituneista ja vastuuntuntoisista opiskelijoista. Taiteellisen ohjaajan rooli suurkuvatulosteissa

oli myös merkittävä. Ohjaamisen osuuden tärkeys ja mahdollisuus hyödyntää erillisiä kehittämishankeresursseja oli onnistumisen mahdollistava tekijä. Jos yhteistyö olisi ollut osana normaalia opiskelutarkeaa, se olisi vaatinut huomattavasti enemmän aikaa.

Aidoissa työympäristöissä toimiminen antaa taiteilijalle arvokasta palautetta työstään. Hotellin edustajat ja asiakkaat ovat olleet tyytyväisiä toteutukseen. Yhteistyö on ollut esillä myös useissa julkaisuissa.

Sokos hotelli Vaakuna Porin kanssa tehty yhteistyö on potentiaalinen alku monipuoliselle yhteistyölle. Pelkästään ison toimijan kanssa toimiminen avaa uusia mahdollisuuksia jatkoyhteistyöhön. Kaupunkitila, taide ja elämyksellisyys luovat erittäin hyvän ideota synnyttävän alustan.

Utställningsverk på
Kummelholmen.
Foto: Jacob Hagman

MARIKA HOLM

Praktikmiljö i samarbete med Fria konstskolan

Under hösten 2021 påbörjade ingick Fria konstskolan i Helsingfors och bildkonstutbildningen vid Yrkeshögskolan Novia ett samarbete. Genast under hösten insåg båda parter att man kan stödja varandra med gemsama projekt.

Första samarbetsprojektet blev till när två studerande från Novias bildkonstutbildning åkte på en veckans arbetspraktik till Stockholm och utställningshallen på Kummelholmen, där Fria konstskolans Half Plants – Half Humans slututställning byggdes och visades i november. Under praktikveckan fick de studerande som går på årskurs två hjälpa till med att hänga den kuraterade utställningen samt att organisera vernissage.

Under veckan i Stockholm fick de svenskspråkiga studerande från Novia nya framtida kolleger och ett ökat kontaktnät till finskspråkiga unga konstnärer genom att arbeta sida vid sida. De lärde sig om upphängningsteknik och om alla varierande osynliga och tidskrävande uppgifter som

behöver göras innan och efter vernissage. Att åka till Stockholm var ett plus där de utanför sin praktik kunde besöka museer och pågående utställningar. Detta gjorde de delvis tillsammans med de utställande konstnärerna från Fria Konstskolan.

Praktikens syfte?

Att göra arbetspraktik inom ramen för bildkonstutbildningen kan variera stort. Det är många studiepoäng och relativt långa tidsperioder som studerande kan vara på praktik. Att välja flera olika praktiker är att föredra, konstscenen är stor med många olika riktningar och fördjupningsmöjligheter. Att prova på så mycket som möjligt ger perspektiv och valmöjligheter för att vidare fördjupa

sina studier. Vem är jag som konstnär, hur vill jag ingå i det framtida arbetsfältet? är frågor som alla studerande går och undrar över. Att prova, testa och hitta ledtrådar över vad som känns meningsfullt och lustfyllt, tar tid. Att bli vän med detta sökande är bra att lära sig och bli medveten om redan i ett tidigt skede under sina studier.

De två studerande från Novia har nu en första kontakt och kunskap om upphängningsteknik. Inte kunde de ana att det tar så länge att hänga och bygga en utställning. De har lärt sig om ett rumsligt seende för att bygga helheter, att skapa listor på verk och informationsblad på flera språk, samt att ta sig fram i en ny stad och ordna boende. De har vågat ge sig i väg från det trygga och bekanta med en nyfikenhet och vilja att samarbeta. Dessa är några av de många nya erfarenheter som de studerande fått både som yrkesutövare och privatpersoner.

Mätbar och omätbar kunskap

Som redan nämnts ovan finns det inom ramen för alla yrken en mängd tyst omätbar kunskap. Denna kunskap är något som kan överföras under en praktik genom att umgås, jobba tillsammans erfarna med oerfarna, kopiera, apa, se, lyssna, läsa mellan raderna vad de andra gör som sitt jobb.

Det här, det omätbara är något långt utanför klassrummens kunskapsdelning. Därför behöver vi praktik. Där studerande träffar och arbetar ihop med erfarna konstnärer och kulturarbetare.

Den stora vinsten under denna praktikperiod på Kummholmen i Stockholm är att de unga konstnärerna lärde känna varandra! Att umgås med andra konstnärer, skapa kontakter och se konst är en viktig del av det konstnärliga arbetet. Nu känner de varandra, praktikanterna från Novia och unga nyexaminerade konstnärerna från Fria konstskolan. Kanske samarbetar de i framtiden med helt egna projekt?

Utställningsverk på Kummelholmen.
Foto: Jacob Hagman.

OUTI PEIPPO

Assistentit kuvataiteen koulutuksessa

LAB-ammattikorkeakoulussa kuvataiteen koulutuksessa, osana harjoitteluaan opiskelijat ovat toimineet assistentteina erilaisissa tehtävissä. Assistentin tehtäviä on ollut mm. valintakokeissa erilaiset organisointi- ja avustavat tehtävät, eri pajoissa ja osastoilla järjestelytehtäviä, mallikappaleiden tekemistä, suurkokotulostamisessa avustamista ja opetukseen liittyviä avustavia tehtäviä mm. ohjaamisen apuna.

Assistentiksi opiskelijat päätyvät hakeutumalla itse oman kiinnostuksensa mukaan, opiskelijoita haetaan assistentiksi tiettyyn tehtävään tai opettajien ja pajamestareiden toimesta opiskelijoita voidaan värvätä tai kannustaa hakeutumaan assistentiksi, kun on havaittu sopivaa osaamista tiettyihin tehtäviin. Hakumenettelyä assistenttin tehtäviin on käytetty mm. valintakokeissa ja taidegrafikan perusteet-opintojakson opetuksenavustavissa tehtävissä, mutta samoihin tehtäviin on myös voinut hakeutua ilmoittautumismenettelyllä tai opettajan tai pajamestarin värväämänä.

Assistenttitoiminnan tavoitteet määrittyvät harjoittelun ammattikorkeakoulun

yleisten harjoittelutavoitteiden ja opiskelijoiden asettamien omien tavoitteiden mukaisesti. Opiskelijoiden omat tavoitteet vaihtelevat henkilöittäin ja luonnollisesti kulloistenkin assistenttitehtävien mukaisesti. Usein kuitenkin opiskelijoiden tavoitteina toistuvat mm. oma-aloitteisuuden ja yhteistyötaitojen kehittäminen, jo olemassa olevien taitojen hyödyntäminen ja kehittäminen sekä uusien taitojen oppiminen. Yleensä assistenttin tehtävät edellyttävätkin mm. omatoimisuutta, oma-aloitteisuutta, yhteistyötaitoja ja kykyä itsenäiseen työskentelyyn sekä tietysti hyvää perusosaamista niistä tehtävistä, joiden pariin on hakeutumassa.

Assistentin työtehtäviä.
Kuva: Terhi Skippari

Opiskelupaikka harjoitteluympäristönä voi olla tuttuudessaan helposti lähestyttävä ja voidaan kokea ns. matalan kynnyksen harjoittelupaikkana. Paineita taas voi luoda se, että onkin toisessa, erilaisessa roolissa kuin ennen: rooli suhteessa opiskelijatovereihin voi tuntua toiselta etenkin, jos toimitaan esimerkiksi opetuksen avustavissa tehtävissä. Toisaalta opiskelijoille toinen opiskelija on usein todella helposti lähestyttävä ja näin apua on helppo pyytää. Toisaalta taas oman vuosikurssin opiskelijoita avustaessa voi työ mennä helpommin yleiseksi jutusteluksi kuin varsinaiseksi vinkkien antamiseksi – kuten eräs opiskelija totesi.

Opiskelijat ovat kokeneet opiskelupaikkansa soveltuvan hyvin harjoittelupaikaksi. Koetaan, että kaikkea ei tarvitse vielä osatakaan, vaan tekemällä oppii ja apua on helposti saatavilla tutuilta ihmisiltä ja siten avunpyyntökynnys on matala.

Assistenttina toimiessa opiskelijan itsevarmuus omista taidoista kehittyy ja usein opiskelija huomaa osaavansa itseasiassa paremmin kuin kuvittelikaan. Usein opiskelija tulee myös kerranneeksi jo osaamia asioita ja osaaminen voi niiltä osin muuttua jo hallituksi rutiiniksi. Toisinaan opiskelija myös huomaa miten jotkut asioista olivatkin jo unohtuneet vaikkapa peruskurssien jälkeen, kun kursseilla on tehnytkin jonkin asian vain kerran tai pari. Samoin harjoittelun jälkeen opiskelija voi huomata, miten olisikin

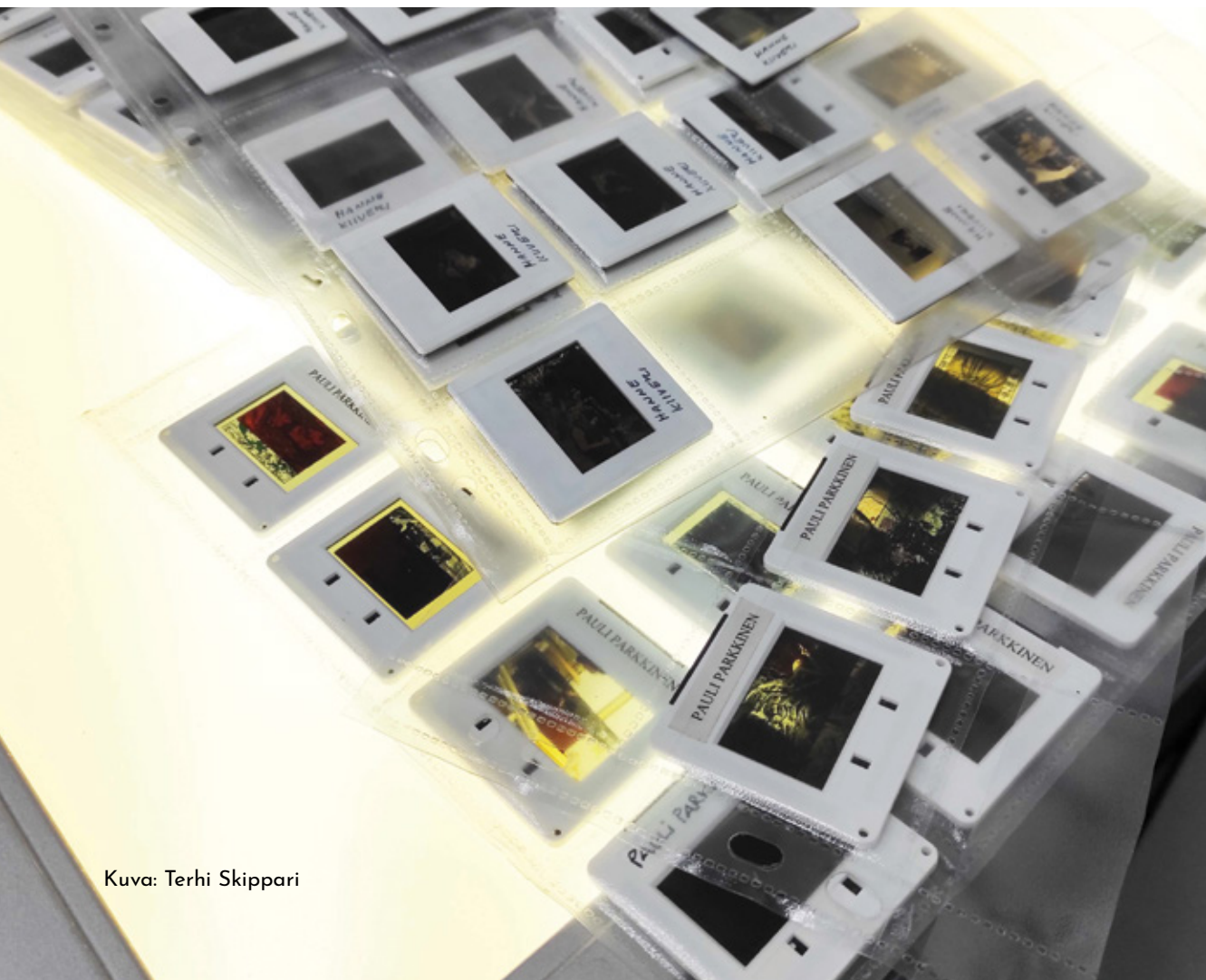
kannattanut tehdä jonkin laitteen asetuksista muistiinpanoja, jotta tauonkin jälkeen tuo laite olisi edelleen hallussa. Toisaalta taas opiskelija voi harjoittelussa hyödyntää ja syventää osaamistaan siten omaa ammatillista kasvuaan edistäen. Opiskelijat ovat myös maininneet kehittyneensä harjoittelun aikana ajankäytönhallinnassa, vaikka ovat huomanneetkin samalla siinä myös kehittämisen varaa. Ajankäytönhallinta liittyy usein siihen, että projektin tai tehtävien uskotaan vaativan vähemmän aikaa kuin se loppujen lopuksi vaatii. Lisäksi on harjaannuttu systemaattiseen työskentelyyn, joskus on löydetty oivalluksia omiin työskentelytapoihin liittyen sekä usein on myös huomattu asioiden laajuus ja moninaisuus opetukseen tai koulun toimintaan liittyen. Parina viime vuotena etänä toteutettuihin valintakokeisiin liittyvässä harjoittelussa osa opiskelijoista on edennyt vahvaan asiantuntijarooliin sekä etävalintakokeiden etäosuuden organisoinnissa ja niiden läpiviennessä. Tämä liittyy etäneuvottelutyövälineiden käyttöön ja niiden eri ominaisuuksien hyödyntämiseen valintakoetilanteissa.

Harjoittelu opiskeluympäristössä on koettu luontevaksi osaksi opiskelua sillä erotuksella, että harjoittelussa tulee pohtineeksi omaa osaamistaan ja oppimistaan enemmän kuin ns. normaalissa opiskelussa. Tähän oppimisen ja osaamisen pohdintaan kannustaa ja ohjaa harjoittelun aikana pidettävä harjoittelupäiväkirja sekä harjoittelun lopuksi tehtävä

harjoitteluraportti, jossa opiskelijaa mm. peilaa oppimaansa ja osaamisen kehittymistä asettamiinsa harjoittelutavoitteisiin. Toden- näköisesti harjoittelun aikana myös ehtii pohtimaan enemmän asioita, kun osaamista jo on, eikä energia kulu pelkästään uuden omaksumiseen.

Assistenttitoiminta kuvataiteen kou- lutuksessa voisi tehdä järjestelmällisemmäksi ja laajemmaksi siten, että mahdollisimman

moni opiskelija pystyisi toimimaan edes lyhyen ajan assistenttina myös koululla. Toiminnasta olisi hyötyä sekä opiskelijalle että opinahjolle. Opiskelija on assistenttina vähintään jonkin verran jo asiantuntijan roolissa. Osaamisen karttumisen, itsevarmuuden ja vastuunottokyvyn kasvun lisäksi syntyisi mahdollisesti laajempi käsitys omista opinnoista, ammattikorkeakoulun toiminnas- ta ja laajenisi perspektiivi omiinkin opintoihin.

Kuva: Terhi Skippari

ANITRA ARKKO-SAUKKONEN

Idean siemen johonkin suurempaan

LUOVAT ASKELEET KOHTI KOKEELLISTA DIGITAALISTA TEOSTA

Arvokas harjoitusympäristö kuvataiteen opiskelijalle on oman taiteen kehittäminen innovatiivisen ja kokeilevan työskentelyn äärellä. Opiskelija voi viedä taiteen tekemisen tekniikkaa, sisältöä, yhteistyön muotoja, jopa omaa taiteellista lähestymistapaa uudelle tasolle.

Ammattiharjoittajana toimiminen on kuvataiteilijan yksi työelämän ja ansainnan muoto. Tällöin kuvataiteilija vastaa työnsä sisällöstä, käsillä olevista taiteellisista projekteista sekä taiteensa esittämisestä ja myymisestä. Vaihtoehtoisesti taiteilija voi olla mukana rakentamassa yhteistyöprojekteja. Toki kuvataiteilija toimii luonnollisesti yhteistyössä muiden taiteen saralla työskentelevien kanssa kuten kuraattorit, taidemuseot- ja galleriat, taiteen tilaajat sekä asiakkaat, yhteistyökumppanit tai muut taiteilijat.

Kokeelliset digitaaliset kuvaratkaisut -opintojen yhteyteen on liitetty mahdollisuus kehittää omaa työskentelyä luovan ja autenttisen oppimisen puitteissa Lapin ammattikorkeakoulussa. Harjoitusympäristö on rakennettu tukemaan opiskelijan mahdollisuutta

syventää, jopa haastaa omaa osaamistaan taiteellisessa työskentelyssä ja rakentaa kokeellisen digitaalisen teoksen suunnitelma. Opiskelija hyödyntää kuvan digitaalisia ratkaisuja itseisarvona, välinearvona tai taiteellisen sisällön perspektiivinä. Samalla kuvataiteilijalla on mahdollisuus harjaannuttaa työelämän yleisiä metataitoja kuten itsensä johtamista, luovuutta, viestintää ja yhteisöllistä työskentelyä. Opiskelija käyttää luovan työskentelyn tapoja suunnitteluvaiheessa, siksi ideoinnin, ketterän kokeilemisen ja luovien menetelmien avulla suunnitelma valmistuu teosta tai taideproduktiota varten.

Harjoitusympäristössä opiskelijalle luotiin mahdollisuus tavoitella ammattiharjoittamiseen tarvittavaa osaamista. Uusien taideprojektien ja jopa uusien tekemisen

Paula Kinnunen: Three Tears,
teoksessa yhdistyy 3D ja valokuva

tapojen ulostuonti vaatii suunnittelua ja valmistamista. Tämän kaltaisessa työssä itseohjautuva ote korostuu, mikä samalla vahvistaa myös itsensäjohtamisen taitoja.

Creative Steps ART -mallin suunnittelutyötä ohjaavat askeleet loivat tehokkaan tavan viedä uuden kokeellisen ja digitaalisen teoksen suunnitteluprosessia eteenpäin kohti valmista teosta. Taustalla oli ajatus, että opiskelijalla voi olla idean siemen johonkin suurempaan, joka ohjaa osaltaan tulevaisuuden työmahdollisuuksia. Harjoitusympäristössä opiskelija sai kehittää osaamista uuden äärellä, jossa huomioidaan digitaalinen ja kokeellinen työskentely.

Useita kokeellisia digitaalisia projekti-ideoita suunniteltiin kohdistamalla katse tulevaisuuteen, unelmiin ja kehittämisen kohteisiin, jotta opiskelija voi viedä osaamistaan kohti työelämää.

Harjoitteluympäristössä olevista projekteista esimerkkejä:

- Interaktiivisen sarjakuvan luominen verkkoon työryhmän yhteistyönä, jossa tarinalle rakennetaan vaihtoehtoisia loppuja.
- Peliprojekti: fantasiateemainen pelimaailma pelitaiteen muodossa, jossa pelaaja etenee vapaasti tutkien ja vihjeitä etsien. Työryhmä luo porfoliovalmista konseptitaidetta ja 3D-malleja sekä efektejä peliä varten.
- Kryptovaluuttatekniikan (NFT) tutkiminen ja kuvan rakentaminen työryhmänä useamman ihmisen voimin yhteisöllisellä verkkoalustalla, joka perinteisesti ei ole kuvan tekemiseen tarkoitettu alusta. Tavoitteena on muodostaa yhtenäinen ja toimiva teos. Uuden ansaintatavan tutkiminen NFT:n osalta ja krypto-markkinoiden parempi ymmärrystä sekä hyödyntäminen.

Kuvion esittämät luovat askeleet toimivat suunnittelutyötä ohjaavana etenemisen mallina.

- 3D-mallinnus, digitaalinen maalaaminen ja kuvanmuokkaus. Taitojen kehittäminen, jonka myötä 3D-mallintaminen ja digitaalinen maalaaminen sidotaan yhteen ja valmistetaan teos.
- Videoteos AR-filtterillä, jossa rinnastetaan kuvaa taitelijasta kasvomaalauksilla ja AR-kasvofilttereillä.
- Valokuvien ja digitaalisen maalaamisen yhdistäminen: taiteellisten tekniikoiden laajentaminen ja kehittäminen, jotta opitaan näkemään ja hyödyntämään mahdollisuuksia kokeilevien työtapojen kautta.
- Tutkia 3D:n ja valokuvan (CGI photography) hyödyntämistä omassa taiteellisessa tekemisessä sekä 3D-ympäristön ymmärtämisen kautta. Hyödyntää osaamista taiteellisen vision toteuttamisessa.

Ketterät kokeilut ilmenivät tärkeiksi vaiheiksi suunnittelun yhteydessä, jonka aikana tietoa ja taitoa pystyttiin kerryttämään. Samalla kokeilut auttoivat ymmärtämään projektissa ilmenevät vaatimukset jo suunnitteluvaiheessa, sekä kiinnittämään huomiota niihin varsinaisessa projektissa. Opiskelija pystyi hahmottamaan näiden vaatimusten vaikutukset työmäärään, toteuttamismahdollisuuksiin, aikatauluun tai jopa taiteelliseen tyyliin.

Miten voidaan edetä ja ideoida oma taideproduktio sekä luoda itsenäiset mahdollisuudet taiteellisen projektin haltuunottamiseen? Lähtötilanteen ollessa epäselvä, ja erityisesti silloin kun projekti on kokeileva ja

digitaalinen, seuraavat tekijät kulminoituvat ja kehittämistyö vaatii:

- tavoitteen määrittelyä
- kehittämisen kohteita
- ideointia, luovien menetelmien hyödyntämistä sekä kehittämisen työkaluja käyttöön
- iterointia ja ketterää kokeilua osana työskentelyä
- taideproduktio liikkeellä pitämistä: työn rytmitystä ja itsensä johtamista, aikataulutuksen merkityksen korostumista
- taiteellista vapautta ja vastuuta
- oman työskentelyn reflektointia ja arviointia
- viestinnällisiä taitoja sekä sisällön esittämiseen liittyvää osaamista
- ulkopuolista ohjausta ja tukea

Suunniteluvaihe tarjosi opiskelijoille näkökulman miten oma taiteellinen teos voidaan luoda tyhjästä ja hyödyntää luovia menetelmiä teoksen kehittämistyön tukena. Samalla se antoi rohkeutta polkaista käyntiin aivan uusi jopa hyvinkin kokeellisia sisältöjä omaava teos, jota kautta taiteilija voi hakea suuntaa myös työelämän aikana uusiin projekteihin.

Harjoitusympäristön päätavoite oli tukea ammatinharjoittajana toimimisen harjoittelua, jossa opiskelijan itse luo mahdollisuudet rakentaa ideasta teos tai taideproduktio. Samalla opiskelija tutustuu suunnitteluprosessin eri vaiheisiin, ja ymmärtää miten voidaan hyödyntää luovia menetelmiä ja työkaluja luovan prosessin edistämiseen.

LOTTA PYYKKÖNEN

Kuvataiteilijan työn opinnollistaminen

Työn opinnollistaminen on termi käytännölle, jossa opetuksen ulkopuolella hankittu osaaminen tunnustetaan osaksi opintoja. Lähtökohtana on, että työelämän kannalta tärkeää osaamista opitaan myös muualla kuin opintojaksoilla. Kuvataidetta opiskelevat tekevät varsin paljon opintojen ulkopuolista taiteellista työtä. Opinnollistaminen mahdollistaa opiskelijoiden omaehtoisen taiteellisen työn liittämisen osaksi tutkintoa. Yli vaaran vuosien -hankkeen tavoitteena oli luoda alustava malli ja välineet kuvataiteilijan työn opinnollistamiseen.

Kuvataiteilijan työn määrittely ei ole yksinkertaista. Työnkuva on moninainen ja yksilöllinen. Myös taiteilijan työsuhteet ovat erityyppisiä. Kuvataiteen opinnollistamisen mallissa pyrittiin huomioimaan nämä moninaiset työn piirteet. Haasteena mallin kehittämisessä oli myös työnantajan puute. Perinteinen opinnollistaminen toteutetaan kolmen osapuolen kesken. Mukana on työnantaja, opiskelija ja koulutusorganisaatio. Työnantaja toimii opinnollistamisessa opiskelijan ohjaajana. Kuvataiteilijan työssä ei välttämättä ole työnantajaa.

Kuvataiteen opinnollistamisen lähtökohdaksi otettiin työn projektimainen luonne,

opiskelijan oma motivaatio sekä työhön liittyvä ydinosaaminen. Ne määriteltiin luovuuksiksi, menetelmä- ja materiaaliosaamiseksi, visuaaliseksi osaamiseksi, itseohjautuvuudeksi, viestintä- ja julkaisutaidoiksi, tulonmuodostukseen liittyväksi osaamiseksi sekä työhön kytkeytyvän verkoston tunnistamiskyvyksi. Taiteilijan työhön liittyvä verkosto on asia, jota huomioidaan vielä vähän kuvataiteen koulutuksessa, vaikka se on keskeinen osapuoli taiteilijan työssä sekä oleellinen työllistymisen kannalta.

Työhön liittyvien yhteistyökumppaneiden ja yleisön tunnistaminen korvaavat opinnollistamisen mallissa työnantajan.

Mallin lähtökohta on, että taidetta tehdään julkaistavaksi ja katsottavaksi. Yleisön tunnistaminen ja kohtaaminen nähtiin hankkeessa taiteilijan uuteen työhön kuuluvaksi piirteeksi, joka tulisi huomioida kuvataiteen koulutuksessa. Yleisö on työssä piiloisesti läsnä, vaikka sitä ei tunnustettaisi työn osapuoleksi. Tärkeitä ovat myös erilaiset yhteis-työkumppanit ja alustat sekä tiedonhankintaan liittyvät osapuolet.

Kuvataiteen opinnollistamiseen luotiin kolme erilaista lähestymistapaa: Opiskelija voi opinnollistaa työnantajalle tai toimeksiantajalle tehtyä työtä. Hän voi myös opinnollistaa opintojaksoja, jos hänellä on kursseille tarvittavat välineet ja materiaalit käytössä. Lisäksi opiskelija voi tehdä omaa syventävää työtä perehtymällä johonkin häntä kiinnostavaan asiaan. Tämä viimeinen opinnollistamisen tapa on luultavasti tärkein kuvataiteen koulutuksen näkökulmasta, sillä se mahdollistaa opiskelijalle sellaisiin taiteen tekemisen tapoihin perehtymisen, jotka eivät kuulu opetussuunnitelmaan. Kuvataiteen opetussuunnitelmien rajallisuus on koettu yhtenä keskeisenä haasteena alan koulutuksen kehittämisessä taiteilijan uuden työnkuvan suuntaan (Herranen ym., 2013, s. 167-170).

Opinnollistamisen välineet

Kuvataiteilijan työn opinnollistamiseen kehitettiin myös välineet sekä sanallistettiin opinnollistamisen prosessi opiskelijan näkökulmasta.

Ne ovat jokaisen ammattikorkeakoulun muokattavissa omaan organisaatioon sopiviksi. Sanallistettu kuvaus ottaa huomioon ammattikorkeakoulujen yleiset opinnollistamisen ohjeet sekä kuvataidealaan spesifisti kuuluvat työn piirteet. Välineet luovat opettajille ja opiskelijoille raamit työn tunnustamiseen ja arvioimiseen.

Työkalut luotiin ammattikuvan mukaan. Suunnittelua varten tehtiin lomake, sillä taiteilija tekee työssään erityyppisiä hakemuksia ja työsuunnitelmia, jotka täytetään usein lomakepohjalle. Osaamisen näyttö tapahtuu puolestaan työprosessia aukaisevalla portfolioilla, joka on alan tapa esitellä osaamista ja työn tuloksia.

Suunnittelulomake ohjaa opiskelijaa määrittelemään opinnollistamiselle omia tavoitteita opintojaksojen osaamistavoitteiden lisäksi. Hänen tulee myös alustavasti jäsenellä työhön liittyvää verkostoa sekä aikatauluttaa työskentelyään. Myös työn toteuttamiseen liittyviä taloudellisia seikkoja kysytään. Kysymykset ohjaavat valmistuvia taiteilijoita ymmärtämään työsuhteisiin ja -sopimuksiin liittyviä variaatioita sekä muita työnkuvaan kuuluvia osa-alueita. Portfoliossa opiskelija taas reflektoi oppimistaan sekä kehittää esittelytaitoja, jotka ovat oleellisia kuvataiteilijan työssä.

Suunnittelulomake voi tuntua byrokraattiselta lähestymistavalta taiteilijan työhön. Lomakkeessa kysytään kuitenkin seikkoja,

joista koulutusorganisaation on hyvä olla tietoinen. Opiskelijan on myös hyvä tiedostaa, onko hänen työstä syntyvä teos tai tuote myytävissä. Tämä ei ole kuvataidetta opiskelevalle itsestään selvä asia.

Opinnollistamisen välineet käytössä

Kun opinnollistamisen mallia esiteltiin LAB-ammattikorkeakoulun opiskelijoille, se herätti mielenkiintoa kolmatta tai neljättä vuotta opiskelevissa, sillä heillä on jo omia taideprojekteja. Osa piti opinnollistamista myös haastava tapana tehdä opintoja, koska se suoritetaan itsenäisesti. Opinnollistamisen itsenäisyys nostaa kynnyistä prosessin aloittamiseen. On helpompi osallistua valmiiksi suunniteltuun opetukseen, kuin suunnitella ja toteuttaa työ itse. Opiskelijat, joilla oli jo tarve opiskella kuvataidetta omien kiinnostuksiensa perusteella, eivät kokeneet itsenäisyyttä siinänsä haasteena. Heidän kysymyksensä liittyivät työssä mukana olevan verkoston tunnistamiseen.

Eräänlaiseksi haasteeksi nousi myös se, että kuvataiteen opiskelijat haluavat osallistua opintojaksoille, vaikka osaamista jo olisi tai kurssin voisi suorittaa opinnollistamalla. Valmistuva opiskelija totesi:

”Koen myös tärkeäksi tuoda esiin ajatuksen, että taiteessa ei koskaan olla valmiita ja aina voi kehittyä lisää, joten ekstraopeista harvoin on häitää.”

Opiskelija koki erityisesti taideaineisiin ja menetelmäopintoihin osallistumista tärkeänä. Hänen mielestä kursseilta voi saada sellaista lisäosaamista ja tietoa taiteesta, jota ei työssä välttämättä saa.

Opetussuunnitelmaa tarkastelemassa

Opinnollistamisen lähtökohtana on opetussuunnitelma. Opiskelija kohdentaa työn suunnitelmassa oleville opintojaksoille ja niiden osaamistavoitteisiin. Opinnollistamisen edellytyksenä on, että jokaisen kurssin osaamistavoitteet ovat selkeästi määriteltyjä, jotta opiskelija osaa työssään ottaa koko opintojakson sisällön huomioon. Osaamistavoitteissa tulisi olla mukana kaikki opintojaksojen sisältämät aihepiirit, kuten käytännön tekemiseen liittyvät tehtävät, kurssiin kuuluvat esitykset ja luennot sekä teoriaan liittyvät asiat. Opinnollistamisen mahdollisuutta tarjottaessa, tulisi opiskelijoille tuoda esille myös ne opintojaksot, joille voi kohdentaa omaa syventävää työtä. Tällaisiksi jaksoiksi sopivat sellaiset, joiden osaamistavoitteet antavat väljyyttä opiskelijan omien tavoitteiden toteuttamiseen.

Katsoimme LABin kuvataiteen koulutuksen opetussuunnitelmaa läpi yhdessä peilialalla työskentelevän opiskelijan kanssa ja pohdimme mitkä opintojaksot hän olisi voinut työllään opinnollistaa. Opetussuunnitelmista olevista opintojaksoista seitsemän olisi ollut

opinnollistettavissa pelialan työllä. Kurssit, joissa käytettiin digitaalisia välineitä, olisivat olleet kokonaan tai osittain opinnollistettavia. Kokonaan opinnollistettaviksi opiskelija arvioi esimerkiksi tieto- ja viestintätekniikkaan liittyvät opinnot, digipiirustusta ja -maalausta koskevan kurssin, animaatiotyöpajan sekä maalauksen perspektiivejä koskevan opintojakson.

Taiteellisen työskentelyn opintojaksot sosisivat LABin opetussuunnitelmassa opiskelijoiden omien taideprojektien opinnollistamiseen. Jaksoilla opiskelija tekee omaehtoista taiteellista työtä ja osallistuu ohjaukseen kerran viikossa. Pelialalla työskentelevä opiskelija mainitsi, että hänen työssään *”projektien tekeminen tapahtuu porukassa tai ketjussa, jolloin yksittäisen tekijän kädenjälki jää usein pöloön”*. Toteamus kertoo, että kuvataide koetaan edelleen yksilölliseksi tekemiseksi. Opiskelija koki oman kädenjäljen puuttumisen esteeksi kyseisten opintojaksojen opinnollistamiselle pelialan työllä.

Lomaketta täyttämässä

Opinnollistamisen prosessi alkaa suunnittelumakkeen täyttämällä, jonka pohjalta opiskelija käy keskustelun tutoropettajan kanssa. Alkukeskustelu on tärkeä, jotta opiskelija tuntee opinnollistamisen prosessiin kuuluvat vaiheet. Opinnollistamisen pilotoinnissa on huomattu, että opiskelijalla on jo

prosessiin hakeutuessaan osaamista ja esitietoa opinnollistettavasta työstä sekä kontakteja työhön liittyvään verkostoon, mutta hän ei välttämättä tiedosta asiaa. Opiskelijat esimerkiksi käyttävät sosiaalista mediaa ja jakavat siellä taiteelliseen työhön liittyviä vaiheita ja tuloksia, mutta eivät ymmärrä toimivansa siellä yleisön kanssa. Lisäksi opiskelija on jo mahdollisesti ottanut yhteyttä materiaaleja myyvään kauppaan tai käynyt kysymässä neuvoa asiantuntijalta. Tutoropettajan tehtävä jo on alkukeskustelussa saada opiskelija huomaamaan tämä työhön liittyvä esitieto ja verkosto.

Työsuhteeseen ja -sopimukseen liittyvät kysymykset ovat pilotoinneissa olleet haasteellisia, vaikka niitä opetetaan ammattiin liittyvissä opinnoissa. Kuvataiteilijan työhön liittyviä sopimuksia ja sopimisen tärkeyttä on tuotu esille myös yhtenä tärkeänä alaan liittyvänä osaamisalueena hankkeen yhteisissä webinaareissa. Opinnollistettavien opintojaksojen ja omien osaamistavoitteiden määrittäminen on taas ollut opiskelijoille verrattain helppoa. Tyypillisesti taiteilijan työ sisältää myös eri opintojaksoihin liittyviä osaamisalueita. Prosessiin lähteneet opiskelijat osasivat yhdistää eri opintojaksot ja niiden osaamistavoitteet opinnollistettavaan työhön mutta tarvitsivat siihen täsmentäviä kysymyksiä.

Portfolioon opiskelijaa kokoaa aineiston, jonka perusteella kurssien vastuuopettajat arvioivat työn toteuttamisen ja osaamistavoitteiden saavuttamisen. LABin kuvataiteen koulutuksessa ei vielä ole palautettu yhtään opinnollistamisen portfolioa. Tämä ei kerro portfolio-osaamisesta, sillä koulutuksessa on sen tekoa koskeva kurssi ja portfolioita tehdään myös muilla opintojaksoilla. Työn suunnitelmallisuus, sen itsenäinen aikataulutaminen ja loppuun vieminen on vielä haaste opiskelijoille.

Miten opinnollistamista voisi kehittää

Opinnollistamisen näkökulma vastaa hyvin kuvataiteilijan työnkuvaa. Taiteilijan työssä, kuten opinnollistamisessakin, taiteilijan oma motivaatio, itseohjaavuus sekä tiedonhankintataidot ovat keskeisiä. Kuvataiteen koulutuksen tavoitteena voisikin olla, että jokainen opiskelija opinnollistaisi 5-15 opintopistettä neljän opintovuoden sisällä.

Opinnollistamiseen voisi ottaa mukaan myös vertaistuen ja -mentoroinnin, joita on kokeiltu muilla aloilla (ks. esim. Mäki ym., 2017). Opinnollistamisen voisi kannustaa

suorittamaan myös parityönä. Portfoliossa opiskelija voi osoittaa oman yksilöllisen panoksensa työn tekemisessä, jos työ tehdään yhteisvoimin. Yhteistoiminnallisuuden edistäminen olisi kuvataiteen koulutuksessa tärkeää, sillä taidetta tehdään nykyisin myös osana yhteisöjä. Taiteilija voi myös olla osa työn tekemisen kokonaisuutta, kuten pelialalla työskentelevä opiskelija toi esille. Yhdessä tekeminen madaltaisi myös kynnystä osallistua taideprojekteihin opintojen jälkeen. Mentorointia voisivat tehdä jo opinnollistamisen suorittaneet opiskelijat. Mentorointi madaltaa taas kynnystä opinnollistamisen aloittamiseen, koska mentori toimii esimerkkinä jo suoritetusta prosessista. LABin kuvataiteen opinnoissa kokeiltiin opinnäytetyön tekemiseen liittyvää mentorointia, jossa opinnäytteen tehneet opiskelijat kertoivat sitä aloittaville omasta tekoprosessistaan. Kokemus oli rohkeaseva. Mentoroinnin myötä opinnäytettä aloittavien opiskelijoiden asenne muuttui. Mentorointiin osallistuneet näkivät opinnäytteen teon omana projektinaan eikä pelkästään tutkintoon kuuluvana pakollisena osana.

OSAAMISJUONTEET KUVATAITEEN OPINNOLLISTAMISESSA

LUOVUUS	kyky ideoida teoksia, projekteja ja esityksiä	kyky opintojakson osaamisalueiden osoittamiseen portfolioissa	visuaalinen ja sanallinen ilmaisukyky	kyky arvioida omaa oppimistaan	ratkaisujen etsiminen ja kokeileminen
MENETELMÄT JA MATERIAALIT	kyky tutkia ja kokeilla työssä tarvittavia menetelmiä ja materiaaleja		työhön liittyvän ammattisanaston tunnistaminen	kyky arvioida työssä käytettyjä menetelmiä ja materiaaleja sekä niiden toimivuutta	
VISUAALISUUS	kyky rakentaa visuaalisia kokonaisuuksia		visuaalinen hahmotustaito, sommittelu ja värien käyttö	kyky luoda omaa osaamistaan palvelevaa visuaalista aineistoa	
ITSE-OHJAUTUVUUS	kyky itsenäiseen työhön	kyky paneutua työhön suunnitelmallisesti ja aikataulun mukaisesti	kyky hankkia tietoa itsenäisesti	taito motivoitua työstä ja siihen liittyvistä osa-alueista	tavoitteiden määrittely-osaaminen ja niiden osoittaminen
YHTEISTYÖ-KUMPPANIT JA YLEISÖ	kyky kertoa yleisöstä, yhteistyökumppaneista ja julkaisu-paikoista	kyky tunnistaa yleisön rooli ja merkitys kuvataiteilijan työssä	valmius tunnistaa ammattiin liittyviä verkostoja	valmius havainnoida projekti-kohtaisesti yleisöä	
VIESTINTÄ JA JULKAISU	tunnistaa kuvataide-alaan liittyvää työtä ja kyky käydä ammatillista keskustelua	osaa julkaista taidetta	osaa huomioida viestinnässä yleisöä ja yhteistyökumppaneita	osaa viestiä työstään ja siihen liittyvistä vaiheista rakentavasti eri osapuolien kesken	
TULON-MUODOSTUS	tunnistaa työhön ja henkilökohtaiseen talouteen liittyviä näkökulmia	osaa laatia sopimuksia	osaa arvioida omaan työskentelyyn liittyviä kustannuksia	tiedostaa taiteen ja osaamisensa myytävänä asioina, sekä osaa hinnoitella työtänsä	osaa arvioida työn tuloksia ja arvoa

LÄHTEET

Herranen Kaisa, Houni, Pia & Karttunen Sari. (2013) ”Pitäisi laajentaa työalaansa”.
Kuvataiteilijan ammattirooli ja osaamistarpeet tulevaisuuden työelämässä. Cuporen julkaisuja
21/2013. Kulttuuripoliittisen tutkimuksen edistämissäitiö.

Mäki, Kimmo, Moisio Anu & Aura Pirjo (toim.).(2017) Kolme kulmaa opinnollistamiseen.
Opas opinnollistamisen ratkaisuksista, työkaluista ja vinkeistä. Verkkovirta-hanke. Haaga-Helia
ammattikorkeakoulu.

TOMI KUUSIMÄKI
TOMAS REGAN

Oppiminen osana työtä

Satakunnan ammattikorkeakoulun kuvataiteen koulutusohjelmassa testattiin työn opinnollistamisen käytänteitä kuuden opiskelijan kanssa. Kaikki opiskelijat olivat itse aktiivisia tunnistamaan yhteistyömahdollisuuksia ja niiden soveltuvuutta osaksi henkilökohtaista opetussuunnitelmaa. Motivaationa opinnollistamiseen oli opiskelijan tarve syventyä jonkin projektin toteuttamiseen. Opinnollistamista sovellettiin yhteisiin ammattiopintoihin sekä kuvanveiston, maalauksen, esitystaiteen ja taidegrafiikan ammattiopintoihin.

Testiympäristöt liittyivät kaupunkitilan ja paikalliskulttuurin kehittämiseen, tutkivaan taiteelliseen työhön, galleria- ja näyttelytoimintaan ja julkisen taideteoksen prosessiin. Yksi testiympäristö liittyi kansainväliseen vaihto-opiskeluun.

Syventyminen vaatii aikaa

Opiskelijan tarve tekniseen ja sisällölliseen syventymiseen oli usein opinnollistamisen motivaationa. Taiteelliseen työhön kuuluu tutkiva syventyminen. SAMK:n kuvataiteen koulutusohjelmassa tunnistettiin tarve kurssikalenterin opiskelijakohtaiseen mukauttamiseen, eli haluttiin löytää keinoja tarjota lisää

aikaa syventymiseen tarpeen mukaan ja keinoja syventymistä vaativien projektien su-lauttamiseen osaksi opintoja. Kuvataiteen opetussuunnitelma mahdollistaa jo paljon opiskelijakohtaista mukauttamista; kurssien sisältöjä voidaan sovittaa opiskelijan tarpeen mukaan, mutta kurssikalenterin ja lukujär-jestyksen suhteen joustavuutta on vaikeampi järjestää. Syventyminen ei saisi silti jäädä opiskelijan oman toiminnan varaan, sillä se vaatii paitsi aikaa, myös ohjausta ja arviointia ja siitä kuuluu syntyä opintopisteitä.

Taiteen tekniikkoiden opiskelu on luon-teeltaan hidasta. Kuvataiteen opiskelu ete-nee alkaen tekniikkakeskeisesti ja edistyen

sisältökriittiseen työskentelyyn. Perustekniikoiden omaksuminen vaatii aikaa, keskittymistä ja paljon toteuttamista käytännössä, kuten taitojen opiskelu tavallisesti vaatii. On toistuva ongelma, että tällaiseen kurssiin varattu aika ei riitä sisällölliseen syventymiseen.

Yleisin kriittinen palaute on, että kurssi oli liian lyhyt. Nämä muodostavat noin kolmanneksen saadusta palautteesta. Voimakkaimmin näin kokevat opiskelijat, jotka kiinnostuivat eniten kyseisestä tekniikasta. Syventymistä voi nykyisellään toteuttaa esimerkiksi osana projekti- tai produktio-mallista ammatillista harjoittelua. OPSissa on myös syventäviä studio- ja työpajamallisia kursseja juuri tähän tarkoitukseen. Nekin ovat kuitenkin sidottuja lukujärjestykseen.

Ratkaisuna kiireen ja riittämättömyyden ongelmaan kokeiltiin näiden syventävien työpajamallisten opintokokonaisuuksien tarjoamista vapaassa aikataulussa opinnollistaen. Käytyään tekniikkakurssin, opiskelija voi syventyä toteuttamalla oman itsenäisen taiteellisen tuotannon, tilaustyön tai projektin. Kuvataiteen OPSissa on kursseja, joiden oppimistavoitteet sopivat tällaiseen toteutukseen hyvin, esimerkiksi Grafiikan työpaja, Kokeellinen grafiikka, ja Grafiikan eri tekniikat.

Taitojen oppiminen ohj opetussuunnitelman

Lisätyn todellisuuden tekniikat ovat motivoineet muutamia opiskelijoita ottamaan haltuun

osaamista, mitä ei tällä hetkellä ole tarjolla SAMK:n kuvataiteen koulutusohjelmassa. Lisätyn todellisuuden ja virtuaalitodellisuuden tekniikoiden integroituminen osaksi kuvataiteen tekniikoita on haastanut myös oppimisen. Työn opinnollistaminen on ollut hyvä keino tuoda oppimiseen sisältöjä, mitä ei ole olemassa olevilla opintojaksoilla ole tarjolla.

Opiskelija osallistui laajempaan Huitisten paikallishistoriaa käsittelevän kokonaisuuden suunnitteluun ja toteutukseen. Lopputuloksena oli kaupunkikeskustaan levittäytyvä 10 teoksen kokonaisuus. Kuvataiteen opiskelijan tehtävänä oli toteuttaa kaupunkitilaan tulevien taulujen lisätyn todellisuuden sisällöt. Hän toimi osana moniammatillista työryhmää, missä oli mukana muun muassa tuottaja, käsikirjoittaja ja videotuotantotiimi.

Työn opinnollistamisen suunnittelu lähti liikkeelle tunnistamalla mahdollinen opintojakso, mihin työn sisällöt parhaiten sopivat. Sopivin opintojakso oli Ympäristö- ja yhteisötaide, mikä oli viiden opintopisteen laajuinen ammattiopinto. Opintojaksoselosteessa sisältö oli kuvattu seuraavasti:

“Opiskelija tunnistaa paikan, ympäristön ja yhteisön mahdollisuudet taiteen tekemisessä. Opiskelija osaa suunnitella ja toteuttaa ympäristö- tai yhteisösidonnaisen teoksen.”

“Tilaisen subde rakennettuun tai luonnonympäristöön: ympäristö- ja yhteisötaiteen eri muodot, teoksen toteuttaminen: dokumentointi ja analysointi.”

Opinnollistamisen prosessi eteni seuraavaksi

keskusteluun ohjaavan opettajan kanssa, joka hyväksyi alustavan suunnitelman ja työn sisällön soveltumisen opintojakson tavoitteisiin. Opintojakson normaalin opetuksen aikataulujen mukaan suorittaminen oli aikataulutettu siten, että sille oli varattu huhtitoukokuun vaihteessa 3,5 viikkoa. Työn opinnollistamisella suoritettaessa toteutusaika oli huomattavasti pitempi, noin kolme kuukautta, koska työhön sisältyi enemmän suunnittelua ja verkostotyötä.

Työn opinnollistamisen erilainen aikataulutus verrattuna tiukasti aikataulutettuun opintojaksototeutukseen vaatii uudelleen ajattelua ohjaukselta ja arvioinnilta.

Arvioinnin näkökulmasta työn opinnollistamisella edistettiin aivan uusien taitojen oppimista. Opiskelija koki toimintaympäristön myös motivoivana, koska työ tehtiin aitoon tarpeeseen. Osana laajempaa moniammatillista verkostoa toimiessa kuvataiteen opiskelija luontaisesti myös ottaa haltuun neuvottelu- ja viestintätaitoja sekä ryhmätyötaitoja. Verkoston antama palaute on myös oppimisen kannalta merkittävä asia.

Erikoistekniikkaan syventymisen kehittyi opinnollistamiseksi

Etäopiskelu muuttui opinnollistamiseksi, kun opiskelijan omatoiminen syventyminen johti tilaustyöhön ja opiskelija pääsi soveltamaan oppimiaan taitoja käytännössä. Etäopiskelu on usein projektiluontoista ja sopii toteu-

tettavaksi opinnollistaen varsinkin, kun löytyy yhteistyöverkosto. Kurssin etätoteutus vaatii aina opiskelijan itseohjautumista, josta seuraa tietty projektinomaisuus. Opinnollistaminen toi tähän etätoteutukseen parempaa ja syvällisempää oppimista.

Opiskelija oli esittänyt toiveen koko syksyn toteuttamisesta etäopiskeluna. Ohjauskeskustelussa oli tunnistettu kiinnostus syventyä 3D-muotoiluun ja sen yhdistämiseen havainnoivaan ja valokuvalliseen työskentelyyn. Opiskelijan kanssa räätälöitiin ratkaisu, joka oli aluksi joustavaa ja soveltavaa etäopiskelua, mutta kehittyi sitten syksyn aikana opinnollistamiseksi, kun opiskelijan tutkivan opiskelun kohteeksi fokusoitui tilaustyö.

Opiskelija perehtyi Valokuvauksen erikoistekniikat-kurssilla omatoimisesti 3D-muotoiluun ja sen valokuvallisiin ja graafisiin sovelluksiin. Näillä kursseilla tutkitaan nykyaikaisessa relevantteja tapoja käyttäen ja toteuttaa valokuvaa kaikin mahdollisin tavoin. Valtaosa opiskelijoista syventyy näillä kursseilla pimiötyöskentelyyn ja graafisiin valotustekniikoihin, mutta kurssin osaamistavoitteen puitteissa on mahdollista keskittyä kokonaan myös uusiin graafisiin medioihin. Toisen valokuvauskurssin tilalle jalostui opinnollistettava toteutus, kun opiskelijan työle löytyi käytännöllinen sovelluskohde – SAMK:n teknologiatapahtuman yhteyteen tarvittiin videoteoksia.

Opinnollistettavaksi valittiin kurssi Kokeellinen grafiikka. Kurssin tavoitteena on:

”Opiskelija osaa valmistaa graafisen teoksen kokeellisella menetelmällä, valmistaa erilaisia graafisia teoksia ja vedostaa niitä kokeellisesti sekä luovasti soveltaa erilaisia ja erikokoisia, eri materiaaleilla valmistettuja graafisia teoksia ja yhdistää niitä.”

Kokeellinen grafiikka on kurssi, jossa syvennetään jo hankittua teknistä ja taiteellista osaamista ja käydään sisältökriittistä keskustelua. Tavoite toteutui opinnollistamalla.

Opiskelija toteutti tilaajalle kolme graafista videoteosta 3D-muotoilua käyttäen. Videot projisoitiin tapahtuman yhteydessä seinäpinnoille. Videoteokset suunniteltiin siten, että ne rytmittivät tapahtuman kulkua. Opiskelija osallistui myös tapahtuman valosuunnitteluun ja projisointien asentamiseen ja ohjaamiseen. Opinnollistaminen kehitti uusien teknisten taitojen lisäksi taideteoksen suunnitteluun liittyvää osaamista.

Tutkiva taide ja lupa syventyä

Opiskelija halusi jatkaa grafiikan valokuvaustekniikoihin syventymistä. Hän oli opiskellut valokuvauksen soveltavat kurssit lähiopetuksessa ja kaipasi lisää aikaa perehtyäksseen niihin huolellisemmin.

Ohjauskeskustelussa opiskelijan kanssa tunnistettiin kiinnostus valokuvauksen sisällöllisen merkityksen tutkimiseen. Opiskelija pitää kirjoittamisesta ja oli halukas tutkimaan

aihetta kirjoittaen. Suunnittelimme yhdessä opiskelijan ja esitystaiteen opettajan kanssa opinnollistavan kokonaisuuden, jossa opiskelija toteuttaa itsenäisen taiteellisen tutkivan projektin, tavoitteena pieni julkaisu. Sovimme, että projektissa opinnollistetaan kaksi kurssia; kirjoituskurssi esitystaiteen kurssitarjonnasta ja työpaja grafiikasta.

Esitystaiteen ammatillisiin opintoihin kuuluva Teksti, puhe ja ääni katsottiin esitystaiteen opettajan kanssa sopivaksi tähän opinnollistavaan toteutukseen. Tavoite on, että: *”Kursilla opiskelija oppii luovan tekstin, puheen ja äänentuotannon perusteita eri lajeissa ja oppii soveltamaan niitä eri esityskonteksteissa. Kurssi toteutetaan vuorovuosin joko kirjoitetun tekstin painotuksella tai puhutun tekstin ja äänen (vokaalinen) painotuksella.”*

Grafiikan täydentävistä ammattiopinnoista valittiin Grafiikan työpaja, jonka tavoitteet on määritelty näin: *”Opiskelija osaa soveltaa kaikkia hallitsemaan grafiikan tekniikoita värillisinä ja isokokoisina teoksina sekä käyttää ja yhdistellä eri tekniikoita. Käsiteltävät asiat: Erikokoisia ja -värisiä kokeellisia sovelluksia: materiaalien yhdistämistä grafiikan erilaisilla menetelmillä.”*

Opiskelija teki kahden kuukauden ajan itsenäisesti grafiikan menetelmin teoksia ja kirjoitti työstä prosessikuvausta sekä työpäiväkirjaa. Opiskelija sai lisäksi kirjoituskurssin opettajalta luovaa kirjoittamista kehittäviä harjoituksia.

Parasta oli opiskelijan mukaan aikataulun vapaus, keskittyminen ja syventyminen. Haastavinta oli oman työskentelyn järjestäminen ja tahdittaminen, itsenäinen toiminta ongelmatilanteissa ja oman jaksamisen hallitseminen. Opiskelija koki oppineensa paljon omista työtavoistaan ja omaan luovaan työskentelyyn tarvittavista elementeistä, kuten luovaan työhön kuluvasta ajasta sekä työrauhan ja työtilan tärkeydestä. Opiskelijan oman taiteellisen työskentelyn motivaatio selkeni. Hän koki muun muassa ehtineensä miettiä teknisten ratkaisujen perusteluja. Opiskelija kuvaa ilahduttavasti ongelmanratkaisuprosesseja työpäiväkirjassa. Ongelmia ratkottiin vertaistastolla, kun apuna toimi grafiikassa osastoassistentin harjoittelua tekevä opiske-

lija. Opettajalta haettiin tukea vasta, kun ajaututtiin umpikujaan. Opiskelija kokee, että näin oppi paremmin.

Opiskelijan kanssa testattiin myös oppinollistamisen suunnitelmalomaketta. Lomake osoittautui hyväksi työkaluksi oppinollistamisen suunnittelussa. Lomake ohjasi ja tuki suunnitteluprosessia.

Galleria- ja näyttelytoiminta toimii itsenäistymisen välineenä

Gallerioiden kanssa tehtävä yhteistyö ja näyttelyn suunnittelu sekä toteutus on taiteen opetuksen ydintä. Yksityisnäyttelyn toteuttaminen opiskeluaikana edistää opiskelijan itsenäistymistä, auttaa löytämään omaa ilmaisua ja kehittää taitoja hallita laajoja kokonaisuuksia. Opiskelija oli motivoitunut toteuttamaan yksityisnäyttelyn ja hän oli hakenut näyttelytilaa

”Tässä syväpainoluokassa itsekseni istuessani ja päivää suunnitellessani katselen ikkunnasta lintuja. Pienet talitiaiset pyrähtelevät katon rajan ja ikkunanpielien väliä, kuka risua kantaen kuka vesikourussa kylpien. Pohdin laittavani niille ruokaa; pötkinöitä tai talipallon, tuohon sillalle. Olisipa hauska seurata niiden ruokailua pitkin talvea. Yhtäkkiä havahdun. Miten minä nyt tämmöistä mietin! Linnuille ruokaa koululle! Sitten huomaan, että olen todella rento ja tyytyväinen. Tunnen oloni kotoisaksi, olen omassa paikassani. Miten ihana tunne! Sillä on toki merkitystä, että olen opiskellut tässä koulussa jo kolmatta vuotta, mutta väitän mukavan oloni johtuvan pääasiassa siitä, että nyt saan tehdä jotain ihan omaa ja käyttää siihen tarvitsemäni ajan rauhassa. Määrään itse mitä teen, miten ja millä aikataululla. Vapaus ja vastuu on itselläni, ja se tuntuu upealta.”

-Ote opiskelijan työpäiväkirjasta

ja esitti ajatuksen, pystyisikö sitä sisällyttämään osaksi opintoja. Luonteva kokonaisuus, johon näyttelyyn liittyvä työ sopii, oli Galleria- ja näyttelytoiminnan kolmen opintopisteen opintojakso. Tavoitteet ja sisällöt opintojaksoselosteessa oli kuvattu seuraavasti: *“Opiskelija osaa suunnitella näyttelyn ripustamisen ja tilaan sopivan näyttelykokonaisuuden sekä hinnoitella teokset tarkoituksenmukaisesti.”*

“Näyttelytekniikan perusteet: jurytys, tiedottaminen, näyttelyn ripustus, hinnoittelu, avajaisjärjestelyt, näyttelyn purkaminen.”

Ohjaavien opettajien kanssa käydyin keskustelun perusteella yksityisnäyttelyn toteuttaminen soveltui suoritettavaksi työn opinnollistamisen menetelmällä osittain, mutta hänen tuli osallistua myös opintojakson ohjattuun osioon.

Opiskelija suunnitteli ja toteutti näyttelyprosessin itsenäisesti ja raportoi sen näyttelyn päätyttyä. Työn opinnollistamisen ja opintojaksolle osallistumisen eroavaisuudet tulivat esiin selkeimmin kokonaisuuksien hallinnassa. Työn opinnollistamisen menetelmällä opiskelija sai ottaa haltuun koko näyttelyyn liittyvän prosessin. Vuorovaikutus työelämän edustajien ja muun verkoston kanssa oli myös tiiviimpää kuin osana isoa ryhmää toimiessa.

Vaihto-opiskelusta kasvoi vaihto-Godzilla

Kahdelle opiskelijalle järjestyi ainutlaatuinen tilaisuus kansainvälisen vaihdon aikana. Opiskelijat olivat lähteneet Japaniin vaihtoon.

Vaihdossa ollessaan he selvittivät itselleen harjoittelu- ja opiskelupaikan perinteistä japanilaista puupiirrosta opettavalta grafiikanpajalta. Opiskelu pajalla kestäisi puoli vuotta, jonka jälkeen oli mahdollisuus jatkaa pajalla oppipoikana tai avustajana. Opiskelijoilla oli vielä SAMK Kuvataiteessa jonkin verran opintoja suorittamatta, mutta haluttiin mahdollistaa tämä ainutlaatuinen tilaisuus syventyä näihin tekniikoihin ja japanilaiseen kulttuuriin.

Ohjauskeskustelussa suunniteltiin puuttuvien kurssien korvaava suorittaminen etäopiskellen ja opinnollistaen työskentelyä grafiikanpajalla. Osa kursseista sopi suoraan Japanissa pajalla tehtäviin opintoihin, kuten Grafiikan eri tekniikat, Grafiikan työpaja ja Kokeellinen grafiikka. Osan kursseista opiskelijat suorittivat etäopiskellen, muun muassa Keho taiteessa, Vesivärimaalaus ja Akryylimaalauksessa.

Tämän mahdollistaminen vaati paljon suunnittelutyötä opiskelijoilta, opettajilta ja opetuksen palvelusihteeriltä ja opiskelijoilta tietenkin erityisen paljon itsenäistä ohjaantumista ja järjestelyä. Kaikkien osapuolien vahva tahtotila oli merkittävä tekijä onnistumisen kannalta.

Opinnollistaminen oli hyvä tapa suorittaa kansainvälisessä harjoittelussa toteutuvia opintoja. Etätoteutukset asettuvat usein joutamisen ja opinnollistamisen välimaastoon. Opinnollistamisen malli tuotti parempaa

Kuva: Mira Piitulainen

suunnittelua, ohjaamista ja oppimista. Opinnollistamisen malli oli hyvä työkalu etätarkaisujen suunnitteluun, silloinkin kun niissä ei toteutettu varsinaisia opinnollistamisia; malli auttoi hahmottamaan oppimiskokonaisuuden olennaisimpia osioita.

Julkisen taideteoksen prosessi haltuun opiskeluaikana

Pysyvän julkiseen tilaan tulevan taideteoksen suunnittelu ja toteutus on yksi haastavimmista tehtävistä kuvataiteen alalla. Se vaatii taiteellisen osaamisen lisäksi vahvaa kokonaisuuksien hallintaa, ongelmanratkaisukykyä, projektihallinnan ja budjetoinnin osaamista.

Opiskelijoille avautui mahdollisuus toteuttaa jo opiskeluaikana paikallisen yrityksen juhlavuoteen liittyvä teos. Teoksen lähtökohdaksi tuli olla yrityksen tontilla sijainneen rakennuksen kivimateriaalit. Työskentely lähti liikkeelle neuvotteluista yrityksen edustajien kanssa ja yhteistyösopimuksen laatimisesta taideteoksen suunnittelusta. Sopimuksessa määriteltiin työn toteuttamisen liittyvistä tehtävistä. Yritys vastasi työn teknisestä toteutuksesta ja taiteilijoiden vastuulla oli vain taiteellinen suunnittelu ja työn valvontaan liittyviä tehtäviä.

Taideteoksen toteuttaminen yhdessä yrityksen kanssa oli erinomainen ympäristö oppia ammattimaista alihankintaverkoston johtamista sekä laadukasta projektihallintaa.

Taloudellinen vastuu oli myös tilaajalla ja taiteilijan roolina oli oman suunnitteluosuuden hinnoittelu.

Työn opinnollistamisen mahdollisuus tunnistettiin työn jo ollessa käynnissä. Opintosuunnitelmasta valittiin kaksi opintojaksoa, mihin työ soveltuu. Teos julkisessa tilassa –opintojakso on viiden opintopisteen kokonaisuus, minkä tavoitteet on määritelty seuraavasti:

“Opiskelija perehtyy julkisen teoksen toteutuksen eri vaiheisiin ja osaa tehdä ehdotuksen kilpailuun.”

“Yleiset taideteoskilpailujen menettelytavat: julkisen taideteoksen suunnitelma: pienoismalli ja/tai 3D-mallinnus: prosenttiperiaate”

Toinen opinnollistamisen kannalta mielenkiintoinen opintojakso on Projektitoiminnan perusteet, missä tavoitteet ja sisällöt on määritelty seuraavasti:

“Projektihallinnan peruskäsitteisiin ja menetelmiin sekä organisaation rakenteisiin, rooleihin ja sidosryhmiin tutustuminen. Projektin tavoitteiden, keinojen, tehtävien, vastuiden, aikataulun ja budjetin sekä raportoinnin määrittely perustasolla. Projektitoiminnan viestintäkeinoihin ja viestinnän suunnitteluun tutustuminen. Harjoitusten ja tehtävien avulla perehdytään kunkin alan erityispiirteisiin.”

“Projektihallinnan peruskäsitteet, projektiorganisaation erilaiset roolit, projektin resursointi ja seuranta, projektisuunnitelma, viestintä osana projektia, projektin eri sidosryhmät, asioiden ja ihmisten johtaminen osana projektihallintaa.”

Toteutuksessa huomioidaan myös alan erityisvaatimukset.”

Julkisen taideteoksen toteuttaminen yhdessä yrityksen kanssa oli vajaan vuoden mittainen prosessi, missä opiskelijat pääsivät laaja-alaisesti verkostoitumaan ja oppimaan erityisesti työelämän edustajien kanssa yhdessä. Osana verkostoa toimimalla työn vaikuttavuus ja viestinnän tavoitettavuus oli myös paljon laajempi, kuin osana normaalia opintoja toteutettaessa.

Työn opinnollistamisen kokemukset

Kaikkia työn opinnollistamisen tapauksia yhdisti opiskelijoiden aktiivisuus ja vahva motivaatio omaksua uutta tietoa ja heittäytyä

uusiin verkostoihin. Osallistujien näkökulmasta koettiin oppimista tapahtuneen enemmän, kuin perinteisellä opintojaksolla. Opinnollistaminen tuotti aidosti laadukkaita monipuolisia ammatillisia taitoja, selviytymistaitoja, itseluottamusta, ongelmanratkaisutaitoja ja stressinsietokykyä. Toisaalta oppiminen ai-doissa työelämäympäristöissä vaati opiskelijalta huomattavasti enemmän aikaa ja energiaa. Työn opinnollistaminen on vaativaa opiskelua ja sitä tulisi arvostaa nykyistä paremmin. Työn opinnollistaminen tulisi normalisoida osaksi kuvataiteen opetusta, koska se mahdollistaa laajempien kokonaisuuksien haltuun ottamisen ja luovaan työskentelyyn syventymisen.

Pirita Lapland

15. huhtikuuta 2021 · 🌐

Pirita Lapland Maailmojeni Napoja -taidenäyttelytrilogian
"ILONA"

esillä ravintola Sapuskan näyteikkunoissa Levintorilla
2.4.2021- 1.6.2021

.... Näytä lisää

Pirita Lapland hyödynsi sosiaalista mediaa näyttelyiden markkinoinnissa

ANITRA ARKKO-SAUKKONEN

Näyttelytrilogia ja yleisön kohtaaminen digitaalisesti

TYÖN OPINNOLLISTAMISEN CASE LAPIN AMK

Lapin ammattikorkeakoulussa työn opinnollistamista pilotoitiin keväällä 2021 soveltavan kuvataiteen opintojaksoon liittyen (20 op). Opinnollistamisen keskiöön nousi taiteilijan työn autenttinen mallintaminen ammatinharjoittamisen ja näyttelytoiminnan osana. Opiskelija kehitti oman soveltavan työelämälähtöisen projektin. Oppimisen kohteeksi valittiin erityisesti yleisökohtaaminen, ja ammatillinen kehittäminen liittyy yleisökohtaamisen erilaisiin tapoihin, jossa hyödynnetään vahvasti sosiaalista mediaa ja digitaalisuutta.

Kuvataiteen alan erityispiirteenä on ammatinharjoittaminen, jolloin kuvataiteilijalle ei ole valmiita työpaikkoja vaan kukin taiteilija määrittelee ja luo itse oman työnkuvansa. Kuvataiteilijan tehtävänä on valmistaa kuvia ja tuoda ne näkyväksi. Opinnollistamisen kautta voitiin mahdollistaa työelämän tapa rakentaa omat taiteen näkymisen väylät, verkostoitua jo työelämän eri tahojen kanssa sekä tuoda teokset esille ja markkinoida näyttelyitä ja kohdata yleisöä myös digitaalisia kanavia hyödyntämällä.

”Pirita Lapland Maailmojeni Napoja- taide­näyttelysarjan yhtenä pääteemana on tarkastella

kuvataiteilijan yrittäjälähtöisen ajattelemisen laajentamista, pohtia ja tunnistaa yrittäjyyden esteitä ja haasteita, sekä työskennellä itsenäisesti ja moniammatillisesti ja koittaa löytää omaan taiteelliseen tekemiseen soveltuvia polkuja.”

(Pirita Laru)

Lähtökohtana oma soveltava taiteellinen projekti

Opiskelija kehitti oman soveltavan työelämä­lähtöisen projektin – Maailmojeni napoja näyttelytrilogian kolmelle eri paikkakunnalle: Leville, Rovaniemelle ja Kemiin, jossa tapahtui vuorovaikutusta, viestintää ja yhteistyötä

näyttelyyn liittyvien tahojen kanssa (Pirita Lapland, 2021). Työelämän toimijat kyseisen näyttelyn osalta olivat Hullu Poro Oy Leviltä sekä Lapin AMK:n henkilökuntaa kuten kiinteistömestarit, asiantuntija ja gallerian toimijat. Lisäksi lehdistöltä tuli haastattelupyynnöitä, joihin taiteilija mielellään vastasi.

Opinnollistaminen eteni opiskelijan laatimien vaiheiden kautta:

1. Opinnollistamissuunnitelman tekeminen
2. Taiteellinen luominen
3. Näyttelyn markkinointi
4. Näyttelytilojen kartoitus
5. Sosiaalinen media
6. Ripustus – prework
7. Ripustus
8. Näyttelyn aikainen toiminta
9. Näyttelyn purku
10. Sadonkorjuu – raportointi sekä yhteistyöehdotuksien vastaanottaminen ja mahdollisuuksien kartoitus

”Päiväkirjan omaisesti kirjasin ylös Padlet-virtuaalisinälle näyttelyprosessin, joka on minulle muistilistana tulevia näyttelyitä ajatellen. Padlettiin käytin hyväksi Luovat askeleet -metodia, jossa etukäteen kirjasin ylös kohdat joihin tarvitsin tietoa ja jotka ratkaisemalla pääsin näyttelykiertueeni kanssa maaliin.” (Pirita Laru)

Maassamme ollut poikkeustilanne haastoi taiteilijaa näyttelyiden osalta. Se vaati tekemisen kehittämistä ja luovuutta, jotta yleisö tavoitettaisiin. Kokoontumisrajoitukset hankaloittivat taiteilijan mahdollisuutta saada yleisö näyttelyihin. Taide voi olla näkyvillä uusissa ja erilaisissa tiloissa, ja tulla yleisön lähelle myös osana ympäristöä tai kaupunkitilaa. Siksi kaksi näyttelyä rakennettiin ammattikorkeakoulun kampuksen gallerioihin, ja luovana ratkaisuna opiskelija rakensi yhden näyttelynsä osan pop-up näyttelyksi. Näyttelytilaksi valikoitui Levillä ravintola Sapuskan ikkuna maassamme olleiden rajoitusten ja sulkutilojen takia. Pop-up näyttely avautui ulospäin torin suuntaan, jolloin yleisölle mahdollistettiin näyttelykokemus, vaikka julkisten tilojen ovet sulkeutuivat.

”Pääsiäisen aikaan Leville laitettiin kovat koronasulut päälle ja ravintoloita jouduttiin sulkemaan, seuraavana ideana olikin sitten Ravintola Sapuskan näyteikkunoihin näyttelyn laittaminen. Tämä sopi Hullu Poro Oy:lle, taulut näyteikkunoissa oli paremman oloinen ajatus, kuin pelkkä suljettu ravintola.” (Pirita Laru)

Vuorovaikutus yleisöön sosiaalisen median kanavien kautta

Luovuutta tarvittiin myös laajemman yleisön saavuttamiseksi, johon digitaalisuus oli ratkaisu, sillä digitaaliset väylät luovat mahdollisuuksia tavoittaa katsojia laaja-alaisemmin.

”Yleisökohtaamiset näyttelyn aikana olivat mini-maalaiset, joten sosiaalinen media oli erittäin tärkeässä roolissa näyttelysarjassa. Olin rakentanut taiteilija preesenssiäni internetiin jo useamman vuoden, mutta ennen näyttelysarjan alkamista kaikki kanavat piti käydä tarkasti läpi ja linkittää ne yhteen, jotta pystyisin näyttelyn aikana mahdollisimman paljon olemaan kontaktissa seuraajien ja virtuaalisten näyttelyvieraiden kanssa.” (Pirita Laru)

Digitaalisuus mahdollisti näyttelyn esilletuomisen ennen näyttelysarjan käynnistymistä. Opiskelija viesti näyttelyn sisällöstä, markkinoi näyttelyn eri osia, toi taiteilijan työtä näkyville jo taiteen tekemisen sekä näyttelyn rakentamisen prosessin aikana kuvien ja videoiden kautta. Lisäksi sosiaalisen median kanavat ja verkkosivut tekivät mahdolliseksi suoran kontaktin taiteilijaan, jonka kautta yleisö pystyi antamaan palautetta taiteilijalle ja sen avulla kuvataiteilija tavoittaa taiteen ostamisesta kiinnostuneet.

Sosiaalisen median kanavat verkkosivujen rinnalla tehokkaaseen käyttöön

Opiskelija viesti näyttelyn sisällöstä, markkinoi ja mainosti näyttelyn eri osia sosiaalisen median kanavilla. Taiteilija tuli itse esille teostensa takaa kertomaan teostensa sisällöstä ja keskustelemaan yleisön kanssa. Taiteen tekemisen vaiheita ja näyttelyiden rakentamisen prosessia näytettiin tarinasisällöinä. Taiteilijana pystyi paremmin ohjaamaan katsojia erilaisten

sisältöjen ääreen linkittämällä ristiin käyttöön otetut kanavat.

Verkkosivuille ja Facebook-sivustolle opiskelija koosti näyttelytiedot esille. Laajempi esittely taiteilijasta löytyi myös verkkosivuilta. Instagramissa sisällön jakaminen tapahtui uutisten, stories-osan sekä IGTV:n kautta. Esille tuotiin teoksia kuvina, teosten tekemisprosessia myös videoina ja kurkkauksia eri näyttelyn rakentamisen vaiheista sekä näyttelyn eri osien esittelyä. TikTokissa näkyi making of materiaalia, jota jaettiin myös Instagramissa. Youtube-kanavalta löytyi videoesittelyt Maailmojeni Napoja näyttely -trilogiasta. Opiskelija järjesti myös palautekyselyn katsojille ja yleisöltä tulikin kommentteja sekä kiinnostuneita ostokyselyitä. Lisäksi lehdistö otti yhteyttä haastattelupyyntöjen osalta. Digitaalisten kanavien kautta välittyi taiteilijalle myös vinkkejä uusista taiteen tekemisen mahdollisuuksista, mikä olikin näyttelyn sadonkorjuuta ja eteenpäin suuntaamista näyttelyn jälkeen.

”Jokapäiväistä työskentelyäni kuvasin Tiktokiin ja Instagram-stories osioon, joista jaoin materiaalia Facebookiin ja nettisivuilleni. Tiktok tuntui luontevimmalta tavalta työskennellä making of materiaalin kanssa ja opiskeltuani ohjelmia huomasi myös IGTV:n ja Instagram reelsin joustavuuden sekä tehokkuuden. Olin linkittänyt Tiktokin Instagrammiin, joka oli linkitetty suoraan nettisivuilleni, joten sisällön tuottaminen kaikkein noihin

Pirita Lapland: Kukkurukuu

kanaviin onnistui hyvin. Facebook markkinointi jäi hieman vähemmälle tässä näyttelysarjassa, johon tulen seuraavissa näyttelyissä kiinnittämään erityisen paljon huomiota.”

(Pirita Laru)

Autenttinen ympäristö kuvataiteilijan arvioitimitarina

Kun kuvataiteilija asettuu autenttisen työelämää mukailevan toiminnan piiriin jo opintojen aikana, voidaan pohtia mikä on työelämän taho, joka arvioi kuvataiteen tekijän toimintaa. Kolmikanta-ajattelussa nousee keskeiseksi opiskelija-oppilaitos-työelämä kombinaatio, jossa yhteinen oppimisen mahdol-

lisuus rakentuu työelämälähtöisyyden kautta ja työelämää varten. Kuvataiteen koulutuksen kannalta ja kuvataiteilija toimimisen näkökulmasta aika yksiselitteisesti voidaan asettaa työelämän tarkastelukulma yleisöön. Ja yleisökohtaaminen toimii tällöin ammatinharjoittamisen kautta taiteilijalla “arvioitimitarina”. Yleisö on kuvataiteilijalle osumapinta, johon työelämässä hän oman tekemisensä kohdentaa. Kuvataiteilija tekee kuvan näkyväksi erilaisin keinoin joko analogisesti tai digitaalisesti. Voiko kuvataiteilija jättää teoksensa yleisön nähtäville ja piiloutua itse? Toki voi, mutta tällöin jää merkittävä tekijä pois kuvataiteilijan vuorovaikutuksesta yleisön kanssa.

Miten kuvataiteilija kohtaa yleisönsä?

Teosten asettaminen yleisön nähtäville on keskeinen seikka. Kuitenkin tekijää itseään sekä tekemistä rikastuttava asia on osaltaan aktiivisesti pyrkiä kohtaamaan yleisönsä; tuoden taidetta esille, viestien ja välittäen tietoa, ja vuoropuhelun kautta kohdata yleisö. Mikä se yleisön ja taiteilijan välinen vuoropuhelun keino on erityisesti silloin, kun fyysinen kohtaaminen ei ole mahdollista? Digitaalisten väylien valjastaminen käyttöön, sosiaalisen median käyttö ja verkkokanavien aktiivinen hyödyntäminen; teosten, tiedon ja viestien sekä myös koko tekemisen prosessin aktiivisen päivittämisen kautta taiteilija voi olla kontaktissa yleisönsä. Tämä vaatii jo uutta työelämän osaamista. Kuvataiteilijan on opittava myös sanallistamaan omaa tekemistään, sillä taiteilija tarvitsee suullista, tekstuaalista, mutta myös kuvallista viestintää omassa työssään. Taiteilija voi kysyä itseltään –miten viestin, millä viestin, miten rakennan vuoropuhelun mahdollisuuden, mitä näytän, miten sen näytän, millä tavalla kehitän tekemistä ja myös viestimistä yleisökohtaamisessa? Taiteilija voi kysyä myös ketkä ovat tahot joiden kanssa toimin, mihin näyttelyni

rakennan, miten työelämän kanssa vuorovaikutuksen luon, miten löydän mahdollisuuksia tekemiseni esilletuomiseen? Opinnollistaminen toi nämä mahdollisuudet opiskelijalle käytännön tosielämää mukailevan toiminnan myötä soveltavassa projektissa.

Autenttiset oppimisen ympäristöt mahdollistavat työelämää mukailevan kokemuksen jo opiskeluaikana. Silloin siihen kuuluvat myös työelämän toimijoiden kanssa vuorovaikutus, viestiminen ja yleisön tavoittaminen. Mukana on vahvasti oman työn johtamisen harjaannuttaminen. Osaltaan nämä kaikki rakentuvat taiteen tekemisen ytimen rinnalla merkittäviksi oppimisen kohteiksi.

”Pirita Lapland Maaailmojeni Napoja- taidenäyttely trilogia todensi sen, että taiteilijuus on ensisijaisesti yksityisyrittämistä, jossa taiteilijan kovimpana vastuuna on itsensä johtaminen. Opinnollistaminen toi --loistavan väylän verkostoitua ja mahtava mahdollisuus tekemällä oppimiseen, loistavana kannustimena Lapin amk:n tuki ja opintopisteet --Näyttelysarja oli haastava, mutta antoisa ja olen erittäin yllättynyt millaisia uusia väyliä se onkaan avannut minulle taiteilijana. Robkeasti eteenpäin.”
(Pirita Laru)

LÄHTEET

Pirita Lapland. (2021). Maaailmojeni Napoja -taidenäyttely trilogia : Ilona-Ukkonen-Aatos. Haettu 5.10.2021 osoitteesta <https://www.piritalapland.com/projects-1>

Kuva: Olli-Markus Latvala

PANU POHJOLA

Digitalisaatio

OSANA KUVATAITEILIJAN OSAAMISTA

Yhteiskunnan palvelut, rahaliikenne, tiedonvälitys ja -hallinta sekä viestintä on jo käytännössä koko maapallolla siirretty digitaaliseen ympäristöön tai täysin siitä riippuvaksi. Vuoden 2020 COVID-19 epidemia sai aikaiseksi murroksen myös työn ja opetuksen digitalisointiin. Ennuste on, että nämä muutokset jäävät pitkälti pysyviksi. Myös taidekentällä tapahtui digiloikka etenkin näyttelytoiminnassa ja maksullisten striimauspalveluiden käyttöönotossa. Taide on ollut esillä verkoissa, kun museot ovat suljettu. Miten tämä vaikuttaa instituutioiden fyysiseen olemukseen ja digitaalisten palveluiden tarjontaan jatkossa, on arvailun varassa? Isommat museot kuten vaikkapa Louvre olivat integroineet digitaaliset palvelut näyttelyopastuksiinsa, jos ennen epidemiaa, mutta pääosa taide-esineistä oli koettava paikan päällä. Seuraava askel olisi helppo ottaa, jos halutaan.

Digitalisaation dystopiat ovat varsin hurjia ja eri puolella maapalloa selkeästi valtioihin ja yhteiskuntaan sitoutuneita. Digitalisaatiota pyritään käyttämään omien tavoitteiden ajamiseen eteenpäin, vaikka digitaalinen maailma ennusteissa esitetäänkin maapallon laajuisena. Tästä voikin päätellä tutkijoidenkin esiin tuoman ajatuksen, että digitalisaatio ja sen toteutuminen on kuitenkin poliittinen päätös. Tässä neljän artikkelin sarjassa rajataan hurjimmat tekniset mahdollisuudet pois ja keskitytään tutkimaan lähinnä sitä mikä on

olemassa tällä hetkellä ja lähitulevaisuudessa vuoteen 2030 asti, jonne Suomen valtion digitalisaatiostrategia kurottelee.

Digitalisaatiota tarkastellaan artikkelisarjassa kuvataiteilijan ja kuvataiteen koulutuksen näkökulmasta neljästä suunnasta:

1. Kuvataiteilijan työkalujen muuttuminen digitaalisiksi
2. Kryptotaide ja tekijänoikeudet
3. Kuvataiteilijan brändi
4. Digitalisaatio taiteen sisältönä.

1. KUVATAITEILIJAN TYÖKALUJEN MUUTTUMINEN DIGITAALISIKSI

Taide-esineen valmistamiseen käytetään tai voidaan käyttää digitaalisia työkaluja ja siksi on ehkä ilmeisin digitalisaation hyödyntämisen osa-alue kuvataiteilijan osaamisessa. Ohjelmisto ja laitepuolella ammattiratkaisut ovat keskittyneet varsin suppealle skaalalle. Tietokoneissa ja niiden varusteissa, ohjelmissa, kameroissa ja erilaisissa tulostimissa on digitaaliset ratkaisut käytännössä kaikkiin perinteisen taiteen tarpeisiin. Ammattisovellutusten kouluttamista oppilaitoksissa puoltaa, niiden kalleudesta ja monimutkaisuudesta huolimatta, kertyneiden taitojen sovellettavuus tulonmuodostuksessa sisältötuotannon tai muotoilun alalla.

Taidemaalareille on tarjolla erilaisia maalaussovelluksia, joilla voidaan tuottaa hyvin samanlaista jälkeä kuin väreillä ja siveltimillä. Yleisintä on käyttää tietokoneeseen liitettyä piirtopöytää tai piirtonäyttöä ja kynää sekä muokata työkalut ja paletit käytettävässä ohjelmassa, joista yleisin on Adobe Photoshop. Janne Saarinen toteaa opinnäytteessään, että digitaalinen maalaus antaa aavistuksen oudon jäljen, etenkin jos käyttää mallina keinoälyn luomaa materiaalia. Tekniikka soveltuu siksi hyvin digitaalisuutta käsittelevään taiteeseen. Yleisinä huomioina Saarisella oli lähes rajaton maalauksen mittakaavan muuttaminen, joka salli fyysisesti kuvaan kokoon verrattuna mahdollottoman isojen ja pienten siveltimien käytön maalaamisessa. Digitaalinen maalaaminen oli

myös tavattoman paljon nopeampaa, kuivumisaikoja ei tarvittu ja virheet oli helppo poistaa, jos niin halusi. Digitaaliset maalaukset vaativat taide-esineiksi siirrettäessä hyvän värinhallinnan ja tulostustekniikan ja juuri tällä saralla Adobe päihittää monia kilpailijoitaan mm. suositut Procreate ja Clip Studio Paint sovellutukset. Saarinen toteaa opinnäytteessään, että pigmenttiviedos ei vielä ole hänen mielestään valmis, hän maalasi kuvan päälle sivellinstruktuurit läpinäkyvillä ja eri lailla valoa heijastavilla akryylimediuumeilla. Adoben heikkoudeksi koetaan vain pilvipalvelun kautta käytettävä kuukausi tai vuosilisenssi, jonka hinta on samaa luokkaa kuin useimpien suoratoistopalveluiden. Adobe selvästi kerää samalla myös tietoa työtavoista ja siitä millaisia kuvia ja miten niitä tehdään ja luovaa keinoälyyn perustuvia työkaluja tältä pohjalta. Uusimpana valokuvatun henkilön iän muuttaminen keinoälyavusteisesti. Keinoälyn käyttö harmonisoi osajakuntaa ja jälkeä ja on saanut myös kritiikkiä osakseen tästä syystä ja uskottavuuden takia. Kaiken voi luoda keinoälyavusteisesti sen näköiseksi, että on mahdollonta sanoa, onko kyseessä todellisuuden perustuva kuva vai täysin digitaalisesti luotu kuva. Tällä ei liene taidemaalaukseen PhotoShopia sovellettaessa mitään merkitystä?

Taidegraafikkaan voidaan soveltaa samoja ohjelmia, joilla luodaan myös kaupallista

grafiikkaa. Etenkin tällä saralla Adobe on saanut markkinajohtajan aseman. Indesign ja Illustrator sekä jo mainittu Photoshop saavat vastusta lähinnä Corel Draw ohjelmalta. Taidegrafiikan saralla on huomattava myös se, että hyvin usein grafiikan vedoksen lähtökohta on digitaalinen kuva, vaikkapa matkapuhelimella otettu valokuva. Joka tapauksessa vedostusoriginaalin luomisessa ei enää käytetä reprojameraa vaan digitaalista tulostetta.

Valokuvaajille digitaalisuus on ehkä pisimmällä laitteisto ja ohjelmapuolella. Koko ketju kamerasta ja sen lisälaitteista kuvankäsittelyyn, kuvien tallennukseen ja jakeluun on digitoitu. Lisäksi koko ala on muuttunut valokuvakameroiden video-ominaisuuksien myötä niin, että videon tuotanto on oleellinen osa valokuvaajien toimenkuvaa valokuvauksen ja kuvankäsittelyn ohella. Tämä on syönyt puhtaat videotuotantoyhtiöt lähes pois markkinoilta. Mainosvalokuvaukseen on tullut mukaan 3D, jolla pääosa kuvasta jo tuotetaan mm. suurin osa tuotekuvista, on 3Dllä toteutettuja, myös taustoissa ja efekteissä tietotekniikka on paljon käytössä. Ihmisen ja puheen luominen keinoälyn avulla kuvaan on jo aika pitkällä ja Suomessakin erillisiä käyttötapahtumia on jo julkisuudessa. Kuinka kallista tämä on, ratkaisee varmaan tällä hetkellä käyttöasteen, mutta voidaan varmaankin todeta, että käyttökuvan ja mainoskuvan koulutusta ei kannata enää aloittaa, ainakaan ilman

digitaalisten työkalujen ja keinoälyn mukaan ottamista? Kuvajournalismin ja perhe-/muistokuvien tuotanto varmasti jatkuu jollain volyymilla matkapuhelimienkin kehittymisen ja käyttäjien tuottamien kuvien rinnalla. Valokuvataide tuskin on digitalisaation taholta enempää uhattuna, kuin se on tällä hetkellä, heikkojen rahoitusnäkymiensä kanssa.

2005 vuoden jälkeen vain ani harva ammattilainen on kuvannut filmille. Digitaaliset valokuvakamerat ovat olleet suhteellisen halpoja ja hyvälaatuisia tämän jälkeen. Niitä on ollut helppo oppia tyydyttävästi käyttämään, koska kuva näkyy niissä välittömästi, eikä uuden kuvan ottaminen virheen korjaamiseksi maksa käytännössä mitään. Samalla valokuvauksen harrastus on noussut muutamista prosenteista väestöä yli 20 prosenttiin. Valokuvauksen teknisiä perusteita ei juuri enää edes tarvitse opettaa, koska kamera, netin video-ohjeet ja matkapuhelimella kuvaaminen ovat luoneet perusosaamisen lähes kaikille kuvataiteen opiskelijaksi tulleeille. Usealla onkin myös oma digitaalinen valokuvakamera ja riittävän hyvä älypuhelin video ja valokuvamateriaalin perustuotantoon.

2020 on jo nähtävissä seuraava trendi. Matkapuhelinten kehitys on syönyt ison osan digitaalisten valokuvakameroiden markkinoista. Valokuvakamerat ovat kallistuneet ja valmistajat keskittyvät yhä enemmän vakavien harrastajien ja ammattilaisten tarpeisiin. Tuotantoluvut ovat tulleet todella rajusti alas, ja nä-

köpiirissä onkin saman tyyppinen karsinta kuin on tapahtunut ohjelmistopuolella. Perinteisistä kameran valmistajista Nikon, Pentax ja Olympus ovat supistaneet tai lopettaneet tuotantoaan. Fuji ja Canon sinnittelevät, vain Sony, entinen videokameroiden markkinajohtaja, on ainoana on pystynyt säilyttämään myyntinsä ja markkinajohtaja-asemansa vain pienellä pudotuksella. Marginaalista huippuammattilaisten ryhmää palvelevat valmistajat, usein kiinalaisella rahoituksella, ovat yllättäen pystyneet tuomaan uuttakin markkinoille. Näitä mm. Hasselblad, Leica ja Phase One. Onkin siis varsin perusteltua pohtia, millaista valokuvausta kuvataiteen koulutuksessa pitää olla mukana? Riittääkö matkapuhelin jo nykyään noihin tarpeisiin? Generation 2020 näyttelyssä Amos Rexissä oli nähtävissä matkapuhelimella tehdyn mediataiteen merkittävä osuus. Työkalu lienee luonteva nykysukupolvelle ja samalla median kommentoi paremmin sitä maailmaa, jossa nuoret kuvataiteilijat tai heidän sukupolvensa elävät. Sopiiko tähän rinnalle sitten perinteinen analogitekniikka, joka on pitänyt pintansa valokuva-taiteilijoiden työkaluna ja kasvattanut huomattavasti suosiotaan nuorten parissa?

Digitaalisen valokuvan kuvankäsittelyn valta on myös Adobella, mutta huippukameroiden mukana tullut Capture One on alkanut kilpailemaan avaamalla lisenssit kameran hankinnasta riippumattomaksi. Lisäksi filmikuvauksen kasvun myötä skan-

nausohjelmia valmistanut Silverfast on mainostensa mukaan tuomassa omaa kuvankäsittelysovellutustaan markkinoille. Open Source ohjelmista Gimp voi tiettyyn rajaan asti korvata Adoben, mutta keinoälyavustukseen sillä ei taida olla resursseja, kuten Adobella on. Keinoäly ja ohjelmien kehittyminen on suoraan heijastunut siihen, että valokuvan iso trendi on siirtynyt pikselitaiteen sateenvarjon alle, eikä sitä enää voi tarkastella valokuvana, vaikka kameran käyttöön kuva perustuukin. Tästä esimerkkinä vaikkapa Fotofinlandia 2020 kilpailun palkitut. Palkittuja kuvia viime vuosilta katsellessa voisi sanoa, että jos kuvaa ei ole vahvasti manipuloitu, niin se on otettu joko droonilla tai veden alla. Tekniikat, joita oli kallis ja hankala käyttää vielä 2000-luvun alussa, ovat nyt harrastajien käytössä. Erikoisinta on teknisen kehityksen nopeus. Jos 2000-luvun alussa sinulle olisi sanottu, että 15 vuoden päästä savukerasian kokoisella kameralla kuvataan materiaalia teatterilevitykseen menevään näytelmäelokuvaan, niin olisit epäillyt sanojan mielenterveyttä. Tämä on kuitenkin toteutunut.

Kolmas uusi digitaalinen tekniikka, joka on muuttamassa valokuvausta, ovat erilaiset 360-kamerat ja tekniikat. Näitä kuvia tukee jo usea sosiaalisen median kanava ja matkapuhelimen lisälaitteella valokuvastakin on siis tullut halutessa sisään käveltävä. Tällaisesta koettava kuva on myös mediataiteen

nykytrendi ja voikin olla kaiken digitaalisen kuvan tulevaisuuden käyttöliittymä. Vai käykö sille niin kuin 3D elokuvalla ja TV:lle, jää vain kokeiluksi laskentatehon puutteen vuoksi huonon kuvanlaadun takia?

Ennusteissa on, että keinoäly alkaa olla niin pitkällä, että kameraa ei enää käyttökuvan tuottamiseen tarvita. Sosiaalisen median ansiosta keinoälylle on maailmanlaajuisesti tarjolla hastagein ja paikkatiedoin lajiteltua dataa, jossa on mukana myös ihmisen tykkäystiedot. Ei tarvitse olla kovin suuri ennustaja, jos uskoo, että tästä datasta syntyy helposti uutta käyttökuvaa. Ei etenkään, kun näkee NVDIAN ja Aaltoyliopiston yhteisen pelihahmon luomiseen suunnatun keinoälyprojektin tuloksia. Tällä tavoin tuotetun kuvan algoritmien luomiseen ja tuotosten valitsemiseen ja muokkaamiseen tarvitaan edelleen kuvan ammattilaista, mutta tämän kouluttamiseen ei taida vielä olla resursseja taidekorkeakouluissa?

Kuvanveisto on seuraava kuvataiteen perinteinen laji, jossa digitalisaation ansiosta käyttöön voi halutessaan saada digitaalisia työkaluja. Rakennus- ja konetekniikan ja muotoilun, sekä peliteollisuuden ansiosta 3D mallinnus ja -tulostus on sillä tasolla, että isojakin kappaleita on mahdollista valmistaa digitaalisesta mallista tulostamalla. Pienemmän mittakaavan kappaleita voi tulostaa jo kirjastoissa ja monessa peruskoulussa. Mallinussovellutuksissa CAD-pohjaisten kauppal-

listen sovellutusten rinnalle on tullut kuvataiteilijalle käytännössä ilmainen Open Source sovellus Blender. LUT:n J. Hyneman Center, LAB-tekniikan laboratorioden koneilla ainakin pystyy tulostamaan muovia ja metallia, samoin laserkeilaus ja merkkkaus onnistuu, sama tilanne lienee jokaisella teollisuuden yhteydessä toimivalla tekniikan korkeakoulukoulutuksella. Pieniä kappaleita muovista pystytään valmistamaan useassa koulutuksessa ja tämän tyyppisten 3D tulostimien hinnat ovat maltillisia.

Mediataiteen jatkumo kokeilevasta elokuvasta sisäänkäveltäviin interaktiivisiin teoksiin on ehkä kiinnostavinta digitalisaation mukanaan tuomaa sisältöä ja tekniikkaa. Kiasman ARS17 ja Amos Rexin avajaisnäyttely Massless 2018 olivat ensimmäiset laajat näyttelyt, jotka oli omistettu digitaaliselle taiteelle. Retretti on avaamassa koronapandemian jälkeen tilojaan uudelleen, keskittymien tietojen mukaan digitaaliselle taiteelle. Voidaan helposti edeltä lukea, että vaikka työkaluja on digitalisoitu, ei varsinainen taidesineen vaatimus ole muuttunut mihinkään. Digitaalisen taiteen hyväksymisen ongelma ei ole yleisösuosio tai tekijöiden kiinnostus, vaan taiteen oma kenttä, ja varmaankin myös taide-esineiden sijoitushankintoja tekeville tahoille on hankala hahmottaa digitaalista taideteosta. Videotaidetta on 2010-luvulla jo hankittu kokoelmiin ja Eeva Liisa Ahtilan videoteokset ovatkin nousseet kalleimmiksi

Suomalaisiksi nykyaiteilijan töiksi. Kokonaan verkossa tai virtuaalisesti esitettävät teokset lienevät kehityksen seuraava vaihe. Ahtilan töistä sanotaan, että hän kommentoi nykyaikaa koskettavalla tavalla töillään. Oletus muodon ja sisällön vaikutuksesta ja yhteisyydestä vaikutuksen takana nousee mieleen. Digitalisaation kehittyessä pidemmälle, voisi olettaa, että sisällön, tekniikan ja muodonkin on mentävä pidemmälle tuohon kenttään.

Seuraava askel teknisesti lienee XR-ympäristöt, joita jo nyt on käytettävissä niin esityslaitteina, kuin tekniikkana, esimerkiksi Googlen edullinen virtuaalimaalaus sovellus. COVID-19 epidemia on saanut monet museot ja galleriat siirtymään virtuaalisiksi tai ainakin erilaisia digitaalisia sisältöjä käytetään museon toiminnan esille saattamiseksi mm. videoidut taiteilija- ja teosesittelyt sekä opastukset, 360-kuva ja video, podcastit. Muutama pienempi museo on mennyt jo ennen epidemiaa digimuseo.fi -palveluun ja vastaavia toteutuksia on nyt näkynyt eri näyttelyiden yhteydessä. Etenkin avajaisten välittäminen myös nettiin näyttää olevan aivan perustaito myös taideseineistä koostuvan näyttelyn kanssa. Digitaalista näyttelytoimintaa on epidemian ajan koulutettu esimerkiksi Lapin ammattikorkeakoulussa. XR-tekniikka ja digitaalinen esitystekniikka on nopeimmin kehittyvä digitaalinen osa-alue tällä hetkellä. Sensoritekniikan, sekä vakaiden videoyhteyksien hyödyntämistä, robotiikka ja keinoälyä käytetään jo liikenteen,

teollisuuden, metsänhoidon, maatalouden, sodankäynnin aloilla ja käyttö lisääntyy 5G-verkon toiminnan alettua. Keinoäly hoitaa jatkuvan videovalvonnan jo useissa isoissa kaupungeissa ja Kiinan tyypillisissä yhteiskunnissa. Igloo Vision ja Meetmeural, sekä Samsung ovat kehittäneet digitaalisia esitystiloja tai taulun korvaavia laitteita taiteellekin.

Keinoälyllä pystyy vuonna 2020 luomaan uusia kuvia. Googlen kuvahaun ja keinoälyn päälle tehtyjä kuvamoottoreita on alkanut ilmaantumaan mm. Katherine Crowsonin VQGAN+CLIP.

Microsoftin Next Rembrandt -hankkeen jälkeen on ollut ilmeistä, että keinoäly tulee olemaan kuvataiteilijan työtoveri varsin lähiaikoina, ja Adobe otti ensimmäisen askeleen 2021 päivityksissään. Pitäisikö tähän kuvataidealan soveltavaan asiantuntijatehtävään alkaa jo kouluttamaan myös ammattikorkeakouluissa?

**Sähköiset lähteet löytyvät
www.ylivaaranvuosien.fi -sivustolta**

Finlayson

EST. 1828

Things
you own
end up
owning
you

2. KRYPTOTAIDE JA TEKIJÄNOIKEUDET

Tomas Regan luennoi 7.10.2021 Taide-esineen olemuksen muutoksesta YVV-ammattikorkeakouluverkostolle. Luennossaan hän pohti mm. keinotekoisien niukkuuden luomista digitaalisessa, häviöttömän kopioinnin, ympäristössä. Samoihin aikoihin Suomalaiset taiteilijat julkaisivat ensimmäisiä NFT-taideteoksiaan ja asettivat niitä kaupaksi kryptotaiteen ympäristöihin. Euroopan unionin tekijänoikeussäännökset juhlivat 20 vuotista taivaltaan lokakuussa 2021. Lokakuun loppuun 2021 mennessä eduskunta pyysi lausuntoa uudeksi tekijänoikeuslaiksi. Tässä lausunnossa pyydetään kantaa esimerkiksi isojen digitaalisen toimijoiden oikeuteen muunnella tekijänoikeuden alaista teosta alustojensa vaatimusten mukaisiksi, siinä mainitaan myös lohkoketjut. *”Direktiivien tavoitteena on varmistaa sisällön laajempi saatavuus kaikkialla EU:ssa, sopentaa tekijänoikeuden rajoitukset digitaalisiin ja rajat ylittäviin ympäristöihin sekä edistää hyvin toimivien tekijänoikeus-markkinoiden saavuttamista.”* Suomalaisen taiteilijan oikeudet vaikuttavat tämän perusteella supistuvan kohti kansainvälisempää käytäntöä. Mihin asti, jää nähtäväksi vuoden 2022 aikana.

Osa digitaalisen kuvataiteen tekijöistä pitää sen yhtenä vahvuutena sitä, että teos verkkoon saavuttuaan leviää käyttäjien toimesta nopeasti ympäri maailmaa eli muuttuu

viraaliksi. Miksi sitten verkkojen tekijänoikeudet ovat saaneet niin paljon huomiota?

EU:n tekijänoikeudet antavat tekijälle isyysoikeuden, olipa hän sitten tunnettu tai ei, kuten esimerkiksi Banksy, joka toimikin hyvänä esimerkkinä ongelmasta, joka syntyy myös digitaalisessa maailmassa. Tekijänoikeuksista huolimatta kaupallisia oikeuksia ei kunnioiteta, ei myyjien, eikä ostajien keskuudessa. Banksyn maalaamaksi uskottuja seinämaalauksia on teoksineen irrotettu ja myyty kun hinta on noussut tarpeeksi korkealle. Töitä myös kopioidaan vaikkapa postikortteihin, joita myydään. Taiteilijalla on erittäin huonot mahdollisuudet saada kansainvälisiä toimijoita asiasta vastuuseen eri maiden erilaisten lakien takia, prosessin tavattoman kalleuden takia ja voittotapauksessakin epävarmojen tai pienten korvausten takia. Banksyn tapauksessa vielä anonymiteetti estää monta prosessia.

Toisesta näkökulmasta tarkastellen digitaaliset toimijat ovat saavuttaneet sellaisen koon, että ne ovat jo suurempia toimijoita kuin yksikään valtio. Osa omistajista ei enää kokonaan luota yhteenkään valuuttaan vaan ovat luoneet ja/tai sijoittaneet varojaan lohkoketjujen avulla luotuihin kryptovaluuttoihin. El Salvador tietenkin poikkeuksena, siellähän Bitcoin valittiin 2021 maan viralliseksi valuutaksi. Janne M. Korhosen asiantuntija-

lausunto eduskunnalle on varsin kriittinen, mutta sisältää taiteilijan kannalta yhden merkittävän asian, sopimukseen joka lohkoketjulla luodaan, voidaan digitaalisessakin maailmassa hyvin vahvasti todentaa mm. tekijän nimi ja muita sopimuskohtia esimerkiksi taloudellisen hyödyn jakaantumisesta. Näin kryptovaluutoilla tapahtuvassa kaupassa voi taiteilija saada jokaisesta myynnistä osuuden itselleen.

Lokakuussa 2021 Mike Winkelman eli Beeple sai valmiiksi 5000 kuvan kollaasinsa *First 5000 days*. Beeple käyttää digitaalisia työkaluja ja jäljestä päätellen keinoälyä luomaan digitaalisia kuvia. Hän on julkaissut joka päivä yhden kuvista instagramissa ja kuvista tehty NFT-kollaasi saavutti Christiesin huutokaupassa 69 miljoonan dollarin hinnan. Suomalainen Jani Leinonen myi elokuussa 2021 *Things You Own* teoksesta tehdyn animaation NFT:nä kolmen päivän huutokaupan aikana \$ 26,431.62 hintaan. Beeblen ja Leinosen töiden summia voi verrata heidän digitaaliseen julkisuuteensa, ja Beeple_crapin 14 vuoden aikana keräämän 2,4 miljoonan instagram seuraajan voi hyvinkin ajatella vaikuttaneen hintaan. Kumpikaan menestys ei olisi ollut mahdollista ilman aikaisempaa ura- ja brändityötä, mutta joka tapauksessa, summat alkavat olla kiinnostavia jopa taidepiirien sisällä.

Things You own -teos ilmestyi Prismoihin Finalyson yhteistyönä toteutettuna

T-paitana samoihin aikoihin NFT-myyntin kanssa. Tempaus aiheutti EETTI ry:n taholta huomiota ja johti lopulta 16.12.2021 instagramissa ilmoitukseen, että EETTI ry tekee Jani Leinosen kanssa yhteistyössä *"Opasta vastuulliseen kaupalliseen yhteistyöhön"*.

Vuoden 2021 lopussa ja 2022 alkaessa internetin keskusteluihin nousi ns. photoNFT-ilmiö. Valokuvaajat, jotka vuoden 2021 aikana olivat keksineet mintata valokuviaan, olivat hyvin usein tehneet parempaa tiliä kuin aikaisemmalla toiminnallaan koskaan. Marshall Reyher esimerkiksi julkaisi jo vuodenvaihteessa oppaansa valokuvien minttaamisesta vuodelle 2022. Gary Vee eli Vaynerchuck julisti vuoden 2021 aikana NFT:n pikavoittoja, ja varsin hyvin hän näyttää kryptovaluutoilla ja kryptotaiteella keinotullaan ansainneenkin. The Phoblographer analysoi marraskuussa 2021 NFT -kuvajaksi ryhtymisen riskejä omassa blogikirjoituksessaan. Taideasiantuntija ja keräilijä Pauliina Laitinen totesi 22.11.2021 luentonsa yhteydessä perustaneensa NFT-salkun ja seuraavansa sen mahdollisuuksia kiinnostuneena. Voisiko vetää johtopäätöksen, että (IT-) -miljonäärien isot rahat kiinnostavat taiteilijoita ja kryptovaluuttoihin ja taiteeseen liittyvät korkean voiton mahdollisuudet taas kiinnostavat niitä, joilla rahaa on sijoitettavana?

YVV-hankkeessa harjoittelijana toiminut Lapin ammattikorkeakoulun digitaalisen kuvataiteen opiskelija Olli-Markus Latvala

kävi kanssani läpi kolmetoista NFT-alustaa, joissa on myynnissä myös taidetta, tai jotka ovat keskittyneet taiteen, valokuvan tai videoiden myyntiin. Kaikissa minttaaminen eli tokenin lyöminen on maksullista ja lisäksi myynneistä otetaan palkkio. Aika monessa alustassa lisäksi valuuttana toimii alustan oma valuutta, jonka arvo luonnollisesti vaihtelee välillä voimakkaastikin. Tämän lisäksi Olli Markus Latvala toteutti keinoälyllä näiden neljän jutun kuvitukseen kuvia. Kokeiltuja tekoälysisivuja kuvanluontiin olivat ArtBreeder, Artflow.ai, Dalle-mini, NeuralBlender ja VQGAN-CLIP käyttöliittymä, joka perustui alkuperäiseen Katherine Crowsonin koodaamaan AI- kuvagenerointiin. Latvala toteaa raporteissaan seuraavaa:

”Itse koen Artbreederin kaltaisen tekoälyn olevan vain yksi ns. työkalu muiden joukossa ja on hyvin mahdollista, että vaikka Adobe Photoshop ohjelmassa on tulevaisuudessa vastaavanlainen ominaisuus.”

”Tekoäly ei vielä ole uhka ihmisen tekemälle kuvalle, mutta enemmänkin osa taiteilijan työkalupakkia. Itse vielä koen että, on tärkeämpää osata itse piirtää jotain kuin antaa tekoälyn hoitaa se.”

Lopuksi vielä poiminta sähköpostista 19.11.2021:

”Itellä ei oikeen ole mielenkiintoa lähteä värkkään ton kryptotaiteen/NFTn kanssa, vaikuttaa sen verran kalliilta puuhalta semmoselle, jolla ei oo mitään nimeä alalla. Muutenkin väbän ponzin hajua.”

Näyttää Instagram-hakujen perusteella siltä, että tietokoneharrastajat ovat alkaneet kokeilemaan kuvien tekoa keinoälyllä. Keinoäly tuottaa ilman käskyn antajan sen kummemmin asiaan sekaantumatta, ajoittain erikoista ja esteettisesti aikaisemmin näkemättömmä materiaalia. Tämä materiaali tungetaan myyntiin NFT-alustoille pienenkin tulovirran mahdollisuuden toivossa ja näin kryptotaiteen osin lupaavakin alku hukkuu nopeasti masaan. Yhdistettynä kryptovaluuttojen epävarmuustekijöihin ollaan tekijänoikeusky-symyksistä siirrytty uusiin haasteisiin ja mahdollisuuksiin. Ehkäpä Jani Leinosen totelemattomuuskoulun käyneet ja taloudellisesti riippumattomat kuvataiteilijat löytävät kryptotaiteesta ja NFT:stä Veikkauksen peliä kiehtovamman mahdollisuuden Lotto-voittoon?

**Sähköiset lähteet löytyvät
www.ylivaaranvuosien.fi -sivustolta**

3. KUVATAITELIJAN BRÄNDI

Digitalisaatio on yhteiskunnallinen jatkumo teollistumiselle. Se jatkaa maailmankaupan kehittymistä ja rahan liikkumista aivan uudella nopeudella. Tekninen kehitys on ollut hurjaa myös jatkuvan valvonnan saralla kodeista, laitteista, tuotteista, yrityksistä, liikenteestä, rahasta ja omistuksesta, aina valtioiden sisäiseen ja ulkoiseen vakoiluun asti. Energian ja luonnonvarojen kulutus on noussut logaritmisesti digitalisaation myötä. Yksityisen henkilön kannalta sosiaalisen kanssakäymisen ja laajempien verkostojen kanssa kommunikointi on tullut mahdolliseksi kellon ympäri, mukana kannettavalla pienellä laitteella.

Aikaisemmin toisesta ihmisestä saatiin vaikutelma henkilökohtaisten havaintojen perusteella. Kun yksittäisiä havaintoja alkaa olla tarpeeksi ja havaintojen tekijät kommunikoivat aiheesta keskenään, syntyy maine. Aikaisemmin hyvällä maineella oli arvoa yksilölle vaikkapa työpaikan tai rahoituksen saannissa. Maine voi kuitenkin muuttua ja etenkin sosiaalisen median myötä se pystytään nopeastikin tahraamaan riippumatta henkilön omista toimista.

Digitalisaation myötä on tullut mukaan tavoitteellinen, vakaampi ja enemmän omassa hallussa oleva työkalu, jolla mahdollistetaan asioita, vaikkapa taiteen myyntiä tai työllistymistä, rahoitusten saamista tai huomion

kääntämistä itselle tärkeisiin asioihin. Työkalu on saanut nimen brändäys ja brändäyksen tuloksena syntyy brändi. Verkoissa brändit kohtaavat ja kehittyvät.

Mitä brändi sitten on taiteilijan näkökulmasta ja miten se luodaan?

Brändityö lähtee Gorbatovin, Khapovan ja Lysovan mukaan itsetuntemuksesta jota seuraa itsereflektointi ja tätä kautta itsensä asemointi vaikkapa taidekenttään. Samalla luodaan tavoite brändityölle. Koska brändiä luodaan yhteistyössä verkoston kanssa on palautteen kerääminen ja sen analysointi oleellista ja johtaa uudelle kierrokselle tässä kehässä.

Halutun omakuvan ja hahmotetun identiteetin leikkauksessa on alue, jolla brändityötä voi ja pystyy tekemään. Sinne muodostuu brändin ydin, sen ulkoiset merkit ja sen arvot.

Kenen kanssa taitelija sitten brändityötään tekee, mikä on se verkosto, jossa taitelija toimii ja joka on välttämätön tulomuodostuksen vuoksi taitelijalle? Taiteilijan brändin tukena ja siitä riippuvaisia ovat Preecen ja Kerriganin mukaan ainakin seuraavat toimijat: taitelijan oma työ ja taide, taiteilijan oma aikaisempi ura, kuraattorit, keräilijät, kriitikot ja media, taiteen välittäjät, museot ja muut instituutiot, tukijat, toimeksiantajat ja opettajat, kilpailut ja palkinnot sekä yleisö.

Brändi siis rakennetaan yhteistyössä näiden tahojen kanssa. Huomionarvoista on, että samalla muodostuu tukiverkosto, jonka avulla säännöllinen tulonmuodostuskin on mahdollista.

Brändi onkin nykyajan pirstaleisessa ja lyhytkestoisista jaksoista rakentuvalla uralla ennen kaikkea voimavara, jonka avulla voi muista riippumatta pitää yllä omaa arvoaan ja ansiotoimintaansa ja luoda mahdollisuuksia edetä. Taitelijan brändillä on lisäarvoa myös mainituille tahoille, se voidaan liittää osaksi heidän brändiään yhteistyön muodossa. Taitelijan brändi on luottamuksen rakentamista omassa verkostossa. Taitelijalle brändi luo turvaa.

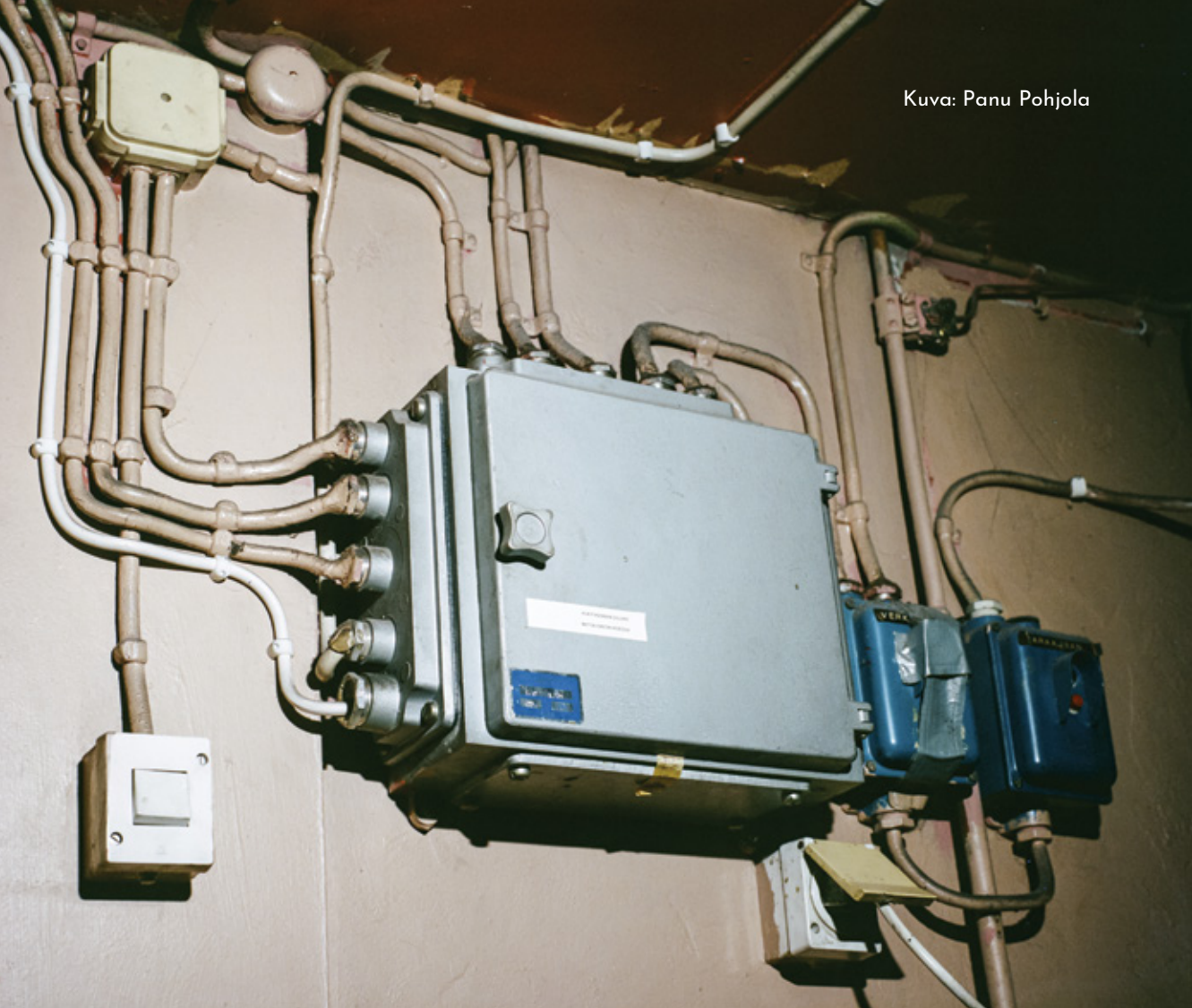
Brändin luomisen kulmakivi on Koivusen mukaan aitous. Kukaan ei jaksakaan pitkiä aikoja pitää yllä toista minää verkossa ja toista reaali maailmassa. Ja jos aitous menetetään, sitä on hyvin vaikea korjata, luottamus on samalla menetetty. Brändityön alkumetreillä kannattaa miettiä, missä on raja, mitä yksityiselämästään paljastaa, ainakin aluksi. Aitous ja persoonan elämä kyllä kiinnostaa verkostoa.

Palautteen myötä voi hiljalleen laajentaa verkkoihin paljastettujen asioiden kirjoa. Hyvinkin virallisen brändin luoneet asiantuntijat ovat paljastaneet vaikkapa syöpädiagnoosinsa verkossa. Tällainen henkilökohtainen seikka voi olla aiheellista julkaista, koska se johtaa usein brändityön muutokseen ja

seurauksena saattaa olla myös asiantuntijajäsenen muutos. Taitelijalle voi tulla eteen kausi, kun hän keskittyy uudistumiseen ja pitää tauon taiteellisessa toiminnassa tai vaihtaa yrittäjämäisestä toiminnasta palkkatyöhön.

Brändin luonti tapahtuu usein sosiaalisen median alustoilla, joita onkin aika laaja ja muuttuva valikoima. Osa alustoista mahdollistaa myös tuloja, kuten vaikkapa YouTube. Moni kuvataiteilija kokee kuvan jakamiseen painottuvat alustat itselleen luontaisina ja osa suuntaa sinne missä on mahdollista saada eniten seuraajia. Joskus valintaperusteena ovat alustoihin liittyvät keskustelualueet, joissa voi vaihtaa ajatuksia toisen ammattilaisten kanssa. Moneen alustaan liittyy myös esimerkiksi markkinapaikka tai ajanvarauskalenteri, jotka saattavat olla käteviä oman toiminnan kannalta. LinkedIn alustalla pidetään usein virallisempaa CV:tä yllä ja se toimii kykyjenetsijöiden ja työnhaun kannalta merkittävimpänä alustana. Kaikissa tapauksissa pitää muistaa, että alustat ovat usein ulkomaisten isojen yritysten hallussa ja he voivat muuttaa käyttöehtoja tai poistaa sisältöjä oman tahtonsa mukaisesti.

Brändin kotipesä on aina omat kotisivut. Kotisivujen webhotelli kannattaa valita kotimaasta palvelun sujuvuuden ja lainsäädännön vuoksi. Domainin muoto kannattaa valita oman nimen tai yrityksen nimellä, riippuen siitä kumpi on tärkeämpi nostaa esiin. Kuvataiteilijalle usein parasta on omalla

nimellä toimiminen ja brändin rakentaminen sen päälle.

Usein on syytä varata kaikilla keskeisillä päätteillä sama domain, ettei joudu siihen ikävään tilanteeseen, että samalla nimellä ilmaantuu kilpailevaa tai haitallista toimintaa. Kaikkia domaineja ei tarvitse käyttää, mutta ne varaamalla estää muita käyttämästä samaa nimeä eri päätteellä. Kotisivun teemaa valitessa kannattaa ottaa huomioon jaetun mate-

riaalin muoto ja laatu: riittääkö teksti ja kuva, tarvitaanko myös video ja blogi, tuleeko varauskalenteri tai verkkokauppa myös sivujen yhteyteen?

Kotisivuja suunnitellessa kannattaa tehdä kilpailija-analyysejä eli tutkia miten muut ovat kotisivunsa rakentaneet, mitä sisältöjä siellä on ja mille alustalle sivut on rakennettu, mitä sosiaalisen median kanavia on käytössä sivujen tukena.

Taiteilijan määritelmä, artist statement, on usein vain kahden lauseen mittainen kuvaus siitä millaista taidetta tekee ja miksi. Tällä asemoi itseään taiteilijana ja taiteen kentässä ja yhteiskunnassa. Noiden kahden lauseen kirjoittaminen on yllättävän hankalaa. Kannattaa aloittaa heti.

Kotisivujen keskeinen sisältö on tietenkin työnäytteet, joista kannattaa valita huolella noin parikymmentä parasta ja suosituinta työtä.

CV tulisi olla nousujohteinen, aloittajalla tietenkin toiminta valmistumiseen asti ja siitä sitten uran kehitys paikallisesta taiteilijasta kansallisen tason taiteilijaksi ja viimeistään viiden vuoden tienoilla pitäisi alkaa näkymään myös kansainvälistä kehitystä. CV:stä kannattaa putsata pienempiä ja se-

koittavia tapahtumia pois edellä mainitun kehityksen kuvaamisen tieltä.

Näyttely ja julkaisu- ja julkaisutoiminnasta kannattaa mainita kuratoidut tai arvioidut tapahtumat. Palkinnot, residenssitoiminta, näyttelyt keskeisissä gallerioissa tai tapahtumissa ja ostot museokokoelmiin tai vastaaviin isoihin kokoelmiin tulee mainita. Apurahat kannattaa myös mainita ja ainakin aluksi ehkä myös koulutus ja kuuluminen tunnustettuihin taiteilijajärjestöihin ja keskeiset luottamustoimet näissä.

Tällä tavalla kotisivuprojektista muodostuu myös urasuunnitelma. Suunnitelman toteuttaminen vaatii edelleen henkilökoh- taisten verkostojen luomista, mutta apuna voi käyttää ja rakentaa omaa brändiään.

LÄHTEET

Gorbatov S, Khapova SN and Lysova EI (2018) Personal Branding: Interdisciplinary Systematic Review and Research Agenda. *Front. Psychol.* 9:2238. doi: 10.3389/fpsyg.2018.02238

<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.02238>

Preece, Chloe and Kerrigan, Finola (2015) An Analysis of the Construction of Artistic Brands. *Journal of Marketing Management*, 31 (11-12). pp. 1207-1230 . ISSN1472-1376

<https://ualresearchonline.arts.ac.uk/id/eprint/16151/>

Hautamäki, Pia; Mattila, Malla (toim.) : Älykkäällä myynnillä kansainväliseen kasvuun ISBN:978-952-7266-65-6, <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7266-65-6>

Jouni Hynysen IPR-verkkoluento 10.4.2018 osana Lapin innovaatioassistentti -hanketta

Hanna Hannus STS luento YVV verkostolle 4.11.2021

Pauliina Laitisen luento YVV viestintätööpajassa 22.11.2021

4. DIGITALISAATIO TAITEEN SISÄLTÖNÄ

Monikerroksisen kommentin digitalisaatioon toi taiteilija Jani Leinonen myymällä teoksensa Things You Own syksyllä 2021 Trustswappien huutokaupassa NFT:nä. Samoihin aikoihin teos ilmestyi myös Prismoihin T-paitana Finlayson yhteistyönä.

Digitalisaatio näyttäisi olevan myös ihmisyyteen ja yhteiskuntaan muutenkin kuin, omistamisen mielekkyyden tasolla, todella vahvasti vaikuttava tekijä.

Käyttämämme raha ei ole enää valtioiden rahaa, vaan rahoituslaitosten digitaalisena kehittämää ja liikkeelle laskemaa bittivirtaa, jonka suurin merkitys ei olekaan se ostovoima, jota se ilmaisee yksilön tilillä, vaan valta, jonka kansainväliset rahoituslaitokset ovat valtioista saaneet. Valuuttakriisin aiheuttamat valtavat toimet mm. euron pelastamiseksi, dollaridiplomatia toisesta maailmansodasta lähtien ja Kiinan viimeisten aikojen vastaiskut sitä kohtaan ja vaikkapa Ruotsin valtion e-kruunu-hanke todistavat asian ajankohtaisuutta.

Taloudellinen valta edellyttää eriarvoisuutta. Velka, joka on bittien myötä paisunut valtavaksi, vaatii jatkuvaa kasvua tai sen odotusta, jottei maksukyky joutuisi epäilyksen alaiseksi. Tältä ei välttyä asunnonostaja tai valtio tai vaikkapa Euroopan Unioni. Jatkuva kasvu vaatii jatkuvaa tuotteiden määrän ja

niistä saatavien voittojen kasvua. Tuotteiden määrän tai voittojen lisääminen vaatii jatkuvaa luonnonvarojen ylikäyttöä ja käytännössä orgina työskentelevien ihmisten työtä tuotannossa. Jossain on siis oltava yksilöitä, jotka työskentelevät halvemmalla ja huonommissa oloissa kuin minä, jotta minä saisin vakuutettua luotottajani siitä, että jonain päivänä maksan velkani tai ainakin pystyn maksamaan korot ja pankin perimät voitot rahalaitoksen luomasta ostovoimasta, joka minulle on suotu yli omien varojeni. Ilman digitalisaatiota reaaliaikainen ja globaali tuotanto- ja logistiikkaketju ei pystyisi hiomaan jokaista sentin osaakin lisää voittoa, kasvua, tuotannon ja kulutuksen ketjusta.

Voiko Elokapina olla sosiaalisessa mediassa? Nopeasti googlettelemalla löytyy tili ainakin Twitter, Facebook ja YouTube-palvelusta, sekä blogi ja ghost.org linkki. Vaikka nämä yritykset tekevät viherpesua ollakseen hiilineutraaleja, kuluttaa jo päätelaitteiden ja internetin ylläpito valtavasti energiaa ja luonnonvaroja. Internetin keskus on Piilaaksossa, mutta etäpesäkkeitä on nykyään ympäri maailmaa ja paikkakunnat jopa kilpailevat saadakseen globaalien toimijoiden palvelinhalleja kuntaansa. Ikea osti ison tuulivoimatoimijan saadakseen omat palvelimensa ja liikkeensä toimivaan

uusiutuvalla energialla, mutta tämäkään ei poista internetin yleistä kuormittavuutta, eikä sitä, että harva kuluttaja pystyy samaan oman internetkäyttönsä kanssa.

Mitä internet ja digitalisaatio sitten on tehnyt yksilölle? McLuhan väitti, että laitteista on tullut ihmisten jatkeita. Jean Baudrillard näkee, että internetin myötä ihmisistä on tullut koneiden jatkeita. Tämän artikkelin kirjoittaja on luopunut omasta tietokoneesta ja omasta älypuhelimesta, mutta sätkii silti ruutuajalaskurin myötä useita minuutteja puhelimella päivittäin ja lähes koko työpäivän käyttää tietokonetta ja internetiä. Jo tästä toipumiseen, jotta kestän seuraavan päivän, menee pari tuntia päivästä ulkoillessa ja urheillessa. Omista laitteista luopumisesta huolimatta laskin jokaisesta elinvuodesta laskin kuluttavani 67 päivää sätkimällä internetin jatkeena ja 16 päivää menee sätkimisestä elpymiseen. Miten paljon kaikki säteily ja turhat ajatukset, huono asento jne. syövätkään

elinajasta? Haluanko silti luopua pankkisovelluksista, kartta- ja navigaatiosovelluksista, valokuvaeditoinnista älypuhelimella, puhelimen skannerista, filmikehitysapplikaatiosta, sähköpostista, nettiselaimesta, Instagramista, SoundCloudista, terveyspalveluiden tarjoajien verkkopalvelusta, lippupalveluista, sähköpostista ja kalastusluvasta? En. Käsittelen digitalisaatiota mieluummin taiteessani.

Jokainen taitelija joutuu jossain vaiheessa pohtimaan valintaansa, kuten Jani Leinosen teos ja siitä tehty Finlaysonin T-paita: Do You Want the Truth or something Beautiful. Digitalisaation käsittely taiteessa voisi olla ajankohtaista juuri nyt, kun maailma tarjoaa digitalisaatiota teollisen yhteiskunnan jatkoksi ja ratkaisuksi kaikkiin yhteiskunnan ja yksilön haasteisiin.

Sähköiset lähteet löytyvät

www.ylivaaranvuosien.fi -sivustolta

SADE KAHRA

Kuvataiteilijan uusi työ

Taiteellisen luomisen avainsanana on vapaus. Kuvataidekentällä on vähäisesti sääntöjä ja taiteilijoiden odotetaan jatkuvasti muokkaavan ammatin normeja. Aina tulee löytymään myös taiteilijoita, jotka painottavat taiteilijuutta kutsumuksena. Media suosii kuvaa lahjakkaasta taiteilijanerosta, joten käsityksen vahvistaminen voi olla taiteilijalle eräänlaista brändäystä. Suuri osa koulutetuista kuvataiteilijoista näkevät taiteilijuuden kuitenkin ammattina muiden ammattikuntien seassa, toki vahvoilla erityispiirteillä. Alumniselvityksen kuvataiteilijat yllättivät positiivisesti pragmaattisella asenteellaan ja avoimuudellaan ammatin sisällöstä. Kuvataiteilijuus on loputon keskustelun lähde.

Perinteisiä työpaikkoja ja ammatillisia palkitsemismekanismeja kuvataiteen alalla on vähän. Kentän harvat vakiintuneet instituutiot ovat tästä syystä monille kuvataiteilijoille erityisen tärkeitä, sillä ne edustavat vakautta muuten rajattomalla ja hajanaisella toimialalla. Kuvataiteilijat, kuten monet muutkin ammatillaiset, tarvitsevat hyväksyntää ja kontekstia työlleen. Stipendin saaminen, usein kollegoista koostuvan toimikunnan myöntämänä, on tulolähteen ohella eräänlainen palkitsemismekanismi. Kontekstia omalle tekemiselleen haetaan taas usein oppilaitoksista. Osa alum-

nitutkimuksessa haastatelluista kuvataiteilijoista oli sitä mieltä, että stipendit takaavat taiteellisen vapauden, kun taas toisten mielestä yrittäjäys antaa enemmän vapautta elämässä yleisesti ottaen. Kilpailu stipendeistä on kovaa, ja jotkut opiskelijat sekä alumnit toivovat kehittävänsä hakemusten kirjoittamista. Pietarsaarelainen kuvataiteilija kommentoi asiaa osuvasti: *“Toki voidaan opetella kirjoittamaan parempia hakemuksia, mutta eihän määrärahat siitä nouse, eikä taidekaan parane”*. Kuvataiteilijan työstä on tehty viime vuosikymmeninä yhä enemmän tutkimuksia ja monissa todetaan,

että kuvataiteilijat työskentelevät eri tavoin, jopa monella alalla, ja että he saavat tulonsa monesta lähteestä. Monimuototulo aiheuttaa ongelmia ammattiryhmälle, sillä sosiaalipoliittinen järjestelmämme perustuu yhteen valittuun ammattiin, toimialaan ja tulomuotoon eikä useaan sellaiseen. Kuvataiteilijan työn ominaisuudet kiinnostavat näin tutkijoita sillä prekaari, verkostoituva, itseohjautuva ja itsebrändäytyvä monimuototyö odotetaan lisääntyvän yhteiskunnan muissa ammattiryhmissä. Tulonmuodostuksen moninaisuuden lisäksi, eikä tämä ole sinänsä uutta, taiteellisen työn tekemisen muodot muuttuvat alati. Välineet ja media sekoittuvat keskenään ja kuvataiteen perinteisten ammattiryhmien välisiä rajoja on yhä vaikeampi erottaa. Prosessit ovat nousseet yhä tärkeämmäksi osaksi taiteellista luomista, samalla kun työkalut ja viestintäkanavat ovat moninkertaistuneet. Taiteen ameebamainen luonne heijastuu uusissa

käsitteissä kuten kuvataiteen hybridisointi ja hybriditaiteilijuus. Taideteos objektina määritellään uudelleen ja laajennettujen todellisuuksien lisääntyessä syntyy myös uuden materialismin aaltoja. Digitaalinen läsnäolo on keskeistä työkalusta ja ilmaisumuodosta riippumatta, ainakin jos elanto on taiteesta riippuvainen. Käsityömenetelmien suosio syntyy eräänlaisena vastareaktion nopealle ja välkkyvälle, työprosessit jaetaan verkossa ja jakaminen saattaa muodostaa itsessään lopputuotteen. Projektin alumnikyselyn vastaukset osoittivat, että lähes mikä tahansa voi toimia kuvataiteilijan työkaluna kuten myös esityspaikkana. Galleriat on täydennetty lukemattomilla digitaalisilla alustoilla ja monet kuvataiteilijat löytävät yleisönsä ja samanhenkiset tekijät verkkoyhteisöjen kautta. Patreonin kaltaiset alustat tarjoavat kuvataiteilijoille uusia tulomuotoja ja alumniselvityksen yhteyteen järjestetty webinaari osoitti

ASiantuntija

TEKEE: Tutkii, selvittää, kehittää ja neuvoo esimerkiksi lautakunnissa tai projekteissa

KOMPETENSSIT: Oman osaamisen tunnistamiskyky, kirjallinen ilmaisu sekä analyttinen kehittämistaito

MITEN: Työ suoritetaan joko palkkaa, korvausta tai laskua vastaan

TYÖNKUVA: Työ pohjautuu kuvataiteilijan ammatti-identiteettiin, keskiössä alan ja yhteiskunnan kehitys moniammatillisessa dialogissa

EXPERTEN

GÖR: Forskar och sysslar med rådgivning exempelvis i kommittéer, nämnder eller projekt

KOMPETENSER: Identifiering av kunskande, skriftligt uttryck, analys- och utvecklingsförmåga

HUR: Arbetet utförs mot lön, arvode eller faktura

VAD: Ett arbete utifrån konstnärskapet som kunskapsområde, med fokus på utveckling

selkeästi, että uudet tulomuodot kiinnostavat. Kuvataiteilijat kaipaavat tosiluotettavaa tietoa siitä, miten uudenlaisia tulonmuodostuksia muun muassa lainsäädännön ja verotuksen suhteen tulisi käsitellä.

Taide porttina itsereflektointiin, kommunikaatioon sekä sisäisten merkityksien ja uusien ajattelutapojen luomiseen on saanut kasvavaa huomiota, eikä tämä koske ainoastaan tulokulmaa taide ja hyvinvointi. Kuvataiteilijan rooli ei rajoitu tiettyyn visuaaliseen ilmaisuun, vaan kuvataiteilijuus edustaa vapaata ajattelua yleisesti. Nykymaailmassamme kaivataan uutta ajattelua ja pyrkimykset kehittää vapaan ajattelun kykyä on muun muassa tutkimuksen, työelämän ja julkisen sektorin alueilla vahva. Julkisen taiteen nousu on vain jäävuoren huippu kyseisestä ilmiöstä, vaikka se onkin tässä yhteydessä poikkeuksellisen käsin koskettava huippu.

Uudet työmahdollisuudet eivät kui-

tenkaan syrjäytä vakiintunutta taiteen tekemisen perintöä, yhtä vähän kuin televisio syrjäytti radion. Galleriat säilyvät, mutta niin kauan kuin valtaosa Suomen gallerioista ovat taiteilijavetoisia on olemassa riski, että galleriamyynti kotimaassa jää kehittymättömäksi. Välittäjiä siis tarvitaan, ja kuvataiteilijan työnkuvan laajentuessa ja monialaisten sekä moniammatillisten yhteistyön toiveiden kasvaessa taideasiantuntijoiden tarve ei vähene, päinvastoin. Taiteen ammattivälittäjien saatavuus on tärkeää sekä näyttelyissä että muissa yhteyksissä, jotta uudet työmahdollisuudet ja toimeentulot hyödyttäisivät kuvataiteilijoita. Laajentunutta työkenttää huomioiden olisi nyt entistä tärkeämpää vahvistaa kuvataiteilijoiden kollegiaalisuutta ja tietoisuutta mahdollisuuksista yhdessä vaikuttaa alan määrittelmiin ja käytäntöihin. Useat haastatelluista alumneista mainitsivat epävirallisen kollegiaalisen tuen tärkeyden, mutta kaikki eivät olleet sitä

MONITULOTAITEILIJÄ

TEKEE: Työskentelee oman tuotantonsa parissa, tavalla tai toisella

KOMPETENSSIT: Kirjallinen ilmaisutaito, itseohjautuvuus, verkostointi ja epävarmuuden sietokyky

MITEN: Usein yhdistelmä eri tulonlähteitä kuten apurahat, ansiotyö, myynti, korvaukset ja omarahoitus

TYÖNKUVA: Itsenäinen työ jossa oma taiteellinen vapaa keskiössä, usein nykytaiteen kontekstissa rahoittajineen ja instituutioineen

HYBRIDKONSTNÄREN

GÖR: Jobbar med sin egen konstproduktionen med hjälp av olika typer av inkomstkällor

KOMPETENSER: Skriftligt uttryck, självstyrning, nätverkande och resiliens

HUR: Varierande mix av inkomstkällor ex. stipendier, förvärvsarbete, försäljning, ersättning och egenfinansiering Flerformsinkomst är tyvärr förknippat med försvagad social trygghet

VAD: Självständigt arbete med den egna konstnärliga friheten i fokus, ofta inom kontexten samtida konst med dess finansörer och konstinstitutioner

löytäneet. Ammatillisen vaihdon ja tuen tarve on ilmeinen erityisesti pääkaupunkiseudun ulkopuolisille kuvataiteilijoille. Täidemarkkinoiden rajallisuus merkitsee sitä, että toistaiseksi harvat taiteilijat perustavat yrityksiä. Merkittävänä esteenä on myös ne sosiaali-turvajärjestelmän rakenteen osat, jotka eivät ymmärrä yrittäjyyttä kausittaisena tai sivutyönä.

Kuvataiteen ammatti on aina vaatinut vahvaa taiteellista näkemystä, pitkäjänteisyyttä ja oman osaamisen tiedostamista ja laajentuneet työmahdollisuudet edellyttävät nyt entistä syvempää ymmärrystä siitä, miten omaa ammattipolkua voi ja kannattaisi parhaiten rakentaa. Polkujen konkretisoitumiseksi olemme hankkeessa tuottaneet seitsemän esimerkkiä taiteilijatyypeistä, jotka perustuvat tekemisen ominaisuuksiin ja työn vaativiin metatai-

toihin. Ammattipolun valintaan vaikuttavia tekijöitä ovat lisäksi vapauden ja turvallisuuden tasapaino sekä se, kuinka monipuolisesti tai erikoistuneesti haluaa työtä tehdä. Taiteilijarooleja voi tietysti yhdistää ja tarkoituksena on ollut havainnollistaa esimerkkejä alumni-kyselyn ja webinaarin pohjalta, kyseessä ei ole kartoitus tai määritelmä.

Uusi koulutusmalli haluaa tukea kaikkia kuvataiteen valintoja, niin trendikkäitä, vakiintuneita kuin uusiakin. Tätä tehdään vahvistamalla taiteilijarooleja, jotka ovat luonteeltaan sekä polyvalentteja, polyaktiivisia että pluratiivisia, toisin sanoen kaikenlaisia työnteon ratkaisuja. Vapaus ei kuuluisi rajoitettua pelkästään taiteelliseen ilmaisuun, vaan se tulisi koskea myös taiteellisen työn määrittelyä, luonnetta ja muotoa itsessään.

OPETTAJA

TEKEE: Jakaa ammattiosaamistaan taiteilijana, pedagoginen jatkokoulutus tavanomaista

KOMPETENSSIT: Pedagoogiset ja sosiaaliset taidot, suunnittelu ja ryhmän ohjaus

MITEN: Useimmiten palkkatyötä työtunneista ja työsuhteesta riippumatta

TYÖNKUVA: Työ pohjautuu taiteen osaamisen välittämiseen, elinikäinen oppiminen fokuksessa

LÄRAREN

GÖR: Delar med sig av insamlad yrkeskunskap och hjälper andra att utveckla sitt eget konstnärligt uttryck. Har ofta pedagogisk vidareutbildning

KOMPETENSER: Pedagogiska och sociala färdigheter, planering och gruppledarskap

HUR: Ofta betalt lönearbete, oavsett arbetsförhållandets längd och antal timmar

VAD: Jobb baserat på konsten som kunskapsområde, med inspirerande nya talanger och livslångt lärande i fokus

Bildkonstnärens nya arbete

Ett av nyckelorden för konstnärligt skapande är frihet. Bildkonstfältet har föga regler och konstnärerna väntas ständigt forma de normer som gäller konstnärsskapet. Det kommer alltid finnas konstnärer som understryker konstnärsskapet som ett kall, och media favoriserar idén om konstnären som begåvat geni. Att förstärka denna myt kan fungera som branding för konstnären, men det lämnar vardagsarbetet i det dunkla. I mindre offentliga sammanhang ser de flesta professionellt utbildade ändå bildkonstnärsskapet som ett yrke bland andra, förvisso med en hel del ovanliga egenskaper. Alumnundersökningens bildkonstnärer överraskade positivt med sin pragmatiska inställning och öppna kommunikation om professionens innehåll. Arbetets svärdefinierbara karaktär är en oändlig källa för diskussion.

Det finns få traditionella arbetsplatser och yrkesrelaterade belöningsmekanismer inom bildkonstfältet. Detta i sin tur gör att de få etablerade institutioner som finns får stor betydelse för många bildkonstnärer, de representerar en stabilitet i en annars gränslös och diffus bransch. Bildkonstnärer

behöver som många andra professionella en bekräftelse och ett sammanhang för sitt arbete. Att beviljas ett stipendium, inte alltför sällan av kollegor i olika kommittéer, blir en sorts belöningsmekanism inom bildkonstfältet. En kontext för arbetet sökes motsvarande ofta från utbildningsinstitutioner. En del av de

OSALLISTAVA

TEKEE: Työkentelee taiteen keinoin ihmisten hyvinvointia lisäen yhteiskunnassa

KOMPETENSSIT: Soveltamiskyky, ryhmän johtaminen, etiikka ja sosiaaliset taidot

MITEN: Työ suoritetaan joko palkkua, korvausta tai laskua vastaan

TYÖNKUVA: Taiteeseen jalkautunut sosiaalinen työ, joka on nousussa

DEN ENGAGERANDE

GÖR: Delar med sig av insamlad yrkeskunskap och hjälper andra att utveckla sitt eget konstnärligt uttryck. Har ofta pedagogisk vidareutbildning

KOMPETENSER: Pedagogiska och sociala färdigheter, planering och gruppleaderskap

HUR: Ofta betalt lönearbete, oavsett arbetsförhållandets längd och antal timmar

VAD: Jobb baserat på konsten som kunskapsområde, med inspirerande nya talanger och livslångt lärande i fokus

intervjuade bildkonstnärerna i alumnunder-sökningen tyckte att stipendier garanterar konstnärlig frihet, medan andra tyckte att företagande ger mer frihet i livet överlag. Konkurrensen om stipendierna är hård, och vissa studeranden såsom alumner lyfter återkommande fram önskemålet om att bli bättre på att skriva ansökningar. En bildkonstnär i Jakobstad kommenterade saken träffsäkert: *”Klart vi kan försöka lära ut studeranden att skriva bättre ansökningar, men stöden ökar ju inte för det, och konsten blir heller inte bättre.”*

Det har utförts en del undersökningar om bildkonstnärens arbete de senaste decennierna och de flesta konstaterar mer eller mindre samma sak: bildkonstnärer arbetar på flera olika sätt, i många sektorer och ofta med flera typer av inkomster. Flerformsinkomsterna skapar problem för yrkesgruppen, eftersom vårt socialpolitiska system baserar sig på en vald profession, bransch och inkomstform istället för flera

och framförallt inte samtidigt. Med detta sagt är bildkonstarbetets egenskaper högtintressant för forskare, eftersom det prekära, nätverkande, självstyrande och självbrandande flerformsarbetet ökar och väntas öka i samhället överlag. Förutom flerformsinkomster, som i sig inte är något nytt, utvecklas bildkonstnärsskapets arbetsformer i rask takt. Verktyg och medier blandas ihop och gränserna mellan traditionella yrkesgrupper inom bildkonsten blir alltmer svårtydliga. Processer har blivit en allt viktigare del av det konstnärligt skapande samtidigt som verktygen och förmedlingskanalerna har mångfaldigats. Konstnärsskapets mångfacetterade och amöbaliknande karaktär reflekteras i nya begrepp såsom bildkonstens hybridisering och hybridkonstnärsskap.

Konstverket som objekt omdefinieras och med ständigt utökade verkligheter kommer även nya vågor av materialism. Den digitala presensen är central oavsett verktyg och uttrycksform, åtminstone om man behöver

JULKISEN TAITEEN TEKIJÄ

TEKEE: Rakennetun ympäristön toimeksiantoja

KOMPETENSSIT: Soveltamis- ja yhteistyökyky, itseohjautuvuus ja projektin hallintataidot

MITEN: Toimintamuoto yleensä yrittäjä (Tmi, Oy), suurin osa tilaajista vaativat laskun

TYÖNKUVA: Itsenäinen aloja ylittävä työ, joka laajentuu rakennetusta (elin)ympäristöön

GESTALTAREN

GÖR: Jobbar med offentliga konstuppdrag och gestaltning av livsmiljö

KOMPETENSER: Tillämpnings- och samarbetsförmåga, självstyrning och projektledning

HUR: Eget företag. Offentliga konstprojekt har ibland en konstkoordinator, men ibland måste konstnären förhandla direkt med beställare, leverantörer och myndigheter

VAD: Självständigt arbete med varierande och branschöverskridande arbetsuppgifter

livnära sig på konstnärskapet. Hantverksmetodernas popularitet uppkommer som en slags kontra-axel till det snabba och flimriga, arbetsprocesser delas online och detta kan vara slutprodukten i sig. Svaren i projektets alumnundersökning innehöll tydliga tecken på, att precis vad som helst kan fungera som bildkonstnärens verktyg och även visningsunderlag. Gallerierna har kompletterats med otaliga digitala plattformar. Många hittar sin publik och likasinnade konstnärer via så kallade "communities" på nätet, och i vissa fall kan plattformar såsom Patreon generera nya former av inkomst. Webinariet som anordnades kring alumnundersökningens resultat visade tydligt på ett behov av pålitlig information om hur konstnärer bör hantera nya typer av inkomstgenerering i förhållande till bland annat lagstiftning och beskattning. Konsten som en port till självreflektion, kommunikation och skapandet av inre betydelser och nya tankesätt har de senaste åren också uppmärksammats i allt högre grad, och detta gäller inte bara området konst och

välstånd. Bildkonstnärens roll begränsar sig inte till ett visst visuellt uttryck, utan representerar den fria tanken överlag. Vår samtida värld saknar nytt tänkande på många plan och implementeringsförsök av den fria tankens förmåga att boosta utveckling dyker ständigt upp både inom forskning, arbetsliv och den offentliga sektorn. Den offentliga konsten är här bara toppen på berget, även om det i sammanhanget är en ovanligt påtaglig topp. De nya arbetsmöjligheterna slår dock inte ut den fria konstens etablerade verksamhetskultur, lika lite som TVn slog ut radion. Gallerier kommer att finnas kvar men så länge majoriteten av gallerierna i Finland är konstnärsdrivna riskerar den inhemska galleriförsäljningen att förbli tämligen utvecklade. Med andra ord professionella förmedlare behövs, med bildkonstnärens breddade arbetsbild samt önskemålen på allt fler branschöverskridande och mångprofessionella samarbeten reducerar inte behovet på agenter, tvärtom. Tillgången på konstkonsulter är avgörande både i

YRITTÄJÄ

TEKEE: Myy omia taideteoksia ja palveluita

KOMPETENSSIT: Itsehjautuvuus, branding, markkinointi, verkostointi ja hallinnollinen ongelmanratkaisukyky

MITEN: Oma yritys joko pää- tai sivutoiminen

TYÖNKUVA: Itsenäinen työ vaihtelevilla tehtävillä, paljon vapautta ja vastuuta

ENTREPRENÖREN

GÖR: Säljer sina konstverk och tjänster

KOMPETENSER: Självstyrning, branding, marknadsföring, nätverkande och administrativ lösningsförmåga

HUR: Företag ex. enskild firma eller aktiebolag, antingen som huvud- eller bisyssla

VAD: Ett självständigt arbete med varierande arbetsuppgifter och mycket frihet

utställningar och andra sammanhang, för att arbetsmöjligheter och uppehälle ska komma fler konstnärer till godo. Med tanke på potentialet vore en starkare kollegialitet och medvetenhet om möjligheterna att påverka branschens definitioner och praxis tillsammans av vikt. Flera av de intervjuade alumnerna nämnde betydelsen av informellt kollegialt stöd, många hade eller har haft svårigheter att hitta ett sammanhang. Behovet till semistrukturerade plattformar för stöd och utbyte kollegor emellan är påtagligt framförallt för bildkonstnärer utanför huvudstadsregionen. Den svaga inhemska konstmarknaden gör att få konstnärer tills vidare bildar företag. Ett större hinder är ändå vårt socialskyddssystem, som inte förstår behovet till flexibilitet och företagande som sidoinkomst.

Bildkonstnärsskapet har alltid krävt en stark konstnärlig vision, en uthållighet och insikt om det egna kunnandet. Yrkets utvidgade arbetsmöjligheter förutsätter nu en ännu djupare förståelse för hur det egna

yrkeslivet kan och bäst bör organiseras. För att konkretisera detta har vi inom projektet tagit fram sju exempel på konstnärstyper med utgångspunkt i arbetets egenskaper och de metafärdigheter som jobbet kräver. Andra viktiga faktorer som inverkar på valet av arbete är balansgången mellan frihet och trygghet, samt hur mångsidigt eller specialiserat arbete konstnären utför. Konstnärsrollerna kan naturligtvis kombineras och syftet har varit att illustrera pedagogiska exempel baserade på alumnundersökningen och webinarier, inte att kartlägga eller definiera fältets alla konstnärstyper.

Den nya utbildningsmodellen vill stödja bildkonstens alla vägval, både trendande, etablerade som nya. Detta sker genom att bejaka konstnärsroller av både polyvalent, polyaktiv och pluraktiv karaktär, med andra ord alla typer av lösningar för sysselsättning. Friheten ska inte begränsa sig till det konstnärliga uttrycket, det ska också gälla själva arbetets definition, karaktär och form i sig.

KUVITTAJA

TEKEE: Työskentelee usein toimeksiannosta tai tietyn genren parissa, esimerkiksi kustannusyhtiölle tai pelialalla

KOMPETENSSIT: Soveltamis- ja yhteistyötaidot, branding, verkostointi

MITEN: Työ suoritetaan joko palkkaa, korvausta tai laskua vastaan, passiivinen tulo online on vaihtoehto

TYÖNKUVA: Asiakaslähtöinen työ käsityön, muotoilun ja taiteen rajapinnassa Laajentunut työmarkkina digi- ja pelialalla

ILLUSTRATÖREN

GÖR: Jobbar ofta på uppdrag eller i en specifik genre, till exempel på ett förlag eller på ett spelföretag

KOMPETENSER: Tillämpnings- och samarbetsförmåga, branding och nätverkande

HUR: Arbetet utförs mot lön, arvode eller faktura

VAD: Kundarbete på gränsen mellan hantverk och konst, illustratörer efterfrågas inom digital design och spelbranchen

TUM RED

AN BLU

2. VÄR

30
20
10
6
4
2
1
1/2

0 1/2 1

6
4
2
1
1/2

0 1/2

Päätössanat

Suomi on kuvataidemaana. Suomessa työskentelee noin 3 300 ammattikuvataiteilijaa, toimii 120 taidegalleriaa ja yli 60 taidemuseota, minkä lisäksi vuosittain järjestetään nelisenkymmentä kuvataidetapahtumaa. Suomalaisten kuvataidesuhdetta voi hyvällä syyllä luonnehtia vahvaksi, sillä kuvataidekohteisiin tehdään 4,8 miljoonaa käyntiä vuosittain.

Tämän ekosysteemin sydämessä ja alkutuottajana on tietysti itse kuvataiteilija. Kuvataidetta voi opiskella Suomessa kaikilla koulutusasteilla, opetus on tasokasta ja pääsääntöisesti kuvataiteilijat ovat korkeasti koulutettuneita.

Näistä lähtökohdista huolimatta kuvataide on ammattina vaativa ja toimeentulo epävarmaa. Kuvataiteilijat ovat kaikista taiteenaloista pienituloisimpia ja ansainta koostuu usein pienistä puroista. Näitä ovat esimerkiksi taiteellisesta toiminnasta saatavat tulot, kuten teosmyynti, tekijänoikeuskorvaukset, apurahat ja palkkiot sekä taiteeseen liittyvästä työstä, kuten opetustehtävistä, saatavat tulot. Moni kuvataiteilija kuitenkin tienaa pääasiallisen ansionsa aivan muulla kuin

taiteella, eikä sosiaaliturvankaan merkitystä kuvataiteilijan tulopaleetissa voi vähätellä.

Kuvataiteilijoita suoraan työllistäviä rakenteita ja organisaatioita on Suomessa vähän, mistä syystä suurin osa kuvataiteilijoista toimii vapaina taiteilijoina ja itsensä työllistäjinä. Tämä edellyttää kuvataiteilijalta monipuolisia työelämävalmiuksia, kuten itsensä johtamista, taloustaitoja, markkinointiosaamista sekä kykyä sanallistaa omaa työskentelyään vaikkapa apurahahakemuksiin.

Työn itsenäinen luonne realisoituu arjessa yhtäältä vapautena, toisaalta yksinäisyytenä. Kuvataiteilijaa tukevia kollegiaalisia yhteisöjä ovat esimerkiksi alueelliset ja valtakunnalliset taiteilijaseurat. Suomen Taiteilijaseura

on kuvataiteilijoiden kattojärjestö Suomessa, jonka tehtävänä on paitsi edistää kuvataiteen ja taiteilijoiden asemaa kulttuuripoliittisen vaikuttamisen keinoin, myös kulkea taiteilijan rinnalla ammatinharjoittamiseen liittyvissä kysymyksissä, kuten sopimus-, korvaus- ja tekijänoikeusasioissa.

On kuitenkin keskeistä, että ammatin astuva kuvataiteilija saa riittävät valmiudet ammatissaan toimimiseksi jo opiskeluaikanaan.

Yli vaaran vuosien -projekti on arvokkaalla tavalla ja ammattikorkeakoulujen yhteistyöllä vastannut tähän haasteeseen kehittämällä harjoittelun ja työn opinnollistamisen muotoja, joissa työelämä on integroitu jo osaksi opintoja. Projektissa erityisen merkityksellistä on ollut näköalojen luominen kuvataiteilijan uuteen työhön. Taiteen koulutus tarjoaa ajattelun ja toiminnan välineitä, joita on mahdollista soveltaa laaja-alaisesti yhteiskunnan eri sektoreilla.

Annukka Vähäsöyrinki
Toiminnanjohtaja, Suomen Taiteilijaseura
Ohjausryhmän puheenjohtaja,
Yli vaaran vuosien -hanke

Esittelyt

ARKKO-SAUKKONEN ANITRA (TaM) toimii kuvataiteen lehtorina Lapin AMKissa sekä asiantuntijana hankkeissa. Hän opettaa digitaalista sisällöntuotantoa ja projektinhallintaa eri opinnoissa sekä ohjaa opinnäytetyövaiheen tutkimus- ja kehittämisopintoja. Lisäksi hän on ollut kehittämässä Creative Steps -mallia, jolla tuetaan innovaatio-osaamiseen tähtäviä opintoja. Väitöstutkijana tutkimuksen kohteena on luova ja autenttinen oppimisympäristö sekä yhteisöllinen verkkotyöskentely.

JUSSILA MARJO (TaM) on palvelumuotoilija ja työskentelee TKI-asiantuntijana Lapin ammattikorkeakoulussa. Hän on toiminut Yli vaaran vuosien -hankkeen alueprojekti-päällikkönä ja osallistunut mm. kuvataiteen opiskelijoiden harjoitusympäristöjen ja viestintäosaamisen kehittämiseen. TKI-asiantuntijana sydäntä lähellä on koulutusten työelämälähtöisyyden kehittäminen ja vahvistaminen ammattikorkeakoulun hanketoiminnan kautta.

HOLM MARIKA MARIKA HOLM toimii kuvataiteen lehtorina Yrkeshögskolan Noviassa. Holm on taustaltaan taidemaalari, SKIN kuvataideopetuksen maisteri (TaiK) sekä taideterapeutti (Svenska institutet för uttryckande konstterapi). Holm on opiskellut kuvataidetukimusta ruotsalaisessa yliopistossa Konstfack. Työelämään on kuulunut työskentelyä vapaana taitelijana sekä monivuotisten sosiaalisten taideprojektien toteutuksia.

KAHRA SADE on työskennellyt visuaalisella, luovalla allalla valokuvataiteilijana, yksityisyrittäjänä, näyttely- ja residenssikoordinaattorina, asiantuntijana sekä toiminnanjohtajana 90-luvulta alkaen. Hänellä on taiteen maisterin ja ammattiopettajan tutkinnot sekä kansainvälinen kulttuurituotannon diploma. Projektipäällikkönä Kahra edistää ja tukee kuvataiteilijoiden työskentelyedellytyksiä ja kansainvälistymistä.

KUUSIMÄKI TOMI toimii Satakunnan ammattikorkeakoulussa lehtorina, yrityskiihdyttämön mentorina ja projektipäällikkönä. Opetustehtävät painottuvat projektihallintaan, viestintään, työyhteisövalmiuksiin ja yrittäjyyteen. Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tehtävät liittyvät kuvataiteilijan työllistymiseen, välittäjätoimintaan ja kuvataiteilijan ammattikuvan muutoksiin.

PEIPPO OUTI toimii hankkeen alueprojektipäällikkönä ja LAB-amk:n kuvataiteen koulutuksen lehtorina. Ohjaus- ja opetustehtäviin kuuluu mm. kuvataiteen amk-koulutuksen tutoropettajana toimiminen ja digityökalujen opettaminen aloittaville opiskelijoille. Tällä hetkellä tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tehtävät liittyvät kuvataiteilijan työllistymiseen, välittäjätoimintaan sekä täydennyskoulutuksen kehittämiseen. Peippo työskentelee myös kuvataiteilijana.

PIITULAINEN MIRA on kuvataiteilija, kuvittaja ja graafikko, joka toimii Satakunnan ammattikorkeakoulussa projektitutkijana hankejulkaisuun liittyen. Piitulaisen tehtäviä hankkeessa on mm. tiedon tuottaminen ja visualisointi, sekä julkaisun kuvittaminen ja taittaminen.

POHJOLA PANU toimii Lapin ammattikorkeakoulun kuvataiteilija koulutuksen lehtorina. Opetustehtävät ja TKI tehtävät painottuvat kameraperustaiseen taiteeseen ja kuvataiteilijan tulonmuodostukseen, sekä taiteen yleisön saataville asettamiseen. Panu Pohjola toimii myös valokuvataiteilijana.

PYYKKÖNEN LOTTA (kuvataiteilija, FM) toimii LAB-ammattikorkeakoulussa kuvataiteen lehtorina ja hankkeessa tutkijana. Työnkuva painottuu ammattikorkeakoulussa tutkimus- ja kehittämistyöhön, jossa tutkimuksellinen näkökulma kytkeytyy erityisesti taiteen yhteiskunnalliseen ulottuvuuteen ja koulutuksen kehittämiseen. Kuvataiteen menetelmällinen osaamisalue painottuu taidegraafiikkaan.

REBERS LARS toimii valokuvauksen yliopettajana, valokuvataide, Pietarsaareissa (Yrkeshögskolan Novia). Rebers on valokuvataiteilija, taidepedagogi ja ikuinen opiskelija. Hän on valmistunut Taideteollisesta korkeakoulusta taiteen maisteriksi 1990 sekä taidepedagogiksi 1996. Rebers opiskelee parhaillaan taideopettajaksi, Aalto yliopistossa. Rebers on pitänyt lukuisia näyttelyitä kotimaassa. Hän on Valokuvataiteilijoiden Liitto ry:n jäsen.

REGAN TOMAS toimii Satakunnan ammattikorkeakoulussa taidegraafikan lehtorina. Regan on työskennellyt kuvataiteilijana, taidegraafikkona, taidevedostajana sekä taidegraafikan ja piirustuksen opettajana. Tutkimuksen ja kehittämistoiminnan tehtävät liittyvät kuvataiteen opetuksen kehittämiseen vastaamaan kuvataiteilijan ammatinkuvan vaatimuksiin.

TUOMI PIRJO toimii Satakunnan ammattikorkeakoulussa projektisihteerinä. Hänellä on usean vuoden kokemus valtakunnallisista kuvataiteen kehittämishankkeista, erityisesti niiden budjetoinnista ja seurannasta.

Vera Haanpään teokset jakokaapeissa.
Kuva: Mariella Korhonen

Esimerkkejä kuvataideopiskelijoiden
työelämälähtöisistä harjoitteluympäristöistä,
näkökulmia kuvataiteen alan työn
opinnollistamiseen sekä materiaalia ja
työkaluja kuvataiteilijan uuden työn
tunnistamiseen ja osaamisen kehittämiseen.

www.ylivaaranvuosien.fi

ISSN 1457-0696

ISBN 978-951-633-346-8 (painettu)

ISSN: 2323-8356

ISBN: 978-951-633-345-1 (verkkojulkaisu)

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Sarja B, Raportti 1/2022

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

YRKESHÖGSKOLAN
NOVIA

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

 **LAB University of
Applied Sciences**